

Vad angår inkomsterna under nästkommande budgetår har pensionsanstalten beräknat ränteintäkterna till omkring 5,700,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, torde emellertid dessa inkomster komma att uppgå till omkring 500,000 kronor högre belopp eller alltså till cirka 6,200,000 kronor.

Vad beträffar pensionsutgifterna torde man med ledning av hittills vunna erfarenheter kunna räkna med en utgiftstegring under vartdera budgetåret 1939/40 och 1940/41 av omkring 900,000 kronor mot tidigare beräknat belopp av 1,000,000 kronor. Pensionsutgifterna för budgetåret 1940/41 synas följaktligen kunna uppskattas till cirka 18,170,000 kronor.

I fråga om staten för pensionsanstalten bör i anslutning till vad jag anför under för flera huvudtitlar gemensamma frågor posten till avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat sänkas med 3,900 kronor samtidigt som posten till rörligt tillägg ökas med samma belopp. Vidare bör med hänsyn till de faktiska kostnaderna posten till barntillägg minskas med 600 kronor till 800 kronor.

Anslagsposten till omkostnader torde kunna nedsättas till 30,000 kronor. Liksom hittills torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att vid statens fastställande specificera nu förevarande post.

I övrigt ifrågasätter jag icke några ändringar i den för pensionsanstalten gällande staten. Dennas slutsumma skulle alltså utgöra (170,500 — 600 — 1,000 ==) 168,900 kronor.

Förevarande anslag bör följaktligen upptagas med ett belopp av (18,170,000 + 168,900 — [9,500,000 + 600,000 + 6,200,000] ==) 2,038,900 eller i avjämnat tal 2,000,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande stat för statens pensionsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1940/41:

Stat.

A v l ö n i n g a r:

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor	76,300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	7,120
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal:		
a. Grundavlöningar		
m. m.	kronor	46,000
b. Avlöningsförhöjningar m. m., <i>förslagsvis</i>	»	5,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	11,780
5. Barntillägg, <i>förslagsvis</i>	»	800

Säger för avlöningar kronor 147,000.

O m k o s t n a d e r:

Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	kronor	30,000
Säger för omkostnader	kronor	30,000
Summa	kronor	177,000.

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l:

Förvaltningsbidrag från lärarinnornas pensionsanstalt	kronor	7,800
Hysesmedel	»	300
Säger för särskilda uppbördsmedel	kronor	8,100
Nettoutgift	kronor	168,900;

dels ock till Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av kronor 2,000,000.

[12.] **12. Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, förslagsanslag.** Anslaget är i gällande riksstat upptaget med 45,000 kronor. På grund av den nedgång, som under senare år ägt rum i fråga om antalet statsunderstödda enskilda läroanstalter, har medelsbehovet å förevarande anslag väsentligt minskats. Enligt beräkning, som verkställts inom *statens pensionsanstalt*, skulle anslaget för nästa budgetår upptagas med ett belopp av 25,000 kronor. Med tillstyrkande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av kronor 25,000.

[13.] **13. Tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna, förslagsanslag.** För innevarande budgetår är förberedande av tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna uppfört ett förslagsanslag å 460,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *skolöverstyrelsen* gjort framställning om utverkande av anslag till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1940/41. Med ledning av föreliggande belastningssiffror har därvid föreslagits, att anslagsbeloppet måtte upptagas med oförändrat belopp.

I överensstämmelse härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av kronor 460,000.

[14.] **14. Pensioner åt vissa f. d. befattningshavare vid lotsverket, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag är i gällande riksstat upptaget med ett belopp av 11,000 kronor. Utgifterna från anslaget hava under budgetåren 1937/38 och 1938/39 uppgått till i runda tal 10,300, respektive 8,900 kronor. Som man kan räkna med en fortsatt nedgång i utgifterna från anslaget, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt vissa f. d. befattningshavare vid lotsverket* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 7,000.

[15.] **15. Ersättning åt efterlevande till befattningshavare vid lotsverket, som avlidit till följd av olycksfall i tjänsten, förslagsanslag.** Anslaget, som för budgetåret 1939/40 är upptaget i riksstaten med ett belopp av 12,000 kronor, bör, enligt av *lotsstyrelsen* i skrivelse den 29 augusti 1939 framlagt förslag, för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt efterlevande till befattningshavare vid lotsverket, som avlidit till följd av olycksfall i tjänsten*, för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 12,000.

[16.] **16. Understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn.** För nämnda ändamål är i gällande riksstat upptaget ett anslag å 15,000 kronor. I enlighet med ett av *lotsstyrelsen* i nyssnämnda skrivelse den 29 augusti 1939 framlagt förslag torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn* för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av kronor 15,000.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, anmäler härefter följande under nr 17 och 18 upptagna anslag:

[17.] **17. Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt.** I riksstaten för budgetåret 1939/40 är för ifrågavarande ändamål anvisat ett anslag av 536,000 kronor.

Direktionen över handelsflottans pensionsanstalt har i skrivelse den 30 augusti 1939 anfört, att anledning icke föreläge att för nästa budgetår beräkna anslaget till annat belopp än det för innevarande budgetår anvisade.

I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1940/41 anvisa ett anslag av kronor 536,000.

[18.] 18. **Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, förslagsanslag.** Nu gällande bestämmelser angående ersättning av här avsett slag innefattas i förordningen den 1 juni 1923 (nr 138) samt kungörelserna samma dag (nr 139) och den 13 juni 1924 (nr 199). Ersättningen utgår huvudsakligen i form av livräntor dels åt personer, vilka under arbete för statens räkning elier eljest å svenskt fartyg eller för oskadliggörande inom svenskt område av mina eller annat krigsredskap skadats till följd av olycksfall, förorsakat av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, dels ock, om olycksfallet medfört döden, åt de omkomnas efterlevande.

På grund av träffade överenskommelser utgives ersättning i enlighet med de i nyssnämnda förordning för ersättning till svensk medborgare eller hans efterlevande stadgade grunder numera jämväl till dansk medborgare eller hans efterlevande och till efterlevande efter norsk medborgare.

För innevarande budgetår är för beredande av ersättning av nu avsett slag å riksstaten uppfört ett förslagsanslag å 45,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *riksförsäkringsanstalten* hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett förslagsanslag å oförändrat belopp, 45,000 kronor. Anstalten uppgiver, att anstalten under de tre senast förflutna budgetåren för samma ändamål utbetalat respektive 49,042 kronor, 47,519 kronor och 46,070 kronor.

Mot riks-försäkringsanstaltens ifrågavarande framställning har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig*, för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 45,000.

B. Militära pensionsväsendet.

Chefen för finansdepartementet anmäler härefter det under denna avdelning såsom nr 1 upptagna anslaget:

[19.] **1. Pensionering av militära befattningshavare, förslagsanslag.** Till pensionering av militära befattningshavare är i riksstaten för budgetåret 1939/40 uppfört ett förslagsanslag av 14,800,000 kronor.

Utgifterna å anslaget under budgetåret 1940/41 kunna med ledning av tidigare verkställda beräkningar (proposition 1935:192 sid. 138) uppskattas till 15,500,000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av militära befattningshavare* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 15,500,000.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler härefter chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, det under nr 2 upptagna anslaget:

[20.] **2. Vadstena krigsmanshuskassa, förslagsanslag.** Från detta anslag bestridas för närvarande samtliga utgifter för de till Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare utgående förmånerna med undantag av dyrtidstillägg. I fråga om anslagets historik och användning hänvisas till elfte huvudtiteln, sid. 19—39, i 1934 års statsverksproposition. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 1,215,000 kronor. Från och med budgetåret 1934/35 tillgodoföras anslaget dels Vadstena krigsmanshuskassa tillkommande ränte- och arrendemedel samt skatte- och åborättsavgifter m. m., dels ock från indelningsverkets besparingsfond samtliga årligen till fonden inflytande räntemedel. För budgetåret 1939/40 hava vidare till förevarande anslag överförts från invalidhusfonden ett belopp av 185,000 kronor och från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar ett belopp av 54,000 kronor.

Kostnaderna för dyrtidstillägg bestridas av förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, vilket anslag för budgetåret 1939/40 är uppfört med ett belopp av 940,000 kronor. Från indelningsverkets besparingsfond skall dessutom av fondens kapitaltillgångar till sistnämnda anslag under budgetåret överföras ett belopp av 36,000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1939 har *arméförvaltningen* beträffande me-

delsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår anför bland annat följande.

Enligt ämbetsverkets räkenskaper hade utgifterna för underhåll och dyrtidstillägg under budgetåren 1937/38 och 1938/39 uppgått till följande belopp, nämligen

	1937/38	1938/39
för underhåll kronor	1,449,410	1,543,590
» dyrtidstillägg..... »	905,110	965,730
Summa kronor	2,354,520	2,509,320.

Efter undersökning hade befunnits, att denna stegring i utgifterna för-
anletts icke blott därav att tillkomsten av nya understödstagare under bud-
getåret 1938/39 varit större än under närmast föregående budgetår utan
även därav att antalet pensionärer, som under budgetåret 1938/39 kommit i
åtnjutande av dyrtidstillägg och underhållsförhöjningar vid uppnådda 60
och 67 års ålder, varit betydligt större än under de närmast föregående
budgetåren.

Enär någon nämnvärd nedgång i utgifterna för sådant understöd, som
beviljats eller komme att beviljas enligt före den 1 juli 1939 gällande grun-
der för rätt till underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa, icke vore att för-
vänta under innevarande och nästkommande budgetår, syntes man böra be-
räkna utgifterna för dylika understöd under budgetåret 1940/41 för under-
håll till omkring 1,500,000 kronor och för dyrtidstillägg till omkring 940,000
kronor.

Emellertid hade rätten att erhålla underhåll ur Vadstena krigsmanshus-
kassa genom kungörelse den 2 juni 1939 (nr 225) avsevärt utvidgats från
och med den 1 juli 1939. Utgifterna på grund av den sålunda vidgade rät-
ten till underhåll hade för budgetåret 1940/41 beräknats till omkring
150,000 kronor varav omkring 90,000 kronor belöpte å underhållet och om-
kring 60,000 kronor å dyrtidstillägget. Sammanlagt kunde alltså utgifterna
för sagda budgetår beräknas komma att uppgå för underhållet till (1,500,000
+ 90,000 =) 1,590,000 kronor och för dyrtidstillägget till (940,000 + 60,000
=) 1,000,000 kronor.

I fråga om invalidhusfondens bidrag till underhållskostna-
derna erinrar arméförvaltningen att den av 1934 års riksdag godkända fem-
årsplanen för fondens bidrag utlöper med innevarande budgetår samt att
med hänsyn härtill ny femårsplan bör föreläggas riksdagen. Ämbetsver-
ket anför härom följande.

I skrivelse den 3 november 1934 framhöllo statskontoret och civila depar-
tementet, att en förnyad utredning borde i god tid före femårsperiodens slut
komma till stånd för utrönande, huruvida och i vad mån invalidhusfonden
jämväl i fortsättningen skulle kunna lämna bidrag till täckande av utgifter
för underhåll ur Vadstena krigsmanshuskassa. En sådan utredning har
numera av ämbetsverken verkställts och utvisar resultatet av densamma, att
under den femårsperiod, vilken börjar med budgetåret 1940/41, av fondens
odisponerade tillgångar den 30 juni 1939 30,000 kronor årligen kunna tagas
i anspråk till bestridande av kostnader för underhåll åt f. d. indelt manskap.
Därjämte torde årligen under samma femårsperiod av invalidhusfondens
räntemedel kunna för enahanda ändamål disponeras överskottsmedel till föl-

jande belopp, nämligen under första året av perioden 5,000 kronor, under andra året 4,000 kronor, under tredje året 3,000 kronor, under fjärde året 2,000 kronor och under femte året 1,000 kronor. Sammanlagt skulle således under en femårsperiod, räknat från och med budgetåret 1940/41, kunna från invalidhusfondens medel till förevarande anslag överföras följande belopp, nämligen:

under budgetåret 1940/41.....	kronor	35,000
» » 1941/42.....	»	34,000
» » 1942/43.....	»	33,000
» » 1943/44.....	»	32,000
» » 1944/45.....	»	31,000.

Under förutsättning att denna femårsplan godkännes av Kungl. Maj:t och riksdagen kunde följaktligen 35,000 kronor av underhållskostnaderna under budgetåret 1940/41 gäldas från invalidhusfonden.

Arméförvaltningen beräknar vidare, att de arrendemedel, skatte- och åbo-rättsavgifter samt de räntemedel från indelningsverkets besparingsfond, vilka i enlighet med 1934 års riksdags beslut årligen skola tillföras anslaget, under budgetåret 1940/41 komma att uppgå till sammanlagt omkring 25,000 kronor.

Slutligen har arméförvaltningen för nästkommande budgetår uppskattat de utgifter, vilka utgå såsom understöd eller dyrtidstillägg på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 13 mars 1931 (nr 43) angående ändrade villkor för underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa m. m., till omkring 55,000 kronor, respektive 40,000 kronor. Som dessa utgifter enligt beslut av 1931 års riksdag (skrivelse nr 40) skola gäldas från indelningsverkets besparingsfonds kapitaltillgångar, föreslår ämbetsverket att vederbörande anslag under nästa budgetår gottgöras angivna belopp genom överföring från fondens kapitaltillgångar.

Arméförvaltningen föreslår alltså med nämnda utgångspunkter, att anslaget till Vadstena krigsmanshuskassa för budgetåret 1940/41 uppföres med ett belopp av $(1,590,000 - (35,000 + 25,000 + 55,000) =) 1,475,000$ kronor.

Till bestridande av utgifter för dyrtidstillägg åt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare under nästa budgetår har arméförvaltningen, under förutsättning av oförändrade grunder, föreslagit anvisande av ett belopp av $(1,000,000 - 40,000 =) 960,000$ kronor.

Statskontoret har i avgivet yttrande den 17 oktober 1939 meddelat, att statskontoret icke funnit anledning till erinran mot de av arméförvaltningen verkställda anslagsberäkningarna. Statskontoret har emellertid ifrågasatt, huruvida icke anslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare borde från och med budgetåret 1940/41 utgå ur riksstaten och till anslaget hänförliga utgifter i stället bestridas från respektive anslag till Vadstena krigsmanshuskassa och till pensionering av viss flottans gemenskap. Efter att hava erinrat om att arméförvaltningen tidigare framfört förslag härom anför statskontoret beträffande nu berörda fråga följande.

I utlåtande den 30 november 1933 angående ett av arméförvaltningen uppgjort förslag till ändrade bestämmelser rörande understöd till Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, i vilket sammanhang arméförvaltningen ifrågasatte ett sammanförande av samtliga utgifter för nämnda understödsverksamhet under ett gemensamt anslag, erinrade statskontoret, att det såsom dyrtidstillägg till understödstagare fastställda beloppet å 150 kronor årligen alltsedan dess beviljande år 1922 utgått oförändrat, oaktat sedan sistnämnda tidpunkt en successiv sänkning av levnadskostnaderna ägt rum. Tillägget vore därför enligt ämbetsverkets mening ej längre avsett att utgöra en ersättning för levnadskostnadsstegringen utan fastmera en förhöjning i gratialet till understödstagare efter uppnådd 60 års ålder. Statskontoret ville med hänsyn härtill och till de praktiska skäl, som av arméförvaltningen åberopats, icke motsätta sig ett sammanförande av dyrtidstillägget med det ordinarie underhållet. Departementschefen ansåg sig emellertid, enligt uttalande i statsverksproposition till 1934 års riksdag angående elfte huvudtiteln (punkt 22 sid. 36), icke kunna förorda ett inräknande i de fasta understödsförmånerna av dyrtidstilläggen och föreslog förty, att dyrtidstilläggen fortfarande skulle bestridas från särskilt anslag. Riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag.

Då förenämnda såsom dyrtidstillägg betecknade understöd allttjämt bibehållit karaktären av fasta förmåner, således oavsett växlingarna i levnadskostnaderna, och då någon ändring i detta förhållande icke torde vara att förvänta, vill statskontoret — i betraktande jämväl av den förenkling som däri-genom skulle vinnas i fråga om anslagsredovisningen — förorda, att dyrtidstilläggen från och med budgetåret 1940/41 anvisas att utgå från de anslag, som upptagas i riksstaten för att täcka övriga till ifrågavarande understödstagare utgående förmåner. En sådan anordning skulle alltså innebära, att anslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare utgår ur riksstaten från och med budgetåret 1940/41 samt, med utgångspunkt från de av arméförvaltningen verkställda anslagsberäkningarna, dels att anslaget till Vadstena krigsmanshuskassa för budgetåret 1940/41 höjes från beräknade 1,475,000 kronor med 960,000 kronor till 2,435,000 kronor, dels ock att detta senare anslag efter ingången av samma budgetår tillgodoföres, förutom 35,000 kronor från invalidhusfonden, $(55,000 + 40,000 =)$ 95,000 kronor från indelningsverkets besparingsfond av denna fonds kapitaltillgångar. Vidare skulle i anslutning härtill anslaget till pensionering av viss flottans gemenskap — vilket anslag torde till bestridande av detsamma hittills åvilande utgifter böra för budgetåret 1940/41 upptagas till ett belopp av 110,000 kronor — höjas med ett belopp av 25,000 kronor, utgörande beräknade utgifter för dyrtidstillägg åt underhållsberättigade båtsmän.

I likhet med statskontoret anser jag, att skäl kunna tala för att låta anslaget till dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare utgå ur riksstaten och i stället höja nu förevarande anslag till Vadstena krigsmanshuskassa ävensom anslaget till pensionering av viss flottans gemenskap med vad som motsvarar dyrtidstilläggen. Emellertid synes saken lämpligen böra anstå tills vidare i avvaktan på en allmän översyn av anslagsuppställningen under tolfte huvudtiteln. *Departements-
chefen.*

Vad beträffar invalidhusfondens bidrag till bestridande av kostnaderna för underhåll åt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, har det av

arméförvaltningen i samråd med statskontoret uppgjorda förslaget till ny femårsplan icke givit mig anledning till erinran. Fonden bör följaktligen under nästa budgetår bidra till ifrågavarande underhållskostnader med 35,000 kronor.

Då arméförvaltningens beräkningar även i övrigt kunna av mig godtagas, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Vadstena krigsmanshuskassa för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,475,000; dels ock besluta, att till nämnda anslag skola efter ingången av budgetåret 1940/41 för samma budgetår överföras ej mindre från invalidhusfonden ett belopp av 35,000 kronor än även från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar ett belopp av 55,000 kronor.

Chefen för finansdepartementet anmäler härefter anslagen nr 3—7:

[21.] **3. Pensionering av f. d. daglönare vid marinen, förslagsanslag.** Från ifrågavarande anslag, som i gällande riksstat är uppfört med 170,000 kronor, bestridas kostnaderna för pensionsförmåner — däri inberäknat pensionstillägg och pensionsförhöjning — som enligt gällande bestämmelser tillkomma f. d. daglönare vid marinen, vilka avgått ur tjänst före den 1 januari 1935.

För nästkommande budgetår synes anslaget med hänsyn till utgifterna från detsamma under budgetåret 1938/39 böra enligt förslag av *statens pensionsanstalt* upptagas till 160,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av f. d. daglönare vid marinen* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 160,000.

[22.] **4. Pensionering av viss flottans gemenskap, förslagsanslag.** Från anslaget, som för innevarande budgetår anvisats med 150,000 kronor, bestridas kostnaderna för pensionsförmåner — däri inberäknat pensionstillägg och pensionsförhöjning — vilka utgå till f. d. anställningshavare, tillhörande flottans gemenskap, med undantag av f. d. daglönare vid marinen.

Anslaget torde med hänsyn till utgifterna under budgetåret 1938/39 i rikstaten för nästa budgetår böra uppföras med ett belopp av 110,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av viss flottans gemenskap* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 110,000.

[23.] **5. Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl., förslagsanslag.** Med åberopande av vad jag under för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrar rörande dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 3,400,000.

[24.] **6. Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, förslagsanslag.** Enligt vad som framgår av punkt 20 kunna kostnaderna för dyrtidstillägg åt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare under budgetåret 1940/41 uppskattas till 1,000,000 kronor. Av detta belopp bör på sätt arméförvaltningen föreslagit indelningsverkets besparingsfond bidra med 40,000 kronor. Som statskontoret beräknat kostnaderna för dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater till 25,000 kronor, uppgår alltså medelsbehovet å anslaget under nästa budgetår till sammanlagt (1,000,000 — 40,000 + 25,000 =) 985,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 985,000;

dels ock besluta, att till nämnda anslag skall under budgetåret 1940/41 från indelningsverkets besparingsfond av fondens kapitaltillgångar överföras ett belopp av 40,000 kronor.

[25.] **7. Procentuellt tillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare, förslagsanslag.** Enligt kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) angående ny familjepension i vissa fall skall procentuellt tillägg numera ersätta dyrtidstillägg, som tidigare bestritts av anslaget till dyrtidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare. Med hänsyn härtill synes anslagets rubrik böra ändras. Såsom jag under punkten 4 omnämnt, utgår procentuellt tillägg med samma procenttal som dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning.

Under hänvisning till vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Procentuellt tillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 600,000.

Chefen för försvarsdepartementet anmäler härefter det under nr 8 upptagna anslaget:

[26.] 8. **Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, förslagsanslag.** Kostnaderna för ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, bestridas dels av beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond, dels ock av ett för ändamålet i riksstaten uppfört förslagsanslag, å vilket för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 1,300,000 kronor.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 179 till 1927 års riksdag antog riksdagen en ny förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Denna förordning, som av Kungl. Maj:t utfärdats den 18 juni 1927 (nr 234), har trätt i kraft den 1 januari 1928. Genom ifrågavarande författning har den äldre förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) angående dylik ersättning upphävt, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

I en till försvarsdepartementet ingiven, den 31 augusti 1939 dagtecknad skrivelse har *riksförsäkringsanstalten* beträffande här ifrågavarande medelsbehov för budgetåret 1940/41 anfört följande:

Kostnaden för ersättningar enligt ifrågavarande bestämmelser hava under de fem senast förflutna budgetåren uppgått till nedanstående belopp:

Författning, enligt vilken ersättning utgått	Kostnader i kronor för budgetåren				
	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39
1909 års förordning	508,601	467,020	447,381	423,812	405,793
1927 års förordning	851,542	882,870	1,013,953	1,045,630	1,112,378
Summa kronor	1,360,143	1,349,890	1,461,334	1,469,442	1,518,171

Med hänsyn till anförda belastningssiffror synas kostnaderna för samtliga ersättningar under budgetåret 1940/41 böra beräknas till förslagsvis 1,550,000 kronor.

Statskontoret har den 11 september 1939 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført, att, då beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond för budgetåret 1940/41 syntes för ifrågavarande ändamål kunna bidra med ett belopp av 200,000 kronor, förevarande anslag torde för nämnda budgetår böra upptagas i riksstaten med 1,350,000 kronor.

Vad sålunda föreslagits finner jag mig böra tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,350,000.

C. Gemensamma anslag.

Chefen för finansdepartementet anmäler slutligen de under denna rubrik upptagna anslagen nr 1—7:

[27.] **1. Allmänna indragningsstaten, förslagsanslag.** Till allmänna indragningsstaten är å riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag å 130,000 kronor.

Anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår utgjorde i runt tal 92,300 kronor. Jag förordar, att anslagsbeloppet för nästa budgetår bestämmes till 100,000 kronor. I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna indragningsstaten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

[28.] **2. Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare, förslagsanslag.** Till ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1939/40 anvisats ett förslagsanslag å 675,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *statens pensionsanstalt* i skrivelse den 21 augusti 1939 anfört i huvudsak följande.

Utgifterna å anslaget, angivna i hela tusental kronor, hava utgjort under budgetåret 1936/37 376,000 kronor, under budgetåret 1937/38 454,000 kronor samt under budgetåret 1938/39 613,000 kronor. Den kraftiga stegring av utgifterna, som sistnämnda budgetårs belastningssiffra förete, har delvis för- anletts av den av 1938 års riksdag beslutade revisionen av bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare. Genom de nya bestämmelserna har nämligen anslaget för budgetåret 1938/39 — förutom de på budgetåret belöpande pensionerna — kommit att belastas med pensionsbelopp, avseende föregående tid.

Till utgångspunkt för beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1940/41 synes man kunna taga pensionsutgifterna under första och andra kvartalen 1939. Dessa utgifter hava i hela hundratal kronor utgjort respektive 148,100 och 153,300 kronor. Utgår man ifrån en utgiftsstegring av 5,000 kronor för varje kvartal under löpande budgetår, skulle anslagsbelastningen för innevarande budgetår komma att bli omkring 662,000 kronor. Anledning torde dock saknas att för nästkommande budgetår räkna med proportionsvis samma ökning som under innevarande år. Antager man utgiftsstegringen under budgetåret 1940/41 bli 3,000 kronor för kvartal, kommer man till ett anslagsbehov för sistnämnda budgetår av omkring 722,000 kronor. Då den verkliga utgiftsstegringen är vanskelig att bedöma, synes anslaget för budgetåret 1940/41 böra beräknas till 725,000 kronor.

I enlighet med pensionsanstaltens beräkning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 725,000.

[29.] **3. Pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, förslagsanslag.** Till pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst är för budgetåret 1939/40 anvisat ett förslagsanslag å 35,000 kronor. Från anslaget bestridas kostnaderna för pensioner enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, såvitt angår anställningshavare vid andra förvaltningsgrenar än de affärsdrivande verken.

Statens pensionsanstalt har i sin förutnämnda skrivelse den 21 augusti 1939, med förmälan att utgifterna å anslaget under budgetåren 1937/38 och 1938/39 uppgått till 17,513 respektive 24,890 kronor, framhållit, att en stegring av pensionsutgifterna alltjämt torde vara att emotse. Med hänsyn härtill anser sig anstalten böra föreslå, att anslaget för budgetåret 1940/41 höjes till 40,000 kronor.

I överensstämmelse härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 40,000.

[30.] **4. Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Anslaget till pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget till ett belopp av 7,100,000 kronor.

Sedan staten i anledning av beslut av 1939 års riksdag (prop. nr 186; riksdagens skrivelse nr 201) övertagit den verksamhet, som bedrivits av universitetens pensionsinrättningar, har allmänna familjepensionsreglementet blivit tillämpligt inom hela den nyreglerade statsförvaltningen med undantag av lotsverket. Frågan om statens övertagande jämväl av den av lotsverkets enskilda pensionskassa bedrivna verksamheten torde såvitt möjligt böra föreläggas 1940 års riksdag. Då anslagets storlek för nästkommande budgetår kan påverkas härav, föreslår jag, att anslaget upptages å riksstatsförslaget med allenast beräknat belopp, vilket preliminärt kan bestämmas till 7,500,000 kronor. I samband med att slutligt förslag angående förevarande anslag avlåtes bör även upptagas den i punkt 1 berörda frågan om kyrkofondens bestridande av familjepensionskostnaderna för dövtumprästs efterlevande.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 7,500,000.

[31.] **5. Ersättningar till f. d. befattningshavare vid av staten övertagna familjepensionskassor, förslagsanslag.** Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 55,000 kronor. Nettobelastningen å anslaget under budgetåret 1938/39 utgjorde i runt tal 45,000 kronor. Då man icke har anledning vänta ökning av medelsåtgången under nästkommande budgetår, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till f. d. befattningshavare vid av staten övertagna familjepensionskassor* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 45,000.

[32.] **6. Pensioner enligt familjepensionsreglementet för arbetare, förslagsanslag.** Till pensioner enligt familjepensionsreglementet för arbetare är i gällande riksstat upptaget ett förslagsanslag av 75,000 kronor. Under budgetåren 1937/38 och 1938/39 uppgick belastningen å anslaget till i runda tal 23,400 respektive 54,200 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 21 augusti 1939 har *statens pensionsanstalt* framhållit, att man fortfarande måste räkna med en ökning av de årliga pensionsutgifterna från anslaget. Pensionsanstalten uppskattar medelsbehovet under nästa budgetår till 90,000 kronor.

I överensstämmelse härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner enligt familjepensionsreglementet för arbetare* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 90,000.

[33.] **7. Diverse pensioner och understöd m. m., förslagsanslag.** Till diverse pensioner och understöd m. m. är å riksstaten för budgetåret 1939/40 uppfört ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor. Jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 5 maj 1939 skola från anslaget bestridas jämväl kostnaderna för de pensioner, som enligt avtal med styrelsen för föreningen Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka skola efter statens övertagande från och med den 1 juli 1939 av nämnda anstalt utbetalas av statsmedel till vissa f. d. befattningshavare hos anstalten.

För nästa budgetår torde anslaget böra upptagas med 1,650,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Diverse pensioner och understöd m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,650,000.

Understöd åt efterlevande efter vissa statsanställda. I detta sammanhang tillåter jag mig erinra om 1930 års riksdags bemyndigande för Kungl. Maj:t (riksdagens skrivelse nr 74) att i huvudsaklig överensstämmelse med av riksdagens bankoutskott angivna riktlinjer till ett sammanlagt belopp av förslagsvis 30,000 kronor om året besluta om årliga understöd åt änkor och barn efter anställningshavare i statens tjänst, att utgå å allmänna indragningsstaten eller, beträffande understöd åt efterlevande efter personer, anställda vid de affärsdrivande verken, av de medel, av vilka verkets omkostnader bestridas.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har sedermera 1934 års riksdag förklarat, att pensioner, understöd, livräntor och liknande förmåner, vilka av riksdagen beviljats å eller enligt av riksdagen fastställda grunder före den 1 juli 1934 anvisats att utgå från allmänna indragningsstaten, från och med sistnämnda dag skola bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Genom särskilda beslut den 9 juni, den 15 juni, den 3 november och den 15 december 1939 har Kungl. Maj:t beviljat årliga understöd åt tillsammans 94 änkor efter i statens tjänst anställda personer samt uppfostringsbidrag åt 8 barn efter dylika personer till ett sammanlagt årsbelopp av 35,616 kronor. Av dessa understödsbelopp och uppfostringsbidrag utgå

från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.: 2 understöd å 240 kronor, 6 understöd å 300 kronor, 28 understöd å 384 kronor och 2 understöd å 444 kronor samt 4 uppfostringsbidrag å 96 kronor och 2 uppfostringsbidrag å 120 kronor, tillhoppa 14,544 kronor;

av trafikmedel: 3 understöd å 240 kronor, 5 understöd å 300 kronor, 40 understöd å 384 kronor och 3 understöd å 444 kronor samt 1 uppfostringsbidrag å 96 kronor, tillhoppa 19,008 kronor;

av telegrafverkets medel: 2 understöd å 384 kronor och 1 understöd å 300 kronor, tillhoppa 1,068 kronor;

av statens vattenfallsverks medel: 1 understöd å 444 kronor och 1 understöd å 384 kronor, tillhoppa 828 kronor; samt

av statens domäners fond: 1 uppfostringsbidrag å 168 kronor.

Sammanfattning.

Tolfte — förutvarande elfte — huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1939/40 utgörande	kronor 57,301,600
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att för budgetåret 1940/41 uppgå till	» 60,562,800
innebärande en ökning av	» 3,261,200.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Register

till

Tolfte huvudtiteln för budgetåret 1940/41.

A. Civila pensionsväsendet.

Sid.		Kronor
1	Pensionering av civila tjänstinnehavare	10,150,000
3	Pensionsreglering ¹ för f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	4,000,000
4	Dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer	6,900,000
4	Dyrtidstillägg m. m. åt pensionsberättigade änkor och barn efter civila befattningshavare i statens tjänst m. fl.	1,900,000
4	Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga extra provinsialläkare	9,500
4	Understöd till vissa f. d. anställningshavare vid sinnessjukhusen	40,000
5	Statens andel i kostnaden för pensionering av vissa överåriga lasaretsläkare	3,000
5	Statens bidrag till pensionering av sjuksköterskor och barnmorskor	300
5	Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete	580,000
7	Pensionering av förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt statens vattenfallsverks byggnadsavdelning	150,000
8	Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt	2,000,000
11	Bidrag till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna	25,000
11	Tilläggs pensioner åt vissa lärarinnor vid de statsunderstödda enskilda läroanstalterna	460,000
12	Pensioner åt vissa f. d. befattningshavare vid lotsverket	7,000
12	Ersättning åt efterlevande till befattningshavare vid lotsverket, som avlidit till följd av olycksfall i tjänsten	12,000
12	Understöd åt vissa förutvarande befattningshavare vid lotsverket eller deras änkor och barn	15,000
12	Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt	536,000
13	Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig	45,000
	Säger för civila pensionsväsendet	26,832,800

Sid.

Kronor

B. Militära pensionsväsendet.

14	Pensionering av militära befattningshavare.....	15,500,000
14	Vadstena krigsmanshuskassa.....	1,475,000
18	Pensionering av f. d. daglönare vid marinen.....	160,000
18	Pensionering av viss flottans gemenskap.....	110,000
19	Dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl.....	3,400,000
19	Dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare.....	985,000
19	Procentuellt tillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter militära befattningshavare.....	600,000
20	Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.....	1,350,000
Säger för militära pensionsväsendet		23,580,000

C. Gemensamma anslag.

21	Allmänna indragningsstaten.....	100,000
21	Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare.....	725,000
22	Pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.....	40,000
22	Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst	*7,500,000
23	Ersättningar till f. d. befattningshavare vid av staten över- tagna familjepensionskassor.....	45,000
23	Pensioner enligt familjepensionsreglementet för arbetare.....	90,000
23	Diverse pensioner och understöd m. m.....	1,650,000
Säger för gemensamma anslag		10,150,000
Summa		60,562,800.

24 Understöd åt efterlevande efter vissa statsanställda.

* Beräknat belopp.

Bilaga till

1940 års statsverksproposition.

Oförutsedda utgifter.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 ja-
nuari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med övriga departementschefer frågan om anvisande av anslag å riksstaten till oförutsedda utgifter och anför därvid följande:

Oförutsedda utgifter, förslagsanslag. För bestridande av oförutsedda utgifter har riksdagen efter av Kungl. Maj:t gjorda framställningar å riksstaterna för budgetåren 1938/39 och 1939/40 uppfört förslagsanslag å för ett vart av åren 1,000,000 kronor, att stå till Kungl. Maj:ts förfogande

dels för bestridande av utgifter, vilka äro av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, under följande villkor, nämligen:

att utgiften är av den storlek, att vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter med hänsyn till därå förefintliga behållningar icke lämpligen kan för ändamålet anlitas,

att utgiften är av beskaffenhet att ej kunna bestridas av andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel,

att utgiften icke heller är av den art, som omförmäles i § 63 regeringsformen,

samt att genast vid riksdagens början en särskild specificerad anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t under det senaste året beslutat anvisa till utgående från anslaget;

dels ock för bestridande av utgifter å inkomsttiteln övriga diverse inkomster, för vilkas gäldande inkomsterna å samma titel icke förslå.

Oförutsedda utgifter.

Enligt Kungl. Maj:ts särskilda härefter angivna beslut hava under år 1939 följande utgifter anvisats att utgå från förevarande anslag, nämligen:

	Kronor
å justitiedepartementets föredragning:	
Till förstärkning av andra huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga och anslag till extra utgifter (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 194; kungl. brev $\frac{5}{6}$ 1939), 20,000 kronor resp. 10,000 kronor, sammanlagt	30,000: —
» gottgörelse för förskjutna ersättningar i anledning av förre extra landsfiskalen G. M. S. Ströbergs förskingringar ($\frac{22}{6}$ 1939)	7,286: 70
» ersättning av allmänna medel för belopp, som förskingrats av framlidne extra landsfiskalen B. Melén ($\frac{22}{6}$ 1939)	2,819: 64
» ersättning av allmänna medel för belopp, som förskingrats av framlidne fjärdingsmannen B. Olofsson ($\frac{22}{6}$ 1939)	247: 74
» ersättning till Birgitta Thunell för förskingrade förmyndarmedel (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 450; kungl. brev $\frac{22}{6}$ 1939)	5,000: —
» ersättning till Per Göran Palmcrantz för förskingrade förmyndarmedel (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 450; kungl. brev $\frac{22}{6}$ 1939)	40,000: —
» ersättning till Beda Wikström för förskingrade förmyndarmedel (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 450; kungl. brev $\frac{22}{6}$ 1939)	40,000: —
» gottgörelse för förskjutna ersättningar i anledning av förre fjärdingsmannen E. H. Goods förskingringar ($\frac{21}{7}$ 1939)	1,825: 23
» ersättning åt förutvarande chefen för rikets allmänna kartverk, översten G. Hult för bestyr med vissa gränsfrågor å viss del av riksgränsen mellan Sverige och Finland ($\frac{28}{7}$ 1939)	1,500: —
» ersättning av allmänna medel för belopp, som förskingrats av förre landsfiskalen C. I. E. Forssberg ($\frac{25}{8}$ 1939)	2,903: 99
Säger	131,583: 30
å utrikesdepartementets föredragning:	
Till bidrag till internationell hjälpverksamhet till förmån för spanska nödställda ($\frac{17}{2}$, $\frac{17}{3}$ och $\frac{30}{6}$ 1939; lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 35)	1,284,225: —
» bestridande av vissa kostnader i samband med inbördeskriget i Spanien ($\frac{30}{6}$ 1939; lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 292).	107,922: 65
Säger	1,392,147: 65
å försvarsdepartementets föredragning:	
Till gäldande av vissa haverikostnader m. m. (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 80; kungl. brev $\frac{17}{3}$ 1939)	100,611: 83
» beredande av täckning för vissa vid Livregementet till häst förskingrade medel (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 98; kungl. brev $\frac{31}{3}$ 1939)	32,000: —
» vissa byggnadsarbeten vid Västgöta flygflottiljs etablisement i Karlsborg (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 139; kungl. brev $\frac{13}{4}$ 1939)	780,000: —
» förstärkning av lantförsvarets och sjöförsvarets expensanslag (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 156; kungl. brev $\frac{28}{4}$ 1939)	50,000: —
» återuppförande av ett presshus vid ammunitionsfabrikens etablisement å Marieberg (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 172; kungl. brev $\frac{5}{6}$ 1939)	15,000: —

Kronor

Till inkallande till tjänstgöring av vissa värnpliktiga tillhörande marinen m. m. (³² / ₈ 1939)	98,011: —
» vid eldsvåda under arméfälttjänstövning förstörd egendom (³⁰ / ₈ 1939)	12,423: 05
» gäldande av visst skadeståndsbetopp (²⁵ / ₈ 1939)	5,275: —
» medel till ersättande av genom brand vid Signalregementets tyganstalt å Frösunda förstörd utrustning (³¹ / ₈ 1939)	1,050,000: —
» gäldande av kostnader för utmärkande av vissa skyddsområden (urtima riksdagens skrivelse 1939 nr 57; kungl. brev ¹⁷ / ₁₁ 1939)	23,000: —
Säger	2,166,320: 88

å socialdepartementets föredragning:

Till anskaffande av ett sjuktransportflygplan (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 129; kungl. brev ⁵ / ₈ 1939), högst.....	560,000: —
» förstärkning av reservationsanslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl. (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 357; kungl. brev ¹⁵ / ₈ 1939)	173,600: —
» ersättning för vissa skador och kostnader till följd av Ume- och Vindelälvarnas översvämning år 1938 (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 454; kungl. brev ³⁰ / ₈ 1939), högst	180,000: —
» täckande av belopp, som — utöver av delposten till grundavlönningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna anvisade medel — förskötterats till avlönande av sådan personal (²² / ₈ 1939)	43,577: 46
» planläggning av beredskapssjukhus (¹⁸ / ₈ 1939)	150,000: —
» anskaffande av viss utrustning vid statens sjuksköterskeskola m. m. (urtima riksdagens skrivelse 1939 nr 33; kungl. brev ²⁷ / ₁₀ 1939)	27,500: —
Säger	1,134,677: 46

å kommunikationsdepartementets föredragning:

Till ombyggnad och reparation av vissa takpartier över flyglarna till Gustav III:s paviljong i Haga (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 167; kungl. brev ⁵ / ₈ 1939)	40,000: —
--	-----------

å ecklesiastikdepartementets föredragning:

Till bestridande av kostnaderna för anordnande av en extra kurs för farmacie kandidater (lagtima riksdagens skrivelse 1939 nr 121; kungl. brev ²⁴ / ₃ 1939)	14,500: —
» inköp av ugnar för tandläkarinstitutet (³¹ / ₈ 1939)	14,000: —
» vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka m. m. (urtima riksdagens skrivelse 1939 nr 99; kungl. brev ³⁰ / ₁₂ 1939)	189,543: 34
Säger	218,043: 34

å jordbruksdepartementets föredragning:

Till inköp av lägst 6,000 ton inhemskt hårdvallshö för att till visst pris under tiden 1 september 1939—30 april 1940 tillhandahållas jordbrukare inom Gotlands län (²⁵ / ₈ och ²⁴ / ₁₁ 1939)	240,000: —
--	------------

Anslaget till oförutsedda utgifter torde för budgetåret 1940/41 böra bestämmas till 1 miljon kronor. För dispositionen av anslaget lära de för innevarande budgetår stadgade villkoren böra gälla jämväl under nästkommande budgetår.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag,

dels att genom utdrag av statsrådsprotokollet i detta ärende anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t, enligt vad förut sagts, under år 1939 anvisat till utgående från ifrågavarande anslag,

dels ock att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Oförutsedda utgifter* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 1,000.000, att stå till Kungl. Maj:ts förfogande

a) för bestridande av utgifter, vilka äro av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, under följande villkor, nämligen:

att utgiften är av den storlek, att vederbörande huvudtitels anslag till extra utgifter med hänsyn till därå förefintliga behållningar icke lämpligen kan för ändamålet anlitas,

att utgiften är av beskaffenhet att ej kunna bestridas av andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel,

att utgiften icke heller är av den art, som omförmäles i § 63 regeringsformen,

samt att genast vid riksdagens början en särskild specificerad anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t under det senaste året beslutat anvisa till utgående från anslaget;

b) för bestridande av utgifter å inkomsttiteln övriga diverse inkomster, för vilkas gäldande inkomsterna å samma titel icke förslå.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga till

1940 års statsverksproposition.

Riksdagen och dess verk m. m.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 ja-
nuari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler frågan om anvisande av anslag för budgetåret 1940/41 till bestridande av kostnaderna för riksdagen och dess verk m. m. samt anför därvid följande:

Riksgäldskontoret har med skrivelse den 7 december 1939 överlämnat beräkningar rörande de anslag under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m., som böra upptagas i riksstaten för budgetåret 1940/41. Jämte uppställning över anslagen har överlämnats specifikation, innefattande förslag till stater m. m. Beträffande innehållet i denna specifikation torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I skrivelsen har anförts, att anslagen beräknats efter samma grunder som tillämpats för innevarande budgetår. Därutöver inhämtas av skrivelsen följande rörande beräkningen av vissa å huvudtiteln upptagna anslag.

Under rubriken riksdagens hus har i likhet med vad som skett i riksstaten för budgetåren 1938/39 och 1939/40 upptagits ett reservationsanslag till reparations- och ändringsarbeten m. m. Detta anslag har i enlighet med den av 1938 års riksdag godkända planen för ifrågavarande arbeten uppförts med ett belopp av 698,000 kronor. Det i riksstaten för innevarande budgetår uppförda engångsanslaget till anskaffande av möbler m. m. har uteslutits.

I skrivelse till fullmäktige i riksgäldskontoret har styrelsen för riksdagsbiblioteket meddelat, att styrelsen hade för avsikt att ingå till 1940 års bankoutskott med förslag om uppflyttning av en extra ordinarie expeditionsvakt på ordinarie stat, samt hemställt, att riksgäldskontoret ville vidtaga de änd-

ringar i bibliotekets avlöningsanslag, som föranleddes av ett bifall till detta förslag. Ifrågavarande anslag har upptagits i enlighet med styrelsens hemställan.

Anslaget till ersättning till statens allmänna fastighetsfond har uppförts med av byggnadsstyrelsen beräknat belopp.

I avlöningsanslagen till riksdagens verk ingående rörligt tillägg har beräknats efter 9 procent. Anslaget till dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer har beräknats med utgångspunkt från ett indextal av 174.

Mot riksgäldskontorets beräkning av de särskilda anslagen har jag icke funnit anledning till annan erinran än att anslaget till ersättning till statens allmänna fastighetsfond: byggnadsstyrelsens delfond bör något jämkas.

Under åberopande av vad sålunda anförts gör jag under följande punkter hemställa om anslag för budgetåret 1940/41 till riksdagen och dess verk m. m. Anslagen till avlöningar vid riksdagsbiblioteket och till ersättning till statens allmänna fastighetsfond: byggnadsstyrelsens delfond upptagas därvid allenast med beräknade belopp. Slutliga framställningar om dessa anslag komma att göras senare under riksdagen. Då avlöningsstaterna numera fastställas genom riksdagens beslut, hemställas i det följande — såvitt angår de avlöningsanslag som äskas definitivt — tillika om de ändringar i dessa staten, som påkallas av att anslagsposterna till rörligt tillägg skola beräknas efter 9 procent i stället för efter 6 procent, såsom skett för innevarande budgetår.

[1.] **1. Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,471,000.

[2.] **2. Riksdagen: Reseersättningar till riksdagens ledamöter, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Reseersättningar till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 162,000.

[3.] **3. Riksdagen: Avlöningar till personal, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Avlöningar till personal* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 532,000.

[4.] **4. Riksdagen: Kostnader för riksdagstrycket, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Kostnader för riksdagstrycket* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 610,000.

[5.] **5. Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 26,500.

[6.] **6. Riksdagen: Övriga omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Övriga omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 139,000.

[7.] **7. Allmänt kyrkomöte, förslagsanslag.** Då allmänt kyrkomöte icke med säkerhet kan förutses komma att sammankallas under budgetåret 1940/41, torde ett anslag för ändamålet böra, i enlighet med riksgäldskontorets förslag, upptagas med allenast ett formellt belopp av 100 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänt kyrkomöte* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100.

[8.] **8. Riksdagens revisorer: Arvoden till revisorerna, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer: Arvoden till revisorerna* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 33,600.

[9.] **9. Riksdagens revisorer: Avlöningar till personal, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer: Avlöningar till personal* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 47,000.

[10.] **10. Riksdagens revisorer: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 23,000.

[11.] **11. Riksgäldskontoret: Avlöningar, förslagsanslag.** Under åberopande av vad inledningsvis anförts angående vissa ändringar i avlöningsstaterna hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1940/41, att den i avlöningsstaten för riksgäldskontoret upptagna anslagsposten till rörligt tillägg, förslagsvis, å 34,000 kronor skall höjas med 17,000 kronor till 51,000 kronor samt att i följd härav avlöningsstatens slutsumma skall vara 639,400 kronor;

dels ock till *Riksgäldskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 639,400.

[12.] **12. Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m., förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 106,000.

[13.] **13. Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 91,000.

[14.] **14. Riksdagens hus: Avlöningar, förslagsanslag.** Under åberopande av vad inledningsvis anförts angående vissa ändringar i avlöningsstaterna hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1940/41, att den i avlöningsstaten för riksdagens hus upptagna anslagsposten till rörligt tillägg, förslagsvis, å 3,000 kronor skall höjas med 1,500 kronor till 4,500 kro-

nor samt att i följd härav avlöningsstatens slutsumma skall vara 57,900 kronor;

dels ock till Riksdagens hus: Avlöningar för budgetåret 1940/41 anvisa ett förslagsanslag av kronor 57,900.

[15.] **15. Riksdagens hus: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens hus: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 100,000.

[16.] **16. Riksdagens hus: Reparations- och ändringsarbeten m. m., reservationsanslag.** 1938 års riksdag beslöt utförande av vissa reparations- och ändringsarbeten m. m. beträffande riksdagshuset, vilka skulle betinga en sammanlagd kostnad av 2,808,000 kronor. För budgetåret 1938/39 anvisades för detta ändamål ett reservationsanslag å 1,358,000 kronor och för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 752,000 kronor. Riksgäldskontoret har i enlighet med den av 1938 års riksdag godkända planen för ifrågavarande arbeten i sin förslagsberäkning för nästa budgetår upptagit ett belopp av 698,000 kronor (jfr bankoutskottets utlåtande 1938 nr 36, reservation av herr Holmgren m. fl.).

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens hus: Reparations- och ändringsarbeten m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 698,000.

[17.] **17. Riksdagsbiblioteket: Avlöningar, förslagsanslag.** Under återopande av vad inledningsvis anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild framställning i ämnet, till *Riksdagsbiblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 75,200.

[18.] **18. Riksdagsbiblioteket: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 9,400.

[19.] **19. Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning, reservationsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

[20.] **20. Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar, förslagsanslag.** Under återopande av vad inledningsvis anförts angående vissa ändringar i avlöningsstaterna hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1940/41, att den i avlöningsstaten för justitieombudsmannen och hans expedition upptagna anslagsposten till rörligt tillägg, förslagsvis, å 2,850 kronor skall höjas med 1,500 kronor till 4,350 kronor samt att i följd härav avlöningsstatens slutsumma skall vara 62,000 kronor;

dels ock till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 62,000.

[21.] **21. Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 9,400.

[22.] **22. Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar, förslagsanslag.** Under återopande av vad inledningsvis anförts angående vissa ändringar i avlöningsstaterna hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1940/41, att den i avlöningsstaten för militieombudsmannen och hans expedition upptagna anslagsposten till rörligt tillägg, förslagsvis, å 2,850 kronor skall höjas med 1,500 kronor till 4,350 kronor samt att i följd härav avlöningsstatens slutsumma skall vara 61,400 kronor;

dels ock till *Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 61,400.

[23.] **23. Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 16,100.

[24.] **24. Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl., förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 58,600.

[25.] **25. Pensioner åt efterlevande till befattningshavare, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt efterlevande till befattningshavare* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 15,800.

[26.] **26. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför angående beräkning av anslagen till ersättning till statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1940/41, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 80,000.

[27.] **27. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 5,000.

[28.] **28. Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 4,000.

[29.] 29. **Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anför angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare m. fl. pensionärer* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 11,800.

Slutsumman av huvudtiteln för riksdagen och dess verk m. m. kommer, vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, att i riksstaten för budgetåret 1940/41 utgöra 5,175,200 kronor, vilket innefattar en minskning i förhållande till gällande riksstat med 102,300 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

1940 års statsverksproposition.

Luftfartsfonden.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden
PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL,
ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler
de frågor, som sammanhånga med staten för luftfartsfonden och det under-
skott å densamma, som bör upptagas å driftbudgeten, samt anför därvid:

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 2, med förslag till övergångs-
stat för budgetåret 1937/38 gjorda framställning har 1938 års riksdag (skri-
velse nr 344), bland annat, beslutat om inrättande från och med den 30 juni
1938 av en särskild fond, benämnd luftfartsfonden, för redovisning av sta-
tens med den civila regelbundna luftfarten förenade tillgångar, inkomster
och utgifter. Genom beslut den 17 juni 1938 har Kungl. Maj:t därefter med-
delat bestämmelser angående fondens inrättande och förvaltning.

Å luftfartsfonden redovisas för närvarande i statens flygfält ingående
markområden och byggnader samt staten tillhöriga, för luftfartsledningarna av-
sedda belynings- och radiofyranläggningar. Vidare upptagas i fondens rä-
kenskaper de av staten ägda aktierna i aktiebolaget Aerotransport. De till
flygfälten hörande radioanläggningarna, vilka förvaltas av telegrafverket,
skola däremot, så länge denna förvaltningsform består, icke överföras till
luftfartsfonden utan fortfarande redovisas å telegrafverkets fond. Samtliga
i luftfartsfonden investerade tillgångar skola — utom i vad avser mark som
tillförts fonden samt statens aktieinnehav i aktiebolaget Aerotransport —
upptagas å fonden såsom helt avskrivna.

Å luftfartsfondens stat skola upptagas kostnader för underhåll och drift
av luftfartsledningarna samt kostnader för upplåtelser av lokaler och områden.
Därjämte skall från fonden bestridas kostnader för radiotjänst åt luftfarten
samt utbetalas det avtalsenliga statsunderstödet åt aktiebolaget Aerotransport.
Härtill komma från och med ingången av budgetåret 1939/40 kostnaderna för

förvaltningen av Bulltofta flygplats. Å statens inkomstsida skola upptagas hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler, diverse inkomster, utdelning å aktier i aktiebolaget Aerotransport samt inkomster från Bulltofta flygplats. Den brist, som uppkommer å staten för luftfartsfonden, skall såsom underskott avföras å riksstatens driftbudget under rubrik Utgifter för statens kapitalfonder. För budgetåren 1938/39 och 1939/40 upptogs underskottet till respektive 1,288,000 kronor och 1,324,500 kronor.

Genom brev den 17 mars 1939 har Kungl. Maj:t för budgetåret 1939/40 fastställt följande av 1939 års riksdag godkända stat:

S t a t
för luftfartsfonden för budgetåret 1939/40.

<i>Inkomster.</i>	<i>Kronor</i>	<i>Utgifter.</i>	<i>Kronor</i>
1. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och områden	2,900	1. Underhåll och drift av luftfartsleder, <i>förslagsvis</i>	245,500
2. Diverse inkomster	1,000	2. Förvaltningen av Bulltofta flygplats, <i>förslagsvis</i>	88,000
3. Inkomster av Bulltofta flygplats	96,000	3. Hyres- och arrendavgifter m. m. för förhyrda lokaler och områden, <i>förslagsvis</i> ..	7,500
4. Utdelning å aktier i aktiebolaget Aerotransport.	114,100	4. Ersättning till telegrafverket för radiotjänst åt luftfarten	335,000
Underskott att avföras å riksstatens driftbudget	1,324,500	5. Understöd av regelbunden luftfart	862,500
Summa kronor	1,538,500	Summa kronor	1,538,500

I skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* framlagt förslag till stat för luftfartsfonden för budgetåret 1940/41.

Styrelsen har till en början meddelat, att kapitalbehållningen i luftfartsfonden vid ingången av budgetåret 1939/40 uppgick till 4,361,775 kronor 74 öre enligt följande sammanställning:

Tillgångar:

Flygfält	1,104,147: 58
Byggnader å Bulltofta flygplats	531,200: —
Belysningsanläggningar	1,149,464: 82
Radiofyrrar för luftfarten	66,450: 89
Arbeten på flygplatser	9,834: 34
Aktier i aktiebolaget Aerotransport	2,817,462: 50
Fordran å väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	440,165: 66
Summa kronor	6,118,725: 79.

Skulder:

Avsatt till värdeminskningskonto för byggnader	531,200: —
» belysningsanläggningar	1,149,464: 82
» radiofyrrar	66,450: 89
» arbeten på flygplatser	9,834: 34
Kapitalvärde	1,756,950: 05
Summa kronor	4,361,775: 74
Summa kronor	6,118,725: 79.

Då utgiftssidan av staten är bestämmande för dess omfattning har styrelsen till behandling upptagit först utgiftsposterna.

1. Underhåll och drift av luftfartsleder.

Beträffande användningen av det under ifrågavarande post för innevarande budgetår upptagna beloppet, 245,500 kronor, har Kungl. Maj:t genom förenämnda brev den 17 mars 1939 fastställt följande stat:

<i>Gemensamma utgifter:</i>	Kronor
Underhåll och drift av automobil, <i>högst</i>	3,000
Resekostnads- och traktamentsersättning vid tillsyn över luftfartslederna, <i>högst</i>	5,500
Expenser, <i>högst</i>	4,000
 <i>Flygledning:</i>	
Personal, <i>förslagsvis</i>	58,000
 <i>Flygplatser och flygfyrar:</i>	
Personal, <i>högst</i>	15,000
Underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält, <i>högst</i>	105,000
Avgifter för elektrisk ström, <i>förslagsvis</i>	55,000.

I samma brev har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser av följande innehåll:

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen må i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1939 angivna grunder anordna statlig flygledning.

Ersättning till flygledare skall utgå i form av arvode. Å flygledare skola i avlöningshänseende i övrigt tillämpas de bestämmelser, som gälla för extra ordinarie tjänstemän i den löneställning, som närmast motsvarar de till flygledarna utgående arvodesbeloppen.

Den under flygledning upptagna posten till personal må disponeras för bestridande av följande kostnader, nämligen:

1. arvoden till flygledare,
 2. jämlikt gällande bestämmelser på statsverket belöpande kostnader för tjänstedräkt och dylikt i vad avser flygledare, och
 3. vikariats- och övertidsersättningar;
- dock att för arvoden till flygledare må disponeras ett belopp av högst 58,000 kronor.

Genom beslut den 8 december 1939 har Kungl. Maj:t i fråga om anslagsposten till resekostnads- och traktamentsersättning vid tillsyn över luftfartsleder föreskrivit, att av nämnda post ett belopp av högst 1,000 kronor finge användas till personal vid den statliga flygledningen och vid Bulltofta flygplats för studieresor utom riket i syfte att bereda vederbörande praktisk kännedom om flygsäkerhetstjänsten och därmed sammanhängande förhållanden, dock att vistelse utomlands för varje tillfälle icke finge omfatta längre

tid än sex dygn, därest icke chefen för kommunikationsdepartementet för särskilt fall annat medgäve. Därjämte har föreskrivits *dels* att ersättning för ifrågavarande studieresor skulle utgå enligt samma grunder, som beträffande tjänsteresor utomlands i ärenden rörande luftfarten gällde för den å väg- och vattenbyggnadsstyrelsens järnvägs- och luftfartsbyrå tjänstgörande personalen, *dels ock* att oavkortat arvode skulle utgå vid tjänstledighet för företagande av nämnda studieresor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har beträffande den första delposten, nämligen till underhåll och drift av automobil anfört:

Posten har hittills beräknats endast med hänsyn till resor, företagna med den av styrelsen för närvarande disponerade bilen, vilken använts huvudsakligen för utövandet av den tillsyn och vård av belysningsanläggningarna, som det åligger luftfartsavdelningens personal att fullgöra. Sedan styrelsen på grund av det ökade arbetet med flygfältsutbyggnader samt ökningen av de under styrelsens förvaltning stående flygplatserna, sett sig nödsakad att i skrivelse den 4 september 1939 hemställa om anskaffning av ytterligare en personautomobil, vartill medel skulle disponeras av för innevarande budgetår anvisat belopp till underhåll och drift av luftfartsleder, måste en mindre höjning föreslås av nu ifrågavarande delpost. Enär driftskostnaderna för den föreslagna bilen på grund av dess mindre och lättare typ komma att ställa sig billigare än för den nuvarande, torde höjningen av posten kunna begränsas till ett belopp av 500 kronor.

I anslutning härtill hemställer styrelsen, att för *underhåll och drift av bilar* för nästa budgetår upptages ett till 3,500 kronor förhöjt belopp.

Beträffande härefter delposten till bestridande av *resekostnads- och traktamentsersättning vid tillsyn över flygfartslederna* meddelar styrelsen, att styrelsen i samband med behandlingen av den statliga flygledarorganisationen komme att föreslå en utvidgning av personalen, varför en ökad belastning av resekostnadsanslaget måste förutses. Härvid torde, anför styrelsen, särskilt böra framhållas, att styrelsen avsåge att föreslå inrättandet av en befattning såsom förste flygledare, vilken skulle omhändervä tillsynen av flygledarorganisationen överhuvud taget. För utövandet av dessa arbetsuppgifter måste befattningshavaren företaga resor i stor utsträckning. Därjämte hade det visat sig, att en avsevärd belastning av resekostnadsanslaget uppkomme genom resekostnads- och traktamentsersättning åt de flygledare, som vikarierade under den tid flygledarna i Norrköping och Torslanda åtnjöte semester m. m. En ökning av resekostnadsanslaget med 1,200 kronor måste därför beräknas erforderlig.

Från den vid Göteborgs flygplats vid Torslanda placerade flygledaren hade, anför styrelsen vidare, framhållits, att han ej kunde erhålla lämplig bostad i närheten av flygplatsen utan måste bosätta sig inom Göteborgs stads område, vilket medförde extra resekostnader. Styrelsen funne det därför påkallat, att flygledarpersonalen vid Torslanda flygplats erhöle ersättning för bussresor till och från arbetsplatsen. Resekostnaden beräknades till ett belopp av 420 kronor per person och år. Då vid Torslanda flygplats från och med nästa budgetår två flygledare måste placeras, torde för nu ifrågavarande ändamål ett belopp av 840 kronor böra beräknas.

På nu anförda skäl anser styrelsen det erforderligt, att det till resekostnader för inrikes resor avsedda beloppet ökas med (1,200 + 840) 2,040 kronor eller i runt tal med 2,000 kronor till 6,500 kronor.

Vad härefter angår det till utrikes resor avsedda beloppet föreslår styrelsen, att detsamma upptages med samma belopp som för innevarande år eller således med 1,000 kronor.

Styrelsen hemställer, att till resekostnads- och traktamentsersättning vid tillsyn över luftfartslederna måtte upptagas ett belopp av 7,500 kronor, varav 1,000 kronor måtte få användas till bestridande av kostnader för utrikes resor företagna av befattningshavare vid de statliga luftfartslederna.

I fråga om delposten till *expenser* hemställer styrelsen, att densamma måtte upptagas med ett belopp av 6,000 kronor eller 2,000 kronor mer än för innevarande budgetår.

Den statliga *flygledarorganisationen*, vilken inrättades genom beslut vid 1939 års lagtima riksdag, består för närvarande av tio flygledare, fördelade med fyra flygledare å vardera av Bromma och Bulltofta flygplatser samt med en flygledare å vardera av Torslanda och Norrköpings flygplatser.

I sin nu förevarande skrivelse erinrar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om att styrelsen i sina petita till 1939 års lagtima riksdag beträffande flygledningens förläggning och omfattning framhållit, att flygplatserna vid Bromma, Bulltofta, Torslanda och Norrköping borde förses med flygledare samt att sådana till ett antal av fem borde finnas anställda vid vardera av de två förstnämnda flygplatserna och till ett antal av två vid vardera av de två senare. Detta förslag, fortsätter styrelsen, hade allenast så till vida bifallits, att organisationen erhållit en begränsad omfattning. De erfarenheter, som styrelsen redan vunnit av flygledarorganisationens verksamhet, visade emellertid, att om densamma skulle bli i stånd att på ett tillfredsställande sätt fylla de uppgifter, som åvilade densamma, det vore nödvändigt, att organisationen tillfördes ytterligare arbetskraft.

I anslutning härtill hemställer styrelsen, att flygledarorganisationen utökas med fyra flygledare. Av dessa förutsätter styrelsen en skola tjänstgöra såsom aspirant mot lägre arvode. Vidare har styrelsen för avsikt, att en av flygledarna vid Bromma flygplats skulle under benämning förste flygledare inom styrelsen biträda vid handläggning av ärenden rörande flygledningen i allmänhet samtidigt som denne skulle tjänstgöra vid Bromma flygplats i viss utsträckning.

Styrelsen anför härefter, att vid bifall till styrelsens förslag om utökning av den nuvarande flygledarorganisationen med en förste flygledare, två flygledare avsedda att förestå flygledningen vid Torslanda resp. Norrköping samt en flygledaraspirant, skulle utöver det för innevarande budgetår till arvoden åt flygledare anvisade beloppet av 58,000 kronor, erfordras 27,000 kronor, varvid till förste flygledaren beräknats ett arvode av 9,050 kronor, till föreståndarna för flygledningen vid Torslanda och Norrköping samma arvoden, som nu utgå till föreståndare för flygledning, eller tillhopa 14,250

kronor samt till flygledaraspiranten 3,700 kronor. Sammanlagt skulle kostnaderna således uppgå till 85,000 kronor. Sistnämnda belopp anser styrelsen emellertid böra ökas med 5,500 kronor för beräknade utgifter för vikariats- och övertidsersättningar, tjänstedräkt m. m.

Under åberopande av vad styrelsen sålunda anfört hemställer styrelsen, att till arvoden åt personal vid flygledningen måtte upptagas ett belopp av 90,500 kronor förslagsvis.

I den fastställda staten för användningen av nu ifrågavarande förslagspost har under rubriken »Flygplatser och flygfyrar» upptagits en post för *personal* med högst 15,000 kronor.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför beträffande användningen av nämnda belopp:

Av beloppet bestridas kostnaderna för styrelsens lokala personal för tillsyn över luftfartsledningarna. Denna personal utgöres av flygplatschefer, flygplatsvakter och tillsyningsmän för flygfyrar. Dessa befattningshavares åligganden och avlöningsförhållanden regleras för varje särskilt fall genom med styrelsen träffade avtal; avlöningarna, som äro något varierande beroende på omfattningen av vederbörandes åligganden, utgå för närvarande med högst omkring 500 kronor per år. Från nu ifrågavarande post utbetalas jämväl ersättning för viss ytterligare personal. Här åsyftas ett med lotsstyrelsens medgivande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen träffat avtal med viss lots- och fyrpersonal angående observationer av den reguljära luftfarten. Slutligen bestridas från nu ifrågavarande post avlöningskostnaderna för en schaktmästare, som omhänderhar ledningen och kontrollen av underhållsarbetena å de under styrelsens förvaltning stående flygplatserna. Till avlöning åt denne befattningshavare åtgår för närvarande ett belopp av 5,700 kronor.

Styrelsen meddelar härefter, att enligt de med flygplatsvakterna träffade avtalen det ålåg dem i huvudsak att övervaka fälten med dränerings- och belysningsanläggningar, att verkställa rensning av täckdiken samt att inrapportera alla fel på fälten och på belysningsanläggningarna. Därest underhålls- eller reparationsarbeten varit nödvändiga, hade särskild arbetskraft måst anlitas för utförande av desamma. I anslutning härtill anför styrelsen:

Sedan fälten numera varit i bruk under ett flertal år, har det visat sig, att desamma fordra en kontinuerlig översyn. Då kostnaderna för särskild arbetskraft för utförande av dessa översynsarbeten i regel ställa sig dyrare än att låta flygplatsvakterna utföra de erforderliga arbetena, synes det lämpligast att utvidga vakternas åligganden att innefatta i största möjliga utsträckning jämväl dessa arbetsuppgifter. I samband härmed torde det emellertid vara nödvändigt att heltidsanställa vakterna mot ett fast arvode per månad. Ett ytterligare skäl för att vidtaga denna åtgärd är den, att vakttjänstgöringen genom det livligare utnyttjandet av flygfälten tager allt mera tid i anspråk, varför ständig tillsyn av vissa fält måste uppehållas. Någon större utgiftsökning skulle icke uppkomma genom denna anordning, enär extrakostnaderna för fältunderhållet skulle, i den mån icke fältets utsträckning ökats genom utbyggnad, reduceras, därigenom att utgifterna för särskild arbetskraft i viss utsträckning bortfalla. Anställandet av heltidsvakter bör enligt styrelsens mening komma ifråga vid sådana flygplatser, där fältet utnyttjas för trafik i större omfattning samt där utvidgningar av den ursprungliga utbyggda fältarealen skett i större utsträckning. Vid en

inom styrelsen verkställd undersökning har framkommit, att heltidsvakter böra anställas vid ett tiotal flygplatser, bland andra Norrköpings flygplats. Beträffande den sistnämnde framlägger styrelsen här nedan särskilt förslag. Nu ifrågavarande flygplatsvakter utgöra även observatörer åt statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, för vilket de erhålla särskild ersättning. Då det ansetts lämpligt, att detta uppdrag jämväl inbegripes i heltidsvakternas åligganden, har med statens meteorologisk-hydrografiska anstalt preliminärt överenskommits, att till observatörerna utgående arvoden skola inbetalas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för att gå i avräkning mot vakternas avlöning. Avlöningskostnaderna för de ifrågasatta heltidsvakterna med frånräknande av från statens meteorologisk-hydrografiska anstalt inlevererat belopp samt för övriga flygplatsvakter beräknas uppgå till ett belopp av 16,000 kronor. Kostnaderna för arvoden åt flygplatschefer, tillsyningsmän för flygfyrar samt ovannämnda lots- och fyrpersonal beräknas uppgå till ett belopp av 8,000 kronor, därvid hittills tillämpade grunder länt till efterrättelse för beräkningen av arvodena. Vidkommande härefter den schaktmästare, som omhänderhar ledningen och kontrollen av underhållsarbetena å flygplatserna, torde denne böra beredas en något bättre löneställning, sedan han numera innehaft anställning hos styrelsen under en tid av nära tre år. För arvode åt denne befattningshavare bör därför beräknas ett belopp av 6,000 kronor.

Styrelsen föreslår härefter, att förvaltningen av flygplatsen vid Norrköping erhåller en fastare organisation. I fråga om denna flygplats meddelar styrelsen, att förvaltningen för närvarande omhänderhades av stadens byggnadschef såsom representant för styrelsen. Därjämte funnes tillsatt en flygplatsvakt för övervakningen av flygplatsen. Vidare funnes en av styrelsen förordnad flygledare stationerad på platsen. Styrelsen föreslår nu, att den nuvarande flygledaren göres till biträdande flygplatschef och att i samband därmed en ny flygledare anställs. För skötseln av de elektriska anläggningarna samt, sedan ett transportabelt flodljus anskaffats för flygplatsen, för betjäningen av detta borde en elektriker anställas, vilken dessutom skulle handhava de elektriska översyningsarbetena å angränsande flygplatser och flygfyrar. För avlöning till denne befattningshavare borde beräknas ett belopp av 3,600 kronor. I likhet med vad styrelsen föreslagit beträffande anställandet av heltidsvakter skulle en sådan avses jämväl för Norrköpings flygplats. Erforderligt belopp härför skulle upptagas med 3,000 kronor. Med hänsyn till de vidgade uppgifter, som sålunda skulle tillkomma flygplatsförvaltningen, vore det påkallat, att ett belopp avsåges för avlöande av tillfällig skrivhjälp, telefonpåpassning m. m. och skulle härför vara erforderligt 1,400 kronor. Kostnaderna för upprättandet av den nu föreslagna organisationen skulle, då kostnaderna för flygledararvoden utgå av annat anslag, uppgå till $(3,600 + 3,000 + 1,400)$ 8,000 kronor.

Vid bifall till vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i det föregående föreslagit beträffande posten till personal skulle denna alltså behöva upptagas med $(16,000 + 8,000 + 6,000 + 8,000)$ 38,000 kronor motsvarande en höjning av posten med 23,000 kronor.

Underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar, att under nästkommande budgetår flygplatserna vid Norrtälje och möjligen Visby samt ett

antal flygfyrar å luftfartsleden Göteborg—norska gränsen beräknas komma att tagas i bruk, varför erforderliga medel för deras underhåll och drift borde inräknas i nu förevarande anslagspost. En mindre höjning av anslaget syntes jämväl, anför styrelsen, böra ske med hänsyn till de utvidgningar av fälten, som ägt rum under senare tid, och som väntades fortgå även under de närmaste åren. Beaktas borde jämväl den fortgående allmänna prisstegringen på materiel samt höjningen av arbetslönerna, varför en viss marginal borde finnas för bestridande av härför uppkommande merkostnader.

Med hänsyn till sålunda anförda förhållanden hemställer styrelsen, att nu ifrågavarande post ökas med 10,000 kronor till 115,000 kronor.

Med avseende å posten *avgifter för elektrisk ström*, vilken i staten för innevarande budgetår upptagits med förslagsvis 55,000 kronor, torde, anför styrelsen, kunna åberopas samma skäl för en mindre höjning av beloppet som angivits i samband med behandlingen av nästföregående anslagspost. Höjningen torde kunna begränsas till ett belopp av 5,000 kronor.

Enligt styrelsens beräkningar skulle kostnaderna för underhåll och drift av luftfartsleder alltså uppgå till ett belopp av $(3,500 + 7,500 + 6,000 + 90,500 + 38,000 + 115,000 + 60,000)$ 320,500 kronor.

Allmänna lönenämnden har i utlåtande den 21 oktober 1939 anført, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag i fråga om flygledarorganisationen icke föranlett någon annan erinran från lönenämndens sida, än att arvodet till förste flygledaren syntes böra bestämmas till samma belopp, som förordades i styrelsens år 1938 framförda förslag om inrättande av en dylik befattning, eller 8,400 kronor. Till stöd för förslaget, att det nuvarande arvodet å 5,700 kronor till en schaktmästare skulle höjas till 6,000 kronor hade framhållits, att befattningshavaren innehaft anställning hos styrelsen under en tid av nära tre år. Då denna omständighet enligt lönenämndens mening icke i och för sig utgjorde tillräcklig anledning för vidtagande av arvodeshöjning, kunde lönenämnden icke tillstyrka förslaget härutinnan.

Statskontoret har i utlåtande den 28 oktober 1939 till en början framhållit, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid beräkningen av anslag till luftfartsväsendet för nästkommande budgetår syntes hava utgått från att den reguljära flygtrafiken under sagda budgetår skulle komma att upprätthållas i minst samma omfattning, som fallet varit före tidpunkten för framställningens ingivande. De skäl, vilka styrelsen anført till stöd för sina krav på ökade medel till avlöningar och till omkostnader vid luftfartsväsendet, torde emellertid icke nu kunna åberopas. Av känd anledning hade trafikflygets verksamhet minskats högst väsentligt och det torde finnas all anledning att förmoda, att de inskränkningar, som i sådant avseende vidtagits, komme att fortbestå jämväl under budgetåret 1940/41. Med hänsyn härtill hade statskontoret nödgats i stor utsträckning avstyrka bifall till de olika förslag, som styrelsen framlagt i förevarande petitaframställning. Statskontoret ansåge sig emellertid böra jämväl framhålla, att, även om de förutsättningar, som legat till

grund för ämbetsverkets ställningstagande i ämnet, i framtiden skulle visa sig vara ohållbara, i allt fall vissa av styrelsens anslagskrav syntes sträcka sig utöver vad som i och för sig kunde anses vara av omständigheterna påkallat.

Vad angår de olika anslagsäskandena till underhåll och drift av luftfartsleder har statskontoret härefter anfört:

Vad beträffar delposten till underhåll och drift av automobil tillstyrker statskontoret bifall till styrelsens hemställan om ökning av posten med 500 kronor.

Statskontoret kan däremot icke understödja förslaget, att anslagsposten till resekostnads- och traktamentsersättning vid tillsyn över luftfartslederna skulle höjas med det ifrågasatta beloppet, 2,000 kronor. Anledningen till att förslag härom framförts uppgives så gott som uteslutande vara behovet av ökade medel för bestridande av reseersättningar till den personal, som styrelsen föreslår skola nyanställas för nästa budgetår. Statskontoret anser sig emellertid på skäl, som inledningsvis anförts, icke kunna tillstyrka förstärkning av flygledarpersonalen. Ämbetsverket vill dock icke motsätta sig, att den å Torslanda flygplats stationerade flygledaren, som icke kunnat erhålla bostad i närheten av flygplatsen utan måst bosätta sig i Göteborg, erhåller ersättning för sina bussresor mellan bostadsorten och arbetsplatsen ävensom att denna ersättning bestrides från förevarande anslagspost. Med hänsyn till det ringa belopp — 420 kronor — varom här är fråga, lärer emellertid någon ökning av anslagsposten icke vara behövlig.

Styrelsens hemställan om ökade medel till expenser föranleder ej annan erinran från statskontorets sida, än att ämbetsverket föreslår, att den äskade höjningen begränsas till 1,000 kronor.

Såsom nyss i annat sammanhang framhållits, kan statskontoret icke tillstyrka någon förstärkning av flygledarpersonalen och följaktligen ej heller, att den för personalavlöningar avsedda anslagsposten — nu 58,000 kronor — höjes med det föreslagna beloppet, 32,500 kronor. Viss ökning av denna anslagspost synes dock erforderlig med hänsyn därtill, att från posten i fråga skola bestridas utgifter för vikariats- och övertid ersättningar och på statsverket belöpande kostnader för tjänstedräkt och dylikt i vad avser flygledare. Statskontoret vill därför ej motsätta sig, att berörda anslagspost höjes med förslagsvis 3,000 kronor.

Det synes statskontoret icke uteslutet, att den i staten för ifrågavarande anslag under rubriken »Flygplatser och flygfyrar» upptagna anslagsposten till personal är räknad i underkant, varför en ökning i viss begränsad utsträckning kan vara av behovet påkallad. En höjning med 5,000 kronor lärer dock få anses tillräcklig. Anslagsposten torde fördenskull böra för nästkommande budgetår upptagas med 20,000 kronor.

På grund av nu rådande utrikespolitiska förhållanden har flygtrafiken måst inskränkas i viss utsträckning. I vad mån dessa förhållanden komma att fortbestå under nästa budgetår är givetvis omöjligt att nu förutsäga. Emellertid torde vid bestämmande av anslagen å luftfartsfondens stat för nästa budgetår i allt fall kunna antagas, att den civila lufttrafiken icke kommer att bedrivas i större omfattning än som skedde före krigsutbrottet. Med denna utgångspunkt har jag i likhet med statskontoret nödgats i väsentliga delar avstyrka bifall till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens olika anslagsäskanden i vad avser luftfartsfondens stat.

Vad angår posten till underhåll och drift av automobil torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 6 oktober 1939 bifallit väg- och vat-

Departementschefen.

tenbyggnadsstyrelsens i det föregående omnämnda framställning att få inköpa ytterligare en automobil. Kostnaden, 5,000 kronor, skulle bestridas av den i luftfartsfondens stat upptagna posten till underhåll och drift av luftfartsleder. Vid dylikt förhållande har jag icke något att erinra mot att delposten underhåll och drift av automobiler ökas med 500 kronor till 3,500 kronor.

Med hänsyn till vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört rörande den vid Torslanda flygplats stationerade flygledarens bostadsförhållanden synes skäligt, att ersättning beredes denne för resor mellan bostadsorten och flygfältet. Då jag icke anser mig kunna förorda någon utökning av flygledarorganisationen, torde ersättning av nu angivet slag behöva beräknas till endast en flygledare. Delposten till resekostnads- och traktamentsersättning vid tillsyn över luftfartslederna torde i enlighet härmed böra höjas med avrundat 400 kronor till 5,900 kronor.

Någon ökning av delposten till expenser anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Förslagen om en utökning av flygledarorganisationen samt den föreslagna flygplatsorganisationen vid Norrköpings flygplats kan jag av skäl, som jag inledningsvis angivit, icke biträda. Vad sistnämnda förslag angår kan här särskilt framhållas, att någon ordinarie flygtrafik å Norrköping under vintertiden icke förekommer, varjämte det torde vara tveksamt, huruvida någon flygtrafik kommer att återupptagas instundande sommarhalvår. Den till arvoden för flygledarna nu upptagna posten å 58,000 kronor torde emellertid böra ökas med ett mindre belopp, avsett för utgifter för vikariats- och övertidsersättningar, tjänstedräkt m. m. För närvarande bestridas dessa utgifter genom överskridande av personalposten, som enligt vad av den förut lämnade redogörelsen framgår anvisats förslagsvis. Den av mig ifrågasatta ökningen torde på sätt statskontoret tillstyrkt böra uppgå till 3,000 kronor.

Vad härefter angår väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag om en ökning av den under rubriken flygplatser och flygfyrar upptagna personalposten sammanhänger detta i huvudsak med att ett antal av de nuvarande flygplatsvakterna vid nödlandningsfälten enligt styrelsen bör erhålla utvidgade arbetsuppgifter och i samband därmed heltidsanställas. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nämligen funnit det ekonomiskt fördelaktigt, att de översynsarbeten å flygfälten, vilka nu utföras av särskild för olika tillfällen anlitad arbetskraft, i möjligaste mån anförtros åt flygplatsvakterna. I likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser jag fördelar kunna vinnas, därest flygplatsvakterna anlitas för arbeten av nu ifrågavarande slag. Några ändrade anställningsförhållanden för denna personal finner jag emellertid icke i anledning därav påkallade. I den mån flygplatsvakterna anses böra anlitas för flygfältens översyn, torde detta böra ske efter med dem träffad särskild överenskommelse och kostnaderna härför bestridas av posten till underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält. Vid dylikt förhållande och då jag ej anser skäl föreligga för höjning av arvudet till den från nu ifrågavarande post avlönade schaktmästaren skulle

någon ökning av personalposten icke behöva ske. Densamma torde alltså liksom för innevarande budgetår böra beräknas till 15,000 kronor.

Posten för underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält torde med hänsyn till vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört böra något ökas. Højningen synes emellertid kunna begränsas till 5,000 kronor och posten alltså upptagas i staten med 110,000 kronor.

Vad slutligen angår posten till avgifter för elektrisk ström, som i staten är upptagen förslagsvis, torde densamma för nästa budgetår icke behöva ökas, enär flygfältsbelysningarna under nu rådande förhållanden i stor utsträckning hållas släckta.

Vid bifall till vad jag i det föregående anfört skulle posten underhåll och drift av luftfartsleder upptagas i luftfartsfondens stat med ett belopp av 254,400 kronor, innebärande en ökning av posten med 8,900 kronor.

2. Förvaltningen av Bulltofta flygplats.

Beträffande användningen av det under posten förvaltningen av Bulltofta flygplats för innevarande budgetår upptagna beloppet 88,000 kronor har Kungl. Maj:t genom brev den 17 mars 1939 fastställt följande stat:

	Kronor
Personal, <i>högst</i>	35,500
Resekostnads- och traktamentsersättningar, <i>högst</i>	1,500
Expenser, <i>förslagsvis</i>	26,000
Underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält, <i>högst</i>	25,000.

I samma brev har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser av följande innehåll:

Av posten till personal må i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 4 januari 1939 angivna grunder för arvoden till personal vid flygplatsförvaltningen användas ett belopp av högst 33,200 kronor.

Å personalen vid flygplatsen skola i avlöningshänseende i övrigt tillämpas de bestämmelser, som gälla för extra ordinarie tjänstemän i den löneställning, som närmast motsvarar de till personalen utgående arvodesbeloppen.

Från den till personal avsedda posten må intill ett belopp av högst 2,300 kronor bestridas följande kostnader, nämligen:

1. Jämlikt gällande bestämmelser på statsverket belöpande kostnader för tjänstedräkt och dylikt i vad avser personal å Bulltofta flygplats.

2. Vikariats- och övertidsersättningar.

Av anslagsposten till expenser må för nedan angivna ändamål tagas i anspråk följande belopp nämligen:

	Kronor
Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	20,000
Övriga expenser, <i>högst</i>	6,000.

I sin skrivelse har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* meddelat, att *personalen* vid Bulltofta flygplats för närvarande utgjordes av en flygplatschef, en hangarmästare, en förste montör, ett kanslibiträde, en förste flygplatsvakt, en maskinist och två flygplatsvakter. De till denna personal utgående arvoden

överensstämmde i huvudsak med de arvodesbelopp, som angivits i förenämnda statsrådsprotokoll över kommunikationsärenden den 4 januari 1939.

Styrelsen framhåller härefter, att vid upprättandet av flygplatsförvaltningens personalorganisation innevarande år icke upptagits någon personal, avsedd för underhållsarbeten å fältet. Dessa arbeten hade nämligen förutsatts komma att utföras med tillfälligt anställd personal, allteftersom behov av arbetenas utförande uppkomme. Det hade emellertid visat sig, att flygplatsförvaltningen behövde en fältarbetare, som helt och hållet kunde ägna sig åt skötseln av fältet. För bedömandet av behovet utav en dylik arbetskraft meddelar styrelsen följande rörande arten av de arbeten, som erfordras för fältets underhåll:

Arbetena bestå huvudsakligen i rensningar av de mycket vidsträckta avloppsledningarna, reparerande av sättningar, ofta återkommande klippningar av gräsvallen, gödsling och isåning av gräsfrö, målning av stängsel och andra anordningar samt arbeten för att hålla fältet fritt från snö och is. Såsom härav framgår äro arbetena av omfattande natur och kräva tidvis en avsevärd personal. Då arbetena i viss mån äro säsongbetonade torde det emellertid tills vidare vara tillräckligt med allenast en fast anställd person, vilken i förekommande fall skulle tjänstgöra såsom förman för övriga fältarbetare. Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslår styrelsen, att en arvodesbefattning såsom fältförman inrättas vid flygplatsförvaltningen. Då det måste anses nödvändigt, att dennes avlöning ej sättes lägre än den tillfälliga arbetarpersonalens, beräknas ett belopp av 3,600 kronor vara erforderligt såsom avlöning åt den föreslagna befattningshavaren. Det kan här till jämförelse framhållas, att en stallförman vid statens järnvägar är placerad i 8:e lönegraden, vilket i det närmaste skulle motsvara arvodesbeloppet åt fältförmannen.

Under motivering att den nya stationsbyggnaden väntades komma att färdigställas under nästkommande budgetår hemställer styrelsen, att vaktpersonalen utökas med ytterligare en flygplatsvakt. Styrelsen anför, att då vakttjänsten vid flygplatsen med tanke på den brandrisk, som förefunnnes, måste upprätthållas under hela dygnet, de nuvarande flygplatsvakternas arbetstid till fullo vore utnyttjad, varför någon av dessa icke kunde avdelas för tjänstgöring i den nya stationsbyggnaden. Med hänsyn härtill borde ett belopp av 3,000 kronor inräknas i staten för flygplatsförvaltningen för anställandet av ytterligare en flygplatsvakt.

På grund av den spridda placeringen av lokalerna å flygplatsen hade det, meddelar styrelsen, visat sig nödvändigt, att en springpojke funnes tillgänglig för utförande av erforderlig budskickning. Styrelsen hemställer därför, att för ändamålet ett arvodesbelopp av 1,200 kronor måtte upptagas i staten.

Avlöningarna till personalen skulle alltså enligt styrelsens olika förslag komma att uppgå till $(33,200 + 3,600 + 3,000 + 1,200)$ 41,000 kronor. Härtill komme, meddelar styrelsen, utgifter för vikariats- och övertid ersättning, tjänstedräkt m. m., i innevarande års stat upptagna med ett belopp av 2,300 kronor. På grund av den av styrelsen i det föregående föreslagna personalökningen syntes, anför styrelsen, denna post böra höjas till 2,500 kronor. Sammanlagda kostnaderna för personalen skulle således uppgå till 43,500

kronor. Då styrelsen anser svårigheter föreligga, att utan närmare erfarenheter av personalorganisationen bestämt beräkna kostnaderna för vikariats- och övertid ersättningar m. m., finner styrelsen det lämpligast, att nu ifrågavarande post måtte upptagas förslagsvis.

För *resekostnads- och traktamentsersättning* bör, enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, för nästkommande budgetår beräknas ett belopp av 2,000 kronor eller 500 kronor mera än för innevarande budgetår. Ökningen berodde, anför styrelsen, därpå, att styrelsen hade för avsikt att i större omfattning än vad tidigare avsetts, överlämna den närmaste tillsynen över vissa delar av luftfartslederna i södra Sverige till flygplatsförvaltningen i Bulltofta för att underlätta den på styrelsen ankommande inspektionsverksamheten av luftfartslederna. Denna anordning komme att medföra behov av resor för såväl flygplatschefen som för annan flygplatsförvaltningen tillhörande personal.

Till *expenser* har för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 26,000 kronor, varav för bränsle, lyse och vatten 20,000 kronor och för övriga expenser 6,000 kronor.

Vad till en början angår utgifterna för bränsle, lyse och vatten anser styrelsen dessa genom tillkomsten av den nya stationsbyggnaden komma att undergå en väsentlig ökning, vilken beräknats till 5,000 kronor. Genom utvidgningen av flygfältet och den därmed sammanhängande utökningen av fältbelysningen samt anordnandet av en landningsradiofyr torde jämväl, meddelar styrelsen, en höjning av nu ifrågavarande post böra vidtagas. Höjningen skulle kunna begränsas till 2,000 kronor. Sammanlagt skulle således för bränsle, lyse och vatten erfordras ett belopp av $(20,000 + 5,000 + 2,000)$ 27,000 kronor, förslagsvis.

Vidkommande härefter delposten till övriga expenser anser styrelsen en höjning av denna post jämväl vara erforderlig med hänsyn till tillkomsten av den nya stationsbyggnaden. Ökningen skulle huvudsakligen bestå i ökade telefonkostnader, större åtgång på rengöringsmaterial samt höjda underhållskostnader för inventarier. Styrelsen beräknar, att för övriga expenser erfordras ett till 8,000 kronor förhöjt belopp.

Vid ett bifall till styrelsens förslag skulle således för expenser vara erforderligt ett belopp av 35,000 kronor, förslagsvis.

Posten till *underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält*, som för innevarande budgetår upptagits med ett belopp av högst 25,000 kronor, skulle enligt styrelsen för nästkommande budgetår behöva ökas. Detta sammanhänge med, anför styrelsen, att underhållskostnaderna för fältet med hänsyn till den av statens arbetslöshetskommission färdigställda utvidgningen väsentligt komme att stiga. Denna utvidgning föranledde även, att flygfältsbelysningen måste utökas, varför medel borde beräknas för underhåll av de nya belysningsanordningarna. Tillkomsten av stationsbyggnaden medförde jämväl ökade underhållskostnader. Därjämte hade det visat sig nödvändigt, att den framför hangarerna nr 2 och 3 befintliga expeditiionsplattformen med det snaraste underginge repara-

tion, när stora sprickor uppstått i betongbeläggningen. Vidare måste vissa förbättringsarbeten vidtagas å värmeledningsinstallationen i nämnda hangarer, när uppvärmningen för närvarande icke vore tillräckligt effektiv. Kostnaderna för detta utökade underhåll samt vidtagande av oförmälda reparationsarbeten beräknades uppgå till 15,000 kronor.

Nuvarande anordningar i fråga om eldsläckningsmateriel vid flygplatsen vore, anför styrelsen vidare, icke tillfyllest för att med utsikt till framgång kunna bekämpa en uppstående större eldsvåda, till dess att kommunal brandkår kunde komma till bistånd. En undersökning hade givit vid handen, att med hänsyn till den synnerligen eldfarliga och dyrbara materielen och den överhängande faran för människoliv, eldsläckningsberedskapen måste utökas och materielen moderniseras. För att i tid kunna ingripa vid uppkommen brand å flygplan eller annan materiel ute på flygfältet föreläge därför behov av en särskild räddnings- och eldsläckningsautomobil med tillhörande skumsläckningsapparat. Kostnaden för en sådan automobil beräknades uppgå till ett belopp av 9,500 kronor.

Sammanlagt skulle således för underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält enligt styrelsens olika förslag erfordras ett belopp av $(25,000 + 15,000 + 9,500 =)$ 49,500 kronor.

Sammanlagt skulle vid bifall till styrelsens förslag kostnaderna för förvaltningen av Bulltofta flygplats alltså uppgå till $(43,500 + 2,000 + 35,000 + 49,500 =)$ 130,000 kronor.

I anslutning härtill föreslår styrelsen, att i staten för luftfartsfonden för budgetåret 1940/41 under utgifter måtte upptagas en post för förvaltningen av Bulltofta flygplats å 130,000 kronor, förslagsvis.

Allmänna lönenämnden har i utlåtande den 21 oktober 1939 i anledning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag i fråga om personalen vid Bulltofta flygplats endast erinrat om att arvodet till de nuvarande flygplatsvakterna utgår med 2,700 kronor.

I utlåtande den 28 oktober 1939 har *statskontoret* anför, att ämbetsverket på de skäl, som tidigare anförts mot en förstärkning av flygledarpersonalen, icke kan förorda bifall till styrelsens hemställan om utökning av det för ifrågavarande flygplats avsedda personalbeståndet. Statskontoret framställer däremot icke någon erinran mot att anslagsposten till rese- och trakamentsersättningar ökas med det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda beloppet, 500 kronor, med hänsyn till den av styrelsen till stöd härför anförda motiveringen. En höjning av anslagsposten till expenser anser statskontoret även ofrånkomlig. Statskontoret uttalar härom, att det självfallet undandroge sig statskontorets närmare bedömande, i vilken grad en blivande stegring av priset på bränsle, skrivmaterialier m. m. kunde komma att inverka på belastningen av sagda anslagspost. Statskontoret föreställde sig dock, att en ökning av posten ifråga med cirka 5,000 kronor vore tillräcklig.

Departementschefen.

Vissa av de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda utgiftsökningarna i vad avser förvaltningen av Bulltofta flygplats grunda sig på den för-

utsättningen, att arbetena med den planerade nya stationsbyggnaden vid flygplatsen skulle omedelbart påbörjas och byggnaden färdigställas under nästa budgetår. På sätt förutsatts i Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, den 10 november 1939, angående åtgärder i syfte att begränsa statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. har emellertid Kungl. Maj:t meddelat beslut, varigenom de för stationsbyggnaden anslagna medlen tills vidare icke må disponeras. Vid dylikt förhållande saknar jag anledning tillstyrka bifall till ifrågavarande äskanden om utgiftsökningar.

Vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit om anställande mot ett arvode av 3,600 kronor av en fältarbetare för skötseln av flygfältet giver mig icke anledning till erinran. Övriga förslag i vad rör posten till personal anser jag mig icke kunna biträda. Posten bör i enlighet med vad jag sålunda anfört ökas med 3,600 kronor till 39,100 kronor.

Posten till resekostnads- och traktamentsersättningar synes böra för nästa budgetår utgå med oförändrat belopp.

Vad angår den i expensposten ingående delposten till bränsle, lyse och vatten, som nu är beräknad till 20,000 kronor, skulle möjligen en viss ökning kunna anses motiverad med hänsyn till den numera utökade fältbelysningen. Någon närmare erfarenhet om belastningen av denna post saknas emellertid, enär förvaltningen av flygplatsen övertagits av staten först från och med den 1 juli 1939. En viss besparing av utgifterna för elektrisk ström torde därjämte kunna förväntas på grund av den minskade flygtrafik, som, särskilt under den mörkare delen av dygnet, är att förvänta jämväl under nästa budgetår. Med hänsyn till sålunda anförda förhållanden och då posten är upptagen förslagsvis torde någon ökning icke behöva ske.

Beträffande slutligen posten till underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält synas kostnaderna för reparation av betongbeläggningen framför hangarerna nr 2 och 3 samt för förbättringsarbetena å värmeledningsinstallationen i nämnda hangarer vara av beskaffenhet att böra normalt inräknas i underhållsposten och därför icke behöva föranleda någon ökning av posten. Då såväl flygplatsen utvidgats som flygfältsbelysningen i samband därmed utökats, bör detta föranleda en mindre ökning av nu ifrågavarande post eller med 1,000 kronor. Med hänsyn till betydelsen av att vid flygplatsen äga tillgång till en särskild räddnings- och eldsläckningsautomobil vill jag tillstyrka väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag, att för anskaffning av en dylik automobil avses ett belopp av 9,500 kronor. I enlighet med vad jag sålunda anfört skulle nu avhandlade post böra ökas med 10,500 kronor. Då jag i samband med behandlingen av posten till personal föreslagit, att i densamma skulle inräknas 3,600 kronor till en fast anställd fältarbetare, bör emellertid posten till underhåll och komplettering av belysningsanläggningar, byggnader och flygfält, från vilken skola bestridas, bland annat, kostnaderna för fältunderhållet, kunna nedräknas med 3,600 kronor. Posten skulle alltså uppgå till $(25,000 + 1,000 + 9,500 - 3,600)$ 31,900 kronor.

Utgifterna för förvaltningen av Bulltofta flygplats skulle i enlighet med vad jag i det föregående anfört beräknas till (39,100 + 1,500 + 26,000 + 31,900) 98,500 kronor eller 10,500 kronor mer än för innevarande budgetår.

3. Hyres- och arrendeavgifter m. m. för förhyrda lokaler och områden.

Beträffande ifrågavarande post, som nu är beräknad till 7,500 kronor, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke ifrågasatt någon ändring. Posten torde därför i luftfartsfondens stat för nästa budgetår böra upptagas med samma belopp.

4. Ersättning till telegrafverket för radiotjänst åt luftfarten.

Till radiotjänst åt luftfarten har riksdagen under sjätte huvudtiteln för vart och ett av budgetåren 1931/32—1935/36 anvisat ett anslag av 40,000 kronor samt för budgetåren 1936/37 och 1937/38 150,000 kronor respektive 190,000 kronor. För budgetåret 1938/39 har såsom utgift å luftfartsfondens stat för nu ifrågavarande ändamål upptagits ett belopp av 267,000 kronor samt för innevarande budgetår ett belopp av 335,000 kronor.

Genom beslut den 17 mars 1939 har Kungl. Maj:t anbefallt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att till telegrafstyrelsen, i mån av behov, utanordna medel till bestridande av telegrafverkets kostnader för radiotjänst åt luftfarten under budgetåret 1939/40, dock sammanlagt högst 335,000 kronor, samt att avföra sålunda utanordnade medel å förevarande post.

I sin nu förevarande skrivelse har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* meddelat, att telegrafstyrelsen i skrivelse den 8 augusti 1939 beräknat de på statsverket för budgetåret 1940/41 ankommande kostnaderna för tillhandahållande av radiotjänst för luftfarten till 498,000 kronor eller 163,000 kronor mer än för innevarande budgetår. Telegrafstyrelsens beräkning grundar sig på av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnade uppgifter angående omfattningen av den trafik, som under nästa budgetår är att förvänta.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför i anslutning till den av telegrafstyrelsen gjorda beräkningen:

Den väsentligaste ökningen hänför sig till trafik kostnaderna, men då samtliga markradiostationer måste hållas i drift, synes någon minskning härutinnan icke av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen kunna ifrågasättas. De i innevarande budgetårs stat upptagna teletypeförbindelserna hava beräknats bli utökade med två nya förbindelser mellan Stockholm och Göteborg och mellan Göteborg och Oslo. Förstnämnda förbindelse synes numera böra komma till utförande, då under nästa budgetår trafiken mellan Stockholm och Göteborg respektive Oslo beräknas komma i gång. Vad härefter angår förbindelsen mellan Göteborg och Oslo har densamma, sedan vederbörande norska myndigheter förklarat sig villiga att deltaga i kostnaderna för anordnandet av förbindelsen, i vad rör norska delen, numera redan kommit till utförande. Av övriga nya utgifter märkas kostnader för flyttning av radioanläggningarna i Malmö och Stockholm, vilka kostnader synas nödvändiga med hänsyn till

tillkomsten av den nya stationsbyggnaden å Bulltofta samt utvidgningen av motsvarande byggnad å Bromma. I likhet med vad som är fallet innevarande budgetår upptager den av telegrafstyrelsen gjorda kostnadsberäkningen en utgiftspost för avsättning till telegrafverkets förnyelsefond. Posten uppgår till 37,000 kronor och motsvarar 10 % av det kapitalbelopp, som telegrafstyrelsen beräknas hava disponerat för markradiostationer den 1 januari 1940. Vidare upptager kostnadsberäkningen en utgiftspost å 18,000 kronor, avseende förräntning av under år 1940 i medeltal disponerat kapital efter en räntefot av förslagsvis 4 %. Telegrafstyrelsen har under tidigare år gottskrivits ränta å nedlagt kapital, ehuru kostnaderna då inräknats i en post, avseende administrationskostnader m. m., varför upptagandet av nu ifrågakvarande post endast synes innebära en ändring i sättet för redovisningen.

Styrelsen hemställer, att till ersättning till telegrafverket för radiotjänst åt luftfarten måtte för budgetåret 1940/41 å luftfartsfondens stat upptagas ett belopp av 498,000 kronor.

Den av telegrafstyrelsen gjorda beräkningen rörande kostnaderna under nästa budgetår för radiotjänsten åt luftfarten grundar sig på den förutsättningen, att normala förhållanden skulle vara rådande. Med hänsyn till nuvarande internationella läge synes emellertid anledning föreligga att räkna med en i jämförelse med normala förhållanden minskad flygtrafik eller i allt fall, att någon ökning av densamma icke kommer att ske. Vid dylikt förhållande synas kostnaderna för radiotjänsten icke böra beräknas till högre belopp än för innevarande budgetår, d. v. s. 335,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

5. Understöd av regelbunden luftfart.

Med avseende å posten till understöd av regelbunden luftfart torde jag få erinra om följande:

Sedan 1935 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:t:s proposition, nr 162, bland annat, bemyndigat Kungl. Maj:t att med aktiebolaget Aerotransport träffa avtal om regelbunden luftfart efter utgången av år 1936 i huvudsaklig överensstämmelse med ett av chefen för kommunikationsdepartementet förordat, vid sagda proposition såsom bilaga 3 fogat förslag, träffades sådant avtal den 3 juli 1935. Såsom understöd åt bolaget skall statsverket enligt § 2 i avtalet, därest bolaget utför trafikprestationer enligt visst i avtalet angivet minimiprogram, utbetala högst följande belopp, nämligen år 1937 1,050,000 kronor, år 1938 975,000 kronor, år 1939 900,000 kronor, år 1940 825,000 kronor, år 1941 750,000 kronor samt år 1942 675,000 kronor. Om avtalet icke uppsäges senast två kalenderår före dess utgång, skall detsamma gälla tills vidare och med två kalenderårs ömsesidig uppsägningstid, och i dylikt fall skall statsunderstödet utgå med ett för varje år med 75,000 kronor minskat belopp. Inskränkning av förenämnda trafikprogram må ej ske utan medgivande av Kungl. Maj:t, som äger bestämma, om och i vad mån nedsättning i understödet i anledning därav bör ske. Bolaget för varje kalenderår enligt § 2 tillkommande statsunderstöd, minskat med ett belopp av 125,000 kronor, skall i avbidan på slutavräkning för året enligt § 8 utbetalas med en tolfedel av beloppet den sista i varje kalendermånad. Nämda belopp av 125,000 kronor utbetalas till bolaget vid utgången av december

månad men får av bolaget icke utan Kungl. Maj:ts i varje särskilt fall givna tillstånd användas för annat ändamål än till utdelning å aktierna enligt vad i samma paragraf sägs.

I enlighet med de sålunda i avtalet angivna understödsbeloppen har för innevarande budgetår till understöd av regelbunden luftfart i staten för luftfartsfonden upptagits ett belopp av 862,500 kronor, motsvarande summan av de på andra halvåret 1938 och första halvåret 1939 belöpande understöden av 512,500 kronor respektive 350,000 kronor.

I förenämnda brev den 17 mars 1939 har Kungl. Maj:t anbefallt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att å posten för understöd av regelbunden luftfart avföra de medel, som styrelsen jämlikt föreskrift i Kungl. Maj:ts brev den 24 april 1936 utanordnar till aktiebolaget Aerotransport enligt gällande avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan samt bolaget ävensom vad som åtgår för arvode till den av Kungl. Maj:t utsedde tekniske rådgivaren och granskningsmannen hos nämnda bolag i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 2 juli 1937.

I sin nu förevarande skrivelse meddelar *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, att aktiebolaget Aerotransport för budgetåret 1940/41 är berättigat att för utförande av sitt trafikprogram enligt 1935 års avtal för andra halvåret 1940 erhålla ett belopp av $\frac{1}{2}$ (825,000 — 125,000) + 125,000 eller 475,000 kronor och för första halvåret 1941 ett belopp av $\frac{1}{2}$ (750,000 — 125,000) eller 312,500 kronor. Sammanlagt skulle således erfordras under budgetåret 1939/40 för nu ifrågavarande ändamål ett belopp av 787,500 kronor.

Under återopande härav hemställer styrelsen, att till understöd av regelbunden luftfart för budgetåret 1940/41 upptages i luftfartsfondens stat ett belopp av 787,500 kronor.

Departement-
chefen.

Vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit har icke givit mig anledning till erinran.

Luftfartsfondens inkomstsida.

I sin skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* beräknat de poster, som böra upptagas å luftfartsfondens inkomstsida.

Såsom första post är upptagen *hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och områden* med ett belopp av 2,900 kronor, eller samma belopp, varmed posten upptagits för innevarande budgetår.

Beträffande posten för *diverse inkomster*, nu upptagen med 1,000 kronor, föreslår styrelsen ej heller någon ändring.

Med avseende å posten för *inkomster av Bulltofta flygplats*, för innevarande budgetår upptagna till 96,000 kronor, anför styrelsen:

Inkomsterna av flygplats- och fältbelysningsavgifter, vilka för innevarande budgetår beräknats uppgå till 68,000 kronor, synas, därest icke helt och hållet förändrade förhållanden inträffa, böra kunna uppräknas till 85,000 kronor. Såsom jämförelse kan nämnas, att det faktiska resultatet av av-

giftsuppbörden under vartdera av åren 1937 och 1938 uppgått till ett belopp av omkring 85,000 kronor. Med avseende å inkomsterna från upplåtelse av lokaler och områden synas dessa med hänsyn till en påräknad ökning av inkomsten från markupplåtelse till bensinförsäljning kunna beräknas till ett något högre belopp än för innevarande budgetår eller till 28,000 kronor. Genom tillkomsten av den nya stationsbyggnaden kunna inkomster påräknas genom uthyrning av lokaler till postverket och aktiebolaget Aero-transport samt av de i byggnaden inrymda restauranglokaler. Med ledning av uppgifter å hyrespriser i Malmö beräknas, att nu ifrågavarande hyresinkomster skola komma att uppgå till ett belopp av 15,000 kronor. Vidare tillkomma inkomster från visningsverksamhet och försäljning av höskörd, vilka kunna beräknas till ett belopp av 2,000 kronor.

Samtliga inkomster från förvaltningen av Bulltofta flygplats skulle således enligt styrelsens beräkningar uppgå till $(85,000 + 28,000 + 15,000 + 2,000)$ 130,000 kronor.

Tillika skall å fondens inkomstsida upptagas en post, avseende *utdelning å aktier i aktiebolaget Aerotransport*. Såsom förut erinrats har i subventionen till bolaget inräknats ett belopp av 125,000 kronor, vilket belopp utanordnas till bolaget vid utgången av december månad varje år och som icke utan Kungl. Maj:ts medgivande får användas till annat ändamål än utdelning å aktierna; utdelning har förutsatts skola ske med högst 4 %. Då statens aktieinnehav omfattar dels de av staten tecknade aktierna till ett belopp av 2,500,000 kronor, dels ock från bolag och enskilda personer inlösta aktier till ett sammanlagt belopp av 354,300 kronor, föreslår väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att förevarande post upptages med avrundat 114,100 kronor.

Såsom inkomster å luftfartsfonden skulle således enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag upptagas ett sammanlagt belopp av $(2,900 + 1,000 + 130,000 + 114,100)$ 248,000 kronor. Enär statens utgiftssida enligt de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagda förslagen slutar å ett belopp av 1,743,500 kronor, föreslår slutligen styrelsen, att å inkomstsidan uppföres ett belopp av 1,495,500 kronor såsom *underskott*, att avföras å riksstatens driftbudget.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens beräkning av inkomsterna å luftfartsfondens stat har icke givit mig anledning till annan erinran, än att inkomsterna från Bulltofta flygplats i vad avser hyror synas böra beräknas 15,000 kronor mindre än vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit. I enlighet härmed skulle inkomsterna å staten upptagas med sammanlagt $(2,900 + 1,000 + 115,000 + 114,100)$ 233,000 kronor eller 19,000 kronor mer än för innevarande budgetår. Enär statens utgiftssida enligt mina i det föregående förordade förslag slutar å ett belopp av 1,482,900 kronor, torde slutligen å inkomstsidan få uppföras ett belopp av 1,249,900 kronor såsom underskott, att avföras å riksstatens driftbudget. I jämförelse med det för innevarande budgetår beräknade underskottet innebär förslaget en minskning med 74,600 kronor.

Departementschefen.

Staten för luftfartsfonden skulle för budgetåret 1940/41 i anslutning till vad jag i det föregående anført alltså erhålla följande utseende:

F ö r s l a g			
till stat för luftfartsfonden för budgetåret 1940/41.			
<i>Inkomster.</i>	Kronor	<i>Utgifter.</i>	Kronor
1. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och områden	2,900	1. Underhåll och drift av luftfartsleder, <i>förslagsvis</i>	254,400
2. Diverse inkomster	1,000	2. Förvaltningen av Bulltofta flygplats, <i>förslagsvis</i>	98,500
3. Inkomster av Bulltofta flygplats	115,000	3. Hyres- och arrendeavgifter m. m. för förhyrda lokaler och områden, <i>förslagsvis</i>	7,500
4. Utdelning å aktier i aktiebolaget Aerotransport	114,100	4. Ersättning till telegrafverket för radiotjänst åt luftfarten	335,000
Underskott att avföras å riksstatens driftbudget..	1,249,900	5. Understöd av regelbunden luftfart	787,500
Summa kronor	1,482,900	Summa kronor	1,482,900

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig framlagt förslag till stat för luftfartsfonden för budgetåret 1940/41;

dels ock för *Luftfartsfonden* å driftbudgeten för budgetåret 1940/41 upptaga ett underskott av .. kronor 1,249,900.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Bilaga till

1940 års statsverksproposition.

Riksgäldsfonden.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 ja-
nuari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1940/41 m. m. samt anför därvid följande:

Med skrivelse den 7 december 1939 har riksgäldskontoret överlämnat förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1940/41. Å utgiftssidan upptagas i detta förslag räntor till belopp av 101,121,100 kronor samt kapitalrabatter och kursförluster om respektive 1,000,000 kronor och, formellt, 100 kronor. Då inkomsterna beräknats till 834,200 kronor, har å staten uppkommit ett underskott att avföras å riksstatens driftbudget å 101,287,000 kronor. Å driftbudgeten för budgetåret 1939/40 har för fonden upptagits ett underskott av 93,273,000 kronor; här föreligger alltså en ökning av 8,014,000 kronor.

I årets stat uppförda utgiftsposter till ränta å 1929 års $4\frac{1}{2}$ % lån och ränta å Uppsala—Gävle järnvägsaktiebolags av staten övertagna reverslån av år 1930 hava uteslutits, då ifrågavarande lån återbetalats under sistlidna december månad. Räntorna å de olika lånen hos statsinstitutioner och fonder m. m. hava i förslaget sammanförts i en post. Vidare har, sedan Bergsjö bredspårsfond numera hänförs till gruppen Övrig fonderad statsskuld, motsvarande räntepost överflyttats till denna grupp från gruppen Lån hos statsinstitutioner och fonder.

Mot riksgäldskontorets beräkningar har jag intet att erinra.

Riksgäldsfonden.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna bilagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1940/41 (*bilaga*);

dels ock för Riksgäldsfonden å driftbudgeten för budgetåret 1940/41 upptaga ett underskott av kronor 101,287,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga.

Förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1940/41.

		Kronor
Utgifter.		
A. Räntor å den fonderade statsskulden:		
Av staten upptagna obligationslån m. m.:		
1. Ränta å 1930 års $4\frac{1}{2}$ % lån	12,296,975	
2. » » 1931 » 4 % amorteringslån.....	4,765,088	
3. » » 1932 » $4\frac{1}{2}$ % lån	5,245,484	
4. » » 1932 » 4 % »	1,200,000	
5. » » 1933 » 4 % » av den $\frac{15}{3}$	3,406,996	
6. » » 1933 » 4 % amorteringslån.....	1,651,078	
7. Vinster » 1933 » premieobligationslån.....	6,020,000	
8. Ränta » 1933 » 4 % lån av den $\frac{1}{10}$	2,880,000	
9. » » 1933 » $3\frac{1}{2}$ % »	6,054,755	
10. » » 1934 » $3\frac{1}{2}$ % amorteringslån.....	2,450,000	
11. » » 1934 » 3 % lån, <i>förslagsvis</i>	3,966,000	
12. » » 1935 » $2\frac{1}{2}$ % »	1,250,000	
13. Vinster » 1936 » premieobligationslån	3,620,000	
14. Ränta » 1937 » 3 % amorteringslån av den $\frac{1}{2}$	3,720,642	
15. » » 1937 » 3 % » » $\frac{1}{3}$	3,100,533	
16. » » 1939 » $2\frac{3}{4}$ % lån, <i>förslagsvis</i>	4,350,000	65,977,551
Statsskuldförbindelser:		
17. Ränta å statsskuldförbindelser, <i>förslagsvis</i>		4,431,250
Lån hos statsinstitutioner och fonder m. m.:		
18. Ränta å lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., <i>förslagsvis</i>		15,050,000
Övrig fonderad statsskuld:		
19. Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen	300,000	
20. Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvar- teret Lejonet i Stockholm.....	90,000	
21. Ränta å konung Carl XIII:s hemgiftskapital	7,500	
22. » » Göta kanals reparationsfond	7,045	
23. » » Bergsjö bredspårsfond.....	8,610	413,155
Säger för räntor å den fonderade statsskulden		85,871,956
B. Räntor å den tillfälliga statsskulden:		
1. Ränta å skattkamarväxlar, <i>förslagsvis</i>	5,100,000	
2. Ränta å vissa till riksgäldskontorets förvaltning överlämnade medel, <i>förslagsvis</i>	150,000	5,250,000

	Kronor
<i>C. Räkta å beräknad ny upplåning:</i>	
1. Räkta å beräknad ny upplåning, <i>förslagsvis</i>	9,999,144
<i>D. Kapitalrabatter och kursförluster:</i>	
1. Kapitalrabatter, <i>förslagsvis</i> 1,000,000	
2. Kursförluster, <i>förslagsvis</i> 100	1,000,100
Summa	102,121,200
Inkomster.	
<i>A. Räntor:</i>	
1. Räkta å uppköpta statsobligationer 50,000	
2. » » utlånade medel m. m..... 400,000	450,000
<i>B. Uppgäld och kursvinster:</i>	
1. Uppgäld 100	
2. Kursvinster 176,000	176,100
<i>C. Diverse inkomster:</i>	
1. Preskriberade obligationer och kuponger m. m..... 198,000	
2. Depositionsavgifter för premieobligationslånen..... 10,000	
3. Övriga diverse inkomster 100	208,100
<i>Underskott att avföras å riksstatens driftbudget</i>	101,287,000
Summa	102,121,200

Bilaga till

1940 års statsverksproposition.

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler frågor om anslag till *avskrivning av nya kapitalinvesteringar* samt anför därvid följande:

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppföras anslag för täckning av den investeringsförlust, som uppstår i samband med genomförandet av helt eller delvis oräntabla nya kapitalinvesteringar. Anslagen ställas till riksgäldskontorets förfogande för att belastas i den mån investeringsanslagen uttagas och till den del som motsvarar den beräknade investeringsförlusten. Samtidigt verkställas motsvarande avskrivningar i vederbörande kapitalfonders räkenskaper. Huruvida avskrivningar skolas direkt eller genom det avskrivna beloppets uppförande på ett värdeminskningskonto bestämmes av investeringens beskaffenhet. Närmare föreskrifter i angivna hänseende meddelas av Kungl. Maj:t i regleringsbrev för huvudtiteln.

Föreliggande riksstatsförslag innefattar åtskilliga anslag å kapitalbudgeten beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Jag torde nu få i korthet redogöra för de fall, där så är förhållandet. Hemställan göres i anslutning till denna översikt om att erforderliga avskrivningsanslag skola äskas av riksdagen eller beräknas i riksstatsförslaget.

Statens affärsverksfonder. Ett å kapitalbudgeten under statens järnvägars fond äskat anslag till fortsatt anläggning av dubbelspår å 1,750,000

kronor bör endast till viss del föranleda en ökning av den förräntningspliktiga behållningen för statens järnvägars kapital. I vad mån avskrivning bör ske, är att bedöma såsom en lämplighetsfråga. Jag föreslår, efter samråd med chefen för kommunikationsdepartementet, att avskrivning verkställas med 500,000 kronor.

Luftfartsfonden. I enlighet med för luftfartsfonden gällande regler böra samtliga under denna fond äskade anslag å sammanlagt 150,100 kronor i sin helhet avskrivas.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt för denna fond gällande avskrivningsregler böra medel äskas för grundavskrivning med 25 procent av dels ett anslag å 100,000 kronor för inköp av fastighet för beskickningen i Lima, dels ock ett anslag å 40,000 kronor för anordnande av avloppsledning vid veterinärhögskolan. En grundavskrivning med 50 procent bör beräknas å de äskade anslagen för vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus (3,200,000 kronor) samt för nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet (200,000 kronor). Till uppförande av nybyggnad för statens institut för folkhälsan äskas slutanslag med 400,000 kronor. Vid bifall till detta förslag ha för denna byggnads uppförande åtgått 1,000,000 kronor av statsmedel och 775,000 kronor av bidrag från Rockefellerstiftelsen. Sistnämnda medel skola tillföras fastighetsfondens värdeminskningsskonto. För att detta konto skall uppgå till 50 procent av byggnadsvärdet erfordras nu ett avskrivningsanslag å 112,500 kronor. Å kapitalbudgeten äskas vidare anslag till dels värmeledning vid centralfängelset i Norrköping (89,000 kronor), dels ändringsarbeten m. m. i fastigheten nr 29 Hantverkargatan i Stockholm (22,000 kronor); med hänsyn till beskaffenheten av dessa arbeten torde byggnadsvärdena icke böra ökas genom investeringarna i fråga. Dessa anslagsmedel böra alltså till fullo avskrivas. Till anordnande av skyddsrum för vissa museisamlingar i Stockholm beräknas å kapitalbudgeten ett anslag å 500,000 kronor; för denna investering torde ett avskrivningsanslag å motsvarande belopp böra beräknas i riksstatsförslaget.

Riksstatsförslaget förutsätter en utvidgning av redovisningen å statens allmänna fastighetsfond till att avse även vissa av lotsverket disponerade fastigheter. I propositionen nr 184 till 1939 års lagtima riksdag, varigenom frågan om denna utvidgning underställts riksdagen, har förordats, att avskrivning av lotsverkets byggnader skall ske på 40 år (grundavskrivning 50 procent) med det undantaget likväl att hamn- och fyranläggningar skola avskrivas omedelbart vid anskaffandet. Till säkerhetsanstalter för sjöfarten äskas å kapitalbudgeten ett anslag å 213,000 kronor. I avbidan på slutlig prövning av de med förevarande redovisningsfråga sammanhängande spörsmålen, bland annat rörande avskrivningar, torde i riksstatsförslaget allenast böra beräknas ett mot denna investering svarande avskrivningsanslag av 171,000 kronor.

Det sammanlagda avskrivningsbehovet under statens allmänna fastighetsfond uppgår enligt här framlagda beräkningar till 2,629,500 kronor.

Försvarsväsendets fastighetsfond. I enlighet med beslut vid den senaste lagtima riksdagen förutsätter riksstatsförslaget, att fastighetsredovisning å kapitalfonder utvidgas till att avse vissa av försvarsväsendet disponerade fastigheter. För detta ändamål avses inrättande per den 30 juni 1940 av en särskild fastighetsfond, benämnd försvarsväsendets fastighetsfond. I den till grund för beslutet liggande propositionen nr 184 ha i princip fastslagits grunderna för avskrivning av investeringar i denna fond. I huvudsak innebära dessa grunder, att avskrivning skall ske av rent militära etablissemang på 40 år (grundavskrivning 50 procent) samt av övriga anläggningar på 60 år (grundavskrivning 25 procent). I vissa fall synes fullständig avskrivning böra äga rum. I avbidan på slutlig prövning av frågan om redovisningen å försvarsväsendets fastighetsfond och därmed sammanhängande spörsmål torde för nedan angivna investeringsanslag böra i riksstatsförslaget beräknas avskrivningsanslag till det belopp som anges för varje investering.

A n s l a g	Investering kronor	Avskrivning kronor
Arméförvaltningens delfond:		
Istandsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader	1,000,000	1,000,000
Ombyggnad av ammunitionsförrådet vid Smålands arméartilleriregemente	88,000	88,000
Garagebyggnader vid trängkårerna	285,000	142,500
Förrådsbyggnader vid arméns truppförband	890,000	445,000
Tillbyggnad och modernisering av matinrättningen vid Bodens artilleriregemente	80,000	80,000
Administrationsbyggnad vid Åkers krutbruk	115,000	28,800
Modernisering av garnisonssjukhuset i Sollefteå	40,000	40,000
Uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägar- regemente och Dalregementet	320,000	320,000
Uppvärmningsanläggningar vid Hälsinge och Hallands regementen	515,000	515,000
Uppvärmningsanläggningar vid Norrlands artillerirege- mente m. fl. truppförband	760,000	760,000
Infanteriets officersaspirantskolas förläggning	150,000	150,000
Marinförvaltningens delfond:		
Istandsättningsarbeten å marinens byggnader	150,000	150,000
Byggnader för central torpedverkstad	1,780,000	890,000
Ändringsarbeten inom sjökrigsskolans lokaler	46,000	46,000
Modernisering av matinrättningen i f. d. skeppsgosse- kasernen i Karlskrona	35,000	35,000
Marketeriberbyggnad å Västra Hästholmsfortet	22,000	11,000
Smittreningsanstalter för marinen	39,000	39,000
Flygförvaltningens delfond:		
Nybyggnader för Göta flygflottilj	1,185,000	592,500
Merkostnad för hangarbyggnad å Malmen	100,000	50,000

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

A n s l a g	Investering kronor	Avskrivning kronor
Hangarbyggnad vid Svea flygflottilj	275,000	137,500
Utökning av flygvapnets verkstäder m. m.	2,500,000	1,250,000
Uthyggnad av sjöflygstationer	310,000	310,000
Åskledare vid flygvapnets etablisement	109,000	109,000
Hangarbyggnad m. m. för flygvapnets flygreservskola	175,000	87,500
Utvidgning av vattenverket vid Jämtlands flygflottilj	80,000	40,000.

Det sammanlagda avskrivningsbehovet under försvarsväsendets fastighetsfond uppgår alltså till 7,316,800 kronor.

Statens utlåningsfonder. Med de regler för amortering och förräntning som gälla för de utlåningsfonder, beträffande vilka investeringsanslag äskats å kapitalbudgeten, torde avskrivning vid nu tillämpade räntesatser böra beräknas på sätt härefter anges.

L å n e f o n d	Avskrivnings- procent	Avskrivnings- anslag
Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemed- lade, barnrika familjer	21.5	4,300,000
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på lands- bygden	21.5	645,000
Statens bosättningslånefond	12.5	500,000
Statens lånefond för universitetsstudier	100	140,000
Studielånefonden	100	60,000
Lånefonden för inköp av ädla avelsston	100	50,000
Lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras	100	95,000
Statens kaninavelslånefond	100	5,000
Jordbrukets maskinlånefond	20	400,000
Spannmålslagerhusfonden	14.5	108,800
Statens sekundärlånefond för jordbrukare	12.5	625,000
Arrendelånefonden	100	150,000
Arbetsmåbrukslånefonden	100	2,000,000
Statens fiskredskapslånefond	100	13,000.

Sammanlagda beloppet för statens utlåningsfonder i avskrivningsmedel utgör alltså 9,091,800 kronor. Förändrade räntebestämmelser kunna senare tänkas motivera en viss jämkning av denna summa. Anslagen böra tillsvidare endast beräknas.

Fonden för låneunderstöd. Å kapitalbudgeten beräknas under denna fond 2,000,000 kronor till lån för bostadsförbättringsverksamhet. Med hänsyn till reglerna för amortering och förräntning av dessa självavvecklande lån torde böra beräknas ett avskrivningsanslag motsvarande 27 procent av investeringens belopp, eller 540,000 kronor.

Sammanfattning och hemställan. I följande tabell angivas de föreslagna avskrivningarna med fördelning å departement och fondgrupper.

	Statens affärs- verks- fonder	Luft- farts- fonden	Statens allmänna fastighets- fond	Försvars- väsendets fastig- hetsfond	Statens ut- lånings- fonder	Fonden för låne- under- stöd	Summa
II. Justitiedepartementet	—	—	89,000	—	—	—	89,000
III. Utrikesdepartementet	—	—	25,000	—	—	—	25,000
IV. Försvarsdepartementet	—	—	—	7,316,800	—	—	7,316,800
V. Socialdepartementet	—	—	1,712,500	—	5,445,000	540,000	7,697,500
VI. Kommunikationsde- partementet	500,000	150,100	22,000	—	—	—	672,100
VIII. Ecklesiastikdepar- tementet	—	—	600,000	—	200,000	—	800,000
IX. Jordbruksdepar- tementet	—	—	10,000	—	3,446,800	—	3,456,800
X. Handelsdepartementet	—	—	171,000	—	—	—	171,000
Summa	500,000	150,100	2,629,500	7,316,800	9,091,800	540,000	20,228,200

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte, under förutsättning att motsvarande anslag anvisas å kapitalbudgeten, föreslå riksdagen att

dels till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i sta-
tens järnvägars fond för budgetåret 1940/41 anvisa
följande *reservationsanslag*, nämligen

Kommunikationsdepartementet:

Fortsatt anläggning av dubbelspår kronor 500,000;

dels till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i luft-
fartsfonden för budgetåret 1940/41 anvisa följande *re-
servationsanslag*, nämligen

Kommunikationsdepartementet:

Belysningsanläggningar för luftfartsleder kronor 50,000

Radiofyrrar för luftfarten » 50,000

*Undersökningar för byggande och för-
bättring av flygplatser* » 50,000

*Ersättningsanskaffning och ersättnings-
arbeten* » 100;

dels ock till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i sta-
tens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1940/
41 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen

Justitiedepartementet:

Värmeledning vid centralfängelset i

Norrköping kronor 89,000

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Utrikesdepartementet:

*Inköp av fastighet för beskickningen i
Lima* kronor 25,000

Socialdepartementet:

*Vissa byggnadsarbeten vid statens sin-
nessjukhus* » 1,600,000
*Uppförande av nybyggnad för statens
institut för folkhälsan* » 112,500

Kommunikationsdepartementet:

*Ändringsarbeten m. m. i fastigheten nr
29 Hantverkargatan i Stockholm . .* » 22,000

Ecklesiastikdepartementet:

*Nybyggnad för de teoretiska institutio-
nerna m. m. vid karolinska mediko-
kirurgiska institutet* » 100,000

Jordbruksdepartementet:

*Anordnande av avloppsledning vid ve-
terinärhögskolan* » 10,000.

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte, under förutsättning att motsvarande anslag anvisas å kapitalbudgeten, föreslå riksdagen

*dels att, i avbidan på särskild proposition, till avskrivning
av nya kapitalinvesteringar i statens allmänna fas-
tighetsfond för budgetåret 1940/41 beräkna följande re-
servationsanslag, nämligen*

Ecklesiastikdepartementet:

*Anordnande av skyddsrum för vissa
museisamlingar i Stockholm* kronor 500,000

Handelsdepartementet:

Säkerhetsanstalter för sjöfarten » 171,000;

*dels att, i avbidan på särskild proposition, till avskrivning
av nya kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fas-
tighetsfond för budgetåret 1940/41 beräkna följande re-
servationsanslag, nämligen*

Arméförvaltningens delfond:

*Iståndsättningsarbeten å lantförsvarets
byggnader* kronor 1,000,000
*Ombyggnad av ammunitionsförrådet vid
Smålands arméartilleriregemente . . .* » 88,000
Garagebyggnader vid trängkårerna . . . » 142,500

<i>Förrådsbyggnader vid arméns truppförband</i>	kronor	445,000
<i>Tillbyggnad och modernisering av matinrättningen vid Bodens artilleriregemente</i>	»	80,000
<i>Administrationsbyggnad vid Åkers krutbruk</i>	»	28,800
<i>Modernisering av garnisonssjukhuset i Sollefteå</i>	»	40,000
<i>Uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet</i>	»	320,000
<i>Uppvärmningsanläggningar vid Hälsinge och Hallands regementen</i>	»	515,000
<i>Uppvärmningsanläggningar vid Norrlands artilleriregemente m. fl. truppförband</i>	»	760,000
<i>Infanteriets officersaspirantskolas förläggning</i>	»	150,000

Marinförvaltningens delfond:

<i>Istandsättningsarbeten å marinens byggnader</i>	»	150,000
<i>Byggnader för central torpedverkstad</i> ..	»	890,000
<i>Ändringsarbeten inom sjökrigsskolans lokaler</i>	»	46,000
<i>Modernisering av matinrättningen i f. d. skeppsgossekasernen i Karlskrona</i> ..	»	35,000
<i>Marketerierbyggnad å Västra Håstholmsfortet</i>	»	11,000
<i>Smittreningsanstalter för marinen</i>	»	39,000

Flygförvaltningens delfond:

<i>Nybyggnader för Göta flygflottilj</i>	»	592,500
<i>Merkostnad för hangarbyggnad å Malmen</i>	»	50,000
<i>Hangarbyggnad vid Svea flygflottilj</i> ..	»	137,500
<i>Utökning av flygvapnets verkstäder m. m.</i>	»	1,250,000
<i>Utbyggnad av sjöflygstationer</i>	»	310,000
<i>Åskledare vid flygvapnets etablissement</i> ..	»	109,000
<i>Hangarbyggnad m. m. för flygvapnets flygreservskola</i>	»	87,500
<i>Utvidgning av vattenverket vid Jämtlands flygflottilj</i>	»	40,000;

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

dels att, i avbidan på särskild proposition, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i statens utlåningsfonder för budgetåret 1940/41 beräkna följande reservationsanslag, nämligen

Socialdepartementet:

<i>Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer</i>	kronor	4,300,000
<i>Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden</i>	 »	645,000
<i>Statens bosättningslånefond</i>	 »	500,000

Ecklesiastikdepartementet:

<i>Statens lånefond för universitetsstudier</i>	»	140,000
<i>Studielånefonden</i>	 »	60,000

Jordbruksdepartementet:

<i>Lånefonden för inköp av ädla avelsston</i>	»	50,000
<i>Lånefonden för inköp av avelsston av nordsvensk ras</i>	 »	95,000
<i>Statens kaninavelslånefond</i>	 »	5,000
<i>Jordbrukets maskinlånefond</i>	 »	400,000
<i>Spannmålslagerhusfonden</i>	 »	108,800
<i>Statens sekundärlånefond för jordbrukare</i>	 »	625,000
<i>Arrendelånefonden</i>	 »	150,000
<i>Arbetarsmåbrukslånefonden</i>	 »	2,000,000
<i>Statens fiskredskapslånefond</i>	 »	13,000;

dels ock att, i avbidan på särskild proposition, till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i fonden för låneunderstöd för budgetåret 1940/41 beräkna följande reservationsanslag, nämligen

Socialdepartementet:

<i>Lån för bostadsförbättringsverksamhet</i>	kronor	540,000.
--	--------	----------

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga till

1940 års statsverksproposition.

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler de frågor som röra anslag till *avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* samt anför därvid följande:

I anslutning till 1938 års budgetreform upprättades per den 30 juni 1938 en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster för redovisning av förluster uppkomna å statens kapitalfonder. Fonden står under riksgäldskontorets förvaltning. Med vissa undantag skola kapitalmedelsförluster som uppkomma å statens kapitalfonder, i den ordning Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämmer, överföras till nämnda fond. Undantagna äro förluster för riksbanksfonden, sådana förluster för statens affärsverksfonder, statens pensionsfonder och riksgäldsfonden, som äro av den mindre omfattning, att de normalt böra täckas av löpande inkomster, samt förluster, för vilka täckning kan beredas av inom vederbörande fond verkställda avsättningar till förnyelsefond eller värdeminskningsskonto. Uppgift beträffande förluster å någon statens kapitalfond, som enligt vad sålunda stadgats skola överföras till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster, skall årligen före den 1 september och eljest då omständigheterna därtill föranleda meddelas Kungl. Maj:t av den myndighet, som förvaltar kapitalfonden.

Avskrivning av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. Å fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster bokfördes per den 30 juni 1938 oreglerade lånemedelsförluster till ett belopp av 1,592,451 kronor 50 öre. Denna behållning ansågs böra redovisas utan fördelning, förslagsvis under rubrik Smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. I statsverkspropositionen till 1939 års riksdag framhölls, att för täckande av de till ifrågavarande samlingsrubrik hänförliga förlusterna borde för framtiden regelmässigt uppföras ett särskilt anslag. Detta anslag syntes icke med nödvändighet behöva utmätas så, att det beredde omedelbar täckning för det konstaterade avskrivningsbehovet. Å andra sidan föreläge icke behov av en uppdelning av täckningen av dessa förluster på flera år genom fastställande av avskrivningsplan. Lämpligt syntes vara, att anslaget i fråga anvisades till ett belopp, som kunde antagas *genomsnittligt* bereda täckning för de förluster som varje år brukade uppkomma. Om å anslaget tillgängliga medel överstege behovet av täckningsmedel, borde reservationen få kvarstå till ett följande år, då måhända större behov av avskrivningsmedel kunde föreligga. I riksstaten för budgetåret 1939/40 syntes ifrågavarande anslag böra benämnas Avskrivning av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster och upptagas med ett avrundat belopp av 1.5 miljon kronor. Detta förslag bifölls av riksdagen.

Med skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1939 har statskontoret överlämnat en promemoria angående de kapitalmedelsförluster som i räkenskaperna för budgetåret 1938/39 redovisas å av statskontoret förvaltade statliga kapitalfonder. Dessa förluster, vilka samtliga avse utlåningsfonder, uppgå enligt kontot i rikshuvudboken för fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster till 78,466 kronor 46 öre samt hava å nämnda konto uppförts under rubriken smärre förluster. Vidare hava fullmäktige i riksgäldskontoret med skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 augusti 1939 överlämnat enahanda redogörelse angående förluster å av riksgäldskontoret förvaltade kapitalfonder, av vilken redogörelse framgår att under budgetåret 1938/39 för kontorets fondförvaltning icke uppkommit några kapitalmedelsförluster av beskaffenhet att böra överföras till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

I detta sammanhang torde jag få beröra en fråga som uppkommit i samband med bildandet av det aktiebolag för torvbriketttillverkning, varom förslag underställts 1939 års urtima riksdag. Enligt propositionen i ämnet borde, sedan bolaget bildats, den staten tillhöriga, på industrilånefonden bokförda Store Mosse överlätas på bolaget. Ersättning skulle därvid utgå till fonden för mossens bokförda värde. Mossen är å fonden värderad till ett mycket obetydligt belopp men utgör enda täckningen för en statsverkets fordran, vilken inklusive upplupen ränta är av väsentligt större omfattning. Med avsteg från vad i propositionen uttalats bör likviden under dessa omständigheter lämpligen beräknas efter skäligt affärsvärde. Detta värde torde visserligen understiga den bokförda fordran men överstiger å andra sidan avsevärt det belopp varmed mossen invärderats å fonden. Vid överlåtelsen framkommande kapitalmedelsförlust för industrilånefonden torde böra i vanlig ordning avskrivas över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

I anslutning till de i sistlidet års statsverksproposition angivna grunder torde för budgetåret 1940/41 böra å riksstaten uppföras ett anslag till avskrivning av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. Anslaget torde även nu böra sättas till 1.5 miljon kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avskrivning av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,500,000.

Avskrivning å anläggningskapital för nya sulfitsprittfabriker. I enlighet med en till 1939 års urtima riksdag avlåten proposition nr 45 har inhämtats bemyndigande att träffa vissa avtal om leverans av sulfitsprit m. m. Med bifall till ett i propositionen framlagt förslag har riksdagen under fonden för förslag till statsverket å tilläggsstat anvisat ett reservationsanslag å 5 miljoner kronor, att användas till anläggningskapital för nya sulfitsprittfabriker eller för utvidgning av äldre företag.

Ifrågakommande nyanläggningar äro avsedda att helt avskrivas på högst tio år. När anläggningarna finansierats med egna medel eller upplåning i marknaden, beredes möjlighet härtill vid prissättningen på till spritcentralen levererad motorsprit. När staten tillskjuter anläggningskapital med anlitan- de av det för ändamålet anvisade anslaget, skall avbetalning av det utlå- nade beloppet ske genom att vederbörande företag vid leverans av sprit av- står från den del av likviden som motsvarar vid prissättningen i övrigt be- räknad avskrivning. Härigenom erhåller statsverket över inkomstiteln rus- drycksförsäljningsmedel: partihandelsbolag en extra inkomst, som kommer att bereda täckning för en över budgeten verkställd, successiv avskrivning av det utlånade beloppet. Nyssnämnda anslag har under dessa förhållanden synts lämpligen böra regleras genom anvisande under en tioårsperiod av ett årligt avskrivningsanslag å 500,000 kronor. Till påbörjande av denna av- skrivning har urtima riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor under utgiftshuvud- titeln för avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Motsvarande anslag bör framdeles upptagas under huvudtiteln för avskrivning av oreglerade kapi- talmedelsförluster. I enlighet härmed hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avskrivning å anläggningskapital för nya sulfit- sprittfabriker* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservations- anslag* av kronor 500,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

1940 års statsverksproposition.

Kapitalbudgeten.

Inkomster.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför:

Formen för medelsanvisningar å kapitalbudgeten. Vid anmälan av propositionen nr 199 till 1938 års riksdag behandlade jag bland annat frågan om formen för medelsanvisningar å kapitalbudgeten. Jag utgick därvid från ett förslag om ändring av det gällande anvisningssättet, som framlagts av riksräkenskapsverket och byggnadsstyrelsen i gemensam skrivelse med slutlig utredning rörande grunderna för avsättning till fastighetsfondens förnyelsefond. Grundtanken i detta förslag var, att samtliga investeringar under fonderna skulle bli föremål för särskilda riksdagens beslut i anknytning till specifikationer, fogade vid kapitalbudgeten, samt att det erforderliga kapitaltillskottet till respektive fonder skulle ske över ett enda anslag för varje fond, utmätt så att det täckte differensen mellan de sammanlagda kostnaderna för beslutade investeringar under fonden och fonden tillhöriga, för investering disponibla likvida medel. För att kapitalbudgetens slutsumma skulle ge ett riktigt mått på investeringsverksamhetens omfattning ifrågasatte jag alternativt, att likvida medel å de olika fonderna efter den föreslagna omläggningen alltid skulle disponeras för återbetalning.

Den ifrågasatta omläggningen av anvisningssättet hann ej genomföras vid uppläggningsen av statsregleringsförslaget för budgetåret 1939/40. I nuvarande läge, med extraordinär arbetsbelastning för de berörda myndigheterna, har jag ej ansett mig böra förorda, att den ändrade anvisningsformen skulle läggas till grund för budgetarbetet. Anslagsäskandena för investeringsändamål framläggas därför i riksstatsförslaget för nästa budgetår i oförändrad form.

Den fråga varom jag här erinrat har berörts av riksdagens år 1939 församlade revisorer i deras i december 1939 avgivna berättelse.

Inkomster å kapitalbudgeten. Kapitalbudgeten är att bedöma som en från den egentliga riksstaten (driftbudgeten) helt skild plan för ny kapitalinvestering och för reinvestering i statens kapitalfonder. Anslagen anvisas till hela sitt belopp att utgå av kapitalmedel, och själva beslutet om medelsanvisning innefattar beviljandet av motsvarande disposition av kapitalmedel. När anslagen budgettekniskt sett täckas genom uppförande i riksstaten av en mot utgiftssumman svarande balanspost av kapitalmedel, har detta karaktären av en rent formell åtgärd. Nämda post, som upptages odelad, anger sålunda icke huru stor ny upplåning som kan föranledas av de föreslagna kapitalinvesteringarna.

Den för finansieringen av de äskade kapitalinvesteringsanslagen erforderliga upplåningen kan uppgå till högst skillnaden mellan dessa anslags sammanlagda belopp och summan av de anslag som upptagits under huvudtitlarna Avskrivning av nya kapitalinvesteringar och Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster, vilka anslag stå till riksgäldskontorets förfogande och utgöra en likvid tillgång disponibel för investeringsändamål.

På föredragning av vederbörande departementschefer har Kungl. Maj:t förut i dag, såsom bilagda protokollsutdrag utvisa (bil. 1—10), beslutat avlåtande till riksdagen av framställningar om anslag till nya kapitalinvesteringar i statens kapitalfonder till ett sammanlagt belopp av 306,733,600 kronor. Titeln Kapitalmedel bör alltså å riksstaten för budgetåret 1940/41 upptagas med detta belopp. Ett anslag till kapitalökning för fonden för förslag till statsverket å 140 miljoner kronor avser, enligt vad jag i annat sammanhang (bil. 6) närmare utvecklar, blott konsolidering av vissa förskott, vartill medel erhållits genom redan i särskild ordning avtalad upplåning. Då under huvudtitlarna Avskrivning av nya kapitalinvesteringar och Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster å driftbudgeten för nästkommande budgetår upptagits anslag om tillhoppa 22,228,200 kronor, kan den för täckning av de äskade kapitalinvesteringsanslagen erforderliga upplåningen i marknaden komma att uppgå till högst c:a 140 miljoner kronor. Med avseende å de under höstens budgetarbete tillämpade riktlinjerna för behovsprövningen på kapitalbudgeten får jag hänvisa till vad jag anför vid den inledande redogörelsen för utvecklingen av utgifterna enligt riksstatsförslaget.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga inkomsterna å riksstatens kapitalbudget för budgetåret 1940/41 sålunda:

Kapitalmedel 306,733,600.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga 1.

Kapitalinvesteringar.

Justitiedepartementet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler nedan angivna, under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående anslag å kapitalbudgeten under budgetåret 1940/41 och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **Värmeledning vid centralfängelset i Norrköping.** I skrivelse den 2 september 1939 angående anslag för fångvårdsändamål å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 har fångvårdsstyrelsen hemställt om medel för ett flertal olika ändamål, nämligen till utbyggande av säkerhetsanstalten å Hall 1,065,000 kronor, ny värmeledning vid centralfängelset i Norrköping 89,000 kronor, upphuggning av cellfönster vid centralfängelset i Härnösand 10,000 kronor, ny verkstadsbyggnad m. m. vid straffängelset i Uppsala 27,000 kronor, ny verkstadslokal vid kronohäktet i Ystad 22,000 kronor samt bostadshus vid fångkolonien å Singeshult 39,000 kronor. Av statsfinansiella skäl skall jag emellertid nu inskränka mig till att framlägga förslag om ny värmeledningsanläggning vid centralfängelset i Norrköping.

Till stöd för sin framställning om anslag för sistnämnda ändamål har fångvårdsstyrelsen anfört:

Fängelsebyggnaden uppvärms från en inom byggnaden förlagd panncentral. Av de båda pannorna är den ena levererad år 1896 och den andra år 1902. Tillhörande apparater för pannorna äro från samma tidsperiod. För dylika pannor beräknas i regel en livslängd av 30 högst 40 år. De nu-

varande värmeledningsanordningarna ha sedan lång tid tillbaka berett allvarliga svårigheter. Det kan sålunda nämnas, att temperaturen understundom i vissa delar av fängelset blir olidligt hög, medan den i andra delar ej kan bringas upp till önskvärd nivå. Nagelsprickor och deformationer ha uppstått i pannorna, vilka endast med svårighet kunna repareras. Allvarliga fel i värmeledningsanläggningen kunna befaras uppkomma. Att värmeledningssystemet är föråldrat och med det snaraste behöver ersättas med ett nytt, torde alltså vara uppenbart.

Den föreslagna nya anläggningen skulle enligt styrelsens skrivelse utföras på följande sätt:

De nya pannorna utföras såsom lågtrycksångpannor för magasineldning med kol eller ved. Pannorna uppställas i nuvarande pannrum. Därvid måste dock hela pannrumsgolvet sänkas, så att invändig höjd blir 3,0 meter. Nuvarande cisternrum invid pannorna bör bibehållas men avskiljes från pannrummet med en vägg av plattor, varjämte där befintliga apparater omändras och kompletteras. Ett mindre rum för kolförråd anordnas mot byggnadens mitt omedelbart intill pannrummet. Nuvarande pumprum bibehålles med vissa ändringar.

För pannanläggningen erforderlig skorsten kan i oförändrat skick användas.

Från de nya pannorna ledes ånga *dels* till i östra flygeln befintlig ångvärmeledning, som utfördes år 1930, *dels* till befintlig motströmsapparat för pumpvarmvattenvärmeledning inom centralbyggnaden m. m., vilken värmeledning infördes åren 1933 och 1935, *dels* ock till befintlig ångvärmeledning i arbetsflygelns östra del. Sistnämnda ångsystem, som torde vara utfört för omkring 25 år sedan, är i mycket dåligt skick. Tillräcklig värme kan icke erhållas i rummen, varför denna del av värmeledningen bör omläggas och utföras såsom pumpvarmvattenvärmeledning, varvid ångan ledes till ytterligare en motströmsapparat för värmning av det cirkulerande vattnet.

Vidare böra de båda våningarna över rättssalen förses med värmeledning. För dessa våningar finnas ledningar redan framdragna till våningen en trappa upp.

Inom panncentralen uppställles ytterligare en varmvattenberedare för tillgodoseende av det ökade varmvattenbehovet för tvättstugan samt för en del bad, där vattnet för närvarande värmes medelst eldningskaminer.

I samband med övrig modernisering av fängelsets uppvärmningsanordningar böra befintliga 3 st. kokgrytor, som nu värmas medelst gas, utbytas mot grytor för kokning medelst ånga, såsom varande väsentligt billigare i drift än gas. För detta ändamål ha redan ång- och kondensledningar framdragits genom östra flygeln till köket.

Kostnaderna för anläggningen ha av fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt G. Birch-Lindgren beräknats till sammanlagt 89,000 kronor, därav 80,000 kronor för rörledningsarbeten m. m. och 9,000 kronor för byggnadsarbeten m. m.

Under åberopande av det anförda har fångvårdsstyrelsen hemställt att framställning måtte göras till riksdagen om beviljande för ifrågavarande ändamål av ett reservationsanslag av 89,000 kronor.

I infordrat utlåtande har *byggnadsstyrelsen* förklarat sig icke ha något att erinra mot de föreslagna arbetena och de därför beräknade kostnaderna.

Enär man räknar med att Norrköpingsfängelset skall bibehållas såsom centralfängelse även i framtiden, har hinder icke ansetts möta mot att anvisa medel för sådana mera omfattande nyanläggningar vid denna anstalt, som erfordras för fängelsets rationella drift. Sålunda erinras att föregående års riksdag efter framställning av Kungl. Maj:t anvisat anslag till ny tvättanläggning därstädes. Vad angår det nu framlagda förslaget till ny värmeledningsanläggning, har jag inhämtat att fängelsets nuvarande pannsystem befinner sig i sådant skick att dess fortsatta bibehållande skulle vara förenat med allvarliga risker. Den föreslagna anläggningen synes därför böra komma till utförande snarast möjligt. Jag förutsätter emellertid, att det för ändamålet begärda anslagsbeloppet, 89,000 kronor, icke skall behöva överskridas.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Värmeledning vid centralfängelset i Norrköping* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 89,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
G. Lindencrona.

Kapitalinvesteringar.

Utrikesdepartementet.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Ministern för utrikes ärendena anmäler på utrikesdepartementet ankommande ärende, som avser anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41, och yttrar därvid följande:

Statens allmänna fastighetsfond.

Inköp av fastighet för beskickningen i Lima, reservationsanslag. Sändebudet i Lima har i skrivelse till utrikesdepartementet den 26 september 1939 anmält, att ett gynnsamt tillfälle för närvarande erbjöde sig att till ett synnerligen förmånligt pris förvärva en för vår beskickning i Lima lämpad fastighet samt föreslagit, att staten måtte begagna sig härav.

Ifrågavarande fastighet bebos för närvarande av sändebudet, som däri jämväl inrymt beskickningens kansli. Hyreskontrakt är tecknat för en tid av två år från den 15 oktober 1938. Enär fastigheten förhyrdes medan den ännu var under byggnad, blev ägaren i tillfälle att, i enlighet med sändebudets anvisningar, vidtaga en serie förändringar i byggnadsplanen för att göra densamma lämpad för beskickningens behov.

Rörande fastighetens belägenhet och storlek anför sändebudet bland annat följande:

»Fastigheten är belägen i stadsdelen San Isidro, som huvudsakligen utgöres av moderna villakvarter. Den gränsar åt ena sidan till Avenida de la Republica, som i sin tur på andra sidan gränsar till en större park. Ingången är belägen vid tvärgatan Calle Santa Maria. Tomten är c:a 1,000

kvm, — — —. På nedre botten finnes en stor hall c:a 11.5×5.5 m, två medelstora salonger på resp. c:a 35 à 40 kvm, matsal med plats för 18 à 20 personer vid rakt bord, toaletttrum, serveringsrum, kök och tjänarmatsal. Övre våningen innehåller en rymlig hall, fyra stora sovrum, två badrum, loggia och terrass. Ovanpå takterrassen finnes dessutom ett extra sovrum. I en fast flygel finnes ett kanslirum på c:a 25 kvm, tambur och toaletttrum samt i övervåningen ministerns arbetsrum, av samma storlek som kansliet. En fristående flygel inrymmer garage och upplagsrum, tvättstuga med strykrum samt tre tjänarorum med dusch och toalett.

Fastigheten är uppförd av tegel och cement, varjämte träinredningen till större delen är utförd i inhemskt cederträ.»

Ytterligare understrykes, att fastigheten anses vara synnerligen solitt byggd och efter de metoder, som man på orten anser trygga mot jordbävnings-skador.

Hyresvärden, som ansåge sig nödsakad att inom en nära framtid försälja fastigheten, hade givit beskickningen företrädesrätt till köpet under förutsättning att från svensk sida beslut kunde fattas ungefärligen vid innevarande årsskifte. Priset hade fastställts till 110,000 peruanska soles, vilket enligt aktuell kurs motsvarar 93 à 94,000 kronor.

Yttrande i ärendet har inhämtats från byggnadsstyrelsen, som framhållit, att fastigheten, såvitt framginge av tillgängliga uppgifter, torde i huvudsak motsvara de krav på utrymme m. m., som i förevarande fall torde kunna uppställas, och att priset efter svenska förhållanden vore fördelaktigt för statsverket.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de icke obetydliga intressen beskickningen i Peru har att bevaka, synes det mig i och för sig vara en fördel, att svenska staten där äger en beskickningsfastighet. Jag fäster mig därvid bland annat vid den synpunkten, att eget beskickningshus i avlägsna länder kan hava ett särskilt värde som centrum för svenska medborgare och svenska intressen. Det förhållandet att hänsyn till beskickningens behov kunnat tagas redan vid byggnadsplanens utformning synes mig borge för att fastigheten skall motsvara skäliga anspråk på den svenska beskickningens i Lima installering. Jag skulle dock i nuvarande läge icke ansett mig överhuvud taget böra närmare överväga inköp av ett svenskt beskickningshus utomlands, därest icke det nu föreliggande förslaget innebure omedelbara praktiska fördelar, som sammanhånga därmed, att beskickningen eljest tvingades att söka annan förläggning, samt från och med tidpunkten för inköpet en årlig besparing i fråga om beskickningens lokalkostnader. Enligt verkställda undersökningar skulle det nämligen vara vanskligt att finna andra lämpliga bostads- och kanslilokaler utan att underkasta sig högst väsentligt stegrade hyreskostnader. Då härtill kommer att priset, i förhållande till fastighetens värde, är satt så lågt, att, även om staten i framtiden skulle se sig föranlåten att åter försälja fastigheten, risken för förlust förefaller ytterst obetydlig, tvekar jag icke att tillstyrka inköp av ifrågavarande fastighet.

För oförutsedda utgifter och eventuellt önskvärda förbättringsarbeten i samband med beskickningens definitiva installering — exempelvis har ifrågasatts en mera rationell isolering av varmvattensrör för sänkning av uppvärmningskostnaden — torde böra beräknas ett belopp av omkring 6 å 7,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av fastighet för beskickningen i Lima* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 100,000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Harry Bagge.

Bilaga 3.

Kapitalinvesteringar.

Försvarsdepartementet.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 4 januari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler de under försvarsdepartementets handläggning hörande ärendena angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 och yttrar därvid följande:

Försvarsväsendets fastighetsfond.

Arméförvaltningens delfond.

[1.] Istandsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader. I sin skrivelse den 8 september 1938 rörande lantförsvarets medelsbehov för det nu löpande budgetåret gjorde arméförvaltningen framställning angående anvisande av särskilda medel för istandsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader och anförde därvid bland annat, att de under budgetåren 1932/33—1936/37 vidtagna reduceringarna av lantförsvarets byggnadsanslag, vilket även vid normala beräkningsgrunder vore knappt tillmätt för bestridande av ett fullgott underhåll och för utförande av erforderliga mindre moderniseringsarbeten m. m., medfört, att icke ens för kasernernas nödortfiga underhåll högst nödvändiga arbeten kunnat utföras. Kostnaderna för avhjälpandet av de sålunda uppkomna bristerna uppskattades till minst 3,500,000 kronor, som därför borde anvisas för ändamålet. Med hänsyn till beloppets storlek ansågs detsamma dock böra fördelas på tre budgetår med 1,000,000 kronor för budgetåret 1939/40.

Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 4 januari 1939 framhöll jag, att det syntes vara obestriddligt, att lantförsvarets kaserner och byggnader på åtskilliga håll befunno sig i ett ur underhållssynpunkt långt ifrån tillfredsställande skick, till följd av att erforderliga reparationsarbeten på grund av bristande medelstillgång icke kunnat i önskvärd omfattning utföras. Den under de senaste åren ansenligt ökade medelstilldelningen å byggnadsanslaget syntes visserligen böra kunna medföra en viss förbättring i nu berörda hänseende, men då det icke minst ur ekonomisk synpunkt måste anses vara önskvärt, att nödiga istandsättningsarbeten kunde komma till utförande utan alltför stor tidsutdräkt, syntes en särskild medelsanvisning för ändamålet vara av behovet påkallad. Jag ansåg mig därför böra biträda arméförvaltningens förslag om anvisande av ett särskilt engångsanslag för dessa arbeten. Anslagsbeloppet för budgetåret 1939/40 syntes emellertid böra inskränkas till 500,000 kronor.

Kungl. Maj:ts i enlighet därmed till riksdagen avlåtna förslag blev av riksdagen bifallet, och till följd härav är för innevarande budgetår å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln för istandsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader upptaget ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

I sin skrivelse den 27 september 1939 rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 har arméförvaltningen nu gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande ändamål. Ämbetsverket har därvid anfört, att enär bristerna numera till följd av uteblivna reparationer förvärrats och byggnadskostnaderna stigit, det för istandsättningsarbetena erforderliga beloppet kunde uppskattas till minst 5,200,000 kronor. Som ett ytterligare uppskjutande av dessa förr eller senare nödvändiga istandsättningsarbeten kunde medföra betydande risker och ännu större kostnader, funne arméförvaltningen det nödvändigt, att dessa arbeten fortsattes och med det snaraste komme till slutförande. För budgetåret 1940/41 borde därför äskas en summa av 3,000,000 kronor.

Även jag anser mig böra tillstyrka, att medel för ifrågavarande ändamål äskas av riksdagen jämväl för nästkommande budgetår. Medelsanvisningen för nämnda budgetår torde emellertid böra begränsas till 1,000,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Istandsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,000,000 kronor.

[2.] **Ombyggnad av ammunitionsförrådet vid Smålands arméartilleriregemente.** Efter framställning i ämnet från arméförvaltningen föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1939 års lagtima riksdag, att riksdagen måtte till ombyggnad av ammunitionsförrådet vid Smålands arméartilleriregemente för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 65,000 kronor. Ifrågavarande förslag blev av riksdagen bifallet. Såsom framgår av framställningen i nyssnämnda proposition (fjärde huvudtiteln s. 119) hade kostnaderna för de ifrågasatta ombyggnadsarbetena av arméförvaltningen beräknats

till sammanlagt 135,000 kronor, vilket belopp emellertid ansetts kunna uppdelas på två budgetår.

I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen nu gjort framställning om anvisande av medel för fullföljande av ifrågavarande ombyggnadsarbeten. Ämbetsverket har därvid framhållit, att en avsevärd prisstegring å byggnadsmaterialier inträffat, sedan ämbetsverkets fortifikationsstyrelse verkställde den kostnadsberäkning, som legat till grund för det i 1939 års statsverksproposition angivna medelsbehovet för dessa arbeten. Det för förenämnda byggnadsarbets slutförande tidigare beräknade beloppet, 70,000 kronor, måste därför höjas med omkring 25 procent. I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att för ombyggnad av ammunitionsförrådet vid Smålands arméartilleriregemente måtte för nästkommande budgetår anvisas ett belopp av 88,000 kronor.

Arméförvaltningens förslag om anvisande av medel för slutförande av ombyggnadsarbetena vid Smålands arméartilleriregementes ammunitionsförråd anser jag mig böra biträda. Med hänsyn till den prisstegring, som under den senaste tiden inträtt på byggnadsmarknaden, synes icke något vara att erinra mot den av arméförvaltningen föreslagna uppräknings av det i 1939 års statsverksproposition för ändamålet angivna medelsbehovet. Anslaget torde alltså för nästkommande budgetår böra upptagas med 88,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Ombyggnad av ammunitionsförrådet vid Smålands arméartilleriregemente* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 88,000 kronor.

[3.] **Garagebyggnader vid trängkårena.** På förslag av Kungl. Maj:t har riksdagen för innevarande budgetår å kapitalbudgeten under rubriken Fonden för förslag till statsverket anvisat ett reservationsanslag av 10,467,400 kronor till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m.

Såsom framgår av det vid statsverkspropositionen till 1939 års lagtima riksdag fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden (Kapitalbudgeten: bil. 2 sid. 31) ingår i nämnda anslag ett belopp av 228,000 kronor för garagebyggnader vid trängkårena. Av framställningen å sid. 13 i nyssnämnda bil. 2 till kapitalbudgeten framgår vidare, att de sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande garagebyggnader — efter avdrag av 100,000 kronor, som ställts till förfogande från annat anslag — beräknats uppgå till 456,000 kronor, vilket belopp emellertid ansetts kunna fördelas på budgetåren 1939/40 och 1940/41 med hälften på vardera.

I enlighet härmed skulle alltså för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår återstå att anvisa ett belopp av 228,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1939 har emellertid arméförvaltningen framhållit, att det återstående medelsbehovet för garagebyggnader vid trängkårena numera till följd av inträdda prisstegringar å bygg-

nadsmarknaden ökats med omkring 25 procent till 285,000 kronor, vilket belopp alltså borde för ändamålet anvisas för nästkommande budgetår.

Emot arméförvaltningens beräkning av det återstående medelsbehovet för garagebyggnader vid trängkårerna har jag icke något att erinra. Medelsanvisningen för ändamålet för nästkommande budgetår torde alltså böra ökas till 285,000 kronor. Beloppet ifråga torde böra upptagas såsom ett särskilt anslag å kapitalbudgeten.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garagebyggnader vid trängkårerna* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 285,000 kronor.

[4.] **Förrådsbyggnader vid arméns truppförband.** Såsom under föregående punkt omförmälts anvisade 1939 års lagtima riksdag på förslag av Kungl. Maj:t för det nu löpande budgetåret å kapitalbudgeten under rubriken Fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 10,467,400 kronor till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. I detta belopp ingick bland annat en anslagspost på 710,000 kronor till förrådsbyggnader vid arméns truppförband.

Såsom framgår av det vid 1939 års statsverksproposition fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden (kapitalbudgeten: bil. 2 sid. 13 och ff.) hade arméförvaltningen i sina medelsäskanden för budgetåret 1939/40, under hänvisning till en av ämbetsverkets fortifikationsstyrelse uppgjord förteckning över erforderliga nybyggnader m. m. för förrådslokaler och kostnaderna härför, angivit medelsbehovet för de i förteckningen upptagna nybyggnaderna m. m. till tillhoppa 1,420,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle alltså, efter avräkning av det för innevarande budgetår anvisade beloppet, 710,000 kronor, för ifrågavarande ändamål återstå ett medelsbehov av 710,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen nu återkommit till denna fråga och därvid anhållit om anvisande av medel för ifrågavarande byggnadsarbetens planenliga slutförande. Med hänsyn till den prisstegring, som under den senaste tiden inträtt å byggnadsmarknaden, komme emellertid de för detta ändamål tidigare beräknade kostnaderna, 710,000 kronor, att ökas med omkring 25 % till 890,000 kronor, vilket belopp alltså borde för ändamålet anvisas för budgetåret 1940/41.

Såsom i föregående års statsverksproposition framhölls är det av synnerlig betydelse att tillräckliga och lämpliga förrådslokaler finnas tillgängliga vid truppförbanden för förvaring av den i många fall mycket dyrbara och ömtåliga materiel, som finnes därstädes. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att medel för nästkommande budgetår äskas av riksdagen för fullföljande av de byggnadsarbeten, som i nyssnämnda proposition angivits såsom erforderliga för avhjälpande av den föreliggande bristen på förrådslokaler. Såsom arméförvaltningen framhållit torde kostnaderna för de återstående

arbetena, vilka tidigare beräknats till omkring 710,000 kronor, till följd av de å byggnadsmarknaden inträdda prisstegringarna nu böra uppskattas till 890,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förrådsbyggnader vid arméns truppförband* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 890,000 kronor.

[5.] **Tillbyggnad och modernisering av matinrättningen vid Bodens artilleriregemente.** I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för nästkommande budgetår för tillbyggnad och modernisering av matinrättningen vid Bodens artilleriregemente och därvid anfört följande:

Matinrättningen vid Bodens artilleriregemente, uppförd för mer än 30 år sedan, kan icke anses fylla nutida krav på hygien och ändamålsenlighet. På grund av under flera år rådande anslagsknapphet hava därjämte nödvändiga underhållsarbeten måst eftersättas. Såväl riksdagens revisorer som riksdagens militieombudsman — de förra i berättelse om verkställd granskning av statsverkets förvaltning för tiden 1 juli 1937—30 juni 1938, den senare i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 23 augusti 1937 — hava konstaterat, att matinrättningen är i behov av upprustning.

De arbeten, som kunna hänföras till vanligt underhåll, böra genom rikligare tillmätt byggnadsanslag och genom fortsatt anvisande av anslag till istandsättningsarbeten å lantförsvarets byggnader kunna avhjälpas utan extra anvisning. Om behövligheten av ändringsarbeten, vilka äro betingade dels av sanitära skäl dels ock av regementets enligt försvarsbeslutet 1936 väsentligt ökade organisation, har fortifikationsstyrelsen verkställt närmare undersökning, och har därvid en tillbyggnad ansetts böra komma till utförande för erhållande av:

matsal för furirer,

» » kvinnlig kökspersonal,

större kök, skafferier, beredningsrum, renseri m. fl. bilokaler,

omklädnadsrum för kvinnlig personal,

» » manlig » samt

källarlokalerna för vissa matvaror, varjämte sättningar i byggnaden böra justeras.

Arméförvaltningen anser det påkallat, att denna tillbyggnad och modernisering av matinrättningen kommer till utförande. Kostnaderna hava av fortifikationsstyrelsen beräknats till 80,000 kronor.

Under hänvisning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt om anvisande av 80,000 kronor för oförmälda byggnadsarbeten för nästkommande budgetår.

Då de ifrågasatta tillbyggnads- och moderniseringsarbetena synas vara av behovet synnerligen påkallade och då jag icke har något att erinra mot de för desamma beräknade kostnaderna, anser jag mig böra biträda arméförvaltningens ifrågavarande förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Tillbyggnad och modernisering av matinrättningen vid Bodens artilleriregemente* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 80,000 kronor.

[6.] **Administrationsbyggnad vid Åkers krutbruk.** I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen meddelat, att styresmannen vid Åkers krutbruk i skrivelse till ämbetsverkets tygdepartement den 5 mars 1939 gjort framställning om uppförande av en administrationsbyggnad vid krutbruket och därvid anfört följande:

Vid upprepade tillfällen hade styresmannen framhållit nödvändigheten av att krutbruket erhöles en särskild administrationsbyggnad. Stöd för denna åsikt hade han erhållit såväl av riksdagens revisorer vid deras besök å bruket hösten 1935 som ock genom riksdagens militieombudsmans skrivelse den 11 februari 1938 angående vid inspektion av bruket gjorda iakttagelser. Ett flertal skäl talade för en sådan nybyggnad. Framför allt den omständigheten, att expeditionslokalerna vore utspridda på så gott som hela brukets område, vartill komme, att expeditionerna i flera avseenden vore olämpliga. Styresmannen hade sin expedition förlagd till en f. d. trädgårdsmästarbostad och vore hans tjänsterum endast 9 kvadratmeter stort samt därför otillräckligt för emottagande av besök och hållande av konferenser m. m. Till chefs-expeditionen hörde därjämte ett med hänsyn till expeditionshandlingarnas förvarande otillräckligt rum för skrivbiträde. Kassabokföringen och verkstadsbokföringen med kontograf m. m. inrymdes i ett litet rum, vilket vore beläget i en från chefsexpeditionen tämligen avlägsen byggnad. I samma byggnad förvarades även blankettförråd och arkiv. Materialförvaltaren hade sin expedition i en förrådsbyggnad. Arbetsofficerarna disponerade endast 2 stycken mindre rum i laboratoriebyggnaden, i vilka jämväl bibliotek och skrivbiträden måst inrymmas. Till samma byggnad vore tygingenjörrens och besiktningsbiträdets rum förlagda. Det förra vore otillräckligt, och det senare upptoges till en del av apparater m. m. för vissa krutundersökningar, för vilken skull där funnes även tämligen stora kvantiteter sprängämnen, vilket ej kunde anses vara lämpligt. Å laborativinden vore i en del skrubbar ämbetsrum inredda för ritare, laboranter m. m. Dessa rum måste anses vara olämpliga, särskilt med hänsyn till att byggnaden inrymde en hel del krut och sprängämnen samt att kommunikationerna i huset vore obekväma. Slutligen disponerade kasernofficeren ett litet rum i fabriksbyggnaden och verkmästarna vissa lokaler i fabrikerne.

Det synes därför påtagligt, att en koncentrerung av lokalerna vore erforderlig, och att bättre expeditionsrum måste beredas. På grund av expeditionernas spridda belägenhet ginge även mycken tid förlorad i arbetet.

För egen del ansåge arméförvaltningen, att ett stort behov av ifråga-varande administrationsbyggnad förelåge. Kostnaderna för densamma hade av fortifikationsstyrelsen beräknats till 115,000 kronor och arméförvaltningen hemställde därför, att nämnda belopp måtte för ändamålet anvisas för nästkommande budgetår.

Även jag anser den föreslagna byggnaden nödvändig för åstadkommande av erforderligt utrymme för det administrativa arbetet vid Åkers krutbruk och tillstyrker därför, att medel för densamma nu åskas av riksdagen.

Då icke något synes vara att erinra mot de av arméförvaltningen för ändamålet beräknade byggnadskostnaderna, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Administrationsbyggnad vid Åkers krutbruk* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 115,000 kronor.

[7.] **Modernisering av garnisonssjukhuset i Sollefteå.** I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen meddelat, att chefen för Västernorrlands regemente i skrivelse den 18 augusti 1938 till ämbetsverkets fortifikations- och sjukvårdsstyrelser anmält, att garnisonssjukhuset i Sollefteå vore i behov av modernisering i vissa hänseenden. I sin omförmälda skrivelse hade regementschefen hänvisat till en av regementsläkaren vid regementet uppgjord promemoria i ämnet av i huvudsak följande lydelse:

Militärsjukhuset, som från början vore väl planlagt, hade i stort sett ej genomgått några större om- och tillbyggnadsarbeten. Nu föreläge emellertid påtagliga behov av vissa byggnadsarbetens utförande, varjämte en del otidsenliga och förslitna inventarier måste utbytas. Sålunda borde laboratoriet med hänsyn till den omfattning, som det kliniska laboratoriearbetet numera intoge, utvidgas genom införlivande med detta av en intilliggande lokal. Vidare borde å varje avdelning, i likhet med på alla moderna sjukhus, anordnas ett undersökningsrum, vilket, efter vissa ändringsarbeten, kunde ske genom annan disposition av lokalerna. Även vore en centralisering av bad-, massage- och ljusbehandlingsavdelningarna nödvändig för att samla denna terapi på en, yrkesutbildad hand. Dessa avdelningar förlades lämpligast till sjukhusets källarvåning. Härigenom frigjordes ock för avdelningarna värdefulla utrymmen. Slutligen vore vissa arbeten påkallade för erhållandet av expedition för läkare och dagrum för den manliga sjukvårdspersonalen, vartill komme en del ändringsarbeten i sjukhusköket.

Arméförvaltningen har vidare medelat, dels att chefen för andra arméfördelningen intet haft att erinra mot förslaget, dels ock att Västernorrlands läns landstings förvaltningsutskott vid sammanträde den 1 februari 1939 enhälligt beslutat, att till innevarande års lagtima landstingsmöte avlåta framställning om anvisande av bidrag med halva kostnaden för ifrågavarande byggnadsarbeten m. m., vilka kostnadsberäknats till 80,000 kronor. Då arméförvaltningen ansåge, att sjukhuset för att motsvara de krav, som måste kunna sättas på en nutida sjukvårdsinrättning av detta slag, borde moderniseras i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget, hemställde ämbetsverket om anvisande för nästkommande budgetår av 40,000 kronor, motsvarande den på kronan belöpande andelen av kostnaderna för ifrågavarande moderniseringsarbeten.

Med hänsyn till vad regementsläkaren vid Västernorrlands regemente i sin förenämnda promemoria anført måste en modernisering av garnisonssjukhuset i Sollefteå anses vara synnerligen önskvärd. Emot de för moderniseringsarbetena beräknade kostnaderna, tillhoppa 80,000 kronor, synes icke något vara att erinra. Enligt vad jag under hand inhämtat, har Västernorrlands läns landsting numera i enlighet med sitt förvaltningsutskotts förslag beslutat bidraga med hälften av kostnaderna för ifrågavarande moderniseringsarbeten. Då det synes vara skäligt, att kronan bidrager med den andra hälften, torde medel för ändamålet nu böra äskas av riksdagen.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Modernisering av garnisonssjukhuset i Sollefteå* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 40,000 kronor.

[8.] **Uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet.** Efter förslag i ämnet av arméförvaltningen föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1939 års lagtima riksdag (fjärde huvudtiteln sid. 125), att medel måtte för budgetåret 1939/40 anvisas till uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet. Kostnaderna för de föreslagna anläggningarna beräknades till 210,000 kronor vid det förstnämnda samt till 220,000 kronor vid det sistnämnda regementet eller alltså tillhoppa till 430,000 kronor. Då emellertid dessa kostnader ansågos kunna fördelas på två budgetår, föreslog Kungl. Maj:t, att anslaget för det nu löpande budgetåret skulle begränsas till 215,000 kronor. Detta förslag blev av riksdagen bifallet och i enlighet härmed har i riksstaten för innevarande budgetår å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln för uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet upptagits ett reservationsanslag av 215,000 kronor. Genom brev den 2 juni 1939 har detta belopp ställts till arméförvaltningens fortifikationsstyrelsens förfogande.

I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för ifrågavarande värmeanläggningar samt därvid anfört, att de sammanlagda kostnaderna för anläggningarnas fullbordande numera till följd av den under senaste tiden inträdda prisstegringen å byggnadsmaterialier m. m. beräknades komma att uppgå till 535,000 kronor. För nästkommande budgetår erfordrades alltså för ändamålet ett belopp av 320,000 kronor.

Med anledning av arméförvaltningens ifrågavarande framställning får jag anföra följande.

Efter framställning av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 september 1939 bemyndigat styrelsen att omedelbart gå i författning om utförande av ifrågavarande värmeanläggningar samt att tills vidare försträcka kostnaderna, i den mån för ändamålet anvisat anslag icke kunde bestrida desamma, från annat till styrelsens förfogande ställt anslag. Sedan fortifikationsstyrelsen därefter låtit infordra anbud å anläggningarna i fråga, meddelade styrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 oktober 1939, att av de inkomna anbuden framginge, att de sammanlagda kostnaderna för anläggningarna komme att uppgå till 535,000 kronor eller alltså 105,000 kronor mera än det av arméförvaltningen för ändamålet ursprungligen beräknade beloppet. Då styrelsen icke kunde påtaga sig ansvaret för ett uppskov med anläggningarnas utförande, anhöll emellertid styrelsen om bemyndigande att trots den angivna kostnadsförhöjningen kontrahera de båda anläggningarna i deras helhet. Genom beslut den 20 oktober 1939 har Kungl. Maj:t lämnat fortifikationsstyrelsen det sålunda begärda bemyndigandet.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit anser jag mig böra tillstyrka, att ett ytterligare belopp av 320,000 kronor nu äskas av riksdagen för bestridande av kostnaderna för uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppvärmningsanläggningar vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 320,000 kronor.

[9.] **Uppvärmningsanläggningar vid Hälsinge och Hallands regementen.** I sin skrivelse den 8 september 1938 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 gjorde arméförvaltningen framställning om anvisande av medel för nämnda budgetår för nya uppvärmningsanordningar vid bland annat Hälsinge och Hallands regementen. Vid anmälan av detta ärende inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 4 januari 1939 framhöll jag, att med omläggning av värmeanordningarna vid nyssnämnda truppförband syntes böra anstå till ett kommande år. I enlighet härmed beräknades icke några medel för dessa anordningar i statsverkspropositionen till 1939 års lagtima riksdag.

I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen nu åter gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål och därvid anført bland annat följande:

Riksdagens militieombudsman anför i sin rapport den 7 mars 1939 be-
träffande Hälsinge regementes uppvärmningsanordningar:

Med hänsyn till vid regementet redan tidigare inträffade tillbud till koloxidförgiftning genom uppvärmningsanordningarna synes ett ytterligare uppskov ej vara tillrådligt, utan torde det vara av vikt, att medel till påbörjande av arbetet med nya uppvärmningsanordningar vid regementet kunna erhållas senast under nästkommande år.

Regementschefen har även i skrivelse den 15 juni 1939 till fortifikationsstyrelsen framhållit de vådor, som äro förknippade med nuvarande föråldrade uppvärmningssystem, i det att förbränningsgaser, som vid olika tillfällen skett, uttränga i värmekammaren och därifrån tillföras lokaler, där trupp är förlagd. Han framhåller, att denna risk synes vara av så allvarig art, att ett dröjsmål med installerandet av nya värmeanordningar icke är försvarbart.

Beträffande Hallands regementes värmeanordningar anför militieombudsmannen i sin inspektionsrapport den 5 augusti 1939:

Med hänsyn till vid regementet inträffade tillbud till koloxidförgiftning genom de nuvarande uppvärmningsanordningarna samt till betydelsen i övrigt av centraluppvärmningens snara anordnande, synes ett uppskov ej vara tillrådligt, utan torde det vara av vikt, att medel till påbörjande av arbetet med nya uppvärmningsanordningar vid regementet kunna erhållas senast under nästkommande år.

Arméförvaltningen anser jämväl, att omläggning av värmesystemet vid ovan nämnda regementen snarast bör komma till utförande.

Kostnaderna för arbetena har fortifikationsstyrelsen numera beräknat till 515,000 kronor.

Under återopande av det sålunda anförda har arméförvaltningen hemställt, att för uppvärmningsanläggningar vid Hälsinge och Hallands regementen måtte för nästkommande budgetår anvisas ett belopp av 515,000 kronor.

Då av utredningen i ärendet framgår, att användningen av de nuvarande uppvärmningsanläggningarna vid Hälsinge och Hallands regementen medför risker för den i dessa regementens kasernetablissemant förlagda personalens hälsa, anser jag mig böra tillstyrka, att medel för en modernisering av dessa

anläggningar äskas av riksdagen för nästkommande budgetår. Emot det av arméförvaltningen för ändamålet beräknade medelsbehovet, 515,000 kronor, synes icke vara något att erinra.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppvärmningsanläggningar vid Hälsinge och Hallands regementen* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 515,000 kronor.

[10.] **Uppvärmningsanläggningar vid Norrlands artilleriregemente m. fl. truppförband.** Såsom meddelades i statsverkspropositionen till 1938 års riksdag (fjärde huvudtiteln sid. 134) hade arméförvaltningen i sin skrivelse den 10 september 1937 rörande medelsbehovet för budgetåret 1938/39 anmält, att uppvärmningsanläggningarna i en del äldre kaserner (byggda före år 1910) vore så föråldrade och i många fall så bristfälliga, att fara föreläge ej blott för byggnadernas bestånd utan även för däri förlagd personals hälsa. Dessa anläggningar borde därför utbytas mot mera tidsenliga uppvärmningsanordningar. De sammanlagda kostnaderna härför hade av arméförvaltningen beräknats till 2,800,000 kronor. Med hänsyn till kostnadsbeloppets storlek borde den ifrågasatta anläggningen av värmeledningarna utsträckas över en tidrymd av 5 år och de svåraste olägenheterna under tiden i möjligaste mån undanröjas genom reparationer.

I anledning av denna arméförvaltningens framställning beslöt riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t att för budgetåret 1938/39 anvisa ett belopp av 250,000 kronor till uppvärmningsanläggningar vid Skaraborgs och Norrbottens regementen.

Vidare har 1939 års lagtima riksdag, likaledes på förslag av Kungl. Maj:t, för budgetåret 1939/40 anvisat dels 245,000 kronor för fullbordande av de här förut omförmälda uppvärmningsanläggningarna vid Skaraborgs och Norrbottens regementen, dels 130,000 kronor för uppvärmningsanläggning vid Wendes artilleriregementes östra kasernetablisement, dels ock, såsom förut nämnts, 215,000 kronor för påbörjande av dylika anläggningar vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet.

I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för nya uppvärmningsanläggningar vid Norrlands artilleriregemente, Norrlands trängkår, Västerbottens och Väster-norrlands regementen, Karlsborgs luftvärnsregemente (slutvärnet) och Wendes artilleriregemente (södra etablisementet). I sammanhang härmed har arméförvaltningen meddelat, att ämbetsverkets fortifikationsstyrelse beräknat kostnaderna för moderna centraluppvärmningsanordningar med varmvatten vid de i skrivelsen omförmälda truppförbanden sålunda:

Norrlands artilleriregemente	kronor	170,000
Norrlands trängkår.....	»	65,000
Västerbottens regemente	»	275,000
Västernorrlands regemente	»	250,000
Karlsborgs luftvärnsregemente (slutvärnet)	»	290,000
Wendes artilleriregemente (södra kasernetablisementet) ..	»	125,000
Summa kronor		1,175,000

Under återopande av vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att för uppvärmningsanläggningar vid nyssnämnda truppförband måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett belopp av 1,175,000 kronor.

Såsom av framställningen under de båda närmast föregående punkterna framgår har jag ansett mig böra tillstyrka, att medel för nästkommande budgetår anvisas dels för fullbordande av uppvärmningsanläggningarna vid Jämtlands fältjägarregemente och Dalregementet, dels ock för nya dylika anläggningar vid Hälsinge och Hallands regementen. Då av utredningen i ärendet torde framgå, att de nuvarande värmeanläggningarna i kasern-etablissemanten vid Norrlands artilleriregemente, Norrlands trängkår samt Västerbottens och Västernorrlands regementen äro icke blott oekonomiska i driften utan även riskabla ur hälsosynpunkt, synes det vara ofrånkomligt att snarast möjligt vidtaga en modernisering av värmeanordningarna jämväl vid dessa truppförband. Medel för detta ändamål torde därför böra äskas av riksdagen för nästkommande budgetår. Däremot anser jag mig icke för närvarande böra ifrågasätta någon omläggning av uppvärmningsanordningarna vid Karlsborgs luftvärnsregemente och Wendes artilleriregemente. Medels-behovet för de föreslagna anläggningarna vid Norrlands artilleriregemente, Norrlands trängkår samt Västerbottens och Västernorrlands regementen torde i enlighet med arméförvaltningens förslag böra beräknas till respektive 170,000, 65,000, 275,000 och 250,000 kronor eller alltså tillhopa till 760,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppvärmningsanläggningar vid Norrlands artilleriregemente m. fl. truppförband* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 760,000 kronor.

[11.] **Infanteriets officersaspirantskolas förläggning.** Sedan Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1939 års lagtima riksdag (Kapitalbudgeten: bil. 2 sid. 10 ff.) gjort framställning om anvisande av medel för bland annat kasernbyggnader vid trängkårerna, anförde riksdagen i sin skrivelse nr 112, att riksdagen ville ifrågasätta, huruvida icke för avhjälpande i viss mån av utrymmesbristen vid Svea trängkår den anordningen lämpligen borde vidtagas, att trängens officersaspirantskola och studentkompani m. m., som vore avsedda att överflyttas till Svea trängkår, medgäves att jämväl i fortsättningen disponera förläggningslokaler i Livgrenadjärregementets närliggande kasern-etablissemant. Erforderligt utrymme i Livgrenadjärregementets kaserner syntes kunna vinnas genom att infanteriets officersaspirantskola i stället förlades till annat infanteritruppförband, exempelvis Värmlands regemente. En närmare undersökning av dessa möjligheter syntes enligt riksdagens mening böra verkställas genom Kungl. Maj:ts försorg.

Med anledning av detta riksdagens uttalande uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 31 mars 1939 åt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att, med

beaktande av vad i riksdagens förenämnda skrivelse anförts, efter samråd med chefen för armén, uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i fråga om förläggning av infanteriets officersaspirantskola till annat infanteritruppförband än Livgrenadjärregementet, därvid Värmlands regemente i första hand borde ifrågakomma.

Med skrivelse den 7 december 1939 har fortifikationsstyrelsen avlämnat den sålunda begärda utredningen och därvid anfört bland annat följande:

Enär samtliga infanterikaserner utom Värmlands regementes synts i huvudsak erforderliga för vederbörande truppförbands egna behov enligt 1936 års försvarsordning, har chefen för armén ansett någon mera ingående utredning beträffande ändrad förläggning av infanteriets officersaspirantskola till annat truppförband än det nämnda icke erforderlig.

Av chefen för tredje arméfördelningen i samråd med inspektören för infanteriet gjord undersökning av förläggningsförhållandena vid Värmlands regemente giver vid handen, att en förläggning av skolan till detta regemente vore möjlig under förutsättning, att vissa byggnadsarbeten komme till utförande. Inspektören för infanteriet anser sig dock böra framhålla, att det ur utbildningssynpunkt vore fördelaktigare att bibehålla aspirantskolan i Linköping. — — — Chefen för armén ansluter sig i huvudsak till inspektörens för infanteriet uttalande. Sålunda finner chefen för armén det ur utbildningssynpunkt hava varit fördelaktigare, att aspirantskolan alltjämt kunnat kvarbliva i Linköping. Om detta ur andra synpunkter icke ansåges kunna medgivas, syntes dock en förläggning till Värmlands regemente vara fullt möjlig under förutsättning, att de ombyggnads- och liknande arbeten, som angåvos i chefens för tredje arméfördelningen skrivelse, bleve verkställda före överflyttningen.

Av sistnämnda skrivelse framgår, att med nr III betecknad kasernbyggnad vid Värmlands regemente lämpligen skulle kunna ställas till förfogande för förläggning av infanteriets officersaspirantskola. Byggnaden ifråga måste dock dessförinnan bliva föremål för en allmän upprustning och modernisering, varjämte tämligen omfattande ändringsarbeten i densamma bleve erforderliga för att bereda skolan mässlokaler och föreläsningssalar. Vidare bleve det nödvändigt att för skolans räkning uppföra några mindre materialbodar samt utföra en del inredningsarbeten i befintliga förrådsbyggnader. Samtliga dessa arbeten kunna beräknas betinga en kostnad av 150,000 kronor. Förläggningen skulle kunna intagas hösten 1940.

I anslutning till vad sålunda anförts har fortifikationsstyrelsen hemställt, att — därest beslut fattades om förläggning av infanteriets officersaspirantskola till Värmlands regemente — för reparations- och ändringsarbeten m. m. i nämnda regementes etablissement måtte anvisas ett belopp av 150,000 kronor.

För avhjälpande av den rådande utrymmesbristen i Livgrenadjärregementets kaserner torde en förflyttning av infanteriets officersaspirantskola från Linköping bliva nödvändig. Av den i det föregående omförmälda, genom arméförvaltningens fortifikationsstyrelses försorg verkställda utredningen i ärendet framgår, att möjlighet förefinnes att förlägga nämnda skola till Värmlands regemente, där för skolan erforderligt utrymme kan ställas till förfogande i en av regementets kasernbyggnader, vilken numera, efter den i enlighet med 1936 års härordningsbeslut vidtagna minskningen av regementet, blivit obehövilig för regementets eget behov. Jag kommer därför att i annat

sammanhang föreslå Kungl. Maj:t, att nämnda skola skall flyttas till Värmlands regementes etablissement i Karlstad.

Såsom av nyssnämnda utredning framgår erfordras emellertid, innan den avsedda kasernbyggnaden tages i anspråk för officersaspirantskolan, att densamma göres till föremål för vissa ändrings- och moderniseringsarbeten, varjämte vissa andra mindre byggnadsarbeten synas böra företagas för erhållande av för skolan lämpliga förrådslokaler m. m. Emot de för dessa byggnadsarbeten beräknade kostnaderna, 150,000 kronor, synes icke något vara att erinra. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att medel för ändamålet äskas av riksdagen för nästkommande budgetår.

Under åberopande av vad nu anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Infanteriets officersaspirantskolas förläggning* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 150,000 kronor.

[12.] **Utvidgning av Skillingaryds skjutfält.** Alltsedan år 1897 har vid Skillingaryd i Småland funnits ett artilleriskjutfält, avsett för det i Jönköping förlagda artilleriregementet ävensom för artilleriets skjutskola. År 1926 hade detta skjutfält, som sträcker sig i huvudriktning norr och söder, en areal av cirka 1,567 hektar. Längden utgjorde omkring 6,500 meter och bredden växlade mellan 1,500 och 3,000 meter.

På grund av tillkomsten av brisansprojektiler och fältartilleripjäser med betydligt förlängt skjutavstånd ansågs emellertid skjutfältsområdet i fråga för litet såväl ur säkerhetssynpunkt som med hänsyn till skjututbildningens rationella bedrivande och upprepade förslag om dess utvidgning framlades därför under de närmast följande åren från de militära myndigheternas sida. Till grund för dessa förslag låg en genom arméförvaltningens dåvarande fortifikationsdepartements försorg under år 1926 anordnad utredning angående markbehovet för Skillingarydsfältets utvidgning, för vilken redogörelse lämnats i statsverkspropositionen till 1928 års riksdag (fjärde huvudtiteln s. 175 o. ff.). Enligt denna utredning krävdes för utvidgningen inköp av en markareal av cirka 1,640 hektar för en totalkostnad icke överstigande 850,000 kronor. Då de sålunda för markförvärvet beräknade kostnaderna ansågos alltför höga, verkställdes under tiden oktober 1929—januari 1930 en ny värdering av de till inköp avsedda områdena av en för ändamålet särskilt tillsatt värderingsnämnd, varvid kostnaderna för förvärv av dessa områden beräknades till cirka 650,000 kronor.

Med anledning av ett utav 1931 års riksdag i dess skrivelse nr 328 gjort uttalande om önskvärdheten av verkställande av en undersökning i syfte att vinna klarhet angående möjligheten till överenskommelser med markägarna rörande disponerande av vissa för skjutövningarna erforderliga markområden med nyttjanderätt i stället för med äganderätt, verkställdes beträffande detta spörsmål under år 1931 en utredning, för vilken redogörelse lämnats i 1932 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln s. 171 o. ff.). Enligt denna utredning borde av den för inköp avsedda arealen omkring 1,060 hektar under

alla förhållanden förvärfvas med äganderätt, under det att beträffande återstoden, omkring 580 hektar, en disposition med nyttjanderätt kunde anses tillräcklig.

Vad medelsanvisningen angår har riksdagen för utvidgning av Skillingaryds skjutfält å riksstaten anvisat för vartdera av budgetåren 1928/29¹⁾ och 1929/30 50,000 kronor samt för budgetåret 1931/32 40,000 kronor eller alltså tillhoppa 140,000 kronor. Vidare hava 1933 och 1934 års riksdagar medgivit, att för samma ändamål finge disponeras 50,000 kronor respektive 45,000 kronor av lantförsvarets fonderade arrendemedel. Under budgetåren 1928/29—1934/35 har alltså ett belopp av tillhoppa ($140,000 + 50,000 + 45,000 =$) 235,000 kronor ställts till förfogande för inköp av mark för utvidgning av Skillingarydsfältet. Därefter hava emellertid, trots upprepade framställningar från myndigheternas sida, några ytterligare medel icke anvisats för ifrågavarande ändamål.

I sin skrivelse den 8 september 1938 rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 gjorde arméförvaltningen förnyad framställning om medelsanvisning för utvidgning av Skillingarydsfältet och meddelade därvid, att chefen för Smålands arméartilleriregemente i en till ämbetsverkets fortifikationsstyrelse genom inspektören för artilleriet med tillstyrkan insänd skrivelse framhållit, att samtliga enligt den ursprungliga planen för utvidgningen erforderliga markområden borde förvärfvas med äganderätt. Kostnaderna härför hade av regementschefen beräknats till 500,000 kronor. Arméförvaltningen hade emellertid för egen del ansett, att det för markförvärvet erforderliga beloppet möjligen kunde sättas något lägre än regementschefen sålunda förutsatt, eller till omkring 450,000 kronor. Av budgetära skäl borde emellertid hela detta belopp icke äskas på en gång utan uppdelas på tre budgetår med 150,000 kronor för varje budgetår. I enlighet härmed hemställde arméförvaltningen, att för utvidgning av Skillingaryds skjutfält måtte för budgetåret 1939/40 anvisas ett belopp av 150,000 kronor.

Denna framställning föranledde emellertid icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen nu återkommit till frågan om anvisande av medel för utvidgning av ifrågavarande skjutfält.

Innan jag ingår på behandlingen av detta spörsmål, anser jag mig böra erinra om att Kungl. Maj:t genom brev den 12 maj 1939 på framställning av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse dels medgivit, att ett av majoren H. J. Cedererona verkställt inköp av fastigheten ¹/₁₆ mantal Hultsgårde 1° i Tofteryds socken, vilken fastighet vore belägen invid Skillingaryds skjutfält och inginge i de markområden, som avsåges att förvärfvas för utvidgning av skjutfältet, finge övertagas av kronan och att härvid finge till Cedererona, vilken vore anställd såsom biträde åt chefen för Smålands arméartilleriregemente vid förvaltningen av bland annat nyssnämnda skjutfält, utbetalas ej

¹⁾ Det för budgetåret 1928/29 anvisade beloppet var jämväl avsett för inköp av mark för utvidgning av Remmene skjutfält men användes uteslutande för markinköp för Skillingarydsfältet.

mindre det av honom vid inköpet av fastigheten erlagda köpeskillingsbeloppet, 14,000 kronor, utan även ersättning för hans utgifter för lagfart å fångtet och för ränta å köpeskillingen, dels ock föreskrivit, att nämnda fastighet skulle efter inköpet tilläggas skjutfältet, ävensom att av köpet föranledda kostnader skulle av fortifikationsstyrelsen av omhänderhavande medel förskjutas för att sedermera i sammanhang med avgivande av förslag rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 anmälas till ersättande.

I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen anmält, dels att omförmälda fastighet numera inköpts för kronans räkning i enlighet med de föreskrifter, som lämnats i förenämnda brev den 12 maj 1939, dels ock att av köpet föranledda kostnader, vilka av ämbetsverkets fortifikationsstyrelse förskjutits, uppgått till 14,086 kronor 20 öre.

Vidare har arméförvaltningen i nyssnämnda skrivelse anfört bland annat följande:

Arméförvaltningen anser, att det för skjutövningarnas å skjutfältet ändamålsenliga bedrivande är av stor vikt, att erforderliga medel ställas till förfogande, så att den påbörjade utvidgningen av skjutfältet, vilken på grund av bristande medelstillgång för några år sedan avbrutits, snarast åter kan fortsättas och så småningom nå sin fullbordan. — — — Till fortifikationsstyrelsen har chefen för armén överlämnat en till honom ställd skrivelse den 11 november 1938 från inspektören för artilleriet, i vilken skrivelse den senare, under hänvisning till arméförvaltningens i dess skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 gjorda förslag rörande uppdelning av det av arméförvaltningen för utvidgning av skjutfältet beräknade beloppet, 450,000 kronor, på tre på varandra följande budgetår, anfört i huvudsak följande:

Under de senaste tio åren hade vid två olika tillfällen, därav det senaste under sommaren 1938, inträffat, att vid skjutningar å skjutfältet projektiler efter studs slagit ned utanför det område, som enligt 1929 års förslag till utvidgning av skjutfältet avsetts att av kronan förvärfvas för ändamålet. På grund härav hade inspektören, för att det hittills vid skjutningar disponerade målområdet även framdeles skulle kunna bli användbart för sitt ändamål, något som med hänsyn till terrängens beskaffenhet syntes önskvärt, låtit undersöka möjligheterna för utvidgning av skjutfältet med, utöver de markområden, som tidigare avsetts härför, jämväl erforderligt område vid skjutfältets norra del. Av det område, som därvid ansetts böra komma ifråga att förvärfvas för skjutfältsutvidgningen, ägdes en del, som vore belägen omedelbart norr om nuvarande skjutfältet, av enskilda personer. Detta område, som sålunda nu avsåges att tillkomma utöver den tidigare uppgjorda planen för utvidgningen, borde enligt inspektörens åsikt i främsta rummet bli föremål för förvärfv för utvidgningen.

Vidare meddelade inspektören, att han i anslutning till arméförvaltningens ovanberörda förslag till uppdelning av för utvidgningen erforderliga anslagsbelopp låtit uppgöra en plan för fördelning under tre år av de för hela den ifrågasatta utvidgningen avsedda markförvärven samt hemställde, att denna plan, varav en avskrift funnes bifogad inspektörens skrivelse, måtte följas vid dessa förvärfv.

I fortsättningen av sin skrivelse anför inspektören: De i planen upptagna värdena för de för utvidgningen avsedda fastigheterna hade angivits,

beträffande de i det nytillkomna området ingående fastigheterna efter en av forstmästaren A. Svartz, Jönköping, under år 1938 gjord värdering och beträffande de övriga fastigheterna enligt det vid 1929 års värdering upprättade värderingsinstrumentet. På grund av sedan år 1929 stegrade fastighets- och skogsvärden torde det vara nödvändigt att räkna med högre priser i allmänhet, än som upptagits för de olika fastigheterna i 1929 års värderingsinstrument, även om någon av fastigheterna efter nämnda år kunde hava sjunkit i värde på grund av åsidosatt underhåll därav eller därå verkställda skogsavverkningar. Frivilligt köp av fastigheterna till belopp, motsvarande i planen åsatta värden, syntes inspektören icke kunna komma till stånd, varför man borde räkna med, att expropriationsförfarande behöfve anlitas, därvid fastighetspriser till högre belopp, än värderingen utvisade, kunde komma att åsättas. Huruvida kostnaderna för hela förvärvet kunde stanna vid 150,000 kronor för år under tre år ansåge inspektören för det dåvarande icke fullt kunna bedömas.

Vidare har inspektören för artilleriet i en senare, den 26 januari 1939 dagtecknad skrivelse till chefen för armén, vilken skrivelse jämväl överlämnats till fortifikationsstyrelsen, i anslutning till sin tidigare skrivelse anmält, att det enligt hans åsikt vore angeläget, att det område norr om skjutfältets norra del, som inginge i utvidgningsplanen för första året och som i planen upptagits med ett sammanlagt värde av 46,115 kronor, snarast förvärvades av kronan och tillades skjutfältet. Ägaren av en av de i ifrågasvarande område ingående fastigheterna, Anders Sixten Svensson, hade nämligen på grund av två projektilnedslag, det senaste under sommaren 1938, som vid skjutningar å skjutfältet inträffat å området, hos länsstyrelsen i Jönköpings län begärt dess ingripande för förhindrande av ytterligare olycksfall, samt, därest nöjaktiga garantier icke lämnades, fordrat, att kronan inköpte hans område, enär det på grund av de inträffade olyckstillbudena icke vore tänkbart att försälja detsamma till någon annan.

Slutligen torde här jämväl böra antecknas, att länsstyrelsen i Jönköpings län under återopande av ovan bemälda Svenssons hos styrelsen gjorda anhållan på grund av förberörda projektilnedslag, som båda inträffat å hans fastighet, Taglarp Södergård 2^s, gjort framställning till Kungl. Maj:t om vidtagande av åtgärder till förhindrande av olycksfall i samband med skjutningar å skjutfältet samt att fortifikationsstyrelsen i underdånigt utlåtande över denna framställning föreslagit, att till förekommande av dylika olycksfall medel efter verkställd utredning ställdes till fortifikationsstyrelsens förfogande, så att hela det för utvidgning av skjutfältet åt norr avsedda området kunde av kronan förvärfvas för att tilläggas skjutfältet.

För egen del har arméförvaltningen, med överlämnande av en översiktskarta över Skillingaryds skjutfält med omnejd, å vilken karta funnes utmärkta, bland annat, dels det ursprungliga skjutfältet med den omfattning, detta hade före år 1929, dels de från och med nämnda år förvärvade områdena, dels ock de områden, som numera avsåges att ytterligare förvärfvas för utvidgning av skjutfältet, anfört följande:

På grund av de projektilnedslag, som, enligt vad ovan anförts, vid skjutningar å skjutfältet inträffat å enskild mark norr om skjutfältet, synes det arméförvaltningen vara nödvändigt, att en utvidgning av skjutfältet vid dess norra del snarast möjligt kommer till stånd, och har ämbetsverket beträffande det av inspektören för artilleriet avgivna förslaget till en sådan utvidgning ej funnit något att erinra. Detta förslag innebär, att för vinnande av nödvändigt skydd norr om målterrängen å skjutfältet vissa därstädes

belägna, i den av inspektören insända planen för utvidgningen närmare angivna fastigheter eller fastighetsdelar med beräknade värden av tillhopa 46,115 kronor skulle förvärfvas av kronan och tilläggas skjutfältet. I likhet med inspektören anser arméförvaltningen, att vid den fortsatta utvidgningen av skjutfältet förberörda fastigheter eller fastighetsdelar i första rummet böra bliva föremål för förvärfv för utvidgningen.

Till förvärfv av kronan näst efter detta område anser arméförvaltningen, jämväl i likhet med inspektören för artilleriet, att de fastigheter eller fastighetsdelar böra ifrågakomma, som enligt inspektörens förenämnda utvidgningsplan avses att under första året av den föreslagna tiden för utvidgningen av kronan förvärfvas för vinnande av ökad bredd av batteriplatterrängen å skjutfältet i höjd med Hässlehultshöjden, dock med undantag av den, enligt ovan, av kronan redan förvärfvade fastigheten Hultsgårde 1⁹, vilken i utvidgningsplanen blivit hänförd till förevarande fastighetsgrupp.

Huru stort belopp som kan erfordras för bestridande av kostnaderna för ovan nämnda markförvärfv, som anses i första och andra rummet mest angelägna för skjutfältsutvidgningen, torde för närvarande vara svårt att närmare bestämma, men arméförvaltningen vill dock hålla före, att det belopp, som arméförvaltningen i sin underdåniga skrivelse lämpligt lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 föreslagit såsom långt anslagsbelopp för första utvidgningsåret, eller 150,000 kronor, bör räcka såväl till ersättande av det av fortifikationsstyrelsen förskjutna beloppet för inköpet av Hultsgårde 1⁹ som ock till täckande av kostnaderna för nu föreslagna ytterligare förvärfv.

I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att för budgetåret 1940/41 måtte för bestridande av kostnaderna för markförvärfv för utvidgning av Skillingaryds skjutfält anvisas ett belopp av 150,000 kronor.

Såsom av det föregående framgår har frågan om utvidgning av artilleriskjutfältet vid Skillingaryd sedan länge stått på dagordningen. Skjutfältet i fråga var ursprungligen avsett för 7 cm pjäser och ammunition med relativt svag sprängladdning, och dimensionerna å detsamma hade utmåtts med hänsyn härtill. Sedermera hava emellertid tillkommit dels tyngre pjäser med väsentligt ökade skottvidder dels ock ammunition med kraftigt ökad sprängverkan. Detta har medfört, att det till disposition stående skjutfältsområdet blivit otillräckligt för ett rationellt bedrivande av skjututbildningen. Visserligen hava de i det föregående omförmälda medelsanvisningarna lämnat möjlighet till förvärfv av vissa för skjutningarnas bedrivande särskilt betydelsefulla områden, men å andra sidan har den alltjämt pågående utvecklingen inom artillerivapnet medfört behov av vissa nya markförvärfv, till vilka hänsyn icke tagits i de tidigare uppgjorda utvidgningsplanerna. De olyckstillbud, som enligt vad utredningen i ärendet utvisar under den senare tiden inträffat genom projektilnedslag å enskild mark, utvisa dessutom, att skjutfältet ej heller efter dessa utvidgningar fyller de krav, som ur säkerhetssynpunkt måste kunna ställas på detsamma. Ur såväl utbildnings- som säkerhetssynpunkt synes det därför vara synnerligen angeläget, att snarast möjligt vidtaga erforderliga åtgärder för erhållande av vidgat skjututrymme

å skjutfältet. Då erfarenheten visat, att det i regel icke är möjligt att på för kronan godtagbara villkor träffa överenskommelser med vederbörande markägare om disposition med nyttjanderätt av för skjutningarna behövliga markområden, synes all för skjutfältsutvidgningen erforderlig mark böra förvärvas med äganderätt.

Arméförvaltningen har, såsom i det föregående omförmäls, å en handlingarna i ärendet bifogad översiktskarta över Skillingaryds skjutfält angivit de markområden, vilka enligt ämbetsverkets åsikt borde förvärvas för att tilläggas skjutfältet. Av denna översiktskarta, å vilken med olika färgbe-teckningar utlagts förutom de områden, som nu anses böra inköpas, jämväl de områden, som kronan förvärvat före och efter 1929, framgår, att de ifrågasatta markförvärven avse en utvidgning av skjutfältet i nordlig och östlig riktning ävensom inköp av vissa i enskild ägo varande markområden, som ligga insprängda mellan kronans mark i mellersta delen av skjut-fältet. I den av inspektören för artilleriet uppgjorda plan för skjutfälts-utvidgningen, som legat till grund för arméförvaltningens föreliggande för-slag, har syftet med de ifrågasatta markinköpen angivits vara erhållandet av 1) nödvändigt skydd norr om skjutfältets målterräng och ökad bredd av batteriplatsterrängen i höjd med den s. k. Hässlehultshöjden, 2) ökad bredd av batteriplatsterrängen nordost om samma höjd, ökade observationsmöjligheter och ökat djup å fältet samt 3) ökad bredd å batteriplatsterrängen sydost om nyssnämnda höjd och ökad rörelsefrihet.

Såsom jag i det föregående anført beräknade arméförvaltningen i sina medelsäskanden för det nu löpande budgetåret kostnaderna för de i och för skjutfältsutvidgningen erforderliga markförvärven till omkring 450,000 kronor. Av budgetära skäl ansågs emellertid detta belopp kunna fördelas på tre budgetår med en tredjedel på vardera. Även i sin nu förevarande skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen utgått ifrån att kostnaderna för de ifrågasatta markinköpen skulle fördelas på tre budgetår, varvid för budgetåret 1940/41 skulle upptagas ett belopp av 150,000 kronor.

Då den av arméförvaltningen föreslagna, å förenämnda översiktskarta an-givna utvidgningen av skjutfältet synes vara lämplig och väl avvägd ur såväl skjututbildnings- som säkerhetssynpunkt, anser jag mig böra tillstyrka, att medel för de för utvidgningen erforderliga markförvärven nu äskas av riksdagen. Beträffande det av arméförvaltningen för ändamålet uppskattade medelsbehovet, tillhopa omkring 450,000 kronor, anser jag mig böra på-peka, att detsamma i viss mån beräknats på grundval av en värdering, som verkstälts för tio år sedan och nu med hänsyn till den å fastighetsmark-naden inträdda prisstegringen delvis är för låg. Då emellertid vederbörlig hänsyn till detta förhållande synes hava tagits vid upprättandet av armé-förvaltningens medelsbehovsberäkning, har jag icke något att erinra mot att kostnaderna för skjutfältets utvidgning beräknas till förenämnda be-lopp, 450,000 kronor.

Arméförvaltningen har förutsatt, att beloppet i fråga skulle uppdelas på tre budgetår och att följaktligen endast en tredjedel därav eller 150,000

kronor skulle anvisas för nästkommande budgetår. Ur såväl utbildnings- som säkerhetssynpunkt måste det emellertid anses vara synnerligen önskvärt, att den planerade utvidgningen av skjutfältet snarast bringas till sin fullbordan. Med hänsyn härtill anser jag mig böra föreslå, att det för utvidgningen erforderliga beloppet, 450,000 kronor, i sin helhet anvisas för nästkommande budgetår.

Jag förutsätter, att av det anslag, som riksdagen kan komma att anvisa för utvidgningen av Skillingaryds skjutfält, jämväl må bestridas det belopp av 14,086 kronor 20 öre, som arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, enligt vad här förut omförmäls, förskjutit för inköp av fastigheten Hultsgärde 1°.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utvidgning av Skillingaryds skjutfält* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 450,000 kronor.

[13.] **Utvidgning av övningsfältet för Skövde garnison.** I sin skrivelse den 27 september 1939 anmälde arméförvaltningen, att det för Skövde garnison avsedda övningsfältet vore i behov av utvidgning. Som emellertid utredning rörande inköp av härför erforderlig mark då ännu icke slutförts, hade ämbetsverket i sina medelsökanden för nästkommande budgetår för ifrågava- rande ändamål beräknat ett belopp av 250,000 kronor.

Sedermera har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 december 1939 inkommit med den sålunda avsedda utredningen och därvid anført bland annat följande:

I skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 14 december 1936 anförde chefen för västra arméfördelningen i huvudsak följande.

Enär en stridsvagnsbataljon framdeles skulle ingå uti i Skövde förlagt infanteriregemente (Skaraborgs regemente) och dennas övningar, bland annat av kostnadsskäl, företrädesvis måste förläggas till kronans mark, vore en avsevärd utökning av garnisonens gemensamma övningsfält enbart av denna anledning ofrånkomlig. Redan för det dåvarande vore emellertid detta övningsfält otillräckligt för de där förlagda tre truppförbandens behov. Dess yttinnehåll uppginge blott till 306.64 hektar. I den sålunda angivna arealen vore dock varken Göta trängkärs handexercisfält eller de två intill Billingen belägna skjutbanorna inberäknade. Särskilt på grund av övningsfältets ringa utsträckning i öst-västlig riktning, vilken på det smalaste stället blott uppginge till 400 meter, kunde — med nuvarande bestämmelser om infanteriförbandens frontutsträckning — övningar i bataljons- och högre förband bedrivas endast i mycket begränsad omfattning på själva övningsfältet, varför intrång ofta måste göras på enskild mark med därav följande kostnader m. m. Arméfördelningschefen hade låtit utföra undersökning av möjligheterna att utvidga övningsfältet, varvid det visat sig, att en fördubbling av detta skulle komma att draga en kostnad av ungefär 766,000 kronor, vilket framginge av en skrivelsen bifogad utredning. Härvid vore dock att märka, att försäljningspriserna för de berörda fastigheterna i allmänhet satts jämförelsevis högt av respektive ägare, vilket i vissa fall berodde på vederbö- randes ovillighet att sälja sin fastighet.

Arméfördelningschefens utredning innefattar förslag till förvärf av 33 särskilda fastigheter eller bruksenheter i Kyrketorps socken och Skövde

stad, vilka å en handlingarna i ärendet bifogad karta voro betecknade med I—XXXIII och belägna söder och öster om det nuvarande övningsfältet.

I avgivet yttrande över arméfördelningschefens framställning har tillförordnade inspektören för infanteriet den 25 januari 1937 anfört följande.

En utvidgning av övningsfältet vid Skövde vore — såsom chefen för västra arméfördelningen uttalat — ofrånkomlig från den tidpunkt, då en stridsvagnsbataljon komme att ingå i Skaraborgs regemente. Utvidgningen borde ske främst genom inköp av den med I betecknade fastigheten (utom tillhörande utskifte). Denna fastighet erbjöde en förträfflig övningsterräng till ett pris per ytenhet, som vore avsevärt lägre än för någon annan av de till inköp föreslagna fastigheterna. Även fastigheterna II—V borde inköpas. Härigenom erhöles dels en lämpligare avgränsning av övningsfältet mot sydväst, dels ock ett terrängområde, som ur övningssynpunkt vore värdefullt, därigenom att det ur taktisk synpunkt sett hängde samman med och ökade värdet av den norr och öster därom liggande terrängen. Övningsfältet skulle givetvis vinna i användbarhet, därest även övriga föreslagna fastigheter inköptes. Vinsten härav syntes dock knappast stå i rimlig proportion till de höga kostnaderna.

De med I—V betecknade fastigheterna eller bruksenheter hava värderats år 1937 av domänintendenten B. Ekberg, boställsnämndsordföranden G. Ericson och länsjägmästaren C. G. Chöler, vilka åsatt desamma ett värde av tillhoppa 219,690 kronor, samt år 1939 av nämnda domänintendent, som ansett sig böra höja värdena å samma fastigheter eller bruksenheter till tillhoppa 239,407 kronor. Vederbörande markägare hava till kronan avlämnat försäljningsanbud år 1936 lydande å tillhoppa 189,500 kronor och år 1939 å tillhoppa 247,000 kronor. Det å försäljning av den med I betecknade fastigheten år 1939 angivna anbudet avser dock icke hela fastigheten, utan därifrån har undantagits ovanberörda utskifte om cirka 34 hektar.

Fortifikationsstyrelsen får för egen del anföra följande.

Utredningen i ärendet läser ha givit vid handen, att — sedan en pansarbataljon numera införlivats med Skaraborgs regemente — ett ofrånkomligt behov föreligger av utökning av det för garnisonen i Skövde gemensamma övningsfältet. I enlighet med tillförordnade inspektörens för infanteriet förslag torde utökningen böra avse de ovanberörda med I—V betecknade fastigheterna eller bruksenheter. Ehuru det till fastigheten I hörande, ovan omhandlade utskiftet om cirka 34 hektar icke för kronan är direkt behövt ur militär synpunkt, läser det likväl ekonomiskt sett vara synnerligen önskvärt, att detsamma i detta sammanhang förvärvas, därest så kan ske till skäligt pris.

Styrelsen räknar med att ett belopp av 250,000 kronor skall bliva tillräckligt för själva markförvärvet samt för bestridande av i samband därmed stående kostnader för utredning, lagfart och avstyckning m. m.

I anslutning till vad sålunda anförts har fortifikationsstyrelsen hemställt, att för utvidgning av övningsfältet för Skövde garnison måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett belopp av 250,000 kronor.

Sedan en pansarbataljon numera i enlighet med 1936 års härordningsbeslut förlagts till Skaraborgs regemente, har det för nämnda regemente samt Livregementets husarer och Göta trängkår avsedda övningsfältet vid Skövde, vilket redan tidigare ur utrymmessynpunkt visat sig otillräckligt, blivit i trängande behov av utvidgning, för att de nyssnämnda truppernas övningar därstädes skola kunna försiggå på ett tillfredsställande

sätt. Enligt det av fortifikationsstyrelsen nu framlagda förslaget skulle övningsfältet utökas i söder och sydöst med vissa markområden, som å en handlingarna i ärendet bifogad karta över Sjögerstads socken i Skaraborgs län betecknats med I—V. Kostnaderna för inköp av de avsedda områdena, inklusive ett till området I hörande skogsskifte, har av fortifikationsstyrelsen beräknats till cirka 250,000 kronor.

Då övningsfältet genom dessa markförvärv skulle tillföras en välbelägen och ur övningssynpunkt synnerligen värdefull övningsterräng, anser jag mig böra tillstyrka, att medel nu äskas av riksdagen för dessa områdens förvärvande. Emot det av fortifikationsstyrelsen för ändamålet beräknade medelsbehovet, 250,000 kronor, torde icke något vara att erinra.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utvidgning av övningsfältet för Skövde garnison* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 250,000 kronor.

[14.] **Utvidgning av Södermanlands regementes övningsfält.** I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 har arméförvaltningen gjort framställning angående anvisande av medel för utvidgning av Södermanlands regementes övningsfält och därvid anfört i huvudsak följande:

Jämlikt 1936 års härordning skall Södermanlands regemente omorganiseras till stridsvagnsregemente. Denna regementets nya karaktär har medfört behov av utökning av regementets övningsområde.

I skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 23 mars 1937 har regementschefen härutinnan i huvudsak anfört följande:

Vid verkställd undersökning hade det visat sig, att det nuvarande övningsfältet i huvudsak endast medgäve övningar med stridsvagnsförband i nord-sydlig riktning. Övningsmöjligheterna i öst-västlig riktning vore däremot mycket beskurna. En utvidgning av övningsområdet västerut skulle i hög grad öka övningsmöjligheterna i alla riktningar. Dylik utvidgning syntes närmast böra omfatta hemmanet Hälby, som täckte huvuddelen av nuvarande övningsområdets västra gräns. För undvikande av ständiga krav på ersättning för markskador syntes därutöver böra inköpas den del av Lagnö bys område, som låge mellan Hälby södra gräns och vägen Eldsund—Kinger. Övningsmöjligheterna å Eneby storäng inkräktades för närvarande i avsevärd grad därav att tillgången till nämnda område i sydväst och väster nära nog fullständigt spärrades dels av en trekantig kil, tillhörande hemmanet Mora, dels av lägenheterna Stenslund, Annelund och Pipartorp såsom framginge av skrivelserna närslutet oleat till rikets allmänna kartverks ekonomiska karta över Åkers härad. Ett fullständigt tillgodogörande av Eneby storäng för övningar med stridsvagnsförband syntes därför kräva, att även ovannämnda lägenheter samt den hemmanet Mora tillhöriga enklaven inköptes för regementets räkning. Regementschefen anhöll förden skull, att departementet måtte vidtaga erforderliga åtgärder för förvärv för kronans räkning av ifrågavarande fastigheter.

Regementschefens ovanberörda framställning har tillstyrkts av inspektören för infanteriet samt av chefen för IV. arméfördelningen.

På uppdrag av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse hava styrelsens domänofficer samt domänintendenten i Stockholms och Södermanlands län verkställt värdering av de till inköp föreslagna fastigheterna. Resultatet härav framgår av ett den 30 juni 1938 dagtecknat värderingsinstrument. Värderingen omfattar jordbruksegendomarna Hälby nr 1 om 40.9895 hektar, tillhörig K. E. Andersson och värderad till 29,600 kronor samt Hälby nr 2 om 40.3912 hektar, tillhörig S. Wicksén, Strängnäs, och värderad till 34,000 kronor, tre obebyggda områden utgörande del av Lagnö, det första om 1.65 hektar, tillhörigt S. Wicksén, Strängnäs, och värderat till 1,500 kronor, det andra om 1.25 hektar, tillhörigt H. Thörnblom, Kinger, och värderat till 1,150 kronor samt det tredje, om 6.282 hektar, tillhörigt E. H. Rosander, och värderat till 4,055 kronor, ett obebyggt område av Gutterp och Brännårby nr 1, om 2.25 hektar, tillhörigt Knut Gustafsson, Elma, och värderat till 2,570 kronor, ett obebyggt område av Mora om 1.75 hektar, tillhörigt G. Welander, och värderat till 2,150 kronor, en lägenhet Brännårby nr 3 eller Pipartorp, om 4.7915 hektar, tillhörig kronan, ej värderad, lägenheten Stenslund (Hälby 1³), om 0.1730 hektar, tillhörig Elof Jonsson, Barva, och värderad till 1,200 kronor ävensom lägenheten Anneborg 1¹, om 0.8070 hektar, tillhörig fru Anna Johansson och värderad till 16,000 kronor. Ovanberörda fastigheter hava alltså värderats till tillhoppa 92,220 kronor. Vid värderingen av erforderlig mark av Gutterp och Brännårby nr 1 hava värderingsmännen medtagit ett område utöver det av regementschefen föreslagna, som, därest det icke förvärvades tillsammans med de föreslagna fastigheterna, skulle komma att nästan helt omgivas av kronans mark. Genom förvärv jämväl av nu ifrågakvarande område skulle en mera samlad ägofigur erhållas. Lägenheten Brännårby nr 3 eller Pipartorp, som står under domänstyrelsens förvaltning, har enligt nådigt brev den 27 februari 1866 upplåtits under ständig besittningsrätt till Vansö församling att därå uppföra skolkhus och bereda utrymme för ungdomens undervisning i trädgårdsskötsel, ävensom för dess kroppsövningar. Enligt inhämtad upplysning har församlingen numera intet intresse av att behålla nyttjanderätten till lägenheten utan önskar återlämna densamma till kronan. Lägenheten har icke värderats av värderingsmännen då den ansetts utan vederlag kunna överlämnas till lantförsvarets förvaltning.

I en den 8 augusti 1938 avgiven promemoria har fortifikationsstyrelsens domänofficer anført, att, efter vad som framgått vid förhandlingar med jordägarna, det ej lär vara möjligt att få till stånd en frivillig uppgörelse om försäljning till kronan av ifrågakvarande fastigheter till för kronan antagbara priser, att expropriationsförfarande därför icke lär kunna undvikas för fastigheternas förvärvande, att med hänsyn till de vid expropriationer i allmänhet tillämpade uppskattningsgrunder värderingssumman — 92,220 kronor — syntes böra ökas med 20 à 25 procent, varjämte tillägg borde göras för utrednings- m. fl. kostnader, som uppstode i anledning av förvärvet, samt att förslagsvis sålunda en summa av 125,000 kronor borde beräknas för ifrågakvarande markinköp.

Arméförvaltningen anser, att för tillgodoseende av den vid regementet nyinrättade stridsvagnsbataljonens övningsmöjligheter ett förvärv av mark enligt regementschefens förslag bör ske. Dock bör därutöver jämväl det ovanberörda området av Gutterp och Brännårby nr 1 för ernående av en lämpligare ägofigur i detta sammanhang förvärfas. Ämbetsverket förutsätter, att lägenheten Brännårby nr 3 eller Pipartorp skall kunna överföras från domänverkets till lantförsvarets förvaltning, men har för avsikt att efter domänstyrelsens hörande härutinnan hos Kungl. Maj:t göra särskild framställning. Mot det av domänofficeren beräknade kostnadsbeloppet för för-

värv av övrig här ifrågavarande mark har ämbetsverket intet att erinra och lärer nämnda belopp förslå jämväl till bestridande av kostnaderna för utredningar, för eventuellt expropriationsförfarande samt för avstyckning och lagfart i samband med förvärvet.

Med anledning av vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt om anvisande för nästkommande budgetår av 125,000 kronor för utvidgning av Södermanlands regementes övningsfält.

Under innevarande budgetår har i enlighet med 1936 års försvarsbeslut en pansarbataljon förlagts till Södermanlands regemente. Härvid har det visat sig, att nämnda regementes övningsfält, vid vars iordningställande hänsyn endast tagits till infanteriets behov av övningsterräng, i huvudsak endast medgiver övningar med pansarförband i nord—sydlig riktning, under det att övningsmöjligheterna i öst—västlig riktning äro mycket beskurna. Övningsfältet i fråga är därför nu i trängande behov av utvidgning, därest pansarbataljonens övningar därstädes skola kunna bedrivas på ett rationellt och tillfredsställande sätt. Efter framställning i ämnet av regementschefen har arméförvaltningen framlagt förslag angående inköp av för utvidgningen erforderlig mark. Enligt detta förslag skulle vissa väster om det nuvarande övningsområdet belägna markområden om tillhopa cirka 95 hektar inköpas och tilläggas övningsfältet, som dessutom jämväl skulle utökas med den under domänstyrelsens förvaltning stående lägenheten Brännårby nr 3 eller Pipartorp om 4.7915 hektar. Värdet av de till inköp föreslagna markområdena — utom den nyssnämnda lägenheten Brännårby nr 3 — har vid verkställd värdering uppskattats till 92,220 kronor. Med hänsyn till att expropriationsförfarande i regel torde få komma att tillgripas för områdenas förvärvande, har dock nyssnämnda belopp ansetts böra ökas med 20 à 25 procent till 125,000 kronor. Arméförvaltningens ifrågavarande förslag synes vara ändamålsenligt och väl lämpat att avhjälpa regementets behov av ökat övningsområde. Jag anser mig därför böra biträda detsamma. Emot det för ändamålet av arméförvaltningen beräknade medelsbehovet, 125,000 kronor, synes icke något vara att erinra.

Frågan angående överförande av lägenheten Brännårby nr 3 eller Pipartorp från domänstyrelsens till lantförsvarets förvaltning torde framdeles, sedan närmare utredning beträffande denna fråga förebragts, böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utvidgning av Södermanlands regementes övningsfält* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 125,000 kronor.

[15.] **Utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde.** Sedan arméförvaltningen i sin skrivelse den 9 september 1936 rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1937/38 anmält, att behov föreläge av utvidgning av infanteri-

skjutskolans övningsområde, framlade ämbetsverkets dåvarande fortifikationsdepartement i skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 november 1936 utredning i ärendet. I denna skrivelse erinrade fortifikationsdepartementet till en början om att t. f. chefen för infanteriskjutskolan i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 juni 1935 föreslagit inköp för skolans räkning av jordbruksegendomarna Hagen med Nygård, Nyboda, Tallmälän med Stenhagen och Anderslund samt lägenheterna Hagaberg och Erikslund ävensom ett skogsskifte, benämnt Ströms skog. Departementet anförde vidare, att redan 1917 års skjutskolesakkunnige ansett, att ett inköp av mark från enskilda vore nödvändigt för att giva skolan erforderlig övningsterräng. Det syntes departementet uppenbart, att den snabba utveckling, som sedan dess ägt rum i fråga om de vid skolan använda vapnen, samt de nya uppgifter, som förelagts skolan, gjort behovet av en utvidgning av övningsfältet synnerligen trängande. Departementet, som ansåge, att ett markförvärv i enlighet med t. f. skolchefens förenämnda förslag skulle i hög grad förbättra övningsmöjligheterna vid skolan, hade låtit verkställa nymätning av de till inköp föreslagna områdena ävensom låtit verkställa värdering av desamma. Härjämte hade förhandlingar förts med markägarna angående avlämnande av försäljningsanbud beträffande områdena ifråga. Dylika anbud, gällande till den 1 augusti 1937, hade även avgivits. Resultatet av värderingen och nämnda förhandlingar framginge av efterföljande tabell.

Fastighet	Ägare	Total areal har	Värderad till kr.	Senaste anbud	Föregående anbud
Hagen med Nygård . . .	V. Fransson	16.9100	19,200	22,000	25,000
Lägenheten Hagaberg . .	K. A. Larsson	0.0820	4,200	10,000	11,000
Lägenheten Erikslund . .	E. Andersson	0.2760	4,000	¹⁾ 6,000	11,000
Nyboda	K. Svensson	26 0700	15,100	21,000	25,000
Tallmälän	V. Ortman	14.4600	17,400	25,000	30,000
Anderslund	A. Jansson	5.5300	5,500	9,000	9,000
Ströms skog	E. Svensson	55.6050	41,000	41,000	25,050
Summa		—	106,400	134,000	136,050

Efter att därpå hava meddelat, att arméförvaltningens domäntjänsteman tillstyrkt antagandet av de avgivna anbuderna å försäljning av fastigheterna Hagen med Nygård, Erikslund och Ströms skog, men förklarat sig finna de för Hagaberg, Nyboda, Tallmälän med Stenhagen och Anderslund begärda prisen oskäligt höga, anförde fortifikationsdepartementet vidare, att departementet för sin del ansåge, att skillnaden mellan anbuds- och värderingssumman ifråga om Hagen med Nygård icke vore större än att anbudet för undvikande av expropriation borde kunna antagas. Även det beträffande lägenheten Erikslund avgivna anbudet syntes på särskilda av departementet anförda skäl kunna godtagas. Däremot syntet det bliva nödvändigt att tillgripa expropriation beträffande fastigheterna Hagaberg, Nyboda, Tallmälän med Stenhagen och Anderslund, då de beträffande dessa fastigheter avgivna anbuderna vore alltför höga i förhållande till de värden, som åsatts vid den förenämnda värderingen.

¹⁾ Jämte fri bostad.

I fråga om kostnaderna för de ifrågasatta markförvärven anförde fortifikationsdepartementet, att desamma med hänsyn till den ovissa prissättningen vid expropriation endast läte sig approximativt beräknas. Ehuru lägre priser med skäl syntes kunna påräknas i de fall då enligt vad här förut anförts expropriation borde tillgripas, syntes man dock försiktigtvis böra räkna med att köpe- och löseskillingarna tillhopa komme att uppgå till ett belopp motsvarande summan av de avgivna anbudena eller 134,000 kronor. Härtill komme kostnaderna för expropriationsförfarande och utredningar ävensom för avstyckning och lagfart, vilka kostnader tillhopa kunde beräknas till omkring 4,000 kronor. Fortifikationsdepartementet hemställde därför, att för utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde måtte för budgetåret 1937/38 anvisas ett belopp av 138,000 kronor.

Detta arméförvaltningen förslag föranledde emellertid icke någon framställning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida.

I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen nu återkommit till frågan om inköp av mark för utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde. Arméförvaltningen har därvid hänvisat till innehållet i fortifikationsdepartementets förenämnda skrivelse den 27 november 1936 samt i anslutning därtill anfört följande:

Sedan denna skrivelse avlåtits har, såvitt ämbetsverket inhämtat, några andra förändringar i äganderättsförhållandena rörande de till förvärv avsedda fastigheterna icke inträffat, än att ägaren till Ströms skog E. Svensson avlidit. Stårbhuset efter Svensson har i skrivelse till hovförvaltningen å Rosersbergs slott den 1 juli 1939 anfört i huvudsak följande.

Till Ströms gård hörande skog hade av skjutskolan vid Rosersberg utnyttjats vid skarpskjutningar så att skjutning ägt rum mot skogen ifråga. Vintern 1938 hade avverkning verkstälts å skogen och virket försågats vid Krogsta gårds såg. Under sågningen hade anmärkning gjorts därom, att virket vore svårsågat och att den använda klingan tagit skada. Anledningen härtill hade uppgivits vara förekomsten av kulor i träden från skjutskolans övningar. Vederbörande ägare av sågen hade förklarat, att Ströms gård icke vidare kunde få dylikt virke försågat. I försågat skick hade virket icke kunnat uppskattas annat än till sekunda sådant dels på grund av att det icke kunnat försågas utan åverkan efter kulorna och dels på grund av förekomsten av dylika i det försågade virket. Vid ovan angivna skjutningar gäve alltid vederbörande order, att å skogen betande djur skulle föras från densamma. På grund härav hade Ströms gård för egen del aldrig kunnat utnyttja betet. Gårdens läge i förhållande till skogen gjorde att dylika djurtransporter ej läte sig göra. Såväl skjutningarna mot skogen som order att skogen skulle utrymmas syntes från skjutskolans sida vara ett intrång i äganderätten. Stårbhuset hemställde fördenskull, att hovförvaltningen måtte vidtaga åtgärder för att intrånget icke vidare måtte upprepas. Stårbhuset ansåge emellertid att detsamma lidit förlust och komme att framdeles förorsakas sådan genom skjutskolans skjutningar mot skogen, varför stårbhuset hemställde, att hovförvaltningen måtte låta uppskatta den skada, som vållats stårbhuset.

Sedan stårbhusets skrivelse remitterats till chefen för skjutskolan, har denne föreslagit ståthållaren å Rosersbergs slott att anmoda stårbhuset att träda i direkt förhandling med honom angående ersättningsanspråk och värdering av skador.

Vad stärbhuset enligt ovan anført synes arméförvaltningen utgöra ytterligare skäl, utöver de i fortifikationsdepartementets ovanberörda skrivelse angivna, för förvärv av ifrågavarande fastigheter för kronans räkning. Såsom ovan nämnts beräknades år 1936 att ett belopp av 138,000 kronor kunde bli erforderligt för ändamålet. Med hänsyn till härefter inträffad prisstegring på fastighetsmarknaden lär man nu få räkna med högre kostnader för ifrågavarande markförvärv.

I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att för förvärv av mark för utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett belopp av 160,000 kronor.

Av en handlingarna i förevarande ärende bifogad karta över Rosersberg med omgivning framgår, att det till infanteriskjutskolan upplåtta övningsområdet vid Rosersberg i sin norra del i det närmaste avskäres av vissa i enskild ägo varande markområden, vilka från såväl öster som väster tränga in i skolans område. Givetvis medför detta förhållande stora olägenheter vid anordnandet av skjutövningar i denna del av övningsfältet. Åtgärder synas därför böra företagas för förvärvande av dessa markområden. Arméförvaltningen har beräknat det härför erforderliga medelsbehovet till 160,000 kronor. Emot denna beräkning synes intet vara att erinra.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utvidgning av infanteriskjutskolans övningsområde* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 160,000 kronor.

[16.] **Inköp av övningsterräng för Norrlands trängkår.** I sin förenämnda skrivelse den 27 september 1939 anmälde arméförvaltningen, att behov föreläge av inköp av mark för utökande av övningsterrängen vid Norrlands trängkår, ävensom att ämbetsverket, i avvaktan på vidare utredning i ärendet, i sina medelsäskanden för budgetåret 1940/41 för omförmälda ändamål beräknat ett belopp av 15,500 kronor.

Sedermera har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t den 20 oktober 1939 framlagt resultatet av en utav styrelsen verkställd utredning i ärendet och därvid anført bland annat följande:

Med skrivelser till arméförvaltningens fortifikationsstyrelse den 22 juni 1938 och den 10 juni 1939 har chefen för Norrlands trängkår insänt förslag till förvärv av mark för utökning av kårens övningsfält. I det den senare skrivelsen bilagda förslaget anføres följande.

Kårens övningsfält hade under de senaste åren visat sig otillräckligt för övningarnas ändamålsenliga bedrivande. För att bereda de ökade utbildningskontingenterna sådant utrymme att de icke störande inverkade på varandra samt för att erhålla erforderlig omväxling i terräng hade övningarna mer än önskvärt vore måst förläggas till platser utom kårens område. Detta kunde givetvis icke ske utan att såväl ökade kostnader uppstode som även att längre tid åtginge för övningarnas genomförande. Därtill komme även svårigheter, som ofta uppstode, ifråga om disponerandet av enskilda tillhöriga markområden för militära övningar. Marken på övningsfältet bestode av s. k. vitsand, d. v. s. sand som i sina egenskaper mycket liknade flyg-

sand. Om den tunna och ömtåliga »grässvål», som täckte de öppna delarna av fältet, genom körning, ridning eller annorledes bleve skadad, hade det visat sig mycket svårt att återställa gräsvallen. Fältet kunde icke stå emot den »slitning», som övningarna numera förde med sig. Delar av fältet hade måst avstängas från begagnande och inhägnas. Försök hade gjorts att genom utläggande av grästuvor, isäning och dylikt avhjälpa skadorna. Med hänsyn till dessa förhållanden hade behov uppstått att genom utökning av övningsfältet bereda gynnsammare betingelser för övningarnas ändamålsenliga bedrivande samt möjlighet att begränsa slitningen å det nuvarande fältet, så att icke obotliga skador uppstode. Under hand hade nu tillfälle erbjudits att för kronans räkning förvärva ett större sammanhängande område — omkring 20 hektar — beläget cirka 1 kilometer öster om etablissemnet. Områdets belägenhet framginge av tvenne förslaget bilagda kartor. Det hade utverkats, att området utan kostnadsökning finge utökas i nordväst med en mindre del av ett ägaren tillhörigt skogsskifte, med vilket området ur övningssynpunkt lämpligen borde utökas. Minst halva arealen utgjordes av god åkerjord med lermylla av sådan beskaffenhet, att återväxt av gräsvallen under alla förhållanden vore tryggad. Återstoden, d. v. s. den södra delen, bestode av skogsmark med växande skog, vilken med hänsyn till belägenheten borde anses värdefull. Till området hörde cirka 800 meter strand- och vattenrätt. Hela området vore synnerligen lämpligt som övningsterräng. Området hade av ovan anförda skäl arrenderats av kåren för tiden från och med den 15 juni 1938 till och med den 31 mars 1940. Därest kronan förvärvade området, kunde gräsväxten tillgodogöras såsom betesmark för kårens stamhästar. — — — Det begärda priset, 15,000 kronor, syntes skäligt. Enligt uppgift syntes avsikten vara att exploatera området såsom tomtmark, därest kronan nu icke förvärvade detsamma. Då erforderlig utvidgning i anslutning till kårens övningsfält på grund av bebyggelse icke vore möjlig och tillfället att förvärva ifrågavarande område icke syntes böra försummas, hemställde kårchefen, att styrelsen måtte vidtaga skyndsamma åtgärder för förvärv av detsamma.

Av utredning, som i ärendet verkstälts av distriktslantmätaren G. Ackell och av överlantmätaren i Västernorrlands län, framgår, att det till inköp föreslagna området utgöres av en ägolott av fastigheterna Skedom 1⁴ och 4¹ i Multrä socken, belägen mellan Ångermanälven i söder och ett skogsskifte i norr, ävensom av viss skogsmark norr om nämnda ägolott, att inom området finnas dels fyra avstyckade fastigheter, nämligen Skogsbacka 1¹, samt Loka 1¹, 2¹ och 3¹, dels en äldre väg, en sandplats och ett båtsmanstorp, samfälliga för åtskilliga fastigheter, dels ock en ny väg, tillhörande fastigheterna Skedom 1⁴ och 4¹ men upplåten med vägrätt.

I ett den 13 juni 1938 avgivet och den 3 juni 1939 förnyat anbud, gällande till den 1 juli 1940, har ägaren av ovanberörda ägolott och skogsmark, A. Hellström i Sollefteå, erbjudit sig att till Kungl. Maj:t och kronan försälja samma ägolott och skogsmark mot en köpeskilling av 15,000 kronor och på vissa angivna villkor i övrigt.

För egen del får fortifikationsstyrelsen anföra följande.

Av utredningen i ärendet läres framgå, att Norrlands trängkår är i stort behov av ökad övningsterräng. Det till inköp föreslagna området, som för närvarande arrenderas av kåren och utnyttjas för dess övningar, har visat sig lämpligt för ändamålet. Därest kronan icke nu förvärfvar området ifråga, finnes emellertid ingen säkerhet för att kåren i fortsättningen skall kunna få disponera detsamma. De inom området belägna, ovanberörda avstyckade fastigheterna och samfälligheterna synas icke i detta sammanhang behöva av kronan förvärfvas. Det erbjudna försäljningspriset för det till förvärv ifråga-

sätta området, 15,000 kronor, synes vara för kronan fördelaktigt. Härtill komma kostnaderna för avstyckning, lagfart och utredning i ärendet m. m., vilka beräknas till ett belopp av 500 kronor.

Av utredningen i ärendet torde framgå, att Norrlands trängkår är i behov av ökat övningsområde. Då det nu av arméförvaltningen till inköp föreslagna området såväl beträffande läge som terrängbeskaffenhet synes vara lämpligt såsom övningsområde, och då icke något synes vara att erinra mot de för markförvärvet beräknade kostnaderna, 15,500 kronor, anser jag mig böra tillstyrka, att medel för ändamålet äskas av riksdagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Inköp av övningsterräng för Norrlands trängkår* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,500 kronor.

[17.] **Inköp av fältskjutningsterräng för Västernorrlands regemente.** Arméförvaltningen har i sin förenämnda skrivelse den 27 september 1939 meddelat, att chefen för Västernorrlands regemente i skrivelse till ämbetsverkets fortifikationsstyrelse den 27 juni 1939 meddelat, att regementet vore i mycket trängande behov av terräng för bedrivande av fältmässig skjutning med skarp ammunition, då sådan terräng icke funnes i rimlig närhet till regementets etablisserment. Regementschefen hade därför låtit verkställa undersökning angående möjligheterna för lösning av denna fråga på lämpligt sätt. Denna undersökning hade givit vid handen, dels att utmärkt fältskjutningsterräng funnes vid Tjärnmyran cirka fyra kilometer söder om regementets kaserner, dels ock att ett därstädes för ändamålet utsett område, som funnes utmärkt å två vid regementschefens skrivelse fogade kartor och utgjordes av fastigheterna Övergård med Önsta ¹²³, ¹⁵⁸, ¹⁶¹, ¹⁶² och ¹³² i Sollefteå socken, kunde enligt av vederbörande jordägare avgivna försäljningsanbud, som vore för dem bindande till den 1 oktober 1940, förvärfvas av kronan för tillhoppa 53,000 kronor. Då området jämte därå uppförda byggnader och växande skog vid av länsjägmästaren Per Ödman och två skiftesgodemän i orten verkställda värderingar uppskattats till tillhoppa 72,000 kronor, vore ett inköp av området för sålunda erbjudet pris enligt regementschefens åsikt förmånligt för kronan.

I fortsättningen av sin skrivelse hade regementschefen vidare anført, att regementet genom förvärv av berörda område skulle erhålla lämplig fältskjutningsterräng, där fältmässig skjutning skulle kunna utföras av skyttekompani och lägre förband. Eldställningar skulle därvid kunna erhållas i olika linjer och i omväxlande terräng. Eldgivning syntes utan allt för omfattande säkerhetsanordningar kunna utföras för alla vapen inom skyttekompani, och med tunga vapen skulle skjutning kunna ske på avstånd av över en kilometer. Dessutom skulle skjutriktingarna kunna variera åt flera olika håll och målterrängen medgäve omväxling. För regementets övningar utom kasernerna skulle området med dess närbelägenhet till kasernetablissermentet och framför allt dess tillgång på skogsterräng samt även på öppen och

småbruten sådan, där terrängen oinskränkt kunde utnyttjas för fältmässig utbildning, komma att bliva av synnerligen stort värde.

Slutligen hade regementschefen framhållit, att för bekostande av vissa underhållsarbeten m. m. å de byggnader, som funnes å de till inköp ifrågasatta områdena, borde beräknas ett belopp av 20,000 kronor samt för uppförande av två betongskyddshus i den blivande målterrängen ett belopp av 6,500 kronor.

Arméförvaltningen har vidare meddelat, att fortifikationsstyrelsens skjutbaneofficer efter å platsen verkställd undersökning tillstyrkt den av regementschefen gjorda framställningen, ävensom att fortifikationsstyrelsens domänofficer i yttrande i ärendet förklarat, att han funne de försäljningsanbud, som avgivits beträffande de till förvärv avsedda fastigheterna, fördelaktiga för kronan.

Slutligen har arméförvaltningen för egen del anfört följande:

Av utredningen i ärendet har ämbetsverket funnit framgå, såväl att Väster-norrlands regemente är för utbildningen vid detsamma i stort behov av fältskjutningsterräng, som ock att chefs för nämnda regemente förslag till anskaffande av sådan genom inköp mot en summa av 53,000 kronor av ett härför utsett markområde vid Tjärnmyran i Sollefteå socken är fördelaktigt för kronan. Arméförvaltningen tillstyrker därför, att för bestridande av kostnaderna för inköp av berörda område samt för utförande av erforderliga reparations- m. fl. arbeten å befintliga byggnader å området och för uppförande å detsamma av två betongskyddshus av riksdagen äskas ett anslag av 80,000 kronor.

Även jag anser mig med hänsyn till vad sålunda förekommit böra tillstyrka, att medel nu äskas av riksdagen för inköp av de i det föregående omförmälda fastigheterna Övergård med Önsta 1²³, 1⁵⁸, 1⁶⁸, 1⁶² och 1³² i Sollefteå socken för att användas såsom fältskjutningsterräng för Väster-norrlands regemente. Emot det för fastigheterna beräknade köpeskillingsbeloppet, 53,000 kronor, har jag icke något att erinra. Härtill torde böra läggas ett belopp av 1,000 kronor för bestridande av lagfartskostnader m. m. för köpet. Däremot anser jag mig icke i detta sammanhang böra beräkna några medel för underhållsarbeten m. m. å de å fastigheterna befintliga byggnaderna eller för uppförande av betongskyddshus i den blivande målterrängen.

I enlighet med vad sålunda anförts skulle medelsbehovet för ifrågasvarande ändamål alltså komma att uppgå till 54,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Inköp av fältskjutningsterräng för Väster-norrlands regemente* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 54,000 kronor.

[18.] **Inköp av mark för kulspruteskjutbanor.** I sin skrivelse den 27 september 1939 har arméförvaltningen gjort framställning om anvisande av medel för bland annat inköp av mark dels för kulspruteskjutbana för Jämtlands fältjägerregemente dels ock för luftvärnskulspruteskjutbana å Brändön.

Beträffande förslaget om markinköp för *kulspruteskjutbana vid Jämtlands fältjägarregemente* har arméförvaltningen meddelat, att detsamma vore föranlett av en utav chefen för nämnda regemente den 10 juni 1939 avlåten skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, däri regementschefen, bland annat, framhållit, att det redan tidigare mött stora svårigheter att inom föreskriven tid medhinna skjututbildningen vid regementet, som för detta ändamål endast disponerade en skjutbana med 24 tavelställ. Dessa svårigheter hade emellertid under de senaste åren avsevärt stegrats dels genom att värnpliktskontingenten ökats, dels genom att ett större antal värnpliktiga numera skulle utbildas i kulsprutetjänst, dels ock genom förläggning till regementet av studentkompaniets vinterlinje. Framdeles komme olägenheterna av att endast en skjutbana disponerades att ytterligare ökas till följd av att vintersoldatskolans skjututbildning då även måste tillgodoses. För undanröjande av de nämnda olägenheterna hade regementschefen föreslagit, att vid regementet skulle anläggas en kulspruteskjutbana, vilken borde givas ett sådant utförande, att gevärsskjutning kunde äga rum å densamma. I samband härmed hade regementschefen föreslagit, att för den ifrågasatta nya banan skulle inköpas ett Östersunds stad tillhörigt markområde, som vore beläget omedelbart sydost om regementets nuvarande skjutbana och i höjd med denna.

Arméförvaltningen har vidare i sin förenämnda skrivelse meddelat, att Östersunds stadsfullmäktige bemyndigat stadens drätselkammare att försälja det för den avsedda skjutbanan behövlige området efter ett pris av 300 kronor för hektar. Härjämte hade arméförvaltningens fortifikationsstyrelse uppdragit åt jägmästaren H. Ouchterlony att verkställa värdering av stadens ifrågavarande markområde. I ett den 29 juni 1939 avgivet utlåtande hade Ouchterlony bland annat anført, att området vore beläget å stadsägorna nr:is 160 och 162, som benämndes Wallingmoskiftet III och utgjorde en triangel med långsida, 1590 meter, mot regementets nuvarande skjutbana och kortsida, 240 meter, mot den s. k. Röjningen, att enligt erhållna upplysningar den erforderliga arealen utgjorde 17.64 hektar, att av området 9.88 hektar utgjordes av myrmark, varav 9.14 hektar vore tämligen väl avdikad, och 7.76 hektar av skogsmark, att hela området med undantag av 0.74 hektar myrmark vore skogbeväxt, samt att skogstillgången å området vid okulärbesiktning av skog från och med 10 centimeter vid brösthöjd beräknats till cirka 525 kubikmeter fast mått. Värdet å området hade av jägmästaren Ouchterlony beräknats sålunda:

525 kubikmeter barr- och lövskog å 6 kronor	3,150: —
17.64 hektar mark med skog under 10 centimeter vid brösthöjd ..	1.764: —

Summa kronor 4,914: —

På grund av områdets lämplighet för odling och bebyggande samt närbelägenhet till landsväg hade Ouchterlony funnit det av staden begärda priset, 300 kronor per hektar eller för hela området 5,294 kronor, ej oskäligt.

Efter att vidare hava meddelat, att fortifikationsstyrelsens skjutbaneofficer dels tillstyrkt, att det förut omförmälda, Östersunds stad tillhöriga mark-

området inköptes för den avsedda skjutbaneanläggningen, dels ock uppskattat de särskilda kostnaderna för den nya banans anläggande till 85,000 kronor, har arméförvaltningen för egen del anfört följande:

Den verkställda utredningen synes oförtydligt ha givit vid handen, att det är ofrånkomligt, att en kulspruteskjutbana anlägges för Jämtlands fältjägarregemente, för att regementets skjututbildning skall kunna bedrivas enligt gällande föreskrifter. Vad platsen för en sådan bana beträffar synes denna böra förläggas i anslutning till nuvarande skjutbana, varigenom såväl önskad centralisation av handräckningstjänst m. m. vinnes, som ock tidsödande förflyttningar av truppen undvikas. Det av Östersunds stad för erforderligt område — 17,6441 hektar — fordrade priset, 300 kronor för hektar eller för hela området 5,293 kronor 23 öre, synes fullt skäligt och godtagbart. Till kostnaderna för själva markförvärvet komma kostnaderna för avstyckning och lagfart m. m. i samband därmed. Mot den av skjutbaneofficeren beräknade kostnaden för banans anläggande har ämbetsverket intet att erinra.

I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att för inköp av mark för kulspruteskjutbana för Jämtlands fältjägarregemente ävensom för anläggande av sådan bana måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett belopp av 90,400 kronor eller, i runt tal, 90,000 kronor.

Arméförvaltningens förslag om inköp av mark för anläggande av en kulspruteskjutbana vid Jämtlands fältjägarregemente anser jag mig böra biträda. Emot de för själva markförvärvet beräknade kostnaderna, omkring 5,300 kronor, synes icke något vara att erinra. Till detta belopp torde böra läggas en summa av 200 kronor för bestridande av med köpet förenade avstycknings- och lagfartskostnader, vadan alltså medelsbehovet för ändamålet skulle uppgå till 5,500 kronor.

Förslaget om att i detta sammanhang beräkna medel jämväl för den planerade skjutbanans anläggande anser jag mig däremot icke kunna biträda.

I fråga om förslaget att inköpa mark för *luftvärnsskulspruteskjutbana å Brändön* har arméförvaltningen anfört bland annat följande:

I skrivelse till arméförvaltningens fortifikationsstyrelse den 23 december 1938 uppdrog chefen för armén åt styrelsen att i samråd med ämbetsverkets tygdepartement låta undersöka möjligheterna av att anordna luftvärnsskulspruteskjutning å Brändön i Nederluleå socken av Norrbottens län.

I anledning härav har på uppdrag av fortifikationsstyrelsen utredning i förevarande avseende verkställts av styrelsens domänofficer och skjutbaneofficer samt en av tygdepartementet förordnad representant.

Efter fullgjort uppdrag hava nämnda sakkunniga anmält, att utredningen givit vid handen, att för anordnande av luftvärnsskulspruteskjutning lämplig plats finnes å Brändöns södra del och att de därstädes därför utsett ett avgränsat område, som syntes böra av kronan förvärvas för ändamålet.

Angående detta område har domänofficeren i ett av honom den 21 mars 1939 avgivet yttrande anfört i huvudsak följande:

Nämnda område, som innehölle i areal cirka tre hektar, utgjordes av skogsmark, beväxt med medelålders barrskog samt kunde enligt av vederbörande jordägare, två till antalet, avgivna försäljningsanbud, som vore för dem bindande till den 1 september 1940, av kronan förvärvas för ett pris av 25 öre per kvadratmeter. Detta pris syntes visserligen domänofficeren vara högt tilltaget, men dock ej högre, än att detsamma borde kunna god-

tagas av kronan. Vid en värdesättning av området finge nämligen icke förbises, att områdets läge vid S. Sigfridsöfjärden av Bottenhavet inbjöde till sportstugebebyggelse, så mycket mer som en sommarstuga redan funnes uppförd i områdets omedelbara närhet. Man torde därför böra räkna med, att vid en eventuell expropriation värdet i viss mån komme att sättas efter tomtpris. Vid godkännande av det sålunda fordrade priset, 25 öre per kvadratmeter, skulle köpeskillingen för området ifråga, vilket, såsom ovan nämnts, hade en areal av cirka tre hektar, komma att uppgå till cirka 7,500 kronor. Härtill borde emellertid även läggas kostnader för avstyckning av området och för lagfart å fången m. m., vadan kostnaderna för förvärv av området syntes böra beräknas till i runt tal 8,000 kronor.

Arméförvaltningen har vidare meddelat, dels att fortifikationsstyrelsens skjutbaneofficer i anslutning till den sålunda verkställda utredningen anfört, att det utsedda området syntes uppfylla de fordringar, som jämlikt för närvarande gällande bestämmelser borde ställas på en luftvärnsskjutbaneanläggning i terrängen, dels ock att såväl skjutbaneofficeren som domänofficeren ansåge, att å området borde uppföras en värmestuga och en förrådsbod, för vilken kostnaderna beräknats till tillhoppa 9,000 kronor.

Under hänvisning till vad sålunda förekommit har arméförvaltningen i sina medelsäskanden för budgetåret 1940/41 för ifrågavarande ändamål beräknat ett belopp av (8,000 + 9,000 =) 17,000 kronor.

Arméförvaltningens ifrågavarande förslag anser jag mig så tillvida böra biträda, att jag tillstyrker, att medel nu äskas av riksdagen för inköp av erforderlig mark för en luftvärnsskulspruteskjutbana å Brändön. Emot det härför beräknade beloppet, 8,000 kronor, har jag icke något att erinra.

I enlighet med vad nu anförts bör medelsbehovet för de av mig i det föregående förordade markinköpen för kulspruteskjutbanor beräknas sålunda:

Inköp av mark för kulspruteskjutbana vid Jämtlands fält- jägarregemente	kronor	5,500: —
Inköp av mark för luftvärnsskulspruteskjutbana å Brändön »	»	8,000: —
Summa kronor		13,500: —

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Inköp av mark för kulspruteskjutbanor* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 13,500 kronor.

[19.] **Utvidgning av Grytans skjutfält.** Sedan arméförvaltningen i sin skrivelse den 27 september 1939 anmält, att ämbetsverket, i avvaktan på närmare utredning i ärendet, i sina medelsäskanden för budgetåret 1940/41 beräknat ett belopp av högst 200,000 kronor för utvidgning av Grytans skjutfält, har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 november 1939 meddelat, att den sålunda avsedda utredningen, vilken handhafs av styrelsen, numera slutförts samt i samband därmed anfört bland annat följande:

Sedan genom arméorder anbefallts verkställande av utredning rörande förläggning av artilleriets vinterskjutskola till Norrlands artilleriregementes

skjutfält Grytan samt nya säkerhetsföreskrifter vid skjutning med artilleripjäser utfärdats, har chefen för nämnda regemente i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 28 juni 1939, under hänvisning till en skrivelsen bilagd av honom den 23 mars 1939 till chefen för II arméfördelningen insänd utredning, bland annat anhallit, att genom styrelsens försorg medel måtte äskas dels till inköp av mark för skjutfältets utvidgning för möjliggörande av säkerhetsföreskrifternas följande vid skjutning, dels ock till utförandet av i samband med utvidgningen erforderliga röjnings- och vägarbeten m. m.

I regementschefens berörda utredning anföres i huvudsak följande:

Genom arméorder den 3 mars 1939 nr 3500 hade säkerhetsbestämmelser utfärdats för skjutning med artilleripjäser. Med anledning av dessa bestämmelser samt med hänsyn till att möjligheter till omväxling i uppställningsplatser för pjäserna borde finnas, vore en utvidgning av fältet ofrånkomlig. För beredande av grupperingsmöjlighet vid skjutning i högre förband vore likaledes en utvidgning högst önskvärd. Av en utredningen bilagd skjutfältskarta framginge, att utvidgningen borde ske å fältets båda sidor i dess längdriktning, varvid särskilt framhölles, att å södra fronten ypperlig batteriplatsterräng därigenom skulle vinnas. Vid förslaget uppgörande hade på grund av att terrängen vore skogbevuxen säkerhetsbestämmelserna för 7 centimeters kanon och luftbrisadeld ansetts vara tillräckliga även vid skjutning med pjäser av grövre kaliber. För att skjutfältet skulle kunna ändamålsenligt utnyttjas fordrades emellertid nyanläggning av vägar, utdikning av vattensjuk mark, skogsröjning samt uppförande av skyddshus och observationsvärn m. m. För den skull syntes det synnerligen önskvärt, att i ett anslagsäskande upptoges såväl kostnad för nyinköp av mark som för skjutfältets iordningställande.

De till inköp föreslagna områdena hava värderats av jägmästaren H. Ouchterlony, därvid likväl för minskning av de av utvidgningen berörda markägarnas antal undantagits den västligaste delen av det söder om fältet belägna området. Av ett den 8 oktober 1939 dagtecknat värderingsinstrument framgå de i områdena ingående fastigheternas namn och areal samt dem åsatta saluvärden m. m. Vidare har genom nämnde jägmästares försorg anbud å försäljning till kronan av de berörda fastigheterna införskaffats.

Efter verkställd granskning av värderingsinstrument och anbud har fortifikationsstyrelsens domänofficer i en den 18 oktober 1939 avgiven promemoria i huvudsak anfört följande:

Det till inköp föreslagna området omfattade en areal av 549.70 hektar, varav 32.55 hektar odlad jord och 517.15 hektar skogs- och myrmark. Sistnämnda ägoslag vore sålunda förhärskande. Ingen bebyggelse med undantag för fäbodrar och sommarstugor funnes inom området. Den befintliga ståndskogen vore i många fall ej av större värde. Det vore sålunda här icke fråga om dyrbar mark. Värderingssumman slutade på 107,805 kronor, vilket gäve ett medelvärde av omkring 196 kronor per hektar med skog. Vid åsättandet av detta värde hade hänsyn emellertid icke tagits till det intrång, som genom en försäljning av områdena åsamkades stamfastigheterna. Värderingsmannen hade anfört, att samtliga fastigheter berövades bete och husbehovsskog i så hög grad att avsevärda svårigheter komme att uppstå för markägarna. Detta för fastigheterna så besvärande intrång syntes i detta fall få anses nedsätta desammas värde med omkring 50 procent av de från stamhemmanen borttagna delarnas nuvärde. I överensstämmelse härmed syntes de anbud kunna antagas, som understeg värderingspriset ökat med 50 procent.

För egen del har fortifikationsstyrelsen i huvudsak anfört, att utredningen i ärendet syntes hava givit vid handen, att en utvidgning av Grytans skjutfält med nödvändighet måste komma till stånd för att utfärdade säkerhetsbestäm-

melser vid skjutning skulle kunna följas och någon omväxling kunna beredas i fråga om platserna för artilleripjäsernas uppställning. Utvidgningen syntes böra företagas med de områden, som av jägmästaren Ouchterlony föreslagits och som närmare angivits å en domänofficerens promemoria bilagd karta över skjutfältet och angränsande fastigheter. Med tillämpning av de av domänofficeren angivna beräkningsgrunderna skulle av de avgivna försäljningsanbudena sådana med anbudssummor å tillhoppa 111,000 kronor kunna antagas. Därefter skulle återstå fyra ägolotter, å vilka alltför höga försäljningsanbud angivits. Enligt de nyssnämnda beräkningsgrunderna skulle för förvärvande av dessa lotter erfordras ett belopp av 9,345 kronor eller i runt tal 9,500 kronor. För bestridandet av kostnaderna för avstyckning och lagfart, för eventuellt erforderligt expropriationsförfarande samt för utredningar m. m. syntes man böra räkna med ett belopp av 4,500 kronor, varjämte ett belopp av 50,000 kronor borde beräknas för skjutfältets iordningställande. För markförvärvet i dess helhet samt för utförande av behövliga arbeten skulle alltså erfordras tillhoppa $(111,000 + 9,500 + 4,500 + 50,000 =)$ 175,000 kronor, vilket belopp alltså borde för ändamålet anvisas för nästkommande budgetår.

Av den handlingarna i ärendet bifogade kartan över Grytans skjutfält och angränsande fastigheter framgår, att nämnda skjutfält har en alltför ringa bredd för att, samtidigt som de för skarpskjutning med artilleripjäser föreskrivna säkerhetsbestämmelserna iakttagas, medgiva den omväxling i avseende å batteriplatserna, som är nödvändig för skjututbildningens tillfredsställande bedrivande. En utvidgning av skjutfältet i sidled synes därför vara av behovet synnerligen påkallad, vadan åtgärder torde böra vidtagas för förvärvande av härför erforderlig mark. Fortifikationsstyrelsen har i sådant hänseende föreslagit, att en markareal av omkring 550 hektar måtte för ändamålet förvärfvas för en beräknad kostnad — inklusive utgifterna för avstyckning, lagfart och eventuellt expropriationsförfarande — av 125,000 kronor. Detta förslag anser jag mig böra biträda och tillstyrker därför, att medel för ändamålet nu äskas av riksdagen. Däremot anser jag mig icke böra i detta sammanhang ifrågasätta anvisandet av särskilda medel för skjutfältets iordningställande.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utvidgning av Grytans skjutfält* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 125,000 kronor.

[20.] **Utvidgning av Västerbottens regementes övningsfält.** I sin skrivelse den 27 september 1939 anmälde arméförvaltningen, att behov föreläge av utvidgning av Västerbottens regementes övningsfält, ävensom att ämbetsverket, i avvaktan på ytterligare utredning i ärendet, i sina medelsäskanden för budgetåret 1940/41 till inköp av för utvidgningen erforderlig mark beräknat ett belopp av högst 100,000 kronor.

Med förmälan, att den omförmälda utredningen, vilken handhäfts av arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, numera slutförts, har nämnda styrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 november 1939 anfört bland annat följande:

Rörande behovet av en utvidgning av Västerbottens regementes övningsfält har regementschefen i skrivelse till fortifikationsstyrelsen den 13 juli 1939 anfört som följer.

Genom expropriation av vissa markområden år 1931 erhöll övningsfältet sina nuvarande gränser. Denna utvidgning av fältet medförde ur utbildnings-synpunkt stora fördelar i det att skolskjutningsbanan nu fullt kunde utnyttjas för skjutande av de av Kungl. Maj:t fastställda övningarna. Vad den fältmässiga skjutningen beträffade uppfyllde emellertid fältet efter den senaste utvidgningen icke de fordringar, som man borde och måste ställa på ett övningsfält vid modern utbildning. Övningsfältet medgäve icke i nuvarande begränsning ett fullt utnyttjande av de tunga vapnen. Genom dessas utveckling samt tillkomsten av nya vapen och ny ammunition kunde icke eldöppningsområden och ej heller målområden så väljas att en tillfredsställande övning erhöles. Även ur säkerhetssynpunkt vore det av största vikt, att övningsfältet utvidgades. Upprepade klagomål hade på senaste tiden framförts av markägarna omedelbart norr om övningsfältet, vilka ej utan risk för sina liv hade kunnat fortsätta sina arbeten på sina egna områden, då skjutning pågått. — — — Då det vissa tider vore förenat med stora svårigheter att på ett effektivt sätt övervaka terrängen, hade regementschefen sett sig nödsakad att utfärda vissa restriktiva bestämmelser för fältmässig skjutning å fältet. I längden ansåg han sig dock icke kunna stå till svars med dessa förhållanden vare sig ur utbildnings- eller säkerhetssynpunkt. — — — För utbildning i fältskjutning vore numera en utvidgning av fältet nödvändig samt för den fältmässiga utbildningens bedrivande i övrigt av största betydelse. En utvidgning skulle även för Norrlands dragonregementes del medföra motsvarande fördelar, och syntes sålunda särskilt motiverad, då det här gällde två regementen.

Efter att därpå hava meddelat, att vid regementschefens nyssnämnda skrivelse varit fogade, bland annat, dels karta utvisande den föreslagna utvidgningen, dels beskrivning över fastigheterna, angivande deras beteckning, belägenhet, ägare och areal, dels ock värderingsinstrument, har fortifikationsstyrelsen anfört, att styrelsens skjutbaneofficer i en i ärendet avgiven promemoria framhållit, bland annat, att från hans sida intet vore att erinra mot det avsedda områdets omfattning och lämplighet.

Vidare har fortifikationsstyrelsen i sin nyssnämnda skrivelse anfört bland annat, att ägare av mark norr och väster om regementets övningsfält i skrivelser till såväl regementschefen som länsstyrelsen i Västerbottens län påtalat de olägenheter, som i vissa fall tillskyndades dem genom regementets skjutövningar. Vid en av regementschefen föranstaltad värdering av det till inköp föreslagna området hade detta åsatts ett värde av 95,000 kronor. Från samtliga ägare till i privat ägo varande delar av detta område hade försäljningsanbud införskaffats. Dessa anbud slutade å ett sammanlagt belopp av 246,060 kronor 60 öre. varjämte i många fall förbehåll gjorts om särskild ersättning för å skiftena befintlig skog. I området inginge dessutom ett kronan tillhörigt, under domänstyrelsens förvaltning stående skifte om 1.30

hektar av kronoparken Hedlunda i Umeå socken. I fråga om detta område hade emellertid domänstyrelsen förklarat, att styrelsen för sin del icke hade något att erinra mot att detsamma avgiftsfritt överfördes från domänfonden till arméförvaltningens förvaltning, under villkor att å området eventuellt befintlig skog, som kunde avverkas, ej inginge i överlåtelsen. I försäljningsanbuden hade markägarna fordrat, att i stället för tvenne samfällda vägar, som för närvarande ledde över det till förvärv avsedda området, skulle utmed gränsen för det utvidgade övningsfältet anläggas två nya vägar. Anläggningskostnaderna för dessa vägar hade av regementschefen beräknats till 8,530 kronor.

I fortsättningen av sin skrivelse har fortifikationsstyrelsen vidare meddelat, att styrelsens domänofficer i en den 30 oktober 1939 dagtecknad promemoria i ärendet anført följande:

Hela området vore uppskattat till ett värde av 95,000 kronor, medan anbudssumman å endast marken uppginge till 246,060 kronor. Skillnaden mellan dessa båda belopp vore redan den så avsevärd, att någon sammanjämkning ej vore tänkbar, utan vore det nödvändigt att härvidlag tillgripa expropriationsförfarande. Under nuvarande förhållanden vore det ganska vanskligt att göra en något så när tillförlitlig kostnadsberäkning för förvärvet, enär nu gällande priser kunde ha undergått en väsentlig förändring vid den tidpunkt — om ungefär ett år — då förvärvet skulle ske. Vid kalkylen kunde man lämpligen utgå från en något så när normal beräkningsgrund och till därvid erhållet belopp lägga en rundligt tilltagen reserv. Värderingspriset borde med hänsyn till att förvärvet avsåges ske genom expropriation ökas med 30 procent eller 28,500 kronor. Expropriationsvärdet beräknades alltså till $(95,000 + 28,500 =) 123,500$ kronor. Kostnaderna för väganläggningar m. m. hade av regementschefen beräknats till 8,530 kronor under förutsättning att vissa arbeten kunde utföras av regementets personal. Emellertid syntes man böra räkna med att civil arbetskraft måste användas i större utsträckning, samt att materialpriserna komme att stiga. En summa av 20,000 kronor syntes böra upptagas. Expropriations-, utrednings- m. fl. kostnader syntes vidare böra beräknas till 6,500 kronor. Ett sammandrag av kostnaderna gäve alltså en summa av $(123,500 + 20,000 + 6,500 =) 150,000$ kronor. I reserv borde därutöver beräknas 25,000 kronor eller för förvärvet i dess helhet alltså ett belopp av 175,000 kronor.

Slutligen har fortifikationsstyrelsen för egen del anført följande:

Av utredningen torde framgå att en utvidgning av Västerbottens regementes övningsfält är nödvändig, för att vid fältskjutning eldöppnings- och målområden så skola kunna väljas att en något så när fältmässig övning erhålles med de vapen, som stå till buds. Härtill kommer att ägarna av mark norr och väster om det nuvarande övningsfältet icke synas villiga att finna sig i de nuvarande förhållandena vid fältskjutning å övningsfältet, vilka enligt deras uppgifter skulle medföra livsfara för dem, som vid sådana tillfällen uppehölle sig å berörda ägor, samt allvarlig skadegörelse å därå växande skog. Även denna omständighet synes framtvinga en utvidgning av övningsfältet. Enligt styrelsens mening bör en sådan utvidgning avse det område, som angivits å ovanberörda till ärendet hörande karta. Den inom nämnda område belägna ägolotten om 1.30 hektar av kronoparken Hedlunda torde i detta sammanhang böra överföras från domänverkets till lantförsvarets förvaltning. Beträffande kostnaderna för förvärv av enskilda tillhöriga fastig-

heter och fastighetsdelar inom området ävensom för anläggande av behövliga vägar ansluter sig styrelsen helt till den uppfattning, åt vilken domänofficeren givit uttryck i sin ovanberörda promemoria.

I anslutning till vad sålunda anförts har fortifikationsstyrelsen hemställt, dels att för utvidgning av Västerbottens regementes övningsfält måtte för nästkommande budgetår anvisas, i stället för den av arméförvaltningen i dess skrivelse den 27 september 1939 beräknade summan, ett belopp av 175,000 kronor, dels ock att förenämnda område om 1.30 hektar av kronoparken Hedlunda i Umeå socken och Degerfors revir måtte överföras från domänverkets till lantförsvarets förvaltning.

Av den i ärendet förebragta utredningen torde framgå, att Västerbottens regementes nuvarande övningsfält icke är tillräckligt för anordnande i erforderlig omfattning av fältmässiga övningar i fältskjutning. Härtill kommer, att å övningsfältet bedrivna fältskjutningsövningar med trupp synas medföra allvarliga vådor för de personer, som av en eller annan anledning vid tiden för dessa övningar vistas å de markområden, som gränsa intill övningsfältet. Med hänsyn till dessa förhållanden lärer en utvidgning av fältet nu vara ofrånkomlig, och jag anser mig därför böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas för förvärvande av för utvidgningen erforderlig mark. Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse har i sådant hänseende föreslagit, att ett norr och väster om det nuvarande övningsfältet beläget markområde om cirka 250 hektar — däri inbegripet ett under domänstyrelsens förvaltning stående område om 1.30 hektar av kronoparken Hedlunda i Umeå socken av Degerfors revir — måtte förvärfvas för lantförsvarets räkning. Då ett markförvärv i enlighet med detta förslag synes vara ägnat att på ett lämpligt och väl avvägt sätt lösa den föreliggande frågan om anskaffande av utvidgad övnings- och fältskjutningsterräng för Västerbottens regemente, anser jag mig böra biträda detsamma. Eftersom skäliga försäljningsanbud icke kunnat erhållas å de i privat ägo varande, för inköp avsedda områdena, lärer, såsom arméförvaltningens domäntjänsteman framhållit, expropriationsförfarande få tillgripas för dessa områdens förvärvande. Med hänsyn härtill anser jag mig kunna godtaga det av fortifikationsstyrelsen för själva markförvärvet samt för expropriation, utredning m. m. beräknade kostnadsbeloppet ($123,500 + 6,500 + 25,000 =$) 155,000 kronor. Erforderlig medelsanvisning för bestridande av dessa kostnader torde därför nu böra äskas av riksdagen. Däremot anser jag mig icke i detta sammanhang böra ifrågasätta anvisandet av några medel för bestridandet av de i fortifikationsstyrelsens skrivelse omförmälda väganläggningar, som komma att föranledas av övningsfältets blivande utvidgning.

Frågan om överflyttande från domänstyrelsens till lantförsvarets förvaltning av det förut omförmälda området om 1.30 hektar av kronoparken Hedlunda torde framdeles för slutligt avgörande få underställas Kungl. Maj:ts prövning i samband med behandlingen av riksdagens blivande beslut beträffande övningsfältets utvidgning.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utvidgning av Västerbottens regementes övningsfält* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 155,000 kronor.

[21.] **Utvidgning av Svea trängkärs kasernområde.** I sin skrivelse den 27 september 1939 anmälde arméförvaltningen, att ämbetsverket i sina medelsäskanden för budgetåret 1940/41 beräknat ett belopp av högst 100,000 kronor för utvidgning av Svea trängkärs kasernområde i Linköping. Sedermera har arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, under åberopande av i ärendet verkställd utredning, i skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 december 1939 meddelat, att kostnaderna för de markförvärv, som erfordrades för den ifrågasatta kasernområdesutvidgningen, enligt de priser, som vederbörande markägare begärt för de till inköp avsedda områdena, skulle komma att uppgå till cirka 145,000 kronor. I samband härmed har fortifikationsstyrelsen hemställt, att för ifrågavarande markförvärv måtte för nästkommande budgetår anvisas — i stället för det av arméförvaltningen för ändamålet beräknade beloppet — en summa av högst 145,000 kronor.

Av handlingarna i ärendet synes framgå, att en utvidgning av Svea trängkärs nuvarande kasernområde är önskvärd och av behovet påkallad. Som emellertid frågan om inköp av härför erforderlig mark ännu icke föreligger i sådant skick, att densamma kan underställas Kungl. Maj:ts prövning, torde, i avvaktan på vidare utredning i ärendet, för de avsedda markförvärven behövt anslag i statsverkspropositionen bära upptagas med beräknat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kan komma att avlätas till riksdagen, för *Utvidgning av Svea trängkärs kasernområde* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av 145,000 kronor.

Marinförvaltningens delfond.

[22.] **Iståndsättningsarbeten å marinens byggnader.** I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1940/41 har marinförvaltningen anmält behov av medel för utförande av iståndsättningsarbeten å marinens byggnader. Till stöd härför har marinförvaltningen åberopat, att de underhållsanslag för byggnader m. m., som under budgetåren 1931/32—1937/38 anvisats till marinen, varit otillräckliga, varför underhållet av byggnader i betydande grad måst eftersättas. En överslagsberäkning gäve vid handen, att för under-

hållet anvisade medel med, lågt räknat, 700,000 kronor understege vad som under normala förhållanden bort hava ställts till förfogande. De knappa anslagen hade haft till följd en allt snabbare nedgång i byggnadernas standard. I många fall erfordrades därför nu en grundlig reparation för att återställa dem i det skick byggnadernas användning krävde. För ett istandsättande erfordrades emellertid nu större belopp än den ovan nämnda summan, 700,000 kronor, detta dels på grund av byggnadernas ökade förfall och dels på grund av ökade byggnadskostnader. Då de nödvändiga istandsättningsarbetena sålunda beräknades bliva av betydande omfattning föreslog marinförvaltningen, att kostnaderna för deras utförande fördelades å flera budgetår. För budgetåret 1940/41 syntes för ändamålet böra beräknas ett belopp av 300,000 kronor.

Av det sagda torde framgå, att en del av marinens byggnader på grund av bristande underhåll befinna sig i sådant skick, att ett ytterligare efter-sättande av nödiga reparations- och underhållsarbeten skulle medföra risk för att byggnaderna icke skulle kunna användas för avsedda ändamål. I likhet med marinförvaltningen finner jag det därför vara ofrånkomligt, att medel anvisas för bristernas avhjälpande. Storleken av det härför erforderliga beloppet synes emellertid nödvändiggöra, att kostnaderna i fråga fördelas på flera budgetår. För nästkommande budgetår synes med hänsyn till vikten av att andra, för försvarsberedskapen viktigare ändamål bliva i möjligaste mån tillgodosedda, anslagsbeloppet för ifrågavarande istandsättningsarbeten böra begränsas till hälften av det av marinförvaltningen äskade beloppet, eller 150,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Istandsättningsarbeten å marinens byggnader* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 150,000 kronor.

[23.] **Byggnader för central torpedverkstad.** Vid behandlingen senare i dag av frågan om anslag under fjärde huvudtiteln å tilläggsstat för budgetåret 1939/40 kommer jag att närmare redogöra för en av marinförvaltningen gjord framställning om anslagsmedel för anläggande av en ny central torpedverkstad. Jag föreslår därvid, att en dylik torpedverkstad måtte komma till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med ett av marinförvaltningen förordat förslag samt att för anläggningens påbörjande måtte å tilläggsstat för innevarande budgetår å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket upptagas ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Nämnda belopp utgör en del av det sammanlagda belopp om 5,960,000 kronor, vartill anläggningen kostnadsberäknats. Återstoden 2,960,000 kronor, har förutsatts skola komma att anvisas under budgetåret 1940/41. Därvid har jag vid behandlingen av sjöförsvarets medelsäskanden under driftbudgeten för nästa budgetår under punkten 106 föreslagit uppförande i riksstaten av ett särskilt reservationsanslag av 1,180,000 kronor för anskaffande av verkstadsinventarier m. m. för anläggningen. För anläggningens färdigställande er-

fordras sålunda ytterligare (5,960,000 — 3,000,000 — 1,180,000 =) 1,780,000 kronor. Detta belopp torde i överensstämmelse med marinförvaltningens i skrivelsen den 18 oktober 1939 gjorda framställning böra anvisas å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 under marinförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnader för central torpedverkstad* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,780,000 kronor.

[24.] **Brännoljecisterner för flottan.** Vid skilda tillfällen under de senaste åren hava medel ställts till förfogande för uppförande av brännoljecisterner för flottan. Sålunda hava 1939 års riksdagar för detta ändamål anvisat två särskilda reservationsanslag om tillhopa 1,630,000 kronor, nämligen dels på av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjord framställning (punkten 126) ett reservationsanslag av 700,000 kronor till brännoljecisterner för flottan och dels efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 67 till urtima riksdagen angående anvisande å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår av vissa ytterligare anslagsmedel ett reservationsanslag av 930,000 kronor till förstärkning av nyssnämnda anslag.

I sin skrivelse den 18 oktober 1939 rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästa budgetår har nu marinförvaltningen på skäl, som anföras i särskild skrivelse samma dag, gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för fortsatt utbyggande under budgetåret 1940/41 av bombsäkra cisterner för flottans oljebehov. Sedermera har marinförvaltningen med särskild skrivelse den 6 december 1939 överlämnat viss ytterligare utredning angående medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår.

Anslagsfrågan är av sådan natur, att det icke synes mig lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare redogöra för dess innebörd. Riksdagens vederbörande utskott torde i stället därom böra erhålla ytterligare upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

För egen del finner jag i likhet med marinförvaltningen ett fortsatt utbyggande av lagerutrymmen för flottans pann- och motorbrännoljor vara av sådan betydelse för vapnets krigsberedskap, att marinförvaltningens förevarande framställning om medelsanvisning för ändamålet med hänsyn till rådande utrikespolitiska förhållanden i största möjliga utsträckning torde böra vinna beaktande. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att ett belopp av 2,500,000 kronor äskas hos riksdagen för uppförande under budgetåret 1940/41 av brännoljecisterner för flottan.

Under återopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Brännoljecisterner för flottan* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,500,000 kronor.

[25.] **Ändringsarbeten inom sjökrigsskolans lokaler.** I skrivelse den 18 oktober 1939 med förslag till äskande av medel för vissa byggnadsföretag under budgetåret 1940/41 har marinförvaltningen hemställt om anvisande av medel för verkställande av om- och tillbyggnad av sjökrigsskolans lokaler. I avslutning därtill har ämbetsverket anfört bland annat följande:

Sjökrigsskolan hade enligt 1936 års försvarsbeslut utvecklats till en central utbildningsanstalt för marinens samtliga kadettkategorier. Antalet kadetter hade vidare enligt samma beslut ökats. Med hänsyn härtill vore utrymmet inom skolan icke tillräckligt. En ökning av antalet lokaler framstode därför som en angelägenhet av största vikt. I samband med frågan om ordnandet av ny förläggning av Stockholms örlogsbas hade marinförvaltningen föreslagit, att även frågan om ett nytt etablissemang för sjökrigsskolan skulle lösas. I avvaktan å att avgörande träffades därvidlag hade vissa provisoriska åtgärder enligt Kungl. Maj:ts medgivande vidtagits för att förbättra skolans lokalförhållanden. Så hade bland annat skett i enlighet med det medgivande angående ändringar av gällande inkvarteringsplan, som Kungl. Maj:t enligt beslut den 28 april 1939 lämnat. Härigenom hade möjliggjorts även en absolut nödvändig ökning av chefens för Ostkustens marindistrikt ämbetslokaler. Sedermera hade emellertid skolans lokalförhållanden undergått försämring, enär visst ytterligare utrymme måst avstås till chefen för Ostkustens marindistrikt för tillgodoseende av dennes på grund av den anfallda förstärkta försvarsberedskapen stegrade behov av lokaler. Frågan om ökad lokaltillgång för sjökrigsskolan vore därför praktiskt taget alltjämt olöst. Chefen för sjökrigsskolan hade med hänsyn härtill hemställt, att — därest frågan om ett nytt etablissemang för sjökrigsskolan ej kunde avgöras under år 1939 — ett tidigare väckt förslag om till- och ombyggnad av nuvarande sjökrigsskolebyggnaden måtte realiseras. Förslaget innebure i huvudsak, att taket å södra sidan av sjökrigsskolans byggnad höjdes så, att vinden kunde inredas för fyra lektionsrum, arkiv, uppbördsrum, vapenförråd, läroboks- och blankettförråd. Kostnaderna härför, inbegripet vissa andra mindre ändringar å byggnaden, belöpte sig till 46,000 kronor.

I förevarande sammanhang torde böra framhållas, att marinförvaltningen i skrivelse den 17 november 1939 hemställt om uppdrag att inkomma med utredning och förslag rörande nytt, på internatförläggning grundat etablissemang för sjökrigsskolan. Kungl. Maj:t fann emellertid genom beslut den 1 december 1939 framställningen för det dåvarande icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Av utredningen i ärendet framgår, att de lokaler, som för närvarande disponeras för sjökrigsskolans verksamhet, äro otillräckliga för sitt ändamål. För avhjälpande av detta missförhållande torde för närvarande annan utväg icke stå till buds än att på sätt marinförvaltningen föreslagit verkställa tillbyggnad av den nuvarande sjökrigsskolebyggnaden. Mot marinförvaltningens kostnadsberäkningar i förevarande avseende har jag icke något att erinra.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Ändringsarbeten inom sjökrigsskolans lokaler* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 46,000 kronor.

[26.] **Modernisering av matinrättningen i f. d. skeppsgossekasernen i Karlskrona.** Av de medel, som under budgetåren 1936/37 och 1937/38 anvisats till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader, hava tillhoppa 160,000 kronor avsetts för modernisering av vissa matinrättningar vid marinen.

I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästa budgetår har marinförvaltningen meddelat, att moderniseringarna av marinens matinrättningar vore slutförda utom vad beträffade matinrättningen vid f. d. skeppsgossekasernen i Karlskrona, vilkens slutliga modernisering fått anstå i avvaktan på fullständiga planer till kasernetablisementets användning. Marinförvaltningen har nu framhållit såsom önskvärt, att moderniseringsarbeten finge komma till utförande jämväl i fråga om sistnämnda matinrättning. Kostnaderna härför beräknades uppgå till 55,000 kronor. Av hitintills för moderniseringsarbeten anvisade medel återstode emellertid endast 20,000 kronor. En ytterligare medelsanvisning av 35,000 kronor erfordrades sålunda för moderniseringsarbetenas avslutande. Marinförvaltningen har hemställt, att sistnämnda belopp måtte ställas till ämbetsverkets förfogande under nästkommande budgetår.

Marinförvaltningens förslag om anvisande av medel för slutförande av moderniseringsarbetena å marinens matinrättningar anser jag mig böra biträda. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Modernisering av matinrättningen i f. d. skeppsgossekasernen i Karlskrona* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 35,000 kronor.

[27.] **Marketenteribyggnad å Västra Hästholmsfortet.** Marinförvaltningen har i sin skrivelse den 18 oktober 1939 framhållit, att marketenterilokal saknades å Västra Hästholmsfortet i Karlskrona fästning. Under framhållande, att det med hänsyn till den isolering, som en förläggning till fortet innebure för manskapet, syntes nödvändigt lösa marketenterifrågan, har marinförvaltningen hemställt, att ett belopp av 22,000 kronor måtte under budgetåret 1940/41 anvisas till uppförande å fortet av en för marketenteriet lämpad byggnad.

Denna marinförvaltningens hemställan finner jag böra bifallas. Jag hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marketenteribyggnad å Västra Hästholmsfortet* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 22,000 kronor.

[28.] **Smittreningsanstalter för marinen.** Vid framläggandet av sina medelsäskanden för budgetåret 1940/41 har marinförvaltningen hemställt om anvisande av tillhoppa 39,000 kronor för inrättande av smittreningsanstalter vid marinen. Marinförvaltningen har därvid till en början erinrat om att ämbetsverket redan i anslutning till sina medelsäskanden för innevarande budgetår anmält behov av medel för ifrågavarande ändamål. Ämbetsverket ville nu ånyo framhålla önskvärdheten av att smittreningsanstalter komme till utförande. Så-

dana anstalter erfordrades såväl i Karlskrona som i Stockholm. Vid sjömansskåren i Karlskrona saknades sålunda tidsenlig smittreningsanstalt trots att behovet därav vore trängande. Vad åter anginge förhållandena vid örlogsstationen i Stockholm förefunnos för närvarande kontrakt med stadens hälsovårdsnämnd om smittrening i förekommande fall av personal tillhörande sjömansskåren. Denna anordning kunde emellertid icke anses som tillfredsställande, särskilt icke vid krigsförhållanden. Marinförvaltningen har därför hemställt, att medel måtte ställas till förfogande för iordningställande av två smittreningsanstalter. Den för Karlskrona avsedda, kostnadsberäknad till 29,000 kronor, föreslås skola förläggas till Stumholmen, under det att den för Stockholms örlogsstation erforderliga föreslås inrymmas i samma byggnad som disponeras av stationens tvättinrättning. I nämnda byggnad skulle vissa för ändamålet lämpliga lokaler kunna inredas för en kostnad av 10,000 kronor.

I likhet med marinförvaltningen finner jag lämpligt, att de båda örlogsstationerna snarast förses med tidsenliga smittreningsanstalter. Då intet torde vara att erinra vare sig mot de av marinförvaltningen framlagda förslagen till anstalternas anordnande eller i fråga om därför gjorda kostnadsberäkningar finner jag mig böra tillstyrka, att för anstalternas iordningställande erforderliga medel, tillhoppa 39,000 kronor, äskas av riksdagen.

Med anledning härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Smittreningsanstalter för marinen* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 39,000 kronor.

[29.] **Skjutbana vid Gotlands kustartillerikår.** I sin skrivelse den 18 oktober 1939 har marinförvaltningen meddelat, att någon för eldhandvapen lämpad skjutbana icke funnes vid Gotlands kustartillerikår. Behovet av en sådan skjutbana, belägen i tillräcklig närhet av kasernanläggningen, vore emellertid oavvisligt. Verkställda undersökningar och kostnadsberäkningar hade givit vid handen, att en lämplig skjutbana kunde förläggas inom kasernområdet och att kostnaderna för banans iordningställande syntes kunna begränsas till 75,000 kronor. Marinförvaltningen har därför hemställt, att nämnda belopp måtte för ändamålet anvisas under nästkommande budgetår.

Att förse Gotlands kustartillerikår med en för skjutning med handvapen lämpad skjutbana torde vara ofrånkomligt. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att medel för budgetåret 1940/41 äskas för banans ordningställande inom den av marinförvaltningen angivna kostnadsramen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skjutbana vid Gotlands kustartillerikår* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 75,000 kronor.

Flygförvaltningens delfond.

[30.] **Nybyggnader för Göta flygflottilj.** Genom proposition, nr 314, till 1938 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att — med upphävande av 1936 års försvarsbeslut i vad avsåge förläggande av en flygflottilj till Karlstad — besluta, att flygvapnets andra medeltunga bombflottilj skulle förläggas till Såtenäs i Skaraborgs län. Till markinköp m. m. för förläggningen i fråga föreslog Kungl. Maj:t samtidigt riksdagen att å kapitalbudgeten för budgetåret 1938/39 under fonden för förslag till statsverket anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslog blev av riksdagen bifallet. Den till Såtenäs förlagda flottiljen har erhållit benämningen Göta flygflottilj.

Kostnaderna för Göta flygflottiljs förläggning beräknades i den nämnda propositionen nr 314/1938 (sid. 29) till sammanlagt 7,100,000 kronor.

Vid framläggandet av statsverkspropositionen till 1939 års lagtima riksdag (kapitalbudgeten, bil. 2, punkten 5) upptogs till behandling frågan om anvisande av erforderliga medel för fortsatt byggnad av det beslutade etablissemnet för Göta flygflottilj. Till grund härför låg en av flygförvaltningen upprättad kostnadskalkyl för Såtenäsförläggningen med utgångspunkt från de i förenämnda proposition angivna kostnadsberäkningarna. Nämnda kalkyl slutade på nyssnämnda belopp, 7,100,000 kronor. Flygförvaltningen anförde i samband med kalkylens avgivande, att då flottiljen skulle i huvudsak uppsättas till den 1 juli 1940, de 6,100,000 kronor, som återstode av det beräknade kostnadsbeloppet för hela förläggningen, borde fördelas med 5,500,000 kronor på budgetåret 1939/40 och 600,000 kronor på budgetåret 1940/41. I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för nybyggnader för Göta flygflottilj för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,500,000 kronor. Riksdagen biföll detta förslag.

I sin skrivelse den 31 augusti 1939 angående flygvapnets medelsbehov å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 har flygförvaltningen — med erinran, att av det för flottiljens etablissemnt beräknade kostnadsbeloppet för budgetåret 1940/41 återstode att anvisa 600,000 kronor — anført, att ehuru största delen av hittills kontrakterade byggnader i kostnad låge under de för dem beräknade beloppen, det redan nu kunde med visshet förutses, att etablissemntet icke kunde fullbordas inom ramen av beviljade anslag. Skälen därtill vore bland andra följande. För en del av de byggnader, som vore under uppförande, hade extra förstärkningar i grunden måst vidtagas på grund av mindre gynnsamma grundförhållanden, lerlager i åsgruset m. m. De ännu ej kontrakterade arbetena — tredje hangaren m. m. — väntades dessutom bliva dyrare än beräknat på grund av ökade material- och arbetskostnader.

I skrivelse den 2 december 1939 har flygförvaltningen inkommit med ytterligare utredning i förevarande avseende. Ämbetsverket har därvid hänvisat till en upprättad tablå över merkostnaderna för Göta flygflottiljs ny-

byggnader. Av denna tablå framgår, att kostnaderna för hangarer med uppställningsplaner komme att belöpa sig till 1,639,000 kronor i stället för enligt de ursprungliga kostnadsberäkningarna 1,200,000 kronor, att kostnaderna för drivmedelsanläggningar, vilka enligt kostnadsberäkningarna skulle uppgå till 54,000 kronor, i själva verket komme att belöpa sig till 111,000 kronor, att kostnaderna för flygplatsbelysning, utvändiga elektriska ledningar samt elektrifiering, för vilka ändamål ett sammanlagt belopp av 440,000 kronor stode till förfogande, beräknades komma att stiga till 500,000 kronor, att administrationskostnaderna, vilka ursprungligen beräknats efter 4 procent av totalkostnaden för etablissemnet eller till 285,000 kronor, visat sig vara för lågt beräknade och i stället borde beräknas efter cirka 5 procent eller till 350,000 kronor, att å andra sidan ett överskott uppkommit å tidigare kontrakterade byggnader å 130,000 kronor, samt att den nettomerkostnad, som väntades uppstå, sålunda borde beräknas till $(439,000 + 57,000 + 60,000 + 65,000 - 130,000 =) 491,000$ kronor.

Det sammanlagda belopp, som för Såtenäsförläggningens färdigställande borde upptagas i riksstaten för budgetåret 1940/41, utgör sålunda enligt flygförvaltningens beräkningar $(600,000 + 491,000 =) 1,091,000$ kronor. Mot denna beräkning har jag intet annat att erinra än att beloppet torde bära avjämnas till 1,090,000 kronor.

Härutöver torde i anledning av en av flygförvaltningen i annat sammanhang gjord framställning ett belopp av sammanlagt 95,000 kronor bära upptagas under förevarande anslag för uppförande av bombförråd och förråd för pyroteknisk materiel för Göta flygflottilj. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgör i enlighet härmed $(1,090,000 + 95,000 =) 1,185,000$ kronor.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för Göta flygflottilj* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,185,000 kronor.

[31.] **Merkostnad för hangarbyggnad å Malmen.** På förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1939 års lagtima riksdag för det nu löpande budgetåret å kapitalbudgeten under rubriken Fonden för förslag till statsverket ett reservationsanslag av 10,467,400 kronor till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m. I detta belopp ingick bland annat en anslagspost på 120,000 kronor till hangarbyggnad vid Östgöta flygflottilj.

I sin förenämnda skrivelse rörande flygvapnets medelsbehov för nästa budgetår har flygförvaltningen anför, att den ursprungligen avsedda placeringen av ifrågavarande hangarbyggnad i norra delen av flottiljens flygfält å Malmen komme att verka hinderlig på en utvidgning i nordlig riktning av flygfältet, vilken med hänsyn till flygmaterielens fortlöpande utveckling kunde bli påkallad. Fördens skull borde hangarbyggnaden i fråga placeras nordost om flygfältet utanför den nord-sydliga inflygningsriktningen. Härav föranledda merkostnader kunde skattas till 100,000 kronor.

Då en ytterligare utvidgning av flygfältet vid Östgöta flygflottilj snart kan visa sig erforderlig, finner jag mig böra tillstyrka flygförvaltningens förevarande förslag. Mot ämbetsverkets beräkning av kostnaderna för hangarens ändrade placering har jag intet att erinra.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnad för hangarbyggnad å Malmen* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor.

[32.] **Hangarbyggnad vid Svea flygflottilj.** I sin skrivelse rörande flygvapnets medelsbehov för nästa budgetår har flygförvaltningen vidare anfört, att vid flygvapnets huvudstation, försvarsstaben och flygkrigshögskolan m. m. placerad flygande personal — tillhopa omkring 70 beställningshavare — hade att fullgöra författningsenligt åliggande flygtjänstgöring vid Svea flygflottilj, som för detta ändamål tilldelats intill 12 flygplan, eller motsvarande antal som i en division. Då flottiljen icke ägde hangarutrymmen för andra flygplan än de för flottiljen avsedda, hade behov uppstått av ytterligare en hangar därstädes. Denna — som i avseende å storlek och utformning borde överensstämma med övriga hangarer vid Svea flygflottilj — beräknades kosta 275,000 kronor.

Till vad flygförvaltningen sålunda hemställt giver jag min anslutning.

Jag får fördenskull hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hangarbyggnad vid Svea flygflottilj* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 275,000 kronor.

[33.] **Utökning av flygvapnets verkstäder m. m.** Flygförvaltningen har i sin skrivelse angående flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1940/41 hemställt om anvisande av medel för åtskilliga utökningar och moderniseringar av flygvapnets centrala och lokala verkstäder, vilka jag med hänsyn till deras betydelse för flygvapnets krigsberedskap i stort sett anser mig böra tillstyrka. De utav mig sålunda förordade arbetena framgå av följande.

För *utökning av verkstad vid Roslagens flygflottilj* har flygförvaltningen hemställt om anvisande av 260,000 kronor. Utökningen skulle bestå av monteringshall med verkstadsutrymmen, vilken ansetts ofrånkomlig med hänsyn till den ökade flygverksamheten. — På därom av flygförvaltningen i särskild skrivelse gjord framställning har jag å det under driftbudgeten behandlade anslaget till åtgärder för höjande av flygvapnets försvarsberedskap beräknat visst belopp för anskaffning av kranmateriel för Roslagens flygflottilj. För *fundament till samt elektrifiering av ifrågavarande anordning* har nu flygförvaltningen hemställt, att ett belopp av 30,000 kronor måtte anvisas. Sammanlagda beloppet för verkstadsmodernisering vid Roslagens flygflottilj skulle sålunda uppgå till $(260,000 + 30,000 =)$ 290,000 kronor.

Till *provbocksanläggning* vid Svea flygflottilj samt *byggnadsarbeten för dylika anläggningar* vid centrala flygverkstäderna å Malmen och i Västerås har flygförvaltningen äskat medel till belopp av respektive 20,000 kronor samt 190,000

kronor ($95,000 \times 2$). Beträffande anläggningen vid Svea flygflottilj har densamma motiverats därmed, att de centrala flygverkstäderna genom dylika anläggningars införande jämväl vid flottiljerna kunde avlastas från viss del av de till följd av det ökade antalet motortyper alltmer omfattande periodvis återkommande motoröversynerna. Provbocksanläggningarna vid de centrala flygverkstäderna har jag berört vid behandlingen av förenämnda anslag till åtgärder för höjande av flygvapnets försvarsberedskap, därvid jag beräknat medel för anskaffning av ifrågavarande anläggningar. Det nu begärda beloppet, som avser byggnadskostnader i samband med anläggningarnas inmontering, torde således vara att betrakta såsom en konsekvens av nyssnämnda anskaffning.

Flygförvaltningen har vidare hemställt, att medel måtte anvisas för uppförande av ett *centralförråd för flygplan vid centrala flygverkstaden å Malmen*. Verkställd eller beslutad ökning av flygplanbeståndet samt den ökade flygverksamheten medföra behov av betydligt större förrådsutrymmen för flygplan, vilka inlämnas till verkstaden för översyn, reparation, utrustning eller provflygning. Likaledes måste utrymmen beredas för de flygplan, som ej kunna tagas i bruk vid flottiljerna, ävensom för reservflygplan. En byggnad för dessa ändamål har av flygförvaltningen kostnadsberäknats till 250,000 kronor.

Under hänvisning till ökningen av flygplanbeståndet och härav följande ökning av materiel för driften vid de centrala flygverkstäderna har flygförvaltningen anmält, att dessa verkstäders förrådsutrymmen för materiel visat sig otillräckliga och i anslutning härtill hemställt, att ett belopp av 995,000 kronor måtte äskas hos riksdagen för *uppförande av materielförrådsbyggnader vid de centrala flygverkstäderna*, varav 550,000 kronor för förrådet i Västerås och 445,000 kronor för förrådet å Malmen.

För min del finner jag det begärda beloppet, 995,000 kronor, vara i högsta laget för byggnader av här avsett slag. Jag utgår från att ett till 750,000 kronor reducerat belopp skall vara tillräckligt för uppförande av dessa byggnader och tillstyrker därför en medelsanvisning med sistnämnda belopp.

Flygförvaltningen har ytterligare anmält ett medelsbehov av 650,000 kronor för *utökning av centrala flygverkstaden i Västerås och filialverkstaden å Hässlö*. Vid huvudverkstaden, som för närvarande endast förfogar över en monteringshall, bör enligt flygförvaltningens mening tillkomma ytterligare en dylik hall, särskilt avsedd för numera i flygvapnet ingående tvåmotoriga torpedflygplan. Filialverkstaden å Hässlö, som i huvudsak har att tillgodose reparations- och översynsarbetet för de tunga bombflygplanen, har flygförvaltningen funnit böra utvidgas för att samtidigt kunna bereda plats för 8 dylika flygplan, detta för att kunna möta det ökade behovet av översyns- och reparationsarbeten i samband med uppsättningen av andra medeltunga bombflottiljen (Göta flygflottilj).

Den utav flygförvaltningen gjorda beräkningen av byggnadskostnaderna, 300,000 kronor för monteringshallen vid verkstadens huvuddel och 350,000 kronor för utökningen av Hässlöverkstaden, har icke givit mig anledning till erinran.

I anslutning till nyssnämnda förslag om utbyggande av centrala flygverkstadens i Västerås etablissement har flygförvaltningen hemställt, att medel jämväl måtte anvisas för *utökning och modernisering av värmecentralsystemet vid samma verkstad*, vilka arbeten beräknats draga en kostnad av 175,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under rubriken Utökning av flygvapnets verkstäder m. m. beräknar jag i anslutning till vad jag i det föregående anført på följande sätt:

Utökning av verkstad m. m. vid Roslagens flygflottilj	kronor 290,000
Provbocksanläggning vid Svea flygflottilj	» 20,000
Provbocksanläggningar vid centrala flygverkstäderna å Malmen och i Västerås.....	» 190,000
Centralförråd för flygplan vid centrala flygverkstaden å Malmen	» 250,000
Förrådsbyggnader vid centrala flygverkstäderna i Västerås och å Malmen	» 750,000
Monteringshall vid centrala flygverkstaden i Västerås.....	» 300,000
Utökning av centrala flygverkstadens filial vid Hässlö	» 350,000
Utökning och modernisering av värmesystemet vid centrala flygverkstaden i Västerås	» 175,000
Summa kronor 2,325,000	

Till detta belopp böra läggas administrationskostnader, vilka torde kunna uppskattas till omkring 175,000 kronor. I följd härav beräknar jag det totala medelsbehovet å anslaget till (2,325,000 + 175,000 =) 2,500,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utökning av flygvapnets verkstäder m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,500,000 kronor.

[34.] **Utbyggnad av sjöflygstationer.** I sin skrivelse den 31 augusti 1939 angående flygvapnets medelsbehov å kapitalbudgeten för nästkommande budgetår har flygförvaltningen äskat visst belopp för utbyggnad av sjöflygstationer. Rörande den närmare innebörden av denna hemställan har flygförvaltningen hänvisat till en särskild skrivelse i ämnet av samma dag. Av denna skrivelse framgår, att de ifrågavarande utbyggnaderna avse slipanläggningar m. m. vid Fårösund, Karlskrona, Nya varvet och Hägernäs.

Vad beträffar den avsedda slipanläggningen i Karlskrona har Kungl. Maj:t genom proposition nr 67 till 1939 års urtima riksdag äskat visst belopp härför, vilket också av riksdagen anvisats. Medel för den för Fårösund avsedda anläggningen hava genom beslut den 8 december 1939 ställts till flygförvaltningens förfogande från det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. upptagna anslaget till försvarsväsendet i allmänhet: Engångsutgifter (Ga).

För de två återstående anläggningarna, nämligen vid Nya varvet och Hägernäs, torde i enlighet med flygförvaltningens förslag anslagsmedel böra anvisas för nästkommande budgetår. De för dessa anläggningar beräknade kostnaderna uppgå till sammanlagt 310,000 kronor. Emot denna beräkning synes intet vara att erinra.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av sjöflygstationer* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 310,000 kronor.

[35.] **Åskledare vid flygvapnets etablisement.** I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1939 har flygförvaltningen — med hänvisning till den mycket eldfarliga materiel som förvarades vid flygförbanden och flygverkstäderna — anmält, att behovet av åskledare syntes flygförvaltningen synnerligen angeläget. För anskaffning av åskledare erfordrades ett sammanlagt belopp av 109,000 kronor enligt en närmare angiven fördelning å etablisementen. Flygförvaltningen hemställde fördenskull, att detta belopp måtte för ändamålet anvisas för nästkommande budgetår.

Förevarande framställning anser jag mig böra tillstyrka och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åskledare vid flygvapnets etablisement* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 109,000 kronor.

[36.] **Hangarbyggnad m. m. för flygvapnets flygreservskola.** Vid behandlingen förut denna dag av frågan om regleringen av utgifterna under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1940/41 har jag redogjort för ett av flygförvaltningen framlagt förslag om inrättande av en flygreservskola vid flygvapnet, vilken skulle taga sin början hösten 1940. Denna skola, vilken till att börja med skulle anses som ett provisorium, skulle organisatoriskt ingå i och förläggas till flygkrigsskolan å Ljungbyhed. Själva utbildningsarbetet avses skola bedrivas å den i närheten av Ljungbyhed belägna flygplatsen Kvidinge. Det ifrågavarande förslaget har av mig i princip tillstyrkts.

Enligt vad flygförvaltningen i sin skrivelse den 31 augusti 1939 angående medelsbehovet å kapitalbudgeten anført erfordras emellertid för handhavande och vård av den för flygreservskolan avsedda flygmaterielen dels en mindre hangarbyggnad med uppställningsplan och dels en drivmedelsanläggning. Kostnaden för hangaren har av flygförvaltningen beräknats till 145,000 kronor och kostnader för drivmedelsanläggningen till 30,000 kronor. Flygförvaltningen har i anslutning därtill hemställt om anvisande för nästkommande budgetår av 175,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Därest Kungl. Maj:ts förslag att redan för nästa budgetår upprätta en flygvapnets flygreservskola, anknuten till flygkrigsskolan, vinner riksdagens godkännande, torde det på sätt flygförvaltningen anført bliva nödvändigt att för handhavandet och vården av den för reservskolan avsedda flygmaterielen vidtaga vissa anordningar vid Kvidinge, där själva utbildningsverksamheten

avses skola äga rum. Emot vad flygförvaltningen härutinnan föreslagit — uppförande av en mindre hangarbyggnad och en drivmedelsanläggning för en beräknad kostnad av sammanlagt 175,000 kronor — torde anledning till erinran icke föreligga.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Hangarbyggnad m. m. för flygvapnets flygreservskola* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 175,000 kronor.

[37.] **Ordnande av Rinkaby flygfält.** I riksstaten för innevarande budgetår har uppförts ett anslag av 79,000 kronor för ordnandet av Rinkaby flygfält. Enligt vad jag vid framläggandet av statsverkspropositionen till 1939 års riksdag framhöll, hade de sammanlagda kostnaderna för flygfältets iordningställande uppskattats till tillhoppa 124,000 kronor, därav 34,000 kronor till utförande av vissa kulturarbeten å den äldre delen av fältet och 90,000 kronor till iordningställandet av vissa flygfältet tillagda områden. Med hänsyn till att hälften av det för iordningställande av de nya områdena avsedda beloppet syntes kunna överskjutas å ett senare budgetår, föreslogs anvisande för budgetåret 1939/40 av allenast $(34,000 + \frac{90,000}{2} =) 79,000$ kronor.

I överensstämmelse med flygförvaltningens förslag torde nu återstående för ändamålet erforderligt belopp böra anvisas under nästa budgetår.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ordnande av Rinkaby flygfält* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 45,000 kronor.

[38.] **Skjutbanor.** Bland sina äskanden för budgetåret 1940/41 har flygförvaltningen upptagit medel för iordningställandet av vissa skjutbanor. Sålunda har ämbetsverket hemställt om anvisande av 70,000 kronor för förstärkande av ~~kul~~kanget å flygkrigsskolans karbinskjutningsbana vid Horsakärr och för att iståndsätta och utöka skolans kulspruteskjutbana på Bonarps hed. Vidare har flygförvaltningen hemställt, att ett belopp av likaledes 70,000 kronor måtte ställas till förfogande för byggande vid Göta flygflottilj av en karbinskjutnings- och korthållsbana jämte vägar.

Ett utbyggande av skjutbanorna vid flygkrigsskolan synes ur säkerhets-synpunkt nödvändigt. Då vidare ett anordnande av skjutbanor vid Göta flygflottilj synes ofrånkomligt för utbildningens planemässiga bedrivande, men medel för ändamålet icke tidigare beräknats, torde medel för dylika skjutbanor i förevarande sammanhang böra anvisas. Mot de av flygförvaltningen angivna kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skjutbanor* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 140,000 kronor.

[39.] **Utvidgning av vattenverket vid Jämtlands flygflottilj.** I sin skrivelse den 31 augusti 1939 har flygförvaltningen hemställt om anvisande av ett belopp om 80,000 kronor för utvidgning av vattenverket vid Jämtlands flygflottilj och i anslutning därtill anfört följande:

I enlighet med nybyggnadsprogrammet för Jämtlands flygflottilj enligt 1936 års försvarsordning hava ett flertal nybyggnader uppförts. Programmet förutsatte emellertid, att det befintliga vattenverkets kapacitet skulle vara tillfyllest. Sedan byggnadsprogrammet nu i huvudsak genomförts, har det under förliden sommar visat sig, att kapaciteten på grund av den genom sanitära moderniseringar undan för undan stegrade vattenförbrukningen nätt och jämt är tillräcklig. Då man emellertid måste räkna med att vattenbehovet genom ytterligare nybyggnader och sanitära förbättringar liksom genom en ifrågasatt tillkomst av privata vattenkonsumenter kommer att än ytterligare ökas och då det vidare med hänsyn till vattnets rening är nödvändigt att minska filtreringshastigheten, föreligger ett oavvisligt krav på en ökning av vattenverkets kapacitet från nuvarande 100 liter/minut till 200 liter/minut. Denna ökning kräver dels en ökning av såväl råvatten- som renvattenpumpens kapacitet, dels en ökning av filterytan. Kostnaderna härför hava beräknats till 80,000 kronor.

Av det anförda framgår, att kapaciteten av vattenverket vid Jämtlands flygflottilj efter verkställda eller planerade tillbyggnader vid flottiljen med därav följande stegrad vattenförbrukning icke längre är tillfyllest. En utvidgning av vattenverkets kapacitet synes sålunda ofrånkomlig. Jag finner mig därför böra förorda, att en utvidgning i den av flygförvaltningen föreslagna omfattningen kommer till stånd. Mot de av flygförvaltningen verkställda kostnadsberäkningarna lär det vara att erinra.

Jag får förty hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utvidgning av vattenverket vid Jämtlands flygflottilj* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 80,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lars Wikland.

Bilaga 4.

Kapitalinvesteringar.

Socialdepartementet.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 janua-
ri 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler följande, under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.** I skrivelse den 5 september 1939 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av medel å riksstaten för nästa budgetår till fullföljande av byggnadsarbetena vid Sid-sjöns sjukhus i Sundsvall.

Styrelsen har därvid erinrat om att Kungl. Maj:t den 30 juni 1938 uppdragit åt styrelsen att, med beaktande av vad i statsrådsprotokollet över socialärenden den 3 mars 1938 och riksdagens skrivelse den 31 maj 1938, nr 343, anförts rörande då föreliggande förslag till nytt sinnessjukhus i Sundsvall, upprätta fullständiga ritningar till anläggningen i fråga ävensom undersöka möjligheterna att genom byggnadsföretagets utbudande helt eller till vissa delar å entreprenad nedbringa totalkostnaden under det för ändamålet beräknade beloppet av 10,400,000 kronor.

Styrelsen har vidare erinrat om att Kungl. Maj:t genom skilda beslut be- myndigat styrelsen att för upprättandet av fullständiga entreprenadhandling- ar ävensom för utförande i egen regi av erforderliga markarbeten samt grund-, sockel- och bottenbjälklagsarbeten för sjukhusets nio paviljonger

m. m. disponera ett belopp av högst 1,000,000 kronor. Härefter har styrelsen anfört följande.

Sedan byggnadsstyrelsen i skrivelse den 12 juni 1939 framhållit de synpunkter, som enligt styrelsens mening talade för byggnadsföretagets utförande i dess helhet i styrelsens egen regi, samt till Kungl. Maj:t överlämnat upprättade byggnadsritningar för åtta sjukpaviljonger och en specialpaviljong ävensom uppgivit, att kostnaderna för dessa byggnader under dåvarande prisförhållanden kunde beräknas betinga en sammanlagd kostnad, som med 125,000 kronor understeg den för motsvarande byggnader ursprungligen beräknade kostnaden, hade Kungl. Maj:t genom beslut den 4 augusti 1939 medgivit, att byggnadsstyrelsen finge i egen regi uppföra nämnda paviljonger. Arbetena hade fortskridit så långt, att erforderliga röjningsarbeten utförts, betydande delar av arbetena för väganläggningar och utvändiga ledningar verkstälts, grunderna till två paviljonger fullbordats samt grunderna till ytterligare fem paviljonger i det närmaste färdigställda. Avsikten vore att inom närmaste tiden påbörja murningsarbetena.

Enligt styrelsens mening förelåge under rådande ovissa förhållanden på material- och arbetsmarknaderna icke tillräckliga skäl att uppgöra nya kalkyler för byggnadsföretaget. Ändamålsenligast syntes vara att vid beräkningen av medelsbehovet för byggnadsföretaget under budgetåret 1940/41 utgå från den tidigare angivna byggnadskostnaden eller 10,400,000 kronor. Då för byggnadsföretaget hittills anvisats ett sammanlagt belopp av 4,000,000 kronor, erfordrades alltså ytterligare 6,400,000 kronor för detsamma fullbordande. Om, såsom förut ifrågasatts, byggnadsföretaget skulle kunna avslutas vid utgången av budgetåret 1941/42, borde sistnämnda belopp lämpligen uppdelas med hälften å vartdera budgetåret 1940/41 och 1941/42.

På grund av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå 1940 års riksdag anvisa 3,200,000 kronor för ifrågavarande byggnadsföretag.

Vidare har byggnadsstyrelsen i särskild skrivelse gjort framställning om anvisande av 1,300,000 kronor till vissa byggnadsarbeten vid Ulleråkers sjukhus vid Uppsala, avseende dels fullbordande av de till andra etappen hörande arbetena dels ock påbörjande av en tredje renoveringsetapp. Rörande detaljerna härutinnan torde jag få hänvisa till handlingarna.

Slutligen har *medicinalstyrelsen* i skilda skrivelser anmält, att styrelsen hade för avsikt att påkalla medel för nästa budgetår till vissa renoverings- och tillbyggnadsarbeten vid andra sinnessjukhus än de nu nämnda ävensom för ombyggnad av dels Västmanlands flygflottiljs kasernetablisement i Västerås till ett statligt sinnessjukhus med eget upptagningsområde i enlighet med tidigare framlagt förslag dels ock Järvsö sjukhus för spetälska till sekundärsjukhus för 50 sinnessjuka. Kostnaderna för nu berörda arbeten hava av styrelsen preliminärt uppskattats till omkring 1,430,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

I propositionen nr 79 (bilaga 11) till 1939 års urtima riksdag förutsattes, att uppförandet av Sidsjöns sjukhus skulle tills vidare fullföljas, dock med förbehåll att, därest en avsevärt förbättrad arbetslöshetssituation inträdde, frågan om ett uppskjutande av hithörande arbeten skulle tagas under omprövning. Däremot förordades uppskov med åtskilliga byggnadsarbeten vid

andra sinnessjukhus, däribland vissa fortsatta renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus, för vilka 1939 års lagtima riksdag anvisat medel. Fullföljande av dessa arbeten avsåges bliva beroende av förhållandena å arbetsmarknaden. Häremot uttalade riksdagen icke någon erinran, såvitt angår nu nämnda arbeten.

Med beaktande av vad sålunda förekommit och då någon avsevärd förbättring beträffande arbetslöshetsläget i Västernorrlands län hittills icke inträffat anser jag mig böra föreslå, att medel äskas för fullföljande av arbetena vid Sidsjöns sjukhus under nästa budgetår. För ändamålet torde i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag böra upptagas ett belopp av 3,200,000 kronor. Däremot är jag icke beredd att nu föreslå anvisande av ytterligare medel till renoveringsarbeten vid Ulleråkers sjukhus. Jag har emellertid för avsikt att i samband med framläggande av förslag till beredskapsstat för nästa budgetår upptaga byggnadsstyrelsens framställning i denna del till förnyad prövning.

Av de planerade arbeten, som åsyftas i medicinalstyrelsens förenämnda skrivelse, äro några av den art, att de synas böra komma under bedömande i samband med frågan om anskaffande av ersättningsplatser för psykiatriska sjukhuset i Stockholm, för vilket ändamål medel redan finnas anvisade. För återstående arbeten torde, i den mån de befinnas böra utföras, erforderligt belopp böra upptagas å beredskapsstat för nästa budgetår.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle behovet av anslag å riksstaten för nästa budgetår till byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus begränsa sig till 3,200,000 kronor, avsedda för Sidsjöns sjukhus i Sundsvall.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus* för
budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 3,200,000.

[2.] **Uppförande av nybyggnad för statens institut för folkhälsan.** Genom beslut den 24 februari 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med styrelsen för statens institut för folkhälsan låta för en beräknad kostnad av högst 1,775,000 kronor uppföra en nybyggnad för institutet å det s.k. Norrbackaområdet i Solna socken. För byggnadsföretagets utförande hava hittills å kapitalbudgeten under rubrik statens allmänna fastighetsfond anvisats reservationsanslag om tillhopa 600,000 kronor. Vidare har »The Rockefeller Foundation» beslutat att intill ett belopp av 1,000,000 kronor bidraga till täckande av ungefär halva kostnaden för byggnadens uppförande och utrustning, av vilket belopp 775,000 kronor enligt Kungl. Maj:ts beslut den 15 juni 1939 skola disponeras för byggnadens uppförande. Medräknas detta bidrag, skulle alltså ett sammanlagt belopp av (600,000 + 775,000) 1,375.000 kronor stå till förfogande för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 7 augusti 1939 har *byggnadsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till detta byggnadsföretag under nästa budgetår. Under erinran om förut anvisade medel och om Kungl. Maj:ts förenämnda beslut angående dispositionen av Rockefellerstiftelsens bidrag har styrelsen däri uppskattat medelsbehovet för byggnadens fullbordande till (1,775,000 — 1,375,000) 400,000 kronor. Då byggnadsföretaget beräknas vara färdigt med utgången av kalenderåret 1940, har styrelsen hemställt, att hela sistnämnda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Styrelsen har emellertid samtidigt framhållit, att de för byggnadsföretaget upptagna kostnaderna vore beräknade efter då gällande priser i underkant och att å vissa byggnadsmaterial under hösten uppstått icke oväsentliga prisstegringar. Om dessa bleve bestående, vilket för närvarande vore svårt att bedöma, förelåge enligt styrelsen risker för att de beräknade kostnaderna komme att visa sig otillräckliga.

*Departements-
chefen.*

I enlighet med vad jag i annat sammanhang förordat, torde ifrågavarande byggnadsföretag böra fullföljas utan avbrott. Jag har vid sådant förhållande intet att erinra mot byggnadsstyrelsens nu föreliggande framställning. För byggnadens färdigställande torde alltså böra upptagas ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av nybyggnad för statens institut för folkhälsan* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400,000.

Statens utlåningsfonder.

[3.] **Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer.** Under återopande av vad jag denna dag anfört i samband med beräkning av anslag till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer (V punkt 21) får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 20,000,000.

[4.] **Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden.** Under hänvisning till vad jag denna dag under femte huvudtiteln punkt 21 anfört i samband med beräkning av anslag till främjande av bostadsför-

sörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 3,000,000.

[5.] **Statens bosättningslånefond.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framställda förslag beslöt 1937 års riksdag, att en statlig utlåningsfond, benämnd statens bosättningslånefond, skulle inrättas. Riksdagen medgav, att lån ur nämnda fond finge utlämnas i huvudsaklig överensstämmelse med av Kungl. Maj:t förordade grunder samt anvisade för budgetåret 1937/38 såsom kapital för fonden under utgifter för kapitalökning, rubriken Statens utlåningsfonder ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor. Den 30 september 1937 utfärdade därefter Kungl. Maj:t kungörelse (nr 809) om statliga bosättningslån. Enligt kungörelsen hava bosättningslånen till ändamål att lämna trolovade eller i vissa fall äkta makar tillgång till inköp av möbler eller andra bosättningsföremål, vilkas anskaffande föranledes av äktenskapet. Bosättningslån utgår ur statens bosättningslånefond och må icke beviljas till högre belopp än ettusen kronor. Bosättningslån skall förräntas efter fast, vid lånets beviljande bestämd räntefot. Å bosättningslån skall erläggas amortering i sådan ordning, att lånet är återbetalt senast fem år efter utlämnandet. Amortering och ränta skola erläggas var tredje månad, där ej på grund av särskilda omständigheter annat bestämmes. Ansökan om lån prövas av riksbanken, som ock utbetalar beviljade lån och uppbär förfallen ränta och amortering.

För budgetåren 1938/39 och 1939/40 hava å kapitalbudgeten under rubriken Statens utlåningsfonder till ifrågavarande ändamål anvisats reservationsanslag av respektive 6,000,000 och 5,000,000 kronor.

I en den 13 oktober 1939 dagtecknad skrivelse har *riksbanken* lämnat vissa uppgifter beträffande berörda låneverksamhet. Av skrivelsen framgår, att under budgetåret 1938/39 från fonden utlämnats 8,641 lån å tillhoppa 6,734,248 kronor och under tiden 1 juli—30 september 1939 2,210 lån å tillhoppa 1,793,518 kronor. Inalles hade sedan låneverksamhetens början till och med den 30 september 1939 utlämnats 13,393 lån å sammanlagt 9,272,295 kronor.

De lån, som utlämnats till och med den 30 juni 1939, uppgingo tillhoppa till 7,478,777 kronor. Av denna lånesumma var ett belopp av 57,223 kronor — hänförande sig till 80 lån — beroende på indrivning, medan den återstående lånesumman av riksbanken angivits såsom säker.

Intresset för ifrågavarande lån har från början varit synnerligen livligt *Departements-* och synes alltjämt vara mycket stort. Låneverksamheten torde böra fort- *chefen.* sättas även under nästa budgetår. Med ledning av föreliggande erfaren-

Kapitalbudgeten: bil. 4.

heter synes man därvid kunna räkna med en genomsnittlig lånesumma av omkring 700 kronor. Anslaget torde böra bestämmas så, att omkring 9,000 låneansökningar kunna bifallas. Den lånesumma, som bör vara disponibel för verksamheten, kan därför uppskattas till omkring 6,300,000 kronor. Med hänsyn till de amorteringar, som kunna antagas inflyta under budgetåret, torde emellertid anslaget icke behöva upptagas till högre belopp än 4,000,000 kronor. Jag utgår därvid från att — liksom hittills — inflytande amorteringsbelopp omedelbart skola kunna tagas i anspråk för utlämnande av nya lån.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,000,000.

Fonden för låneunderstöd.

[6.] **Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet.** Hänvisande till vad jag denna dag under femte huvudtiteln punkt 21 anført rörande beräkning av anslag för nästa budgetår för ifrågavarande lån, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 3,000,000.

[7.] **Lån för bostadsförbättringsverksamhet.** Åberopande vad jag denna dag under femte huvudtiteln punkt 21 anført rörande anslag till lån för ifrågavarande verksamhet, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lån för bostadsförbättringsverksamhet* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

Kapitalinvesteringar.

Kommunikationsdepartementet.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Departementschefen, statsrådet Andersson, anmäler frågan om de **anslag å kapitalbudgeten**, som ansetts böra för de under departementet lydande affärsdrivande verken samt under rubrikerna Luftfartsfonden och, så vitt departementet angår, Statens allmänna fastighetsfond äskas av 1940 års riksdag. Departementschefen anför därvid:

För postverket och statens järnvägar hava för nästa budgetår äskats tillhoppa 38,530,700 kronor, d. v. s. med bortseende från anslagen å tilläggsstaten 4,546,600 kronor mer än vad som för innevarande budgetår anvisats under nämnda verks fonder. Anslag för telegrafverket hava vidare äskats med ett sammanlagt belopp av 27,526,300 kronor, innebärande en minskning i förhållande till innevarande budgetårs anslag med 9,415,700 kronor. Vattenfallsstyrelsens anslagsäskanden sluta å ett sammanlagt belopp av 29,880,000 kronor, d. v. s. 1,641,000 kronor mindre än anslagen å riksstaten för innevarande budgetår. Jag torde emellertid här få erinra om att i Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, den 10 november 1939 förutsatts, att av anslag för innevarande budgetår till affärsverksfonderna tillhoppa 12,810,000 kronor tills vidare icke skola disponeras. Beträffande samtliga verk kommer jag i det följande att förorda vissa begränsningar. Jag förutsätter emellertid därvid, att åtskilliga av de förslag, som jag i förevarande sammanhang sålunda icke kommer att framlägga eller som föreslås skola beskäras, kom-

ma att upptagas till prövning i samband med den allmänna beredskapsstat, som senare torde få föreläggas riksdagen. Jag vill här omnämna, att jag har för avsikt att beträffande postverket, telegrafverket och statens järnvägar föreslå, att — i den mån medel för ändamålet anses böra anvisas — de belopp, som enligt Kungl. Maj:ts förenämnda proposition, nr 79, förutsatts icke skola disponeras, med avsteg från eljest tillämplad ordning skola få tagas i anspråk under nästa budgetår. Härigenom kunna de för budgetåret 1940/41 erforderliga anslagsmedlen avsevärt nedbringas, särskilt i vad avser telegrafverket. De för detta verk sålunda eljest erforderliga anslagen torde genom dylik disposition kunna nedsättas med 10 milj. kronor. Vad statens vattenfallsverk angår anser jag mig däremot böra i stort sett biträda vattenfallsstyrelsens olika anslagsäskanden med hänsyn till betydelsen av att under nu rådande särskilda förhållanden landets möjligheter att göra sig oberoende av utländskt bränsle i görligaste mån ökas.

Summan av de anslag, som under rubriken Statens affärsverksfonder enligt mitt förslag skulle äskas av riksdagen, uppgår till 67,116,000 kronor, vilket belopp fördelar sig på de skilda verken på sätt framgår av efterföljande tablå. I denna hava för jämförelses skull medtagits de belopp, som beviljats för nu löpande budgetår. Därvid hava emellertid avdragits de belopp, som enligt vad förut sagts förutsättas icke skola disponeras innevarande budgetår. Som vanligt hava anslagen till elektrifiering av statsbanorna i tablåen upptagits för sig. För budgetåret 1939/40 upptagas under särskilda rubriker såväl de belopp, som av 1939 års urtima riksdag anvisats å tilläggsstat I till riksstaten, som två anslag till statens järnvägar, vilka jag har för avsikt att äska å tilläggsstat II till riksstaten.

Riksstat	Budgetåret 1939/40		Budgetåret 1940/41	
	Kronor		Kronor	
Postverket	2,334,100		1,435,700	
Telegrafverket	26,892,000		16,895,300	
Statens järnvägar	21,395,000		14,405,000	
Statens vattenfallsverk.....	31,521,000	81,642,100	26,380,000	59,116,000
Elektrifiering av banan Långsele—Boden		8,000,000		8,000,000
	Summa kronor	89,642,100		67,116,000
Tilläggsstat I	15,925,000			
Tilläggsstat II	8,875,000			
	Summa summarum kronor	114,442,100		67,116,000

I anslutning till denna uppställning vill jag framhålla, att då de besparingar å innevarande budgetårs anslag, som jag ämnar föreslå skola få tagas i anspråk under nästa budgetår, uppgå till sammanlagt 10,930,000 kronor, den sammanlagda medelstillgången för investeringsverksamhet för affärsverken under budgetåret 1940/41 skulle uppgå till (67,116,000 + 10,930,000) 78,046,000 kronor eller 36,396,100 kronor mindre än motsvarande belopp för innevarande budgetår.

Under rubriken Luftfartsfonden kommer jag att föreslå upptagande av

anslag till ett sammanlagt belopp av endast 150,100 kronor. Den avsevärda minskningen i jämförelse med anslagen för innevarande budgetår sammanhänger med att å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår under luftfartsfonden anvisats ej mindre än 3,850,000 kronor, vilket belopp torde i stort sett förslå för tillgodoseende av därmed avsedda ändamål även under budgetåret 1940/41.

Beträffande anslag under rubriken Statens allmänna fastighetsfond föreligga till prövning anslagsäskanden, som sluta å ett sammanlagt belopp av 3,507,000 kronor. Då jag anser, att de ifrågasatta byggnadsföretagen, i den mån de icke påbörjats, kunna tills vidare uppskjutas till tider med bättre medelstillgång eller till tidpunkt, då förhållandena å arbetsmarknaden kunna motivera deras igångsättande, kommer jag att föreslå, att ett belopp av endast 22,000 kronor, avseende ett fortsättningsarbete, anvisas under här ifrågavarande rubrik för nästa budgetår. Jag har för avsikt att senare i samband med anmälan av anslag att upptagas å allmän beredskapsstat till prövning upptaga de övriga byggnadsföretagen.

Några anslag under rubriken Statens utlåningsfonder eller rubriken Fonden för förlag till statsverket ämnar jag icke föreslå skola anvisas för nästa budgetår.

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

I skrivelser den 29 augusti och 13 december 1939 har generalpoststyrelsen avgivit förslag i fråga om anslag till kapitalinvestering beträffande postverket för budgetåret 1940/41. Innan jag ingår på styrelsens skrivelser, torde jag i enlighet med uttalande av 1937 års riksdag i skrivelse, nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder för främjande av sparverksamhet bland skolungdomen få erinra om att Kungl. Maj:t i samband med fastställandet av postverkets driftkostnadsstater för åren 1939 och 1940 bemyndigat generalpoststyrelsen att under nämnda år av det i driftkostnadsstaten under titeln Skolsparverksamhet upptagna beloppet å 100,000 kronor använda högst 50,000 kronor för utdelning enligt då gällande grunder till skolungdom i riket av mindre penningbelopp samt högst 1,000 kronor för åtgärder, som till sitt syfte nära sammanfalla med berörda skolsparverksamhet.

1. Inköp av inventarier för postverkets behov.

[1.] För inköp av inventarier för postverkets behov hava för budgetåren 1932/33—1939/40 anvisats respektive 800,000, 500,000, 300,000, 300,000, 450,000, 700,000, 975,000 och 1,250,000 kronor. Vid bestämmande av anslagssummorna för budgetåren 1933/34—1936/37 räknades med förefintligheten av reservationer å inventarieanslaget till sammanlagt belopp av respektive 200,000, 300,000, 300,000 och 200,000 kronor. Anvisandet av anslag för budgetåren 1937/38—1939/40 har däremot skett under beräkning av att intet odisponerat belopp av tidigare beviljade anslag skulle förefinnas. I anslaget för budgetåret 1939/40 har inräknats icke blott beräknade utgifter för den normala inventarieanskaffningen utan även ett belopp av 195,000 kronor för anskaffning av inredning och särskilda anordningar, som erfordras efter postgirokontorets inflyttning i lokalerna uti nybyggnaden i kvarteret Blåmannen i Stockholm. Beträffande anslaget för innevarande budgetår vill jag erinra om att Kungl. Maj:t, på sätt förutsatts i Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, den 10 november 1939 angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m., meddelat beslut, att av anslaget ett belopp av 100,000 kronor icke må disponeras.

I sin skrivelse den 29 augusti 1939 har generalpoststyrelsen hemställt om ett anslag för nästa budgetår till inventarieanskaffningar av 1,250,000 kronor. Då styrelsen i sin skrivelse den 13 december 1939 sedermera framlagt ett nytt förslag, innebärande att anslaget med hänsyn till nu rådande särskilda förhållanden skulle avsevärt nedsättas, torde jag emellertid sakna anledning att här närmare ingå på innehållet i den förstnämnda framställningen.

I sin skrivelse den 13 december 1939 anför *generalpoststyrelsen*:

De beräkningar, som ligga till grund för det tidigare gjorda anslagsäskandet, verkställdes innan stormaktskriget ännu kommit till utbrott. De därefter inträdda, av krigsutbrottet föranledda ekonomiska förhållandena ha uppkallat generalpoststyrelsen att noga undersöka, huruvida icke ifrågavarande anslag skulle kunna för tillfället nedbringas. Av de sålunda verkställda förnyade beräkningarna framgår, att inköp av inventarier för postverkets behov för budgetåret 1940/41 synes — såvitt nu och med hänsynstagande till det rådande prisläget och övriga förhållanden å varumarknaden kan bedömas — kunna begränsas till 800,000 kronor.

Generalpoststyrelsen vill särskilt framhålla, att denna reduktion av det tidigare av generalpoststyrelsen begärda anslaget förutsätter dels stark återhållsamhet vid nyanskaffning av inventarier, dels uppskov tills vidare med inköp av inventarier, som i och för sig äro synnerligen behöfliga och önskvärda.

I anslutning härtill anför styrelsen, att på grund av anslagsminskningen ett avbrott i den kontinuerliga moderniseringen och utökningen av inventariebeståndet måste uppstå. Följden härav bleve ofrånkomligen, att årsanslag, större än de hittills i genomsnitt beviljade, framdeles måste ställas till förfogande, så att de under nästkommande budgetår uppstående luckorna i inventariebeståndet kunde fyllas. Generalpoststyrelsen utginge från att sådana anslagsökningar skulle beviljas, så snart omständigheterna medgäve detta.

Vad beträffar den av postverket bedrivna *trafiken med automobilomnibusar, avsedda för personbefordran och postforsling (postdiligenser)*, har generalpoststyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1939 lämnat föreskriven redogörelse för den sedan den 1 september 1938 bedrivna postdiligenstrafiken m. m. Av berörda skrivelse, vid vilken är fogad en förteckning å de trafikerade linjerna, inhämtas i huvudsak följande:

Diligenserna hade under driftåret 1938/39 framförts i trafik sammanlagt 5,642,247 kilometer, därvid släpvagn medförts 2,849,395 kilometer. Härtill komme 76,709 kilometer extra snöplogningsturer å de linjer, där postverket ombesörjt vinterväghållning.

Linjernas sammanlagda längd, som vid utgången av augusti månad 1938 utgjorde 4,362 kilometer, uppginge för det dåvarande till 4,428 kilometer. Linjenätet hade sålunda under redogörelseåret ökat med 66 kilometer.

För trafikens uppehållande vore 126 diligenser och 92 släpvagnar i bruk. Beträffande det ekonomiska resultatet av diligenstrafiken hänvisades till två vid skrivelsen fogade tabeller. Av desamma framginge, att under driftåret 1938/39 på samtliga linjer utgifterna — däri inberäknat jämväl kostnader

för automobilernas underhåll och reparation samt ränta och amortering å i fordonen nedlagt kapital — uppgått till 1,981,595 kronor, medan inkomsterna uppgått till, passageraravgifter 1,059,931 kronor, godsavgifter 160,003 kronor, ersättning för snöplogning 87,459 kronor samt beräknade postföringsersättningar 674,837 kronor, eller sammanlagt 1,982,230 kronor.

Inkomsten i medeltal per kilometer hade sjunkit från i medeltal 24.48 öre under driftåret 1937/38 till 22.86 öre under ifrågavarande driftår. Omkostnaderna hade likaledes sjunkit, nämligen från 36.04 öre per kilometer under driftåret 1937/38 till 34.65 öre under ifrågavarande driftår.

Kostnaden för postföringen med diligenserna hade stigit från i medeltal 11.56 öre närmast föregående driftår till 11.79 öre per kilometer.

Departement-
chefen.

Enligt generalpoststyrelsens senast framlagda beräkningar skulle för nästa budgetår nu ifrågavarande anslag kunna nedsättas med 450,000 kronor till 800,000 kronor. Då styrelsens förslag icke givit mig anledning till erinran förordar jag, att för nästa budgetår till postverkets inventarieanskaffningar avses ett belopp av 800,000 kronor. Såsom förut erinrats om har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 100,000 kronor icke må disponeras. Då sålunda vid ingången av nästa budgetår en odisponerad behållning å anslaget av minst nämnda belopp kommer att föreligga, vilken reservation lämpligen bör få tagas i anspråk under sist-nämnda budgetår, torde anslaget för budgetåret 1940/41 icke behöva anvisas med högre belopp än 700,000 kronor.

Vad generalpoststyrelsen anfört och meddelat beträffande den av styrelsen bedrivna postdiligenstrafiken har icke givit mig anledning till särskilt uttalande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp av inventarier för postverkets behov* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag

av kronor 700,000.

2. Inköp för postverkets räkning av fastigheter i Borås m. m.

[2.] För inköp av tomter i Borås för postverkets räkning har riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts proposition den 17 februari 1939, nr 93, dels bemyndigat Kungl. Maj:t godkänna av generalpoststyrelsen träffade preliminära avtal rörande förvärv för postverkets räkning av Borås stad och Gustaf Karlson tillhöriga fastigheter i kvarteret Eko i Borås samt av samtliga andelar i fastighetsföreningen Echo u. p. a., dels ock till förvärv av andelar i sagda förening m. m. för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 220,000 kronor. Såsom av nämnda proposition närmare framgår, behöva, enligt de med Borås stad och Gustaf Karlson träffade köpekontrakten, köpeskillingarna för däri berörda fastigheter, tillhoppa 460,000 kronor, icke erläggas förrän under budgetåret 1940/41.

I sin skrivelse den 29 augusti 1939 meddelar *generalpoststyrelsen*, att avtalet rörande förvärv av andelarna i fastighetsföreningen fullföljts den 1 juli 1939, och att i samband därmed på sätt i propositionen förutsatts samtliga inteckningar i den föreningen tillhöriga fastigheten inlösts. Kostnaderna hava uppgått till följande belopp:

	Kronor
Kontant likvid till säljarna av andelarna i fastighetsföreningen	133,514: 47
Lösen av inteckningar hos Älvsborgs läns stadshypoteksförening	45,128: 92
Lösen av inteckningar hos Västgöta Dals bostadskreditförening	16,717: 08
Lösen av inteckningar hos A.B. Borås Bank	25,112: 22
Sammanlagt	220,472: 69.

Styrelsen anför härefter:

Vid tidpunkten för avlåtandet av styrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t den 17 januari 1939 angående inköp för postverkets räkning av nu omhandlade fastigheter i Borås kunde kostnaderna för åtkomsten av den fastighetsföreningen Echo tillhörande fastigheten icke exakt uppgivas. Med förvärvet av andelarna i nämnda förening voro nämligen förenade vissa särskilda kostnader — utgörande överkurs å obligationer, som måste förvärfvas för lösen av de hos förenämnda stadshypoteks- och bostadskreditföreningar tagna inteckningarna i fastigheten, samt avgifter för förtida inbetalning till dessa föreningar av lånebeloppen — vilka kostnader beräknats uppgå till i runt tal 4,100 kronor. Huvudparten av ifrågavarande extra kostnader kunde emellertid förutsättas bli kompenserade genom besparing i form av avdrag å köpeskillingen för sådana, av Borås stad anbefallda reparationer å fastigheten, som då icke utförts men med vilkas verkställande räknats vid bestämmandet av sagda köpeskillig. Till följd härav kalkylerades det för budgetåret 1939/40 erforderliga, förenämnda anslaget till enahanda belopp som det beräknade värdet av andelarna i föreningen, eller 220,000 kronor. Generalpoststyrelsen förutskickade dock i sin nyssnämnda skrivelse, att en reglering av anslaget kunde komma att visa sig erforderlig och att en sådan i förekommande fall borde ske i samband med anvisande å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 av medel för inköp av de Borås stad och Gustaf Karlson tillhöriga fastigheterna. Av den föregående redogörelsen över kostnaderna för förvärvet av andelarna i fastighetsföreningen Echo framgår, att det för ändamålet anslagna beloppet, 220,000 kronor, överskridits med 472 kronor 69 öre.

Enligt det med Borås stad träffade avtalet skall den staden tillhöriga fastigheten tillträdas om möjligt den 1 juli 1940 och senast den 1 oktober 1940, då köpeskillingen, 310,000 kronor, skall erläggas, medan tillträde av Gustaf Karlsons fastighet skall ske senast den 1 juli 1940 mot erläggande av en köpeskillig utav 150,000 kronor. Under erinran härom hemställer styrelsen, att för fullföljande av nu omhandlade fastighetsförvärv samt för täckande av det förenämnda återstående kostnadsbeloppet för åtkomsten av fastighetsföreningens fastighet måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett belopp av sammanlagt 460,472 kronor 69 öre.

Departement-
chefen.

Generalpoststyrelsens förslag, som innefattar ett fullföljande av statsmakternas nästlidet år fattade beslut om inköp av samtliga tomter i kvarteret Eko i Borås, har icke givit mig anledning till erinran. Det av styrelsen äskade beloppet, 460,472 kronor 69 öre, lämpligen avrundat till 460,500 kronor, torde därför böra äskas för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp för postverkets räkning av fastigheter i Borås m. m. för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 460,500.

3. Inköp för postverkets räkning av två markområden i Råda.

[3.] I sin skrivelse den 29 augusti 1939 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för inköp av två markområden i Norra Råda socken i Värmland. Styrelsen har härom anfört följande:

Med stöd av bemyndigande i kungl. brev den 20 maj 1892 har generalpoststyrelsen enligt kontrakt med Uddeholms aktiebolag för tiden den 1 januari 1893—31 december 1942 mot en årlig avgäld av 25 kronor arrenderat ett jordområde om sammanlagt 6,585 m², beläget å det bolaget tillhöriga hemmanet Östra Rådas ägor i Norra Råda socken, Värmlands län. Å området uppfördes en posthusbyggnad, vilken sedermera vid olika tillfällen till- och påbyggts, samt en del uthus.

I och med att postverket år 1923 öppnade diligenstrafik å en från Råda utgående linje, blev det nödvändigt att i omedelbar närhet av posthuset uppföra ett diligensgarage med förvaringsutrymmen för släpvagnar, plogar och dylikt. Trafiken å den från Råda utgående diligenslinjen har alltsedan linjens öppnande befunnit sig i ständig stegring. Linjen har förlängts och omfattar numera hela sträckan Råda—Långflon. Antalet passagerare, som år 1925 utgjorde 8,645 och år 1930 22,863, uppgick år 1938 till 57,099. På grund av trafikstegringen har antalet diligenser, som trafikera linjen, ökats från 2 vid linjens öppnande till för närvarande 9. Härtill kommer att de å linjen insatta postdiligensernas storlek för trafikens bedrivande på ett rationellt sätt och för tillgodoseende av de alltmer skärpta kraven på bekvämlighet och utrymme efter hand i betydande grad ökats. Av nu anförda skäl har det blivit nödvändigt att ersätta det nuvarande garaget i Råda, vilket ursprungligen uppfördes såsom en provisorisk byggnad och därefter i flera omgångar tillbyggt, med ett nyuppfört garage av erforderlig storlek och svarande mot nutida fordringar på garagebyggnader. Arbetet med denna byggnads uppförande är nu i det närmaste slutfört.

Generalpoststyrelsen meddelar, att vid av generalpoststyrelsen verkställda undersökningar angående lämpligaste placeringen av det nya garaget det visat sig nödvändigt att tillförsäkra postverket dispositionsrätten till ett vid landsvägen beläget område om 1,774 kvadratmeter, vilket ägdes av Uddeholms AB och gränsade omedelbart till det av postverket förut arrenderade området. Förhandlingar i sådant syfte hade därför förts med sagda bolag. Härvid hade styrelsen, enär arrendetiden för det år 1892 arrenderade området närmade sig sitt slut, särskilt beaktat frågan om säkerställande för framtiden av

postverkets dispositionsrätt till det erforderliga området i dess helhet. Vid förhandlingarna hade emellertid framkommit, att av det år 1892 arrenderade området ungefär hälften, nämligen den del, å vilken själva posthuset vore beläget, under arrendetiden tillagts kyrkoherdebostället i Norra Råda församling.

Generalpoststyrelsen har — fortsätter styrelsen — ansett det vara av vikt, att hela det för postverkets olika rörelsegränar erforderliga markområdet förvärvades med äganderätt, och hade därför undersökt möjligheterna härför. Styrelsen anför härutinnan:

Vad angår den del, som äges av Uddeholms aktiebolag och som enligt år 1938 verkställd mätning omfattar en yta av 5,446 m², har ägaren förklarat sig villig att försälja densamma för ett pris av 1 krona per m² eller för sammanlagt 5,446 kronor. Då generalpoststyrelsen ansett detta pris vara skäligt, har styrelsen med bolaget den 31 januari/8 februari 1939 upprättat ett preliminärt kontrakt om förvärv av ifrågavarande markområde. Vad angår den i området ingående kyrkliga jorden, omfattande 3,165 m², har kammarkollegiet, på av generalpoststyrelsen därom gjord framställning, enligt skrivelse till stiftsnämnden i Karlstads stift den 17 februari 1939 medgivit, att sagda jordområde, 3,165 m², må till kronan för postverkets nyttjande försäljas mot en köpeskillning av fyratusensjuhundrafemtio (4,750) kronor, vilket motsvarar 1:50 kronor per m², mot vilket belopp styrelsen ansett intet vara att erinra.

Åberopande det anförda hemställer generalpoststyrelsen, att för inköp av två markområden om sammanlagt 8,611 kvadratmeter i Norra Råda socken i Värmlands län å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 10,196 kronor.

I likhet med generalpoststyrelsen finner jag det lämpligt, att postverket med äganderätt förvärvar de för postverkets olika rörelsegränar i Råda erforderliga två markområdena. Då tillfälle till förvärv av desamma på godtagbara villkor nu föreligger, vill jag tillstyrka bifall till den föreliggande framställningen.

Departement-
chefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp för postverkets räkning av två markområden
i Råda för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 10,200.

4. Inköp för postverkets räkning av fastigheter i Växjö.

[4.] I sin skrivelse den 29 augusti 1939 har *generalpoststyrelsen* hemställt om anvisande av anslag för inköp av fastigheterna nr 4 och 5 i kvarteret Gunnar Gröpe i Växjö för uppförande sedermera av posthusbyggnad å tomtområdet.

Styrelsen meddelar till en början, att för postkontoret i Växjö postverket alltsedan den 1 oktober 1911 förhyr lokal i riksbankens fastighet i staden.

Till följd av poströrelsens utveckling vore lokalerna numera, huvudsakligast på grund av bristande utrymme, synnerligen olämpliga för sitt ändamål. Genom uppförande år 1926 av en mindre tillbyggnad åt gårdssidan hade postkontorets dåvarande behov av ökat utrymme blivit tillgodosett för vissa avdelningar. Sedan dess hade emellertid trafiken vid postkontoret ökat i sådan omfattning, att behovet av större utrymmen numera gjorde sig starkt gällande för postkontorets samtliga avdelningar.

Beträffande utvecklingen av postkontorets rörelse anför styrelsen, att antalet vid postkontoret inlämnade försändelser, som år 1911 utgjorde 4,691,616 och under år 1926 uppgick till 5,370,657, år 1938 ökats till 7,543,908, vilket innebure en ökning med cirka 61 % under åren 1911—1938.

Postkontorets lokalbehov under de senaste åren har påverkats jämväl av andra faktorer. Härom anför styrelsen:

Postsparbankens starka utveckling samt folkpensionsrörelsens tillkomst och tillväxt hava medfört en betydande ökning av antalet besökande, vilket haft till följd, att utrymmena i allmänhetens avdelning och kassaexpeditionen under senare åren blivit allt mer otillräckliga. Till belysande härav kan anföras, att, medan postsparbanksrörelsen år 1911 var relativt obetydlig och folkpensionsutbetalningar då icke förekommo, år 1938 antalet besökande i postsparbanksärenden utgjorde 26,625 och folkpensionsavhämtnare cirka 10,800. Under uppbörden av kronoutskylder anordnas vid postkontoret i Växjö — liksom vid andra postkontor i residensstäder — särskild skatteavdelning, vilken tjänar som central för kronoskatteuppbörden vid länets samtliga postanstalter. Lokalfrågan för denna skatteavdelning kan nu ordnas endast med största svårighet och icke utan besvärande olägenheter för arbetet å postkontorets olika avdelningar. Därest det av 1936 års uppbördskommitté framlagda förslaget till ändrat uppbördsväsen kommer att genomföras, skulle det med nuvarande lokalförhållanden bli nödvändigt att inom annan fastighet anskaffa lokaler för skatteavdelningen.

Med avseende på utrymmesförhållandena inom särskilda avdelningar av postkontoret anför styrelsen:

Utrymmet i allmänhetens avdelning, som omfattar en golvyta av allenast 28 m², medger icke anordnandet av tillräckligt antal skrivpulpeter för allmänheten. Vid trafikanhopningar uppstå till följd av det bristande utrymmet avsevärda svårigheter för expeditiönsarbetets behöriga fortgång. Utrymmet i kassaexpeditionen är så begränsat, att arbetet med allmänhetens betjänande avsevärt försvåras redan vid jämförelsevis ringa ökning av den normala trafiken. Under skatteuppbördsterminer, jul- och nyårshelger och eljest vid högtrafik nödvändiggöras särskilda anordningar, vilka äro olämpliga ur arbetssynpunkt och ur kontrollsynpunkt icke önskvärda. Utrymme saknas för välbehövlig utökning av postboxanläggningen, varför postkontoret icke kan tillmötesgå alla framställningar från korrespondenter om förhyrande av postboxar. I postkontorets avdelning för ankommande och avgående poster samt i brevbärareexpeditionen äro utrymmena likaledes otillräckliga. Provisoriska arbetsplatser måste redan nu anordnas för brevbärare, och möjlighet saknas att bereda brevbärarpersonalen ökat utrymme. Kassa- valven, postmästarens tjänsterum och tidningsexpeditionen äro likaledes för trånga. Arbetet med postens in- och utlastning försvåras till följd av det knappa gårdsutrymmet.

Styrelsen framhåller slutligen, att de av postkontoret nu disponerade utrymmena — 334 kvadratmeter i bottenvåningen samt 74 kvadratmeter i entresolvåningen jämte vissa förrådsutrymmen i källaren — vore avsevärt mindre än de utrymmen, som disponerades av andra postkontor med lika omfattande trafik.

Styrelsen meddelar härefter, att av styrelsen föranstaltad utredning givit vid handen, att tillräckligt och lämpligt utrymme för postkontoret icke kunde erhållas inom riksbankens fastighet genom tillbyggnad eller omändring av denna. Med hänsyn härtill och då det icke varit möjligt att genom förhyrning ordna lokalfrågan på tillfredsställande sätt, hade styrelsen funnit sig nödsakad att för postverkets räkning söka genom fastighetsförvärv anskaffa ändamålsenliga lokaler för postkontoret i Växjö.

Sedan generalpoststyrelsen undersökt olika möjligheter för inköp av välbälgan och i övrigt lämplig fastighet, har styrelsen efter underhandlingar med ägarna till fastigheterna nr 4 och 5 i kvarteret Gunnar Gröpe avslutat preliminära köpekontrakt angående förvärv för postverkets räkning av ifrågasvarande fastigheter. Enligt köpekontrakten, som i avskrift fogats vid styrelsens förevarande skrivelse, skall styrelsen erlægga en köpeskillning av 175,000 kronor för fastigheten nr 4 och 90,000 kronor för fastigheten nr 5. Beträffande fastigheterna anför styrelsen:

Å tomten nr 4, som omfattar 1,054.6 m², är uppfört — förutom uthus med garage — ett affärs- och bostadshus vid Kronobergsgatan i två våningar jämte delvis inredd vindsvåning.

Å tomten nr 5, som omfattar 1,307.5 m², äro uppförda ett bostadshus utmed Norrgatan och ett gårdshus. Dessa hus äro uppförda av trä i två våningar och synnerligen omoderna.

Tjänstelokaler för postkontoret i Växjö kunna icke inredas i de å tomterna befintliga byggnaderna. Generalpoststyrelsen har därför för avsikt att — under förutsättning att förevarande förslag till fastighetsförvärv vinner Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall — under år 1940 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om anvisande av medel för budgetåret 1941/42 till uppförande av en posthusbyggnad å tomtområdet. Ifrågasvarande byggnadsföretag bör påbörjas i så god tid, att de för postkontoret avsedda tjänstelokalerna kunna vara färdiga att tagas i bruk senast under sommaren 1942.

Under hänvisning till en styrelsens framställning bilagd skrivelse från länsstyrelsen i Kronobergs län den 30 juni 1939 framhåller generalpoststyrelsen, att genom inköp för postverkets räkning av de båda ifrågasatta fastigheterna och uppförande därå sedermera av en nybyggnad en enastående möjlighet skulle erbjuda sig till beredande av behöflig utökning av länsstyrelsens tjänstelokaler.

Beträffande skäligheten av de för fastigheterna fordrade köpeskillningarna anför styrelsen:

Den för fastigheten nr 4 betingade köpeskillingen, 175,000 kronor, vilken, med bortseende från åbyggnadernas värde, motsvarar ett tomtpris av 166 kronor per m², kan förefalla väl hög. Vid bedömande av prisets skälighet får emellertid tagas i betraktande å ena sidan att säljaren, som ogärna vill avhända sig fastigheten, nyligen nedlagt relativt betydande kost-

nader för fastighetens istandsättande och å andra sidan att fastigheten har ett ur såväl postverkets som länsstyrelsens synpunkt utmärkt gott läge. Sistnämnda omständighet har givetvis varit av avgörande betydelse, då det gällt för generalpoststyrelsen och länsstyrelsen att taga slutlig ställning till fastighetsförvärvet. Mot priset å den andra, till inköp ifrågasatta fastigheten torde någon erinran icke kunna göras.

Under återopande av det anförda hemställer generalpoststyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för inköp för postverkets räkning av fastigheterna nr 4 och 5 i kvarteret Gunnar Gröpe i Växjö å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 265,000 kronor.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har i sin förenämnda skrivelse den 30 juni 1939 anført, bland annat:

Undersökningar och överbäganden vid skilda tillfällen i fråga om anskaffande av lokaler för länsstyrelsens behov genom någon tillbyggnad på residensstomten hava givit som resultat, att sådan tillbyggnad icke vare sig skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla behovet av ytterligare tjänstelokaler för länsstyrelsen eller vore ur kulturhistorisk och estetisk synpunkt försvarlig. Genom förvärvande för postverkets räkning av förenämnda, för dess behov efter allt att döma mycket välbelägna fastigheter har erbjudit sig en enastående möjlighet att erhålla ytterligare lokaler även för länsstyrelsens behov för överskådlig framtid i omedelbar närhet till länsstyrelsens lokaler i residensfastigheten och med möjlighet även till inre förbindelse mellan lokalerna i de olika fastigheterna.

Enligt en av landskamreraren uppgjord promemoria och ett av länsarkitekten avgivet yttrande torde länsstyrelsens förhandenvarande behov av ytterligare tjänstelokaler kunna begränsas till en nyttig areal av omkring 700 kvadratmeter. Härvid har icke det lokalbehov inbegripits, som kan antagas göra sig gällande för länsstyrelsen, om den föreslagna uppbörds- och folkbokföringsreformen genomföres. Berörda reform är dock ännu oviss både till tid och omfattning, och därav föranlett lokalbehov för länsstyrelsen kan icke med någon säkerhet närmare beräknas. På grundval av ett utav de olika alternativ för reformen, som på sin tid företrädesvis lagts till grund för en summarisk och ungefärlig beräkning av länsstyrelsens därigenom ökade lokalbehov, har detta behov antagits kunna uppgå till omkring 300 kvadratmeter. Behovet kan ej antagas bliva större än att även det lämpligen och väl tillgodoses genom bebyggelse på de ifrågasatta fastigheterna.

Med avseende på den tid, inom vilken det för länsstyrelsen skulle vara av vikt att kunna påräkna lokaler i fastigheterna, får länsstyrelsen framhålla, att — oavsett vad en eventuell uppbördsreform kan komma att medföra — det skulle vara för länsstyrelsen fördelaktigt, om efter fastigheternas slutliga förvärvande bebyggelsen skulle kunna påbörjas på sådan tid, att länsstyrelsen skulle kunna tillträda avsedda lokaler den 1 oktober 1942.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse till generalpoststyrelsen den 10 oktober 1939 avgivit yttrande rörande de ifrågasatta förvärven av nu berörda fastigheter. Byggnadsstyrelsen har anført:

Beträffande den för ifrågasatta fastigheter i kvarteret Gunnar Gröpe betingade köpeskillingen å 265,000 kronor får byggnadsstyrelsen framhålla,

att då de å tomterna befintliga byggnaderna äro avsedda att rivas, köpeskillingen i huvudsak måste anses utgöra tomtvärde. Enär tomterna omfatta en sammanlagd areal av 2,361 kvadratmeter, motsvarar alltså tomtvärdet ett å-pris av 112 kronor per kvadratmeter, vilket torde få betraktas såsom förhållandevis synnerligen högt.

Vad beträffar den föreslagna lösningen av länsstyrelsens lokalfråga inom den planerade nybyggnaden för postverket får byggnadsstyrelsen framhålla, att det torde komma att erbjuda stora svårigheter med hänsyn till stadsbildens att på ett arkitektoniskt tillfredsställande sätt utforma en broförbindelse över Norrgatan mellan Nya folkskolehuset och länsresidenset, varför vid ett eventuellt genomförande av den föreslagna lösningen endast förbindelse under gatan synes böra ifrågakomma. Även med en dylik förbindelse torde emellertid vissa olägenheter vara förenade med hänsyn till de långa transporter i vertikal led, som densamma förutsätter. I betraktande härav och med tanke jämväl på storleken å den blivande hyreskostnaden av de för länsstyrelsen avsedda lokalerna i det ifrågasatta nya posthuset är byggnadsstyrelsen icke för sin del beredd att redan nu taga slutlig ställning till frågan om hur länsstyrelsens lokalbehov lämpligen bör tillgodoses.

Vad byggnadsstyrelsen sålunda anfört syntes icke, anför slutligen styrelsen, böra utgöra hinder för ett förvärv av tomterna, därest ett dylikt förvärv skulle innebära den bästa föreliggande lösningen av postkontorets lokalfråga.

I anledning av byggnadsstyrelsens yttrande har *generalpoststyrelsen* i skrivelse den 11 november 1939 anfört:

Byggnadsstyrelsen har bland annat anfört, att tomtvärdet för de till inköp föreslagna fastigheterna, i genomsnitt 112 kronor per kvadratmeter, torde få betraktas såsom förhållandevis synnerligen högt.

Generalpoststyrelsen har sig icke bekant, vilket jämförelsematerial som ligger till grund för byggnadsstyrelsens sålunda uttalade uppfattning. Av generalpoststyrelsen företagen utredning, som föregått framställningen om ifrågavarande fastighetsförvärv, har emellertid ådagalagt, att det ovannämnda priset icke kan anses högt i förhållande till priserna på andra tomter, vilka i fråga om läge och lämplighet för bebyggelse äro jämförbara med här ifrågavarande fastigheter.

Till belysande härav förtjänar nämnas, att för en viss tomt vid Norrgatan i närheten av de till inköp för postverkets räkning föreslagna fastigheterna betalades redan för nära femton år sedan ett pris av omkring 97 kronor per kvadratmeter. Enbart markvärdet för en annan fastighet, belägen vid Stortorget, med en tomtareal av endast 862 kvadratmeter, är vid fastighetstaxering upptaget till ett belopp motsvarande 87 kronor per kvadratmeter. Om denna tomt varit större och därigenom medgivit ett bättre utnyttjande vid bebyggelse, skulle värdet per kvadratmeter otvivelaktigt varit väsentligt högre.

Vid bedömande av förevarande fråga bör även tagas i betraktande, att den senaste tidens allmänna utveckling i Växjö har medfört en betydande stegring av värdena på fastigheter vid eller i närheten av Stortorget och vid huvudgator i den egentliga staden. Av fastigheter med dylikt läge, vilkas byggnader ännu icke mera genomgripande moderniserats, återstår endast ett ringa antal, och bland dessa är urvalet givetvis begränsat till dem, som äro till salu. Vid den gjorda undersökningen har det i själva verket icke heller yppat sig någon möjlighet att för postverkets räkning förvärva tomt-

mark, som är lika väl belägen och ur bebyggelsesynpunkt lika lämplig som fastigheterna nr 4 och 5 i kv. Gunnar Gröpe.

För länsstyrelsens vidkommande innebär det ifrågasatta fastighetsförvärvet, såsom framhållits i generalpoststyrelsens ovan berörda skrivelse den 29 augusti 1939, ett enastående tillfälle att erhålla den nödvändiga lokalutökningen i omedelbar närhet av länsstyrelsens nuvarande lokaler. Försittes detta tillfälle nu, är det föga sannolikt, att en liknande möjlighet kommer att yppa sig framdeles.

Därest det för ifrågavarande fastigheter överenskomna priset ses mot bakgrunden av vad sålunda anförts, synes detsamma icke kunna betecknas som förhållandevis synnerligen högt, såsom byggnadsstyrelsen vill göra gällande.

Byggnadsstyrelsen har i sin ovannämnda skrivelse den 10 oktober 1939 vidare anført, *dels* att det torde komma att erbjuda stora svårigheter med hänsyn till stadsbilden att på ett arkitektoniskt tillfredsställande sätt utforma en broförbindelse över Norrgatan, varför vid ett eventuellt genomförande av den föreslagna lösningen av lokalfrågan för länsstyrelsen endast förbindelse under gatan syntes böra ifrågakomma, *dels ock* att vissa olägenheter torde vara förenade även med en dylik förbindelse med hänsyn till de långa transporter i vertikal led, som densamma förutsätter.

Härtill vill generalpoststyrelsen genmäla, att i avvaktan på statsmakternas beslut i ärendet inga förberedelser vidtagits eller förslag uppgjorts i fråga om den blivande nybyggnaden, och att arbetena med dess planering i sinom tid komma att i vederbörlig ordning bedrivas i samarbete med byggnadsstyrelsen. Det torde därför ankomma på byggnadsstyrelsen att i nämnda sammanhang taga ställning till frågan om bästa sättet att ordna förbindelsen mellan länsstyrelsens nuvarande och dess blivande lokal.

Vad slutligen angår de av byggnadsstyrelsen framhållna olägenheterna med en underjordisk förbindelse, är det visserligen obestridligt, att transporter i vertikal led bliva oundvikliga. Om man emellertid utgår ifrån, att ny- eller tillbyggnad på residensets nuvarande tomtområde icke kan ifrågakomma, skulle varje annan lösning av länsstyrelsens lokalfråga än den i generalpoststyrelsens förslag ifrågasatta medföra väsentligt längre och oekvämre transporter mellan länsstyrelsens nuvarande och nya lokaler. Under sådana omständigheter synes byggnadsstyrelsens invändning på denna punkt icke förtjäna avseende.

Departementschefen.

Av den lämnade redogörelsen torde framgå, att posttrafiken i Växjö under de senare åren ökat i sådan omfattning, att postkontorets samtliga avdelningar äro i behov av större utrymme. Härtill kommer att lokalerna även i andra avseenden äro otillfredsställande. Då tillräckligt och lämpligt utrymme för postkontoret icke synes kunna erhållas inom fastigheten genom tillbyggnad eller omändring av densamma, torde lokalfrågan böra lösas genom uppförande på lämpligt belägen tomt av en för postkontoret avsedd nybyggnad. Såsom byggnadstomt har nu generalpoststyrelsen föreslagit fastigheterna nr 4 och 5 i kvarteret Gunnar Gröpe, vilka skulle för ändamålet inköpas för ett sammanlagt pris av 265,000 kronor. Då fastigheterna äro skilda från länsresidenstomten endast genom en gata, skulle enligt generalpoststyrelsens och länsstyrelsens mening genom tomtförvärvet erbjudas en möjlighet att tillgodose länsstyrelsens behov av ökade lokaler i den byggnad, som skulle uppföras å tomterna och som skulle förbindas med landsstatshuset genom antingen en bro över gatan eller en gång därunder. Mot

förslaget om ifrågavarande tomtinköp har byggnadsstyrelsen, utan att dock avstyrka detsamma, framfört vissa erinringar avseende köpeskillingen, som styrelsen finner förhållandevis synnerligen hög, samt den ifrågasatta förbindelsen mellan posthusbyggnaden och landsstatshuset. Ej heller jag kan undgå att finna köpeskillingen, innebärande ett genomsnittspris per kvadratmeter av 112 kronor, hög. Å andra sidan kan framhållas, att tomtorna torde få anses synnerligen välbelägna och att den senaste tidens allmänna utveckling i Växjö synes hava medfört avsevärda stegringar av värdena å de centralt belägna tomtorna. Med hänsyn härtill och då enligt vad generalpoststyrelsen meddelat gjorda undersökningar visat, att det icke föreligger möjlighet att för postverkets räkning förvärva tomtmark, som är lika välbelägen och ur bebyggelsesynpunkt lika lämplig som de till inköp nu föreslagna två fastigheterna, vill jag icke motsätta mig styrelsens förslag om inköp av fastigheterna. Vad angår spørsmålet, huruvida lokaler böra beredas länsstyrelsen i den nya posthusbyggnaden samt, därest så anses böra ske, på vad sätt förbindelsen mellan nybyggnaden och det nuvarande landsstatshuset lämpligen bör ordnas, torde ställning till detsamma icke böra tagas i nu förevarande sammanhang.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp för postverkets räkning av fastigheter i Växjö*
för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 265,000.

Telegrafverket.

I skrivelser den 29 september, den 10 november och den 1 december 1939 har telegrafstyrelsen gjort framställningar om anslag till kapitalinvestering beträffande telegrafverket för budgetåret 1940/41.

1. Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Äppelviken i Stockholm.

[5.] För automatisk telefonstation i Äppelviken uppfördes under åren 1934—35 en ny byggnad, sedan Kungl. Maj:t den 21 september 1934 be-myndigat telegrafstyrelsen att för byggnadens uppförande taga i anspråk sammanlagt högst 160,000 kronor av de medel, som för år 1934 anvisats från telegrafverkets förnyelsefond för påbörjande av automatisering av Nockeby, Ulvsunda, Ålstens och Äppelvikens telefontät.

I sin skrivelse den 10 november 1939 har *telegrafstyrelsen* framlagt förslag om uppförande av en tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Äppelvikens. Styrelsen anför:

Äppelvikens automatiska telefonstation anordnades till en början för 7,000 abonnenter. Stationen öppnades i fyra etapper under tiden 9 januari—6 maj 1936. Efter denna tid har stationen successivt utökats, så att den vid slutet av år 1939 får en kapacitet av 10,000 nummer. Dessutom har telegrafstyrelsen under år 1939 beställt ytterligare utbyggnad av stationen, omfattande stativutrustning för 4,000 abonnentnummer och kopplingsorgan för 2,000 nummer. När denna utvidgning levererats finnes i stationsbyggnaden icke utrymme för ytterligare utökning av stationen. Endast genom utrymning av lokalerna i bottenvåningen för allmänhetens betjäande har stationen kunnat utbyggas i behövlig utsträckning.

Emellertid motses att tillskottet av nya fastigheter för bostadsändamål inom Äppelvikens telefonstationsområde kommer att stegras i ännu högre grad än vad hittills skett. Enligt vad Stockholms stads fastighetskontor tidigare meddelat, beräknas området vara i sin helhet bebyggt om 3 à 4 år, eller vid slutet av år 1942, och då skulle icke mindre än cirka 16,100 bostadslägenheter stå till förfogande. För att kunna möta den härav uppkommande tillströmningen av nya telefonabonnenter måste cirka 16,000 nummer kunna installeras på telefonstationen. Detta är dock icke möjligt, emedan stationsbyggnaden i sitt nuvarande skick kan inrymma högst 14,000 nummer. En tillbyggnad av fastigheten bör därför snarast komma till utförande; och telegrafstyrelsen har anmodat arkitekten Carl Åkerblad i Stockholm att uppgöra erforderliga ritningar. Enligt dessa tillbygges stationshuset omkring 9 1/2 meter. Källarvåningen i tillbyggnaden upptages av förrådslokal, skyddsrum och kabelrum. Bottenvåningen och våningen i trappa upp upptagas i sin helhet av lokaler för den automatiska stationsutrustningen med undantag av två mindre utrymmen, som tills vidare inredas för reparatörer och förråd.

Tillbyggnaden hade, meddelar telegrafstyrelsen, på grundval av i augusti månad 1939 gällande material- och arbetspriser å byggnadsmarknaden kostnadsberäknats till 80,000 kronor. Byggnadsstyrelsen, som granskat ritningarna och kostnadsberäkningen, hade icke haft något att erinra beträffande vare sig ritningarna eller de beräknade kostnaderna för byggnadsföretaget.

Med hänvisning till vad telegrafstyrelsen anfört hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Äppelviken i Stockholm anvisa ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Den föreslagna tillbyggnaden till telefonstationsbyggnaden i Äppelviken torde vara erforderlig för att möta den ökning av antalet abonnenter, som kan förväntas i samband med utbyggnaden av nya bostadsområden inom trafikområdet. Då det kan beräknas, att vid slutet av år 1942 antalet abonnenter kommer att med omkring 2,000 överstiga den nuvarande stationens kapacitet, måste redan nu åtgärder vidtagas för att tillgodose det ökade lokalbehovet för telefonstationen.

Då telegrafstyrelsens framställning icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Äppelviken i Stockholm för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 80,000.

Departement-
chefen.

2. Telefonstationsbyggnad i Huddinge.

[6.] I sin skrivelse den 10 november 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anvisande av medel till inköp av tomt i Huddinge och uppförande därå av en telefonstationsbyggnad. Till stöd härför har styrelsen till en början anfört, att enligt den allmänna planen för automatisering av telefonstationerna i Stockholms förorter stationen i Huddinge vore beräknad att automatiseras under början av år 1942. Den nya stationen i Huddinge vore avsedd att betjäna de abonnentområden, vilka nu tillhörde Huddinge, Snättringe och Stuvsta växelstationer.

Utvecklingen av telegrafverkets telefonrörelse vid stationerna i Huddinge, Snättringe och Stuvsta belyses av följande av telegrafstyrelsen lämnade tablå:

Vid ingången av år	Antal lokal- ledningar	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
Huddinge 1930	481	478	503
1933	587	583	614
1936	721	717	754
1937	784	780	815
1938	848	844	886
1939	954	949	992

Vid ingången av år		Antal lokal- ledning	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
Snättringe	1930	48	47	48
	1933	86	84	86
	1936	116	114	116
	1937	143	140	143
	1938	173	170	173
	1939	201	198	201
Stuvsta	1930	280	276	283
	1933	475	471	482
	1936	641	635	653
	1937	718	711	733
	1938	799	792	815
	1939	906	898	923

Telegrafstyrelsen anför vidare:

Med hänsyn till de senaste årens snabba abonnentökning inom de samhällen, som komma att omfattas av Huddinge nya automatiska telefonstation, är det av behovet påkallat, att de nuvarande stationerna i Huddinge, Snättringe och Stuvsta enligt förenämnda plan för automatiseringen kunna nedläggas i början av år 1942.

Samtliga dessa stationer äro förlagda till förhyrda lokaler, som icke kunna komma i fråga för inrymmande av den nya stationen. Ej heller bör denna anordnas i annan förhyrd lokal utan böra, i likhet med vad fallet varit beträffande tidigare inrättade nya automatiska telefonstationer inom Stockholms förorter, lokaler anskaffas genom uppförande av en stationsbyggnad tillhörig statsverket.

Telegrafstyrelsen har företagit undersökningar för anskaffande av en för ändamålet lämplig byggnadstomt. Styrelsen anför:

Styrelsen har funnit ett för ändamålet till såväl läge som storlek passande område, innehållande en areal av cirka 3,100 kvadratmeter. Området i fråga utgöres av kyrklig jord tillhörande prästbostället $\frac{1}{2}$ mantal Tomtberga nr 1 i Huddinge socken av Strängnäs stift och Stockholms län. Kammarkollegium har lämnat stiftsnämnden i Strängnäs medgivande att försälja tomtområdet till telegrafverket för ett pris av 3 kronor per kvadratmeter, vilket motsvarar en köpeskilling för tomten av cirka 9,300 kronor.

Telegrafstyrelsen har upprättat köpekontrakt med stiftsnämnden i Strängnäs om tomtmarkens förvärfvande för telegrafverkets räkning under förutsättning, att Kungl. Maj:ts tillstånd till köpet erhålles före den 1 juli 1940.

Telegrafstyrelsen har vidare meddelat, att arkitekten Carl Åkerblad i Stockholm på styrelsens uppdrag uppgjort ritningar till den nya stationsbyggnaden. Enligt dessa ritningar skulle byggnaden uppföras av tegel i två våningar och källarvåning. I den sistnämnda skulle anordnas förråd, batteri- rum, kabelkällare, garage, skyddsrum, källarutrymme för en bostadslägenhet samt pannrum och bränslerum. Bottenvåningen vore avsedd att inrymma korskoppling samt ett större reservutrymme för framtida utvidgning av stationsanordningarna. Dessutom skulle där inredas en bostadslägenhet om två rum och kök för en stationsreparatör. Till våningen en trappa upp

skulle förläggas automatsal och provrum. Lokal för postverkets räkning vore icke avsedd att inrymmas i stationsbyggnaden. Generalpoststyrelsen hade förklarat, att läget för nybyggnaden vore mindre väl lämpat för postanstaltens förläggande dit, och då den nuvarande postlokalen tills vidare väl fyllde sitt ändamål, hade generalpoststyrelsen ansett sig icke böra överflytta postanstalten till telegrafverkets planerade nybyggnad.

Kostnaderna för fastighetens uppförande ha beräknats uppgå till 160,000 kronor. Härvid hade, upplyser telegrafstyrelsen, de byggnadskostnader tillämpats, vilka gällde vid tiden före inträdandet av de nuvarande förhållandena.

Telegrafstyrelsen har härefter meddelat, att byggnadsstyrelsen efter granskning av ritningarna och kostnadsberäkningen icke haft något att erinra beträffande vare sig ritningarna eller de beräknade byggnadskostnaderna.

Under åberopande av vad styrelsen sålunda anfört hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för inköp av tomt och uppförande av telefonstationsbyggnad i Huddinge för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 169,300 kronor.

Av det anförda framgår, att för ett genomförande enligt uppgjord plan av automatiseringen av telefonväsendet inom Stockholms förorter i början av år 1942 erfordras nya telefonstationslokaler i Huddinge, avsedda att betjäna de abonnentområden, vilka nu tillhöra Huddinge, Snättringe och Stuvsta växelstationer. Lokalbehovet anses på ett ändamålsenligt sätt kunna tillgodoses genom en nybyggnad på den till inköp nu föreslagna tomten. Enligt vad jag inhämtat skulle ett uppskjutande av den nu ifrågasatta automatiseringen av de tre stationsområdena framtvinga ombyggnad av två av de tre växelstationerna, vilket skulle medföra förhållandevis höga kostnader och vid en senare genomförd automatisering icke bli till någon nytta.

I anledning av nu anförda förhållanden och då den till inköp föreslagna tomten synes lämplig samt priset för denna ävensom de för byggnadsföretaget uppgjorda ritningarna samt kostnadsberäkningen ej givit mig anledning till erinran, vill jag tillstyrka telegrafstyrelsens förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *telefonstationsbyggnad i Huddinge* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 169,300.

3. Telefonstationsbyggnad i Sölvesborg.

[7.] Jämlikt medgivande av Kungl. Maj:t den 17 juni 1938 förvärfvade telegrafverket tomten nr 1 i kvarteret Norsen i Sölvesborg för en köpeskilling av 60,000 kronor. Med detta tomtförvärfv avsågs att erhålla mark för uppförande av en telefonstationsbyggnad, innehållande lokaler även för postkontoret i staden.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (proposition nr

*Departement-
chefen*

242/1939, bilaga 12, punkten 8) upptog riksdagen å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 ett förskottsanslag av 273,000 kronor till telefonstationsbyggnad i Sölvesborg.

I sin skrivelse den 10 november 1939 har telegrafstyrelsen hemställt om anvisande å riksstaten för budgetåret 1940/41 av medel till uppförande av nu ifrågavarande telefonstationsbyggnad. Beträffande byggnadsföretaget torde jag i huvudsak få hänvisa till framställningen under förutnämnda punkt. Jag vill emellertid här erinra om att byggnadsföretaget nästlidet år ansågs kunna tills vidare uppskjutas, enär telegrafstyrelsen meddelat, att styrelsen då lyckades träffa överenskommelse med ägaren till den fastighet, vari telefonstationen är inrymd, om förlängning av hyreskontraktet, vilket eljest skolat utgå den 1 oktober 1941.

I sin nu förevarande skrivelse har *telegrafstyrelsen* till en början meddelat, att den med hyresvärden träffade överenskommelsen innebure, att telefonstationslokalen finge förhyras ytterligare ett år eller till den 1 oktober 1942 mot att hyran höjdes till 5,000 kronor, motsvarande en hyresökning av 100 procent. Styrelsen anför härefter:

För att om möjligt kunna minska telegrafverkets kostnader för verkets rörelse i Sölvesborg har styrelsen undersökt de ekonomiska förutsättningarna för helautomatisering av Sölvesborgs taxeområde och överförande av Sölvesborgs redovisningsområde till Kristianstads redovisningsområde. Det har därvid visat sig, att avsevärd besparing i trafikutgifterna för Sölvesborgs station står att vinna genom den ifrågasatta förändringen, och att den planerade telefonstationsbyggnaden därigenom kan minskas utan att detta menligt inverkar på de för postverket avsedda lokalerna.

Arkitekten Åkerblad i Stockholm har på telegrafstyrelsens uppdrag omarbetat ritningarna med hänsyn till behovet av lokaler för telegrafstyrelsens räkning efter helautomatisering av sölvesborgsområdet. Enligt de nya ritningarna uppföres byggnaden i två våningar samt källarvåning, varjämte en mindre flygel anordnas i en våning med källarutrymmen. Källarvåningen innehåller förrådslokaler för post- och telegrafverken, linjeförmansrum, källarutrymmen för en bostadslägenhet, skyddsrum, lagerlokal för en butikslägenhet samt pann- och kolrum för husets uppvärmning. Bottenvåningen i huvudbyggnaden upptages i sin helhet av lokaler för postverket och i flygelbyggnaden inredas tre butikslägenheter samt ett utrymme för inlämning av telegram samt expedition av telefonsamtal. Till våningen 1 trappa upp förlägges automatsal, korskopplingsrum, batterirum och kapp- rum samt en lägenhet, innehållande två rum och kök, avsedd för en stationsreparatör.

Telegrafstyrelsen meddelar, att byggnaden kostnadsberäknats till 230,000 kronor, varvid hänsyn icke tagits till den stegring i byggnadskostnaderna, som inträtt på grund av nu rådande förhållanden, samt att ritningarna i vad de avsåge lokaler för postverket godkänts av generalpoststyrelsen. Byggnadsstyrelsen hade i skrivelse till telegrafstyrelsen meddelat, att byggnadsstyrelsen för sin del icke hade något att erinra beträffande vare sig de föreliggande ritningarna eller de beräknade byggnadskostnaderna.

Styrelsen framhåller slutligen, att då möjlighet icke funnes att kvarbliva i den nuvarande telefonstationslokalen längre än till den 1 oktober 1942, efter

vilken tidpunkt telegrafverket icke finge förhyra lokalen, åtgärder måste vidtagas för att en ny station då skulle finnas färdig för inkoppling. För att detta skulle medhinnas, måste arbetet med uppförandet av den nya telefonstationsbyggnaden igångsättas under år 1940 och medel härtill bliva erforderliga under budgetåret 1940/41.

Under hänvisning till vad styrelsen anført hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för uppförande av telefonstationsbyggnad i Sölvesborg för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 230,000 kronor.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att den nuvarande telefonstationslokalen i Sölvesborg icke får förhyras längre än till den 1 oktober 1942. Vid nämnda tidpunkt måste alltså nya lokaler kunna disponeras för telefonstationen. Då den nya stationen avses skola inrättas för automatisk drift, bör den anordnas i en telegrafverket tillhörig byggnad. Med hänsyn till nu anförda förhållanden och under återopande av vad min företrädare i ämbetet nästlidet år anförde till statsrådsprotokollet angående ifrågavarande byggnadsföretag vill jag biträda telegrafstyrelsens förslag om anvisande av erforderliga medel för uppförande av telefonstationsbyggnaden. Mot de av telegrafstyrelsen förordade nya byggnadsritningarna ävensom kostnadsberäkningen, vilken nu slutar å ett belopp av 230,000 kronor mot en tidigare beräknad kostnad av 273,000 kronor, har jag icke något att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *telefonstationsbyggnad i Sölvesborg* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 230,000.

*Departement-
chefen.*

4. Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås.

[8.] Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har å beredskapsstat för såväl budgetåret 1938/39 som budgetåret 1939/40 upptagits ett förskottsanslag av 74,000 kronor för tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås. Beträffande ifrågavarande byggnadsföretag, som betingas av behovet av utvidgade lokaler för den i stationshuset inrymda poststationen, torde jag få hänvisa till redogörelsen i Kungl. Maj:ts proposition nr 275 till 1938 års riksdag (bilaga 11, punkt 8).

I sin skrivelse den 29 september 1939 har *telegrafstyrelsen* anført, att generalpoststyrelsen meddelat, att det numera vore oundgängligen nödvändigt, att snara åtgärder vidtoges för lokalsvårigheternas avhjälpande. Ytterligare uppskov härutinnan måste i såväl allmänhetens som postverkets intresse om möjligt undvikas. Frankoteckensuppbörden hade sedan år 1936 stigit med 5.5 %. Antalet avgångna försändelser, som under år 1936 utgjort 2,602,844 stycken, hade år 1938 uppgått till 2,656,634 stycken och antalet ankomna försändelser hade under samma tid stigit från 1,847,222 till 1,988,171 stycken. Postkontoret hade år 1936 besökts av 13,817 personer i postsparbanksärenden och

3,923 personer för avhämtning av folkpensioner. Motsvarande siffror för år 1938 vore 15,252 respektive 7,787.

I anslutning härtill hade, anför telegrafstyrelsen, generalpoststyrelsen anhallit, att tillbyggnaden uppfördes och härför erforderligt anslag anvisades å riksstaten för nästa budgetår.

Under erinran om att tillbyggnaden tidigare beräknats draga en kostnad av 74,000 kronor meddelar telegrafstyrelsen, att på grund av stegrade byggnadskostnader och även till följd av att skyddsrum nu komme att anordnas i tillbyggnadens källarvåning, vilket icke tidigare avsetts, den ursprungligen beräknade kostnadssumman komme att bli otillräcklig. En ny beräkning utvisade, att kostnaden för tillbyggnaden komme att uppgå till 90,000 kronor.

Departement-
chefen.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen anført rörande behovet av utvidgade lokaler för poststationen i Alingsås vill jag icke motsätta mig, att för ändamålet erforderligt anslag anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Då kostnaden för tillbyggnaden numera beräknas till 90,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås*
för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservations-
anslag av kronor 90,000.

5. Telefonstationsbyggnad i Karlskoga.

[9.] I sin skrivelse den 10 november 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas ett anslag av 284,000 kronor för inköp av tomt i Karlskoga och för uppförande därå av en telefonstationsbyggnad.

Telegrafstyrelsen anför till en början:

För telefonstationen i Karlskoga förhyr telegrafverket lokal av enskild fastighetsägare. Lokalen består av 6 rum och 2 kök. Årshyran utgör 1,800 kronor, vartill kommer ersättning för centraluppvärmning, vilken beräknas efter självkostnadspris. Hyrestiden utlöper den 1 januari 1945.

Telefonstationen, som togs i bruk år 1907, består, sedan planerad utökning — vilken är den sista möjliga i nuvarande lokaler — kommit till utförande, av 6 riksbord med 12 expeditionsplatser, varav för närvarande 8 äro besatta, samt 6 lokalbord med 2,400 nummers kapacitet, varav för närvarande cirka 1,720 nummer äro upptagna. För nummerändringar och vakanser måste minst 5 % av stationens totala nummerantal hållas i reserv, varför endast ytterligare 560 nya abonnenter kunna mottagas.

Sedan nyss nämnda utökning genomförts, beräknar styrelsen, att stationen skall vara fullbelagd vid årsskiftet 1941/42. Vid denna tidpunkt måste en ny stationsutrustning finnas färdigställd. Lokaler för denna finnas icke tillgängliga utan böra anskaffas genom uppförande av en telefonstationsbyggnad. Arbetet med byggnadens uppförande måste, för att stationens montering skall medhinnas, igångsättas utan dröjsmål, så snart erforderliga medel beviljats.

Utvecklingen av telegrafverkets telefonrörelse i Karlskoga framgår av följande, av telegrafstyrelsen lämnade tablå:

Vid ingången av år	Antal lokal- ledningar	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
1930	626	691	909
1933	799	864	1,122
1936	1,036	1,103	1,433
1937	1,173	1,226	1,535
1938	1,348	1,378	2,056
1939	1,551	1,570	2,345

Telegrafstyrelsen anför vidare:

För en telefonstationsbyggnad lämpligt belägen tomtmark har styrelsen funnit i kvarteret Tuppen i Karlskoga municipalsamhälle. Här äger Karlskoga kommun stadsägan nr 300, vilken innehåller en areal av 0,2605 hektar. Denna stadsäga är ur telegrafverkets synpunkt lämpligt belägen för en telefonstationsbyggnad och det begärda priset för tomten, 20,000 kronor, är fördelaktigt för verket. Under sådana förhållanden har telegrafstyrelsen upprättat köpekontrakt om stadsägans förvärfvande för telegrafverkets räkning under förutsättning, att Kungl. Maj:ts tillstånd till köpet erhålles före den 1 juli 1940.

Telegrafstyrelsen har vidare meddelat, att arkitekten Y. Ahlbom i Stockholm på styrelsens uppdrag uppgjort ritningar till den nya stationsbyggnaden. Enligt dessa ritningar skulle byggnaden innehålla lokaler endast för telegrafverkets behov. Någon lokal för stadens postkontor vore icke avsedd att inredas i byggnaden, emedan generalpoststyrelsen förklarat, att postverkets lokaler på platsen icke med fördel kunde förläggas till den planerade telefonstationsbyggnaden, som ur postverkets synpunkt icke finge lämpligt läge. Den planerade stationsbyggnaden vore avsedd att utföras av tegel. Till källarvåningen skulle förläggas garage, förrådslokaler och skyddsrum samt rum för linjeförman, reparatör, maskiner, batterier m. m. I bottenvåningen skulle bland annat anordnas telegrafexpedition, telefonsal, rum för telegrafkommissarien samt en bostadslägenhet om två rum och kök, avsedd för en stationsreparatör, medan våningen en trappa upp avsåges för automatsal och korskoppling. Byggnaden hade kostnadsberäknats till 264,000 kronor. Till grund för detta belopp hade lagts de i augusti 1939 å byggnadsmarknaden gällande material- och arbetspriserna.

Telegrafstyrelsen har härefter meddelat, att byggnadsstyrelsen, som granskat ritningarna och kostnadsberäkningen, icke haft någon erinran att göra beträffande de beräknade byggnadskostnaderna men framhållit, att ett genomförande av byggnadsföretaget förutsatte viss ändring av stadsplanen, för vilken ändring något hinder emellertid ej syntes föreligga. I anslutning härtill meddelar telegrafstyrelsen vidare, att byggnadsnämnden i Karlskoga för sin del förklarat sig villig medverka till den av byggnadsstyrelsen förut-satta stadsplaneändringen samt att telegrafstyrelsen härom komme att göra framställning.

Departement-
schefen.

Av den lämnade utredningen synes framgå, att telefonstationen i Karlskoga är i behov av större lokalutrymmen för att kunna möta en väntad ökning av telefonrörelsen. Telegrafstyrelsen beräknar nämligen, att stationen skall vara fullbelagd vid årsskiftet 1941/42, därest ökningen av telefonrörelsen fortgår i samma takt som under de senaste åren. Vid sagda tidpunkt måste därför ny stationsutrustning finnas färdigställd. Då lokaler härför icke finnas tillgängliga, bör tomt inköpas och ny telefonstationsbyggnad uppföras därå. För att stationens montering skall medhinnas, torde arbetet med byggnadens uppförande böra igångsättas nästa budgetår.

I anledning av nu anförda förhållanden och då den till inköp föreslagna tomten synes lämplig samt priset för denna ävensom de för byggnadsföretaget uppgjorda ritningarna samt kostnadsberäkningen ej givit mig anledning till erinran, vill jag tillstyrka telegrafstyrelsens förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *telefonstationsbyggnad i Karlskoga* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av .. kronor 284,000.

6. Telefonstationsbyggnad i Borlänge.

[10.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 242, med förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1939/40 framställda förslag upptog riksdagen för telefonstationsbyggnad i Borlänge å beredskapsstat för nämnda budgetår ett förskottsanslag av 360,000 kronor. Såsom av nämnda proposition framgår hade 1938 års riksdag för budgetåret 1938/39 anvisat ett reservationsanslag av 56,300 kronor till inköp för telegrafverkets räkning av tomterna nr 3 och 5 i kvarteret Fritiof i Borlänge för uppförande därå sedermera av en planerad telefonstationsbyggnad. Av propositionen framgår vidare, att telefonstationen i Borlänge för närvarande är inrymd i förhyrda lokaler och att hyreskontraktet rörande dessa utgår den 1 oktober 1942. I den planerade telefonstationsbyggnaden äro lokaler jämväl avsedda att anordnas för postkontoret, vilket för närvarande är inrymt i en för detta ändamål år 1920 inköpt fastighet. Nya tjänstelokaler äro emellertid erforderliga men dessa kunna icke lämpligen anordnas i fastigheten.

Beträffande utvecklingen av rörelserna vid ifrågavarande telefonstation och postkontor jämte övriga omständigheter, som föranlett behovet av den nu föreslagna nybyggnaden, torde jag få hänvisa till vad därutinnan anfördes i 1938 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 5, punkt 15).

I skrivelse den 29 augusti 1939 har *generalpoststyrelsen* till en början framhållit, att under den tid som förflutit, sedan postkontorets tjänstelokaler tagits i anspråk för postverkets räkning, dessa, som i stort sett bibehållits oförändrade, blivit otidsenliga och på grund av posttrafikens ökning i hög grad otillräckliga.

Styrelsen anför därefter:

Vid framläggande av förslag till tomtinköpet för telegrafverkets och postverkets behov i Borlänge anförde generalpoststyrelsen, att genom förlägg-

ning av postkontoret till en telegrafverkets nybyggnad i Borlänge postverkets nuvarande fastighet på platsen icke längre komme att bli behöfelig för sitt ändamål. Generalpoststyrelsen hade anledning antaga, att fastigheten kunde försälgas för skäligt pris. Närmare förhandlingar härom syntes emellertid enligt styrelsens förmenande icke böra upptagas, förrän frågan om beredande av andra lokaler för postkontoret kommit närmare sin lösning.

Sedan 1939 års riksdag å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptagit ett förskottsanslag av 360,000 kronor till telefonstationsbyggnad i Borlänge, har generalpoststyrelsen närmare undersökt möjligheterna för försäljning av postverkets fastighet. I sådant syfte inledda förhandlingar hava numera resulterat i att avtal träffats med handlanden Oscar Erlandsson i Borlänge om fastighetens försäljning till denne under förutsättning av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande före den 1 juni 1940. I köpekontraktet, varav avskrift finnes fogad vid styrelsens skrivelse, har generalpoststyrelsen förbehållit sig rätt att förhyra postkontorslokalen till den 1 april 1941.

Styrelsen framhåller i anslutning härtill vikten av att arbetet med uppförandet av en planerad stationsbyggnad för telegrafverket i Borlänge påbörjades i så god tid, att postkontorslokalerna kunde vara fullt färdiga senast i medio av mars 1941.

Den för postverkets fastighet erbjudna köpeskillingen, 115,000 kronor, lorde, anför styrelsen vidare, få anses för statsverket fullt tillfredsställande. Fastighetens taxeringsvärde utgjorde 112,000 kronor. Den erbjudna köpesumman, ökad med det för fastigheten i förnyelsefonden efter utgången av år 1939 inestående beloppet, 18,340 kronor, överstege fastighetens bokförda värde, som för närvarande utgjorde 125,000 kronor.

Under åberopande av vad styrelsen sålunda anfört hemställer styrelsen, att den postverket tillhöriga fastigheten nr 145, tomten nr 2 i kvarteret Halvdan, i Borlänge måtte få försälgas till Oscar Erlandsson i Borlänge för en köpeskillning av 115,000 kronor och på de villkor i övrigt, som funnes angivna i det med honom avslutade köpeavtalet.

Vid bifall till förestående framställning torde, anför slutligen styrelsen, Kungl. Maj:t böra anbefalla styrelsen att, sedan försäljning skett, till riksgäldskontoret inleverera ett belopp av 125,000 kronor, motsvarande fastighetens bokförda värde, varvid skillnaden mellan detta belopp och köpeskillingen, eller 10,000 kronor, skulle utgå ur postverkets förnyelsefond.

Vid de tidigare tillfällen, då nu berörda lokalfrågor varit föremål för prövning från Kungl. Maj:ts sida, har konstaterats, att såväl telegrafverket som postverket varit i behov av nya och bättre lokaler i Borlänge. Behovet har emellertid hittills icke ansetts vara så överhängande, att medel för uppförande av en planerad, för de båda verken gemensam byggnad anvisats å riksstaten. För innevarande budgetår upptogs å beredskapsstat ett förskottsanslag för ändamålet av 360,000 kronor.

Frågan om uppförande av den nya byggnaden har emellertid nu vunnit ökad aktualitet genom att generalpoststyrelsen framlagt förslag om försäljning av den fastighet, vari postkontoret i Borlänge för närvarande är inrymt.

*Departements-
chefen.*

Enligt vad styrelsen meddelat är den preliminärt avtalade köpeskillingen, 115,000 kronor, fullt tillfredsställande, och styrelsen har under hand uttalat, att det vore osäkert, huruvida ett lika fördelaktigt köpeanbud komme att sedermera yppa sig. Jag har vidare av generalpoststyrelsen erfarit, att de nuvarande postkontorslokalerna äro i ett mindre gott skick, enär underhållet av desamma under lång tid eftersatts på grund av att frågan om nya lokaler för poststationen länge varit aktuell. Komme den ifrågasatta försäljningen icke nu till stånd, skulle relativt omfattande reparationer få vidtagas å postkontorsbyggnaden och i lokalerna utan att ändock dessa bleve för sitt ändamål tillfredsställande. Med hänsyn till nu anförda förhållanden och då behovet av nya lokaler för såväl telegrafverket som postverket blivit mer trängande sedan byggnadsfrågan senast var föremål för prövning, vill jag nu förorda, att de för nybyggnaden erforderliga medlen, vilka enligt vad telegrafstyrelsen under hand meddelat numera torde få beräknas till 400,000 kronor, anvisas å riksstaten för nästa budgetår samt att i anslutning därtill bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att godkänna försäljning av den nuvarande postkontorsfastigheten för 115,000 kronor och på villkor i övrigt, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Vid försäljningen av fastigheten torde ett belopp, motsvarande fastighetens bokförda värde, 125,000 kronor, böra inlevereras till riksgäldskontoret. Frågan om sättet för redovisning av försäljningen och återbäring av medel torde senare få anmälas av chefen för finansdepartementet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till telefonstationsbyggnad i Borlänge för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 400,000;

dels ock medgiva, att den postverket tillhöriga fastigheten nr 145, tomten nr 2 i kvarteret Halvdan, i Borlänge må försäljas till ett pris av 115,000 kronor och på villkor i övrigt, som av Kungl. Maj:t fastställas.

7. Inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Spånga.

[11.] I sin skrivelse den 29 september 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anvisande av medel till inköp av tomter i Spånga för uppförande därå framdeles av telefonstationsbyggnad. Till stöd härför har styrelsen, bland annat, anfört:

I Spånga är enligt planen för automatisering av Stockholms förorters telefonstationer en automatisk telefonstation avsedd att inrättas. Till denna station skola intagas abonnenterna vid nuvarande stationerna i Bromsten och Spånga.

Stationen i Bromsten är inrymd i en förhyrd lokal. Spånga telefonstation är förlagd till en telegrafverkets egen fastighet, vilken ingick i köpet år 1918 av det enskilda telefonnätet i Stockholm med omnejd. Den blivande automatiska telefonstationen i Spånga bör anordnas i en statsverket tillhörig nybyggnad. Telegrafverkets nuvarande stationsfastighet i Spånga har emellertid icke det markutrymme, som kräves för den behövliga stations-

byggnaden. På grund härav har telegrafstyrelsen vidtagit åtgärder för anskaffande av annan byggnadstomt. En lämplig sådan har styrelsen funnit i omedelbar närhet av den nuvarande telefonstationen i Spånga. Den utgöres av tomterna nr 1 och 5 i kvarteret Julrosen inom Solhems municipalsamhälle i Spånga socken, Stockholms län. Tomterna innehålla en areal av sammanlagt 1,401 kvadratmeter och betinga tillsammans ett pris av 8,000 kronor. Denna tomtmark är tillräckligt stor för det avsedda ändamålet och tillåter även att postverkets rörelse i Spånga framdeles överflyttas dit.

Då telegrafstyrelsen funnit tomtköpet fördelaktigt för telegrafverket, har styrelsen upprättat köpekontrakt om tomternas förvärvande under förutsättning att Kungl. Maj:ts godkännande av köpet erhålles före den 1 juli 1940.

Med hänvisning till det anförda har telegrafstyrelsen hemställt, att för inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Spånga måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

Av redogörelsen framgår, att för genomförande enligt uppgjord plan av automatiseringen av telefonstationer inom Stockholms förorter nya telefonstationslokaler erfordras i Spånga. Lokalbehovet anses på ändamålsenligt sätt kunna tillgodoses genom en nybyggnad på de till inköp nu föreslagna tomterna nr 1 och 5 i kvarteret Julrosen inom Solhems municipalsamhälle. Då framställningen icke givit mig anledning till erinran, tillstyrker jag, att det för inköp av tomterna erforderliga beloppet, 8,000 kronor, äskas för nästa budgetår.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Spånga* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 8,000.

8. Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäshamn.

[12.] I sin skrivelse den 29 september 1939 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till inköp av mark i syfte att säkerställa erforderligt utrymme för eventuell framtida utvidgning av telegrafverkets verkstad i Nynäshamn. Härom har styrelsen anfört följande:

Styrelsen har upptagit förhandlingar med Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag angående inköp av ett markområde, som är beläget mellan det nuvarande verkstadsområdet och de öster därom belägna industrispåren samt hamnen. Dessa förhandlingar ha resulterat i ett köpeavtal, enligt vilket, under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande före den 1 juli 1940, telegrafstyrelsen skulle inköpa en areal av cirka 17,500 kvadratmeter för en köpesumma av 31.000 kronor. Priset motsvarar 1 krona 77 öre per kvadratmeter.

Enär verkstadsområdet icke lämpligen kan utvidgas åt annat håll och det ligger i telegrafverkets intresse att förhindra, att området i fråga kommer att utnyttjas för annat ändamål, som sedermera skulle omöjliggöra ett inköp av detsamma — järnvägsbolaget håller för närvarande på att söka avyttra sin ej behövliga mark i samhället — samt priset för området i fråga måste betraktas såsom mycket lågt, anser telegrafstyrelsen, att man ej bör

avstå från möjligheten att på detta sätt säkerställa verkstadens framtida tomthbehov.

På grund av det anförda hemställer telegrafstyrelsen, att för inköp av ifrågavarande tomt måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 31,000 kronor.

Departement-
chefen.

Med tillstyrkande av telegrafstyrelsens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäs-
hamn för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 31,000.

9. Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kristianstad.

[13.] I sin skrivelse den 29 september 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för inköp av en tomt i Kristianstad för uppförande därå framdeles av telefonstationsbyggnad. Till stöd härför har styrelsen bland annat anfört:

Telegrafverkets station i Kristianstad är inrymd i en verket tillhörig fastighet. Telefonstationsutrustningen i Kristianstad är gammal och kan icke utbyggas så, att den kan bibehållas någon längre tid framåt. Telegrafstyrelsen måste därför vara beredd att inom en snar framtid anskaffa lokaler för en ny telefonstation. Plats för denna finnes icke i det nuvarande stationshuset, vilket icke innehåller härför behövliga lokaler. Ej heller kan huset tillbyggas.

Utvecklingen av telegrafverkets telefonrörelse i Kristianstad framgår av följande tablå:

Vid ingången av år	Antal lokal- ledningar	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
1930	1,820	1,793	2,236
1933	2,080	2,045	2,523
1936	2,264	2,225	2,765
1937	2,401	2,360	2,953
1938	2,532	2,485	3,129
1939	2,685	2,639	3,331

Sedan styrelsen undersökt möjligheten att erhålla nya lokalutrymmen genom förvärfv av intilliggande fastighet men frångått detta projekt, enär de utrymmen, som härigenom skulle kunna vinnas, bleve otillräckliga, har styrelsen sökt på annat håll i staden uppbbringa lämplig tomt och funnit dylik i kvarteret Härbärget invid Östra Boulevarden.

Styrelsen anför härutinnan:

Tomten äges av Kristianstads stad och innehåller i areal cirka 1,843 kvadratmeter samt betingar ett pris av 120,000 kronor. Å tomten finnes uppförd en äldre byggnad innehållande bostadslägenheter, stadens ångkök, barnavårdsnämndens expedition, bostad för dispensärsköterskan samt en större sal för sammanträden. Å fastighetens gård finnas skjul, upplåtna åt stadens tek-

niska verk. Fastigheten avkastar i hyror för bostadslägenheter 7,500 kronor per år och de utrymmen staden disponerar betinga enligt drätselkammarens uppgift ett hyresvärde för staden å lågt beräknat 2,400 kronor årligen. Hela fastigheten beräknas således åt staden lämna en avkastning av 9,900 kronor per år.

Telegrafverkets nuvarande stationsfastighet blir, sedan ny stationsbyggnad uppförts, obehövlig för verket. Utredning pågår för närvarande, om fastigheten då kan komma till användning för annat statligt ändamål. Denna utredning är ännu icke slutförd, men efter vad från byggnadsstyrelsen upplysts, ifrågasättes att använda fastigheten för annat statens behov. Skulle så ej bli va fallet, torde fastigheten utan svårighet kunna avyttras, enär läget är lämpligt för anordnande av affärslokaler.

Med hänvisning till det anförda har telegrafstyrelsen hemställt, att för inköp för telegrafverkets räkning av byggnadstomt i Kristianstad måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

Av det anförda framgår att ny telefonstationsbyggnad erfordras i Kristianstad för erhållande av erforderliga lokalutrymmen. Sådana anses på ändamålsenligt sätt kunna beredas genom en nybyggnad på den till inköp nu föreslagna tomten i kvarteret Härbärget. Då framställningen icke givit mig anledning till erinran, tillstyrker jag, att det för inköp av tomten erforderliga beloppet, 120,000 kronor, äskas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kristianstad* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 120,000.

10. Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Lund.

[14.] Med bifall till en av telegrafstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 maj 1937 gjord framställning bemyndigade Kungl. Maj:t genom brev den 25 juni 1937 styrelsen att för en köpeskilling av högst 39,500 kronor för telegrafverkets räkning inköpa den till telegrafverkets fastighet i kvarteret Glädjen i Lund gränsande tomten nr 11 i samma kvarter. I berörda skrivelse anförde telegrafstyrelsen i fråga om fastighetsförvärvet följande:

För telegrafverkets räkning uppfördes under åren 1912—1914 en telefonstationsbyggnad i Lund, i vilken byggnad inrymmas lokaler jämväl för postkontoret på platsen. Den telefonstation, som inrättades vid tiden för husets färdigställande, är snart fullbelagd. Telegrafstyrelsen måste därför sörja för att plats dessförinnan finnes för ny telefonstation. Inom den befintliga byggnaden kan erforderligt utrymme ej beredas för en ny station, varför tillbyggnad av stationshuset behöves. En dylik tillbyggnad, som ej kan företagas å tillgängligt gårdsutrymme, bereder även möjlighet till utvidgning av postverkets lokaler.

Då även den intill telegrafverkets fastighet liggande fastigheten nr 8 i nämnda kvarter ansågs erforderlig för en blivande utbyggnad av stations-

huset, beviljade 1939 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag för inköp av denna fastighet ett reservationsanslag av 66,000 kronor.

I skrivelse den 1 december 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anslag till inköp jämväl av fastigheten nr 9 i förenämnda kvarter och härom anført:

Efter gjorda tomtinköp äger nu telegrafverket tomterna nr 7, 8 och 11 i kvarteret Glädjen i Lund. Telegrafverkets nuvarande stationsbyggnad är uppförd å tomten nr 7. Mellan tomterna nr 8 och 11 ligga två mindre fastigheter med nr 9 och 10. Styrelsen har vid upprepade tillfällen sökt att för telegrafverkets räkning förvärva dessa båda fastigheter för att därigenom säkerställa det framtida behovet av tomtmark i anslutning till telegrafverkets stationsfastighet. Efter flerfaldiga försök att till antagbart pris inköpa de mellanliggande fastigheterna har styrelsen nu kunnat preliminärt träffa avtal om köp av fastigheten nr 9. Denna fastighet är belägen i hörnet av Lilla Gråbrödersgatan och Winstrupsgatan och gränsar omedelbart intill telegrafverkets fastighet nr 8. Den innehåller en areal av 317.7 kvadratmeter, varifrån dock 60.1 kvadratmeter komma att frånges till utläggning av gata, varför alltså den rena tomtmarken utgör 257.6 kvadratmeter. Köpeskillingen för fastigheten utgör 45,000 kronor, motsvarande ett pris per kvadratmeter av 175 kronor för den reglerade tomtytan av 257.6 kvadratmeter.

Fastigheten är bebyggd med tvenne hus och avkastar i hyror 3,680 kronor årligen. Efter avdrag av omkostnader för fastigheten beräknas denna kunna ge en årlig nettoinkomst av cirka 2,180 kronor. Styrelsen har sökt nedbringa köpeskillingen för fastigheten, men säljaren har bestämt förklarat sig icke kunna avyttra densamma till lägre pris.

Då det ur telegrafverkets synpunkt, fortsätter styrelsen, vore synnerligen angeläget att kunna förvärva den nu ifrågavarande tomten, hade styrelsen upprättat kontrakt om inköp av fastigheten under förutsättning, att Kungl. Maj:ts godkännande av köpet erhöles före den 1 juli 1940.

Med hänvisning till det anförda hemställer telegrafstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för inköp av tomt för tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Lund för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 45,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då den av telegrafstyrelsen till inköp föreslagna tomten är erforderlig för en blivande utbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Lund samt den för tomten betingade köpeskillingen, 45,000 kronor, ehuru tämligen hög torde få anses godtagbar med hänsyn till det särskilda värde, som tomten äger för telegrafverket, anser jag mig böra tillstyrka det nu föreliggande förslaget om tomtinköp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Lund
för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 45,000.

11. Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Sala.

[15.] I sin skrivelse den 29 september 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anvisande av medel till inköp av en tomt i Sala för uppförande därå framdeles av telefonstationsbyggnad. Till stöd härför har styrelsen bland annat anfört:

Telefonstationen i Sala disponerar för närvarande en från Sala stads sparbank förhyrd lokal, bestående av 15 rum och 1 kök.

Årshyran utgör inklusive ersättning för centraluppvärmning 4,500 kronor. Hyreskontraktet utlöper den 1 oktober 1943. Utöver stationslokalen förhyr telegrafverket magasin och garage mot en hyra av 150 kronor per år. Hyreskontraktet rörande dessa utrymmen löper år för år.

Utvecklingen av telegrafverkets telefonrörelse i Sala framgår av efterföljande tablå:

Vid ingången av år	Antal lokal- ledningar	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
1930	642	629	802
1933	701	687	874
1936	750	738	941
1937	791	781	994
1938	844	832	1,056
1939	895	883	1,109

Telegrafstyrelsen beräknar, att stationen skall kunna bibehållas i den nuvarande lokalen intill hyreskontraktets utgång den 1 oktober 1943, vid vilken tidpunkt en ny telefonstationsutrustning bör finnas tillgänglig att tagas i bruk.

Lokaler för den nya telefonstationen böra anordnas genom nybyggnad, tillhörig statsverket.

Sedan telegrafstyrelsen efter verkställd undersökning funnit, att lämpliga och tillräckligt rymliga telefonstationslokaler icke skulle kunna anordnas i den av postverket ägda fastigheten, där stadens postkontor är förlagt, har styrelsen bland de fastigheter, vilka skulle kunna anses lämpliga att förvärva för uppförande av ny telefonstationsbyggnad, stannat för egendomen nr 1 inom kvarteret Sölvköparen med adressnummer 11 vid Kungsgatan. Köpeskillingen för fastigheten, som i areal innehåller 1,709.855 kvadratmeter, utgör 100,000 kronor.

Telegrafstyrelsen anför beträffande fastigheten:

Taxeringsvärdet för fastigheten är 67,100 kronor och brandförsäkringsvärdet 79,000 kronor. Den är bebyggd med två hus av trä, belägna utmed Kungsgatan samt ett uthus av sten. Hyresinkomsten från uthyrda lägenheter uppgår till 4,050 kronor per år, vartill kommer ett beräknat hyresvärde av 1,500 kronor för av ägaren disponerad bostadsvåning m. m. Sammanlagda hyresinkomsten från fastigheten kan således beräknas till 5,550 kronor inklusive ersättning för centraluppvärmning av utrymmena i det ena trähuset, vilket är försedd med värmeledning. Vid fastighetens bebyggande för telegrafverkets räkning torde endast det mindre av de invid Kungsgatan belägna husen behöva rivas. De återstående byggnaderna beräknas inbringa i hyror omkring 4,000 kronor.

Då fastigheten enligt telegrafstyrelsen har ett ur telegrafverkets synpunkt synnerligen lämpligt läge samt priset enligt styrelsens åsikt är skäligt, har styrelsen upprättat avtal om fastighetens förvärvande under förutsättning, att Kungl. Maj:ts godkännande av köpet erhålles före den 1 juli 1940.

Med hänvisning till det anförda har telegrafstyrelsen hemställt, att för inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Sala måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då den av telegrafstyrelsen till inköp föreslagna tomten synes lämplig⁹ för uppförande framdeles av en erforderlig telefonstationsbyggnad samt den för tomten betingade köpeskillingen, 100,000 kronor, ehuru tämligen hög, dock torde få anses godtagbar med hänsyn till det ur telegrafverkets synpunkt lämpliga läget, anser jag mig böra tillstyrka telegrafverkets framställning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Sala*
för budgetåret 1940/41 anvisa ett reser-
vationsanslag av kronor 100,000.

12. Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Gävle.

[16.] I sin skrivelse den 29 september 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt om anvisande av medel till inköp av en tomt i Gävle för uppförande därå sedermera av en förrådsbyggnad.

Styrelsen erinrar till en början om att styrelsen redan i sin skrivelse den 30 september 1938 om anslag till kapitalinvesteringar beträffande telegrafverket för budgetåret 1939/40 gjort enahanda hemställan, men att framställningen då icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I nämnda skrivelse hade telegrafstyrelsen till stöd för sin framställning, bland annat, anfört:

Utrymmena för telegrafverkets distriktsförråd i Gävle, för vilket en mindre byggnad uppfördes under åren 1900—1901 å härför inköpt tomt vid Centralgatan, ha sedan lång tid tillbaka varit otillräckliga för ändamålet. Under en lång följd av år har telegrafverket därför nödgats förhyra upplagsplatser för grövre materiel på olika ställen i staden. Sålunda har sedan år 1927 förhyrts en Gävle stad tillhörig upplagsplats om cirka 3,900 kvadratmeter, å vilken ett par förrådsskjul uppförts. Någon bebyggelse av mera permanent natur har däremot icke ansetts kunna ifrågakomma, då tillräckligt lång arrendetid för tomten ej kunnat utverkas.

Genom telegrafverkets kraftiga utveckling under senare år har behovet av förrådslokaler och upplagsplats för materiel avsevärt stegrats. Härigenom har förrådsfastigheten blivit otillräcklig för lagring av den materiel, som måste förvaras inomhus, och därtill hörande verkstäder, och även den förhyrda upplagsplatsen har visat sig för liten. Uppdelningen av förrådet på två platser, belägna på cirka 2 kilometers avstånd från varandra, har även varit till olägenhet på grund av att dess övervakning försvårats och personalen ej kunnat utnyttjas på samma sätt, som om förrådet varit förlagt till en enda plats. Det är med hänsyn härtill högeligen angeläget att få förrådslo-

kaliteterna i Gävle utvidgade och centraliserade, för vilket ändamål en ny tomt av lämplig storlek behöver inköpas, varå skola uppföras byggnader för materielförråd, garage och verkstäder samt förrådsskjul för grövre materiel.

Vidare hade styrelsen meddelat, att styrelsen verkställt undersökning angående möjligheten att tillgodose telegrafverkets förrådsbehov i Gävle genom att från statens järnvägar övertaga diverse disponibla utrymmen men funnit, att dessa icke voro lämpliga för telegrafverkets ändamål. Med anledning härav hade styrelsen efter underhandlingar med Gävle stads drätselkammare träffat preliminärt avtal om inköp av ett lämpligt markområde med fördelaktigt läge invid järnvägsspår och hamn.

Det område, varom avtal träffades, är beläget norr om Norra Kanalen och öster om nya Strömsbrovägen i Gävle, och innehåller en areal av 12,075 kvadratmeter. Priset är 2 kronor 50 öre per kvadratmeter eller sammanlagt 30,187 kronor 50 öre.

Enär stadsplan för området nu ej finnes, har staden förbundit sig utverka sådan plan för området, att den till inköp nu föreslagna fastigheten bildar en tomt, samt att byggnadsbestämmelserna så utformas, att fastigheten kan användas för uppförande av byggnader för förrådslokaler, verkstäder m. m.

I sin nu förevarande skrivelse har telegrafstyrelsen meddelat, att styrelsen med Gävle stad sedermera träffat överenskommelse om att det uppgjorda avtalet skulle förbli bindande under förutsättning, att Kungl. Maj:t godkände detsamma före den 1 juli 1940.

Under framhållande att behovet av utökade utrymmen för distriktsförrådet alltså vore lika stort som vid tidpunkten för avlåtet av telegrafstyrelsens förenämnda skrivelse den 30 september 1938 hemställer styrelsen, att för inköp av tomt för förrådsbyggnad i Gävle måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 31,000 kronor.

Med hänsyn till vad telegrafstyrelsen anfört rörande behovet av att i Gävle få förrådslokalerna utvidgade och centraliserade vill jag icke motsätta mig styrelsens förslag, att för ändamålet inköpes en lämplig tomt. Styrelsens förslag i dylikt hänseende har icke givit mig anledning till erinran.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Gävle för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 31,000.

13. Inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter.

[17.] För inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avvidan på särskilt riksdagsbeslut, anvisades senast för budget-

året 1938/39 av riksdagen ett reservationsanslag av 300,000 kronor. Samtidigt medgav riksdagen, att Kungl. Maj:t finge bemyndiga telegrafstyrelsen att för markinköp till ett pris av högst 1,000 kronor av nämnda anslag disponera sammanlagt högst 100,000 kronor.

Av det ifrågavarande anslaget på 300,000 kronor hava medel hittills tagits i anspråk enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 11 november 1938 för inköp av tomt och uppförande av bostadsbyggnad i Stavsnäs 49,000 kronor, den 25 i samma månad för inköp av tomter i Fagersta och Svenljunga 3,520 kronor respektive 1,350 kronor, den 9 december 1938 för inköp av tomter i Kungsbacka och Stenungssund 9,922 kronor 75 öre respektive 4,964 kronor, den 17 mars 1939 för inköp av tomt i Uppsala 53,205 kronor 56 öre, den 31 augusti 1939 för inköp av tomt i Mälarhöjden 9,000 kronor, den 8 september 1939 för inköp av tomter i Hanviken, Älta, Surahammar och Tranemo 1,825 kronor, 3,000 kronor, 1,914 kronor 75 öre respektive 1,055 kronor samt den 22 december 1939 för inköp av tomter i Karlskrona och Enebyberg 8,600 kronor respektive 2,625 kronor. Sammanlagt har sålunda av nu ifrågakomna anslag disponerats ett belopp av 149,982 kronor 6 öre.

Därutöver har *telegrafstyrelsen* enligt vad styrelsen meddelat i sin förutnämnda skrivelse den 29 september 1939 med användande av det omförmälda bemyndigandet för styrelsen att disponera högst 100,000 kronor för inköp av tomter till ett pris av högst 1,000 kronor använt för inköp av tomter i Ambjörnarp, Aplared, Brämhult, Fristad, Långhem, Sundholmen, Vallentuna och Varnumskulle 403 kronor, 361 kronor 90 öre, 602 kronor, 808 kronor, 850 kronor, 500 kronor, 1,000 kronor respektive 394 kronor eller sammanlagt 4,918 kronor 90 öre. Samtliga nu sist omförmälda inköp hava skett före ingången av innevarande budgetår.

Av det ifrågavarande anslaget å 300,000 kronor hava sålunda hittills disponerats sammanlagt 143,675 kronor 96 öre, varför av detsamma återstår ett belopp av 156,324 kronor 4 öre.

I sin skrivelse har telegrafstyrelsen framhållit, att eftersom nära nog hälften av ifrågavarande anslag blivit disponerat under en tidrymd av något över ett år, man måste utgå från att anslaget icke kunde räcka till utgången av nästföljande budgetår. Styrelsen måste därför föreslå, att ett nytt anslag av samma storlek som det nuvarande måtte anvisas för budgetåret 1940 41.

I detta sammanhang har telegrafstyrelsen hemställt, att det styrelsen givna bemyndigandet att utan Kungl. Maj:ts hörande verkställa tomtinköp till ett pris av högst 1,000 kronor måtte få utsträckas att gälla tomtinköp för en kostnad av högst 5,000 kronor. Till stöd härför erinrar styrelsen till en början om vad styrelsen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 september 1937 anfört angående den lättnad, som det nu givna bemyndigandet skulle innebära för styrelsens tomtinköp:

Automatiseringen av mindre landsbygdsstationer hade tagit stor omfattning, varvid de automatiska växelstationerna antingen inrymdes i förhyrda rum eller i för ändamålet särskilt konstruerade små standardhus av trä, för

vilka hus erforderlig mark måste förvärfvas med ägande- eller nyttjanderätt. Dittills hade telegrafstyrelsen i regel arrenderat mark för husen genom kontrakt på 50 år mot en engångsavgift växlande från 25 å 50 kronor till några hundra kronor. Enär flyttning av ett stationshus medförde betydande kostnader i form av hela ledningsnätets omläggning, vore det emellertid önskvärt, att mark för stationshusen förvärfvades med äganderätt, åtminstone där denna skulle betinga ett i förhållande till arrendeavgiften skäligt pris. Merendels vore också markägare villiga att med äganderätt försälja de små områden, som här komme i fråga, för ungefär samma pris, som den 50-åriga arrenderätten betingade. Markägarna droge sig emellertid för den omgång och tids-spillan, som vore förenade med att frågor om förvärfv med äganderätt måste underställas Kungl. Maj:ts prövning; under tid, då riksdagen vore samlad, även dennas prövning. Om telegrafstyrelsen ägde befogenhet att träffa avtal om inköp, skulle med säkerhet äganderätt kunna i de flesta fallen förvärfvas för ungefär samma kostnad, som arrenderätt för 50 år medförde. Det måste också sägas innebära en onödigt stor och kostsam administrativ apparat, att dessa många, men var för sig obetydliga inköpsfrågor skulle av telegrafstyrelsen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Vidare erinrar telegrafstyrelsen om att departementschefen i 1938 års statsverksproposition framhållit, att ifrågavarande medelsdisposition icke borde till tiden begränsas på samma sätt som eljest gällde för anslaget, alltså praktiskt taget till tiden mellan riksdagarna.

Beträffande nu begärda bemyndigande anför styrelsen:

Antalet inköp av tomter för ett belopp av mellan 1,000 och 5,000 kronor uppgick under budgetåret 1936/37 till 3, under budgetåret 1937/38 till 13 (varav 2 inköp upptagna i riksstaten) och under budgetåret 1938/39 till 3, under det att motsvarande antal inköp om högst 1,000 kronor under samma budgetår uppgick till respektive 5, 2 och 8. Inköpen av tomter för ett pris av mellan 1,000 och 5,000 kronor avse i allmänhet tomter för större automatiska landsbygdsstationer och i några fall inköp av mark för blivande överdragsstationer. Genom ett dylikt bemyndigande, som motiveras på samma sätt som inköpen av tomter för små automatiska växelstationer, skulle man erhålla en ytterligare önskvärd förenkling av det administrativa arbetet vid mindre tomtinköp.

Telegrafstyrelsen hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens medgivande för Kungl. Maj:t att — i likhet med vad som enligt vad förut nämnts gällde för sådana tomtinköp, som telegrafstyrelsen själv ägde göra — då så befunes lämpligt disponera erforderliga belopp från nu ifrågavarande anslag även under tid, då riksdagen vore samlad. Till stöd härför anför styrelsen, att det flera gånger inträffat, att telegrafstyrelsen behövt verkställa brådskande inköp även under tid, då riksdagen varit samlad. Enligt nu gällande ordning skulle i så fall proposition i ämnet avläsas till riksdagen, vilket, särskilt då riksdagstiden vore långt framskriden, ej alltid kunde vara lämpligt.

Såsom även vid tidigare anslagsäskanden för ändamål av här förevarande slag framhållits har erfarenheten visat behovet av att äga tillgång till medel, då det i särskilda fall gällt att snabbt och på för statsverket fördelaktiga villkor förvärva och bebygga fastigheter för telegrafverkets räkning.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn härtill och då eljest tillräckliga medel efter utgången av innevarande budgetår icke torde bliva tillgängliga för ifrågavarande ändamål, tillstyrker jag, att nytt anslag till ett belopp av 300,000 kronor äskas.

Vad telegrafstyrelsen föreslagit i fråga om en utvidgning av telegrafstyrelsens nuvarande rätt att utan Kungl. Maj:ts medgivande disponera ifrågavarande anslag anser jag värt beaktande med hänsyn till den förenkling av det administrativa förfarandet vid mindre tomtinköp, som härigenom skulle kunna ernås. Jag vill därför föreslå, att telegrafstyrelsens bemyndigande att utan tillstånd av Kungl. Maj:t inköpa fastigheter utsträcker till att omfatta sådana, som betinga ett pris av högst 5,000 kronor. Telegrafstyrelsen bör givetvis — liksom hittills — efter varje års slut till Kungl. Maj:t anmäla under senast förflutna året gjorda markinköp av detta slag, och jag förutsätter, att redogörelse för anslaget användning skall lämnas riksdagen liksom hittills i samband med äskanden av ytterligare anslag under förevarande rubrik.

Vad härefter angår telegrafstyrelsens hemställan, att ifrågavarande anslag i förekommande fall måtte få disponeras av Kungl. Maj:t jämväl under tid, då riksdagen är samlad, vill jag erinra om att förutsättning för anslaget användning icke torde såsom telegrafstyrelsen förutsatt få anses utgöra, att riksdagen är åtskild. Därest ett under pågående riksdag framkommet inköpsärendet är av sådan brådskanie natur, att riksdagens beslut i ärendet anses icke utan synnerlig olägenhet kunna avvaktas, torde nämligen ärendet ej behöva underställas riksdagen, utan Kungl. Maj:t torde vara oförhindrad att däri ensam fatta beslut. Med hänsyn härtill synes mig anledning icke föreligga att utverka av styrelsen avsett bemyndigande för Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter, vilkas förvärvande eller färdigställande icke utan synnerlig olägenhet kan uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 300,000,

dels ock medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga telegrafstyrelsen att — oavsett huruvida inköpet är av sådan beskaffenhet, som nyss nämnts — för markinköp till ett pris av högst 5,000 kronor av nämnda anslag disponera sammanlagt högst 100,000 kronor.

14. Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

[18.] Anslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har för budgetåren 1934/35—1939/40 anvisats med 12,350,000, 15,000,000, 15,600,000, 30,100,000, 39,200,000 respektive 32,200,000 kronor.

Jag torde emellertid få erinra om att Kungl. Maj:t i enlighet med vad som förutsatts i Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, den 10 november 1939 angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. meddelat beslut, att av innevarande budgetårs anslag till nu ifrågavarande ändamål ett belopp av 10,000,000 kronor icke må disponeras.

I sin skrivelse den 10 november 1939 har *telegrafstyrelsen* gjort framställning om anslag för nästa budgetår till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Styrelsen meddelar till en början, att av de för här ifrågavarande ändamål till och med budgetåret 1938/39 beviljade medlen återstått vid 1938 års utgång ett icke använt belopp av 9,597,591 kronor 40 öre. Å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 hade 1939 års riksdag anvisat ett anslag av 9,200,000 kronor samt å riksstaten för budgetåret 1939/40 ett anslag av 32,200,000 kronor. För tiden intill den 1 juli 1940 hade således stått till telegrafstyrelsens förfogande ett belopp av 50,997,591 kronor 40 öre. Härav skulle emellertid enligt vad telegrafstyrelsen under hand erfarit ett belopp av 10,000,000 kronor endast få tagas i anspråk i den mån Kungl. Maj:t framdeles prövade sådana förutsättningar vara för handen, som gällde för användning av anslag, upptagna å beredskapsstat. Det belopp, med vilket telegrafstyrelsen hade att räkna, uppginge alltså till ungefär 41,000,000 kronor. Med hänsyn till redan under år 1939 förbrukade medel, storleken av redan beordrade men ännu ej slutredovisade arbeten samt behovet av medel under första halvåret 1940 kunde beräknas, att någon del av de tillgängliga medlen icke återstode vid utgången av budgetåret 1939/40.

Styrelsen framhåller härefter, att vid bedömandet av behovet av kapitalökningsmedel för budgetåret 1940/41 hänsyn måste tagas till de siffror, som visade de senaste årens utveckling. Härutinnan hänvisar styrelsen till efterföljande tabeller:

Å r	Antal riks- samtal mot särskild avgift	Samtals- avgifter	Ökning under året			Antal telefon- apparater vid årets slut	Under året influtna in- trädes- och abonne- mangs- avgifter
			av antal riks- samtal	av samtalsavgifter			
				Kronor	%		
		Kronor	%	Kronor	%		Kronor
1934 . . .	46,991,110	35,986,360	5.8	2,069,027	6.1	602,205	56,521,750 ¹
1935 . . .	49,315,035	37,832,179	4.9	1,845,819	5.1	628,108	58,969,792
1936 . . .	52,063,012	40,442,936	5.6	2,610,757	6.9	672,425	62,823,112 ²
1937 . . .	56,146,094	43,994,223	7.8	3,551,287	8.8	724,595	67,798,961
1938 . . .	59,918,951	47,523,278	6.7	3,529,055	8.0	787,411	71,873,589 ³
1939 . . .	64,000,000	50,800,000	6.8	3,277,000	6.9	845,500	77,050,000

¹ Vissa abonnemangavgifter nedsattes från och med den 1 oktober 1934.

² Vissa inträdesavgifter nedsattes från och med den 13 mars 1936.

³ Vissa abonnemangavgifter nedsattes från och med den 1 januari 1938.

Å r	Ökning under året				Antal taxerade telegram	Telegram- avgifter	Ökning under året			
	av antal telefon- apparater		av inträdes- och abonnemangs- avgifter				av an- talet tele- gram	av telegram- avgifter		
	Antal	%	Kronor	%				Kronor	%	
1934 . .	25,431	4.4	1,364,893 ¹	2.5	4,983,925	6,740,369	— 0.6	88,358	1.3	
1935 . .	25,903	4.3	2,448,042	4.3	5,061,537	6,841,082	1.6	100,713	1.5	
1936 . .	44,317	7.1	3,853,320 ²	6.5	5,143,623	7,012,298	1.6	171,216	2.5	
1937 . .	52,170	7.8	4,975,849	7.9	5,387,420	7,372,796	4.7	360,498	5.1	
1938 . .	62,816	8.7	4,074,628 ³	6.0	5,347,758	7,354,084	— 0.7	— 18,712	— 0.3	
1939 . .	58,000	7.4	5,176,000	7.2	5,875,000	8,400,000	9.9	1,046,000	14.2	

I anslutning till dessa tabeller anför telegrafstyrelsen:

Såsom framgår av förestående tabeller hade den rekordartat starka abonnentökning, som förekommit under de senaste åren, fortsatt även under år 1939. Ökningen var under tiden fram till krigsutbrottet större än under närmast föregående år, men från och med september månad har tillströmningen av nya abonnenter visat sjunkande siffror samtidigt med att antalet annullerade abonnemang stigit. Abonnentantalet fortsätter emellertid alltjämt att stiga. Med hänsyn tagen till utvecklingen under de två sista månaderna har telegrafstyrelsen beräknat, att ökningen av antalet apparater under år 1940 skall sjunka till omkring 40,000.

Även rikssamtalstrafiken har under år 1939 visat fortsatt stark stegring. För de inländska rikssamtalen uppgick ökningen under tiden januari—augusti till 7.5 % och under september månads exceptionella förhållanden till 11.2 %, men ökningen har numera gått tillbaka och synes för närvarande hålla sig omkring 4 å 5 %. Den utländska telefontrafiken har tidigare under året starkt ökat. Efter krigsutbrottet har trafiken med vissa länder emellertid blivit avbruten eller starkt inskränkt. För den utländska telegramtrafiken medförde krigsutbrottet en mycket betydande ökning, som alltjämt fortsätter. Särskilt anmärkningsvärd har därvid varit en betydande stegring i telegrammens genomsnittliga ordantal, framkallad av förbud i olika länder mot användande av code och chiffer.

Sammanfattningsvis anför styrelsen, att utvecklingen av telegrafverkets rörelse, även om densamma efter krigsutbrottet på vissa punkter visat något svagare ökningshastighet, likväl fortfarande uppvisade en icke oväsentlig tillväxt. Nya anslag till kapitalinvestering bleve därför nödvändiga för att möjliggöra för verket att taga emot nya abonnenter och på ett tillfredsställande sätt avveckla telefon- och telegraftrafiken. Styrelsen hade emellertid med beaktande av det statsfinansiella läget sökt i görligaste mån begränsa anslagskraven.

Beträffande anslagsbehovet för nästa budgetår meddelar styrelsen:

Enligt tidigare uppgjord plan för rikskabelanläggningar skulle under år 1940 utläggas en rikskabel från Kristianstad till Karlskrona, en rikskabel från Umeå till Skellefteå samt en kabel från Umeå till Vännäs. Med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande förhållanden inskränka tele-

grafverkets anläggningsarbeten samt till svårigheten att anskaffa för kablar erforderliga metaller har telegrafstyrelsen ansett sig böra inskränka rikskabelanläggningarna för år 1940 till att enbart avse kabelanläggningen Kristianstad—Karlskrona. Kostnaden för denna kabelanläggning har beräknats till 3,800,000 kronor, varav 1,700,000 kronor kunna anses såsom kapitalökning och det återstående beloppet torde böra belasta telegrafverkets förnyelsefond.

För nya blanka riksledningar har beräknats ett belopp av 450,000 kronor och för utökning av ledningsantalet i befintliga rikskablar genom pupinisering samt utvidgning å överdragningsstationer ett belopp av 1,300,000 kronor.

För utvidgning av lokalnäten har styrelsen beräknat det behövliga anslagsbeloppet till 20,600,000 kronor, varav för nya abonnenter 9,000,000 kronor, för nya blanka landsledningar 600,000 kronor, för landskablar 400,000 kronor, för nätarbeten och stationsutvidgningar 6,600,000 kronor samt för nya växelstationer och oförutsedda arbeten 4,000,000 kronor.

För nya radiostationer (fartygsstationer) bör vidare beräknas ett belopp av 350,000 kronor.

I brev den 22 juni 1939 bemyndigade Kungl. Maj:t telegrafstyrelsen att av till förfogande stående likvida medel använda ett belopp av 1,775,000 kronor till uppförande av en ny kustradiostation å Västkusten. Frågan om i vilken utsträckning detta arbete skulle belasta kapitalinvesteringsanslag skulle senare avgöras. I enlighet med det erhållna bemyndigandet har telegrafstyrelsen hittills beställt materiel för den nya stationen för en kostnad av cirka 600,000 kronor. Enär arbetet på den ifrågavarande nya radiostationen i övrigt tills vidare synes kunna anstå, har telegrafstyrelsen för budgetåret 1940/41 räknat med att ett belopp av 600,000 kronor bör ingå i anslaget till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende.

Sammanlagt skulle alltså enligt telegrafstyrelsens beräkningar erfordras $(1,700,000 + 450,000 + 1,300,000 + 20,600,000 + 350,000 + 600,000)$ 25,000,000 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har telegrafverkets rörelse även under år 1939 visat en stark utveckling. Under tiden fram till krigsutbrottet i september nästlidet år var sålunda abonnentökningen större än under något tidigare år under motsvarande tid. Efter krigsutbrottet har emellertid den starka ökningen något mattats. För belysande av 1939 års utveckling kan framhållas, att antalet nya telefonapparater uppgick till omkring 58,000 eller omkring 5,000 mindre än under år 1938.

I likhet med telegrafstyrelsen anser jag, att, därest icke någon avsevärd försämring av nu rådande förhållanden på olika områden kommer att inträffa under nästa budgetår, telegrafverkets rörelse även under nämnda budgetår kommer att öka. Vid dylikt förhållande måste nya medel stå till styrelsens förfogande för att styrelsen skall kunna taga emot nya abonnenter och på ett tillfredsställande sätt avveckla telefon- och telegramtrafiken. Vad angår storleken av abonnentökningen under år 1940 har telegrafstyrelsen beräknat denna till 40,000 eller omkring 23,000 mindre än under rekordåret 1938. Att under nu rådande förhållanden med någon grad av säkerhet beräkna den blivande abonnentökningen är givetvis omöjligt. Styrelsens beräkning föranleder emellertid icke någon erinran från min sida.

*Departement-
chefen.*

De av styrelsen för olika ändamål framlagda anslagsberäkningarna, vilka sammanlagt sluta på ett belopp av 25 milj. kronor, hava enligt vad styrelsen uppgivit uppgjorts med beaktande av det nuvarande statsfinansiella läget, och de äskade beloppen hava sålunda begränsats till vad som ansetts oundgängligen nödvändigt. Vid dylikt förhållande och efter ingående överläggningar med telegrafstyrelsen, vilka övertygat mig om behovet av det nu ifrågavarande beloppet, har jag icke ansett mig böra ifrågasätta någon minskning av det för nästa budgetår begärda beloppet. Då såsom tidigare erinrats om av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 10 milj. kronor icke må disponeras, kommer vid ingången av nästa budgetår att förefinnas en odisponerad behållning å anslaget uppgående till minst sagda belopp, vilket alltså kan tagas i anspråk för utgifterna under nästa budgetår. Det belopp, som skulle behöva anvisas för budgetåret 1940/41 för att möta de beräknade utgifterna, skulle sålunda kunna begränsas till 15 milj. kronor.

Skulle ökningen under nästa budgetår av telegrafverkets rörelse visa sig mindre än vad som räknats med förutsätter jag, att telegrafstyrelsen icke kommer att behöva taga i anspråk hela det för nästa budgetår avsedda beloppet utan att ett i stort sett mot den uteblivna ökningen svarande belopp kommer att vid budgetårets utgång kvarstå odisponerat å anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *fortsatt utveckling av statens telefon- och telegraf-*
väsende för budgetåret 1940 41 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 15,000,000.

Luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket.

[19.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 1, den 8 september 1939 med förslag till tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40 framlagda förslag (bilaga 9, punkt 1) har riksdagen medgivit, att till luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket må under budgetåret 1939/40 disponeras ej mindre 760,000 kronor av telegrafverkets driftmedel än även 1,070,000 kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till telegrafverkets förnyelsefond.

Sedan telegrafstyrelsen framlagt planer angående användningen av berörda belopp, har Kungl. Maj:t genom beslut den 10 november 1939 godkänt nämnda planer samt därvid medgivit telegrafstyrelsen rätt att vidtaga de ändringar däruti, som utan ökning av den sammanlagda kostnaden befinnas påkallade.

I skrivelser den 10 och den 28 november 1939 har *telegrafstyrelsen* hemställt, att ytterligare 600,000 kronor måtte ställas till styrelsens förfogande för luftskyddsanordningar vid telegrafverket. Styrelsen meddelar, att det tidigare för ändamålet till förfogande ställda beloppet avsåge sådana luftskyddsanordningar, som i första hand borde komma till utförande och som beräknades kunna hinna färdigställas redan under innevarande budgetår. Därefter bleve emellertid, anför styrelsen, ytterligare medel behövliga för anord-

nande av skyddsrum i ett antal fastigheter och för inköp av luftskyddsmateriel m. m. Det nu begärda beloppet avsåges skola användas för följande arbeten och materielanskaffningar m. m.:

1. Anordnande av skyddsrum inom sådana telegrafverkets fastigheter, beträffande vilka anslag till skyddsrum icke tidigare anvisats.

	Antal fastigheter	Kronor	Kronor
Inom första linjedistriktet,	4	39,000	
» andra »	4	35,000	
» tredje »	5	43,000	
» fjärde »	10	84,000	
» femte »	7	50,000	
» sjätte »	3	19,000	
		<u>270,000</u>	

Vid tiden för utförandet av skyddsrummen beräknas byggnadskostnaderna hava ökat med i runt tal 30,000 300,000

2. Anordnande av skyddsvärn vid vissa telegrafverkets fastigheter samt utgivande av bidrag till skyddsrum inom fastigheter, vari telegrafverket förhyr telefonstationslokaler, sammanlagt å 67 platser	190,000
3. Skyddsrumsinventarier	72,000
4. Splittersäkra fönsterskydd	30,000
5. Kurser och övningar	8,000
Summa kronor	<u>600,000</u>

Telegrafstyrelsen hemställer i anslutning härtill, att till luftskyddsanordningar vid telegrafverket må under budgetåret 1940/41 disponeras dels 300,000 kronor av telegrafverkets driftmedel, dels ock 300,000 kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till telegrafverkets förnyelsefond.

Det är uppenbarligen av största vikt, att vid luftangrepp telefon- och telegraftrafiken kan upprätthållas med minsta möjliga avbrott. En förutsättning härför utgör, bland annat, att personalen äger tillgång till luftskyddsrum i eller i omedelbar närhet av telefon- och telegrafstationerna. Jag anser mig därför böra förorda, att de ytterligare medel, som telegrafstyrelsen anser erforderliga för ordnandet av luftskyddet vid telefon- och telegrafstationerna, ställas till styrelsens förfogande. Vad telegrafstyrelsen föreslagit i fråga om sättet för finansieringen av det äskade beloppet å 600,000 kronor står i överensstämmelse med hittills tillämpade grunder för bestridande av utgifter för luftskyddsanordningar i vad avser statens affärsverk.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket må under budgetåret 1940/41 disponeras ej mindre 300,000 kronor av telegrafverkets driftmedel än även 300,000 kronor av till telegrafstyrelsens förfogande stående likvida medel, som

*Departement-
chefen.*

uppkommit genom avsättning till telegrafverkets förnyelsefond.

15. Radioanläggningar för luftfarten.

[20.] I skrivelse den 10 oktober 1939 har *väg och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt, att till radioanläggningar för luftfarten måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett anslag av 102,000 kronor.

Styrelsen meddelar till en början, att telegrafstyrelsen beträffande kostnader för radiotjänst åt luftfarten för nästa budgetår upptagit, bland annat, anläggningskostnader för en permanent fjärrskriftanläggning i Göteborg samt för en radioanläggning vid Norrköpings flygplats, slutande å ett sammanlagt belopp av 102,000 kronor. I anslutning härtill anför väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:

Vad till en början angår fjärrskriftanläggningen i Göteborg måste densamma anses nödvändig för den ökade telegramtrafiken med Oslo, sedan flygplatsen vid Fornebu utanför Oslo öppnats för trafik året runt. Efter framställning från vederbörande norska myndigheter har telegrafstyrelsen jämväl gått i författning om anläggningens utförande, och densamma har redan färdigställts, så att anläggningen kunnat tagas i bruk år 1939. Med anledning härav bör telegrafstyrelsen, som förskotterat kostnaderna för anläggningen, beredas ersättning härför. Kostnaderna för anläggningen hava av telegrafstyrelsen angivits till 7,000 kronor.

Vidkommande härefter den föreslagna permanenta radioanläggningen vid Norrköpings flygplats synes anläggningen, sedan numera behovet av densamma tydligt framträtt, böra komma till utförande så snart överenskommelse kunnat träffas med Norrköpings stad angående flygplatsens utvidgning samt framtida drift och underhåll. I likhet med telegrafstyrelsen finner väg- och vattenbyggnadsstyrelsen det därför angeläget, att erforderligt belopp, 95,000 kronor, anvisas för utförandet av en radioanläggning vid Norrköpings flygplats.

Departementschefen.

Med hänsyn till att en fjärrskriftanläggning i Göteborg ansetts nödvändig för att tillgodose den ökade telegramtrafiken med Oslo, sedan flygplatsen vid Fornebu utanför Oslo numera öppnats för trafik året runt, har telegrafstyrelsen redan låtit utföra en provisorisk anläggning. Jag har icke något att erinra mot att för anläggning av en permanent fjärrskriftanläggning i Göteborg beviljas ett anslag av 7,000 kronor.

Vad angår frågan om anordnande av en permanent radioanläggning vid Norrköpings flygplats har jag inhämtat, att därstädes för närvarande användes en äldre, telegrafverket tillhörig dylik anläggning, för vars begagnande ersättning är inräknad i det å luftfartsfondens stat upptagna anslaget till ersättning till telegrafverket för radiotjänst åt luftfarten. Vid dylikt förhållande och då därjämte flygtrafiken å Norrköping för närvarande är obetydlig, synes anledning icke föreligga att nu anvisa medel för anskaffning av en ny radioanläggning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *radioanläggningar för luftfarten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 7,000.

Statens järnvägar.

I skrivelse den 26 september 1939 har järnvägsstyrelsen gjort framställning om de anslag för statens järnvägar, som borde äskas å riksstaten för budgetåret 1940/41.

På grund av föreskrift i Kungl. Maj:ts brev den 21 juni 1922 i anledning av vad 1922 års riksdag medgivit i fråga om användande av överskott å anslag under huvudrubriken »Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar» för täckande av brist å annat anslag under samma huvudgrupp får jag anmäla, att brist icke uppkommit å något under år 1938 avslutat arbete, för vilket anvisats särskilt anslag tillhörande nämnda huvudgrupp, varför järnvägsstyrelsen för året icke behövt begagna sig av nämnda medgivande.

Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.

Bangårdar.

1. Utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station.

[21.] I sin skrivelse har *järnvägsstyrelsen* hemställt om anslag till utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1937 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 5, punkt 21) gjorda förslag anvisade riksdagen ett reservationsanslag av 75,000 kronor för budgetåret 1937/38 till anordnande av nya lastspår vid Stockholms södra station.

Under hänvisning i övrigt till framställningen i nämnda proposition rörande de dåvarande trafikförhållandena vid ifrågavarande station torde jag här få erinra om att styrelsen då framhöll de stora svårigheterna att vid rådande trafikstorlek på ett tillfredsställande sätt avveckla trafiken. Detta berodde därpå, att lastspårsutrymmet icke alltid gjorde det möjligt att ställa ankommande vagnar till trafikanternas förfogande på lossningsbar plats under ankomstdagen.

I sin nu förevarande skrivelse anför järnvägsstyrelsen:

Oaktat den med de av 1937 års riksdag anvisade medlen möjliggjorda och företagna utvidgningen av spårutrymmet föreligga dock alltjämt stora svårigheter att avveckla trafiken på ett rationellt sätt, beroende på den fortsatta trafikstegringen. Denna belyses bl. a. därav, att antalet vid stationen lastade och lossade vagnar stigit från omkring 22,000 st. år 1936 till omkring

27,000 st. år 1938 eller med över 20 %. På grund av denna avsevärda ökning i stationens trafik äro nuvarande lastkajs- och frilastspår därstädes otillräckliga. Då, såvitt nu kan bedömas, någon nämnvärd minskning av den vid stationen ombesörjda godstrafiken icke lärer vara att befara, är en ytterligare utvidgning av lastspårsanordningarna oundgängligen erforderlig. Kostnaderna för en dylik utvidgning hava beräknats till 185,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 185,000 kronor.

Departement-
chefen.

Av järnvägsstyrelsens redogörelse framgår, att en utvidgning av lastspårsanordningarna vid Stockholms södra station är erforderlig, om lasttrafikens nöjaktiga avveckling skall säkerställas. Härtill kommer, att nämnda trafik i hög grad ökat på grund av de svårigheter, som under nu föreliggande krissituation uppstått för sjöfarten till östersjöhamnarna och för lastbilstrafiken. Jag anser mig därför böra tillstyrka järnvägsstyrelsens nu ifrågasvarande framställning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 185,000.

Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar.

2. Fortsatt anläggning av dubbelspår.

[22.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1937 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 5, punkt 24) framställda förslag anvisade riksdagen till förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel. Såsom närmare framgår av nämnda statsverksproposition föranleddes angivna förslag av att arbetslöshet i och med inlandsbanans slutförande hotade ett betydande antal arbetare, av vilka många under ett flertal år arbetat vid statens järnvägsbyggnader, samt tillika av önskvärdheten, att den erfarenhet och skicklighet, som ifrågasvarande arbetare under årens lopp förvärvat, skulle kunna bevaras åt statens järnvägar för att nyttiggöras vid andra arbeten av motsvarande slag. Till det föreslagna nya arbetsföretaget förutsattes komma att överflyttas endast den vid inlandsbaneanläggningen fast knutna, specialiserade järnvägsbyggarkåren, vilken torde haft skäl att räkna med fortvarig anställning och i sinom tid pension, men däremot icke mera tillfälligt anställda personer. För budgetåret 1938/39 anvisades för samma ändamål 1,500,000 kronor, därav 500,000 kronor å tilläggsstat. Sistnämnda belopp anvisades i syfte att kunna bereda arbete vid dubbelspårsarbetena åt jämväl de vid elektrifieringsföretaget Långsele—Boden sysselsatta arbetarna i den

mån dessa icke kunde på grund av klimatförhållandena utnyttjas under vintertiden vid nämnda företag.

I sin framställning den 29 september 1938 angående anslagsäskanden för innevarande budgetår framlade järnvägsstyrelsen en på längre sikt lagd plan för bedrivande av dubbelspårsbyggnader å statens järnvägars huvudlinjer. Under hänvisning i övrigt till nämnda framställning, vilken finnes återgiven i 1939 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 4, punkt 32), torde jag här endast få erinra om att järnvägsstyrelsens plan omfattade dels fortsatt dubbelspårsbyggnad å linjen Järna—Katrineholm jämte vissa andra arbeten, dels ock påbörjande av arbeten för ett successivt utbyggande av linjerna Stockholm—Göteborg och Malmö—Katrineholm till genomgående dubbelspår. De för utbyggnad avsedda sträckorna omfatta sammanlagt 570 kilometer. Dubbelspårsbyggnaderna skulle utföras under en tidrymd av omkring 20 år samt betinga en sammanlagd kostnad av, approximativt beräknat, 125 miljoner kronor. Den genomsnittliga investeringen per år skulle sålunda bliva 6 å 7 miljoner kronor.

I anslutning till järnvägsstyrelsens sålunda uppgjorda program anvisade riksdagen för nu löpande budgetår ett belopp av 2,500,000 kronor att användas dels till fortsättning av de redan påbörjade arbetena för dubbelspårsbyggnaden mellan Järna och Katrineholm, dels till vissa förberedande arbeten för dubbelspår å linjen Laxå—Gårdsjö, dels ock till vissa kompletteringsarbeten å sträckan Hallsberg—Östansjö, vilken redan vore försedd med dubbelspår.

I detta sammanhang må slutligen erinras om att Kungl. Maj:t i anslutning till vad som förutsatts i propositionen den 10 november 1939, nr 79, angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. meddelat beslut, att av i det föregående omnämnda för nu löpande budgetår anvisade anslaget å 2,500,000 kronor för fortsatt anläggning av dubbelspår ett belopp av 250,000 kronor tillsvidare icke finge disponeras för sitt ändamål.

I sin nu förevarande skrivelse har *järnvägsstyrelsen* hemställt om ytterligare anslag för här ifrågavarande ändamål och därvid till en början anfört, att de påbörjade arbetena med dubbelspårsanläggningar vad anginge linjen Järna—Katrineholm nu framskridit så långt, att terrasseringsarbetena på delsträckan Skebokvarn—Katrineholm till större delen vore färdigställda och att motsvarande arbeten å delsträckan Järna—Skebokvarn igångsatts å ett flertal platser. Å sträckan Laxå—Gårdsjö vore terrasseringsarbetena för dubbelspårsanläggning igångsatta. Å sträckan Hallsberg—Östansjö slutligen påginge för närvarande erforderliga kompletteringsarbeten för dubbelspårsdrift.

Beträffande arbetena å linjen Järna—Katrineholm meddelar styrelsen, att dessa hittills endast varit av förberedande natur, d. v. s. i huvudsak terrasseringsarbeten. Styrelsen fortsätter:

Vid dessa förberedande arbeten hava endast använts vissa från inlandsbanan och statens järnvägars elektrifieringsarbeten ledigblivna arbetare. Så-

som förut framhållits hava emellertid terrasseringsarbetena å viss del av nämnda sträcka nu fortskridit så långt, att det framstår som angeläget att under nästkommande budgetår utvidga arbetsprogrammet till att omfatta jämväl andra arbeten såsom vissa spår- och bangårdsarbeten m. m., så att icke allt för lång tid må förflyta, innan de nu färdigställda förberedande arbetena få någon nyttoeffekt genom dubbelspårsdriftens etappvisa genomförande. Styrelsen anser därför, att vid berörda dubbelspårsbygge i fortsättningen böra utföras icke blott såsom hittills enbart förberedande arbeten utan även övriga för en framtida dubbelspårsdrift erforderliga arbeten.

Såsom tidigare framhållits hava vid denna dubbelspårsbyggnad hittills använts endast vissa kategorier arbetare. Arbetsstyrkan uppgår för närvarande till cirka 350 man. Då dessa till största delen utgöras av vid inlandsbanan och elektrifieringsföretagen tidigare sysselsatta arbetare, vilkas yrkesskicklighet och erfarenhet ansetts böra nyttiggöras vid andra arbeten av motsvarande slag vid statens järnvägar, kan det bliva erforderligt att i viss utsträckning nu sprida denna arbetsstyrka även på övriga dubbelspårsbyggnader. Med hänsyn härtill ävensom till avgången ur tjänst på grund av inträdd pensionsålder — t. o. m. nästa budgetårs slut beräknas ett 30-tal dylika arbetare hava avgått — blir det nu nödvändigt anställa annan lämplig arbetskraft, om nuvarande arbetstakt skall kunna hållas. Därest järnvägsstyrelsens nu framförda förslag att utvidga arbetsprogrammet till att omfatta jämväl andra än förberedande arbeten vinner bifall, bör dessutom för en del arbeten, såsom husbyggnadsarbeten, vissa broarbeten, ändring av växel- och signalsäkerhetsanläggningar samt andra specialarbeten entreprenadsystemet lämpligen komma till användning.

Med hänsyn till vad ovan anförts anser styrelsen önskvärt, att de hittills för anställning av arbetare vid detta byggnadsföretag gällande bestämmelserna nu lättas så att för arbetets rationella bedrivande — dock utan forcering — erforderlig arbetskraft må kunna anställas i den utsträckning så befinnes lämpligt.

Nästa etapp i det föreslagna dubbelspårsbyggandet gällde, framhåller järnvägsstyrelsen vidare, sträckorna Mjölby—Tranås och Hässleholm—Bålslöv. Med stöd av nu vunnen ytterligare erfarenhet ville styrelsen emellertid jämsides med dessa sträckor ställa bandelen Skövde—Falköping. Därest frågan om i vilken utsträckning och på vilka platser dubbelspårsbyggnader borde igångsättas bedömdes uteslutande ur järnvägsekonomisk synpunkt, måste det givetvis anses riktigast, att arbetena koncentrerades till ett fåtal linjedelar, och att dessa snarast möjligt fullständigt iordningställdes för dubbelspårsdrift. Med hänsyn till järnvägsstyrelsens tidigare framhållna strävan att söka driva och organisera ifrågavarande arbeten på ett sådant sätt, att de vid tider av minskad arbetsstillgång i landet kunde bliva ett värdefullt tillskott på arbetsmarknaden, framstode det dock lämpligt att hava dylika arbeten i gång på ett flertal platser, för att om så med hänsyn till ett försämrat läge på arbetsmarknaden befunnnes erforderligt hastigt kunna taga emot en större arbetsstyrka. Ur denna synpunkt funne styrelsen det önskvärt att kunna igångsätta och bedriva dylika arbeten i måttlig takt å nyssnämnda sträckor.

Styrelsen övergår härefter till frågan om det anslagsbelopp, som skulle erfordras för nu angivna arbeten under budgetåret 1940/41 och anför:

Till en början torde få erinras om vad styrelsen i 1938 års framställning anförde i detta hänseende, nämligen att årsbehovet av anslag för berörda ändamål rörde sig om i genomsnitt 6 à 7 miljoner kronor, därest arbetena skulle kunna genomföras inom en som önskvärd angiven tidsperiod av 20 år. Arbetena för dubbelspårsanläggningar vore emellertid, framhöll styrelsen vidare, avsedda att i huvudsak bedrivas under tider, då konjunkturförhållandena ansågos betinga särskilda statliga åtgärder för ökning av arbetstillgången, och medelsanvisningarna för ändamålet borde sålunda vara störst under tider av lågkonjunktur och vice versa. Uppenbart vore emellertid, att om årsbehovet av anslag rörde sig om nyss angivna belopp även minimibehovet måste ligga väsentligt högre än dittills beviljade ordinarie anslag, varför styrelsen föreslog ett till 3 miljoner kronor höjt anslag för ändamålet.

Vidare torde få erinras om att 1939 års lagtima riksdag i skrivelse nr 72 uttalat, att den takt, vari ifrågavarande arbeten framdeles böra bedrivas och det omfång, varmed de överhuvud skola genomföras, själviallet främst måste bestämmas av järnvägstrafikens utveckling, jämsides varmed dock också böra tagas i betraktande allmänna konjunktur- och arbetsmarknads-synpunkter.

Med hänsyn till riksdagens sålunda gjorda uttalande och då järnvägstrafikens fortsatta stegring ytterligare understrukt behovet av obrutna dubbelspår å huvudlinjerna Stockholm—Göteborg och Katrineholm—Malmö, hade, fortsätter styrelsen, tidigare avsetts att för nästkommande budgetår föreslå ett väsentligt ökat anslag för ifrågavarande ändamål. På grund av numera inträffade förhållanden ansåge sig styrelsen emellertid böra begränsa sig till att i detta sammanhang föreslå anvisande av samma belopp som det för innevarande budgetår föreslagna eller 3,000,000 kronor. Styrelsen förutsatte därvid, att erforderliga medel ställdes till förfogande å beredskapsstat, om en försämring av läget å arbetsmarknaden skulle påkalla sysselsättning för ett större antal arbetare än som för närvarande avsetts, varför styrelsen komme att i sitt förslag till anslag å beredskapsstat för nästkommande budgetår jämväl upptaga visst anslagsbelopp för en av sådana förhållanden be-tingad utökning av arbetsplanen.

Vad slutligen angår räntabiliteten av kapitalinvesteringarna för nu ifrågavarande ändamål anför järnvägsstyrelsen:

De anslag om 1,300,000 respektive 1,000,000 kronor, som i riksstaten för budgetåren 1937/38 och 1938/39 anvisats till förberedande arbeten å linjen Järna—Katrineholm, liksom ock de förskottsanslag å tillhoppa 2,800,000 kronor, som upptagits i beredskapsstaten för budgetåret 1938/39 hava ansetts icke böra föranleda ökning i statens järnvägars räntepliktiga kapital. Så- lunda har det å riksstaten för budgetåret 1937/38 upptagna anslaget å 1,300,000 kronor anvisats att utgå av andra statsinkomster än lånemedel och de för budgetåret 1938/39 anvisade anslagen hava omedelbart avskrivits ge- nom å driftbudgeten anvisade lika stora anslagsbelopp.

Under hänvisning till angivna förhållande och då enligt styrelsens mening de skäl, som motiverat en sådan omedelbar avskrivning, bibehölle sin fulla giltighet även i fråga om det av styrelsen för budgetåret 1939/40 äskade anslagsbeloppet oberoende av dettas ökning, hemställde styrelsen i sin skrivelse den 29 september 1938 att ett lika stort belopp som det å kapitalbudgeten an-

visade anslaget — enligt styrelsens förslag 3,000,000 kronor — måtte anvisas å driftbudgeten för avskrivning av denna kapitalinvestering.

I enlighet med av vederbörande departementschef framlagt förslag anvisade emellertid 1939 års riksdag till partiell avskrivning av det för ändamålet beviljade anslaget — av statsmakterna nedsatt till 2,500,000 kronor — ett belopp av endast 1,000,000 kronor. Därjämte anvisade riksdagen, i anslutning till det å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 till förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning å sträckan Järna—Katrineholm upptagna anslaget å 500,000 kronor, ett lika stort belopp för avskrivning av denna kapitalinvestering.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen hava samtliga enbart för dubbelspårsanläggningen Järna—Katrineholm anvisade anslag, tillsammans 2,800,000 kronor, avskrivits, medan däremot av det för innevarande år anvisade anslaget å 2,500,000 kronor endast 1,000,000 kronor ansetts böra täckas genom å driftbudgeten anvisat avskrivningsanslag.

I enlighet med dessa principer torde av det nu äskade anslaget, 3,000,000 kronor, ett belopp av 2,000,000 kronor böra omedelbart avskrivas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till fortsatt anläggning av dubbelspår för budgetåret 1940/41 anvisa dels å kapitalbudgeten ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor, dels å driftbudgeten ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor för partiell avskrivning av denna kapitalinvestering.

*Departements-
chefen.*

Anslagen till här ifrågavarande dubbelspårsanläggningar hava ursprungligen anvisats med hänsyn till, bland annat, önskvärdheten av att bereda fortsatt anställning åt vissa tidigare vid inlandsbanebygget sysselsatta arbetare, vilka vid nämnda banas färdigställande icke kunde erhålla annat arbete. Sedermera hava till nu ifrågavarande arbeten hänvisats jämväl vid elektrifieringen av banan Långsele—Boden sysselsatta arbetare, åt vilka under vintherhalvåret icke kunnat beredas arbete vid företaget.

Med hänsyn till vikten av att under nu rådande förhållanden statsutgifterna inskränkas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt, skulle det givetvis kunna ifrågasättas, att arbetena å dubbelspårsbyggnaderna, vilka i allmänhet kunna nyttiggöras först inom relativt lång tid, helt inställas eller i varje fall avsevärt inskränkas. Då arbetena såsom nyss anförts hava sin stora betydelse ur synpunkten att sysselsätta ett tämligen stort arbetarantal, vill jag emellertid icke förorda denna linje. Ehuru jag sålunda finner arbetena böra fortsättas, anser jag mig emellertid icke kunna biträda styrelsens förslag om anställande av nya arbetare för utförande av förberedande arbeten för dubbelspårsbyggnader. Enligt min mening böra dylika arbeten bedrivas — i den mån anslagna medel därtill förslå — endast för sysselsättning av de arbetare, som hittills använts för dubbelspårsanläggningarna. Däremot har jag icke något att erinra mot att förberedande arbeten för dubbelspårsbyggnader påbörjas även å nya delar av ifrågavarande linjesträckor, enär dylika arbeten såsom järnvägsstyrelsen framhållit under tider med minskad arbetstillgång bliva värdefulla tillskott på arbetsmarknaden och därför lämpligen böra nu pågå, fast i mindre omfattning, å olika platser utmed här förevarande järnvägslinjer. Ej heller har jag något att erinra mot

att medel av förevarande anslag tagas i anspråk jämväl för utförande av övriga för en framtida dubbelspårsdrift erforderliga arbeten å de linjedelar, vilkas färdigställande kan anses särskilt angeläget, samt för anskaffning av för färdigställandet erforderlig materiel.

Vad härefter gäller det för nästkommande budgetår erforderliga medelsbehovet för nu förevarande arbeten torde det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet å 3,000,000 kronor med hänsyn till de av mig här förordade begränsningarna i de av styrelsen ifrågasatta arbetena kunna nedsättas till 2,000,000 kronor. Såsom i det föregående erinrats om har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 250,000 kronor icke må disponeras. Då sålunda vid ingången av nästa budgetår en odisponerad behållning å anslaget av minst nämnda belopp kommer att föreligga, vilken lämpligen bör få tagas i anspråk under nämnda budgetår, torde anslaget för budgetåret 1940/41 icke behöva anvisas med högre belopp än 1,750,000 kronor.

I detta sammanhang vill jag meddela, att jag har för avsikt att sedermera föreslå, att å beredskapsstat för nästkommande budgetår liksom skett för budgetåren 1938/39 och 1939/40 upptages anslag för här ifrågavarande ändamål.

Vad slutligen angår frågan om avskrivning av medel, som anvisas för dubbelspårsbyggnader, torde denna få upptagas till prövning i annat sammanhang.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *fortsatt anläggning av dubbelspår* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av .. kronor 1,750,000.

Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden.

§3. Rälsutbyten m. m.

[23.] För tillgodoseende av de successivt ökade kraven på statens järnvägar beträffande driftsäkerhet, tåghastighet, möjlighet att använda tyngre rullande materiel ävensom fordonens jämna gång har, då på grund av förslitning behov av ersättning samtidigt förelegat, lättare spårmateriel i betydande omfattning måst utbytas mot tyngre.

Kostnaderna för dessa spårutbyten hava finansierats genom anslag å riksstaten samt genom ianspråktagande av förnyelsefondsmedel. För fördelning av de erforderliga medlen mellan riksstatsanslag och förnyelsefond hava vid skilda tillfällen tillämpats något olika principer.

Under budgetåren 1933/34—1936/37 tillämpades sålunda den finansieringsprincipen, att medel å riksstaten anvisades för täckande av den merkostnad, som vid rälsutbyten uppkom genom användande av kapaciteten ökande, tyngre spårmateriel, medan av förnyelsefondsmedel bestredos endast de kostnader, som voro att hänföra till ersättningsarbeten och ersättningsanskaffningar. Från och med budgetåret 1937/38 har — med hänsyn till att utgifterna å statens järnvägars förnyelsefond å kontot för räler och

växlar kommit att med ett belopp av över 7 milj. kronor överstiga avsättningarna och att detta belopp huvudsakligen hänförde sig till sådana arbeten, som inneburit en ökning av banans kapacitet — förnyelsefondens andel i nu ifrågavarande kostnader utgått med ett lägre belopp än som eljest skulle varit fallet.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har å riksstaten för vart och ett av budgetåren 1938/39 och 1939/40 upptagits ett anslag av 4,200,000 kronor till ifrågavarande ändamål, medan av förnyelsefondsmedel för vart och ett av kalenderåren 1938 och 1939 för samma ändamål anvisats 1,500,000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t i anslutning till vad som förutsatts i propositionen den 10 november 1939, nr 79, angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. meddelat beslut, att av det för innevarande budgetår anvisade anslaget ett belopp av 500,000 kronor icke finge tagas i anspråk.

Järnvägsstyrelsen hemställer nu om anslag för här ifrågavarande ändamål med ett belopp av 4,100,000 kronor och anför:

För rälsutbyten i längre följd, inläggning av underläggsplattor m. m. står för innevarande liksom för närmast föregående budgetår resp. kalenderår till styrelsens förfogande ett sammanlagt belopp av 5,700,000 kronor. Då nyssnämnda arbeten äro avsedda att utföras i ungefär normal omfattning även under nästa år, såvida ej en avsevärd prisfördyring lägger hinder i vägen, kan det härför erforderliga medelsbehovet beräknas uppgå till oförändrat belopp, 5,700,000 kronor.

I föregående års framställning angående anslag för nya byggnader och anläggningar har styrelsen under rubriken »diverse åtgärder för spårförstärkning» framlagt ett program för förstärkningsarbeten å vissa huvudlinjer, avseende en höjning av banans tekniska standard i och för möjliggörande av en ökad tåghastighet. I kostnadssammanställningen för ifrågavarande förstärkningsarbeten angavs en sammanlagd kostnad av 7,200,000 kronor för införande av en ny och effektivare rälsbefästning å ifrågavarande huvudlinjer. Styrelsen framhöll vidare, att kostnaden för detta arbete hörde naturligt hemma under rubriken »rälsutbyten och dylikt», varför styrelsen hade för avsikt att i kommande stafförslag behandla medelsbehovet för ändamålet i nu förevarande sammanhang.

Kostnaderna för genomförande av det för nästkommande budgetår uppgjorda arbetsprogrammet för införande av effektivare rälsbefästning beräknas till 800,000 kronor. Det sammanlagda anslagsbehovet för nästkommande år för här ifrågavarande arbeten skulle således uppgå till 6,500,000 kronor.

Av samma skäl, som järnvägsstyrelsen framhållit i sin skrivelse den 30 september 1936, syntes, anför styrelsen vidare, av förutnämnda totalbelopp å 6,500,000 kronor även nu 1,400,000 kronor mindre än som normalt skulle hava bestritts med förnyelsefondsmedel böra anvisas att utgå av dylika medel och den på kapitalbudgeten belöpande anslagsdelen i motsvarande mån ökas. I enlighet härmed föreslår järnvägsstyrelsen, att 2,400,000 kronor anvisas av förnyelsefondsmedel och återstoden, 4,100,000 kronor, av totalkostnaden bestrides av å riksstatens kapitalbudget anvisade medel.

Järnvägsstyrelsens förslag, att under här förevarande anslagsrubrik medel inräknas jämväl för en ny och effektivare rälsbefästning i enlighet med den av statsmakterna nästlidet år godkända planen för en höjning av huvudlinjernas tekniska standard, föranleder icke någon erinran från min sida.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget och då de arbeten, för vilka kostnaderna avses skola bestridas av medel från förevarande anslag, utan större olägenheter torde kunna utföras i något mindre omfattning än järnvägsstyrelsen förutsatt, anser jag mig böra förorda, att det för arbetena äskade beloppet, 4,100,000 kronor, nedsättes till 3,700,000 kronor. Såsom förut erinrats om har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 500,000 kronor icke må disponeras. Då sålunda vid ingången av nästa budgetår en odisponerad behållning å anslaget av minst nämnda belopp kommer att föreligga, vilken lämpligen bör få tagas i anspråk under nämnda budgetår, torde anslaget för budgetåret 1940/41 icke behöva anvisas med högre belopp än 3,200,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till rälsutbyten *m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 3,200,000.

4. Diverse åtgärder för spårförstärkning.

[24.] I 1938 års statsverksproposition (kapitalbudgeten bil. 5, sid. 62—65) anmälde dåvarande departementschefen en framställning av järnvägsstyrelsen rörande finansieringen av vissa förstärknings- och kompletteringsarbeten å huvudlinjernas banvall och ballast *m. m.*, vilka beräknades draga en kostnad av 6,000,000 kronor. Beträffande framställningens närmare innehåll torde jag, med hänvisning i övrigt till propositionen, här få erinra, att järnvägsstyrelsen åsyftade, att med anlitande av trafikmedel vissa dylika arbeten skulle få utföras, ehuru de måste anses innebära en värdeökning. Med hänsyn till att kostnaderna för liknande ehuru i varje särskilt fall till sin omfattning mindre arbeten tidigare bestritts med trafikmedel, ansåg departementschefen sig för sin del kunna biträda styrelsens förslag. I sin skrivelse nr 68 yttrade riksdagen, att riksdagen med hänsyn till vad departementschefen anfört ej ansett sig böra motsätta sig förslaget om anlitande av trafikmedel för ifrågavarande arbeten.

I sin skrivelse hösten 1938 angående äskande av anslag för innevarande budgetår framlade järnvägsstyrelsen ett program för höjande av banans tekniska standard, som gick väsentligt utöver det i 1938 års statsverksproposition förutsatta och som medförde betydligt ökade kostnader (1939 års statsverksproposition, kapitalbudgeten, bil. 4, punkt 34). Utvidgningen av arbetsprogrammet åsyftade att möjliggöra användningen av en avsevärt snabbare loktyp, beträffande vilken utredningar pågingo inom järnvägsstyrelsen. Genomförandet av de härför erforderliga förstärkningsåtgärderna skulle draga

en kostnad av inemot 24,000,000 kronor, av vilket belopp 2,150,000 kronor ansågos tillhöra de normala underhållskostnaderna, som städse borde täckas med trafikmedel. Detta belopp ingick i de kostnader å 6,000,000 kronor, mot vilkas avförande som driftutgifter riksdagen vid behandlingen av ärendet år 1938 icke gjort invändning. Överskjutande utgifter för det utvidgade programmet, eller i runt tal 18,000,000 kronor, hade järnvägsstyrelsen ansett böra anvisas såsom räntepliktigt kapital.

För innevarande budgetår beräknade styrelsen för arbeten enligt det utvidgade programmet ett medelsbehov av 1,600,000 kronor. Med hänsyn till att programmet även omfattade vissa i den ursprungliga planen upptagna arbeten, vilka, såsom i det föregående omnämnts, voro avsedda att helt bekostas med trafikmedel, ansågs emellertid blott 500,000 kronor behöva täckas av anslag å riksstaten, under det att resten eller 1,100,000 kronor ansågs böra liksom för år 1938 bestridas med trafikmedel.

I sin nu förevarande skrivelse har *järnvägsstyrelsen* hemställt om ytterligare medel för ändamålet och anført, att styrelsen för en fortsättning under nästa budgetår av ifrågavarande arbeten enligt det år 1938 framlagda programmet beräknade det totala medelsbehovet — fränsett införandet av effektivare rälsbefästning, för vilket ändamål medel tidigare äskats under rubriken Rälsutbyten och dylikt — till 2,100,000 kronor, vilket innebure en ökning gentemot innevarande budgetårs anslag med 500,000 kronor.

Under hänvisning till det anförda har järnvägsstyrelsen dels anmält sin avsikt att i förslaget till driftkostnadsstat för år 1940 till förevarande ändamål upptaga ett belopp av samma storlek som det för vartdera av åren 1938 och 1939 beviljade eller i runt tal 1,100,000 kronor, dels ock hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till diverse åtgärder för spårförstärkning för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Departementsschefen.

För ett fortsättande av de arbeten, som förutsattes i den nästlidet år för riksdagen framlagda planen för en höjning av den tekniska standarden hos statens järnvägars huvudlinjer, har järnvägsstyrelsen ansett, att för nästa budgetår ett belopp av 2,100,000 kronor bör stå till styrelsens förfogande, d. v. s. 500,000 kronor mer än motsvarande belopp för innevarande budgetår.

Med hänsyn till vikten av att under nu rådande förhållanden inskränka statsutgifterna till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt anser jag mig icke kunna förorda en ökning av de för här ifrågavarande ändamål avsedda medlen, utan desamma torde böra beräknas till 1,600,000 kronor, varav 1,100,000 kronor i enlighet med förut tillämpad finansieringsprincip böra bestridas av driftmedel och återstoden, eller 500,000 kronor, anvisas å riksstaten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till diverse åtgärder för spårförstärkning för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av . . kronor 500,000.

5. Telefonledningar och kabelarbeten.

[25.] För fortsatt utveckling av statens järnvägars telefontät har riksdagen under en följd av år anvisat anslag. För vart och ett av budgetåren 1928/29—1935/36 uppgick anslaget till 100,000 kronor. Med hänsyn till det starkt framträdande behovet av åtskilliga nya telefonförbindelser, särskilt å norrlandslinjerna, ökades anslaget för budgetåret 1936/37 med 100,000 kronor till 200,000 kronor och anvisades med samma belopp för påföljande budgetår. För budgetåret 1938/39 höjdes anslaget till 300,000 kronor för komplettering av telefonförbindelserna å de med statens järnvägar under år 1937 införlivade enskilda järnvägarna och för innevarande budgetår uppgick anslaget till samma belopp. Jag torde emellertid få erinra om att i anslutning till vad som förutsattes i Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, den 10 november 1939 angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. beslut meddelats, varigenom av sistnämnda anslag ett belopp av 80,000 kronor förklarats icke skola disponeras.

I sin skrivelse den 26 september 1939 anför *järnvägsstyrelsen*:

Med anlitande av anvisade medel hava senast bl. a. anordnats nya telefonförbindelser å linjerna Göteborg—Uddevalla, Östersund—Höting, Sollefteå—Höting—Storuman och Härnösand—Sundsvall, utförts automatisering av vissa telefonledningar å I, II och III distrikten samt inmonterats en högtalareanläggning å Göteborgs centralstation.

Den stigande trafiken, järnvägsnätets tillväxt genom inkorporering av enskilda järnvägar samt fortsatt elektrifiering öka alltjämt behovet av goda och driftsäkra telefonförbindelser. Styrelsen anser det därför angeläget, att arbetsprogrammet för hithörande arbeten ytterligare utvidgas. Under nästkommande budgetår torde bl. a. automatiseringen av telefonledningar å I, II, III och IV distrikten böra fortsättas samt nya telefonledningar (blankledning-ar) böra framdragas å IV distriktet och utmed inkorporerade järnvägslinjer varjämte lokala telefonkablar å II distriktet och nya telefonväxlar å IV distriktet anses böra komma till utförande. Slutligen erfordras nyanskaffning av automatiska och manuella telefonväxlar jämte apparater i anslutning till den beslutade stamtelefonkabeln Långsele—Boden.

Kostnaden för ovan nämnda nya arbeten, av vilka åtskilliga hava betydelse även ur militär synpunkt, beräknas till sammanlagt omkring 700,000 kronor, varav 100,000 kronor dock torde kunna bestridas med resterande anslag från föregående budgetår.

I anslutning till det anförda hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen att till telefonledningar och kabelarbeten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Jag anser mig under nu rådande förhållanden, då statsutgifterna måste inskränkas till vad som kan anses oundgängligen nödvändigt, icke kunna förorda, att för arbeten av här ifrågavarande slag för nästa budgetår avses större belopp än 300,000 kronor. Då såsom förut nämnts beslut meddelats, att av innevarande budgetårs anslag ett belopp av 80,000 kronor icke må disponeras, kommer alltså vid ingången av nästa budgetår att förefinnas en odisponerad reservation å anslaget å minst nämnda belopp. Vid

*Departement-
schefen.*

dylikt förhållande skulle anslaget för nästa budgetår icke behöva upptagas å riksstaten med högre belopp än (300,000—80,000) 220,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *telefonledningar och kabelarbeten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av .. kronor 220,000.

6. Elektriska belysningsanläggningar.

[26.] För utförande av elektriska belysningsanläggningar i de fall, där de lokala förhållandena ansetts betinga dylika anordningar, har riksdagen alltsedan år 1917 med undantag för ett fåtal år beviljat anslag. Sålunda har riksdagen till ifrågavarande ändamål anvisat för vartdera av budgetåren 1929/30 och 1930/31 100,000 kronor, för budgetåret 1931/32 50,000 kronor, för budgetåret 1932/33 100,000 kronor samt för vartdera av budgetåren 1934/35 och 1937/38 50,000 kronor. För budgetåren 1938/39 och 1939/40 har anslag till ändamålet ej behövt anvisas.

I sin framställning den 23 september 1933 om anslag för, bland annat, ifrågavarande ändamål för budgetåret 1934/35 anförde järnvägsstyrelsen följande:

Det vore alltfört styrelsens avsikt att, i den mån elektrisk energi kunde på fördelaktiga villkor erhållas, fortsätta med utförandet av elektriska belysningsanläggningar såväl å bangårdar och i allmänna och tjänstelokaler som, mot ersättning för brukandet, i personalens bostäder.

I samband med den nu pågående banelektrifieringen erbjöde sig möjlighet att under gynnsamma förutsättningar anordna elektrisk belysning i sådana banvaktstugor och andra lokaler, vilka alltjämt vore i saknad av dylik belysning, i det att den erforderliga elektriska energien till billigt pris kunde erhållas från statens järnvägars egna ledningar.

Under framhållande att det sist anvisade anslagsbeloppet väntades vara förbrukat under innevarande budgetår och att medel fortfarande erfordrades för utvidgning av befintliga belysningsanläggningar och för nya sådana hemställer nu *järnvägsstyrelsen*, att för nästkommande budgetår måtte anvisas ett anslag å 50,000 kronor.

Departement-
chefen.

Järnvägsstyrelsens här förevarande förslag har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *elektriska belysningsanläggningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av .. kronor 50,000.

7. Anläggningar för elektrisk tågdrift.

[27.] Under denna rubrik anvisade 1939 års riksdag för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 1,100,000 kronor, varav 1,000,000 kro-

nor avsågo kostnaderna för uppförande av ny omformarestation i Falköping jämte utrustning och 100,000 kronor diverse kompletteringsarbeten.

I sin skrivelse den 26 september 1939 beräknar *järnvägsstyrelsen* ett belopp av 300,000 kronor bliva erforderligt för budgetåret 1940/41 för utförande av dylika anläggningar. Styrelsen anför:

För att från närgränsande omformarstationers matningsområden avskilja matningsområdet för omformarstationen i Falköping, vilken för närvarande är under uppförande, erfordras anordnande på tre ställen av skyddssektioner, vilka beräknas betinga en sammanlagd kostnad av cirka 70,000 kronor.

Vidare anses den nuvarande längs banan framdragna högspänningsledningen för belysning böra dubbleras å sträckan Älvsjö—Södertälje södra. I regel kunna dylika för belysning, signaler och mindre kraftbehov m. m. avsedda ledningar erhålla ström från den ena eller den andra av två närbelägna omformarstationer, varför vid reparations- och revisionsarbeten viss del kan urkopplas utan att övriga delar behöva bliva strömlösa. Så är emellertid ej fallet med de högspända belysningsledningarna å nyss angivna linjesträcka, vilka endast kunna erhålla ström från omformarstationen vid Södertälje södra, beroende på att det ansetts medföra olägenheter att framdraga dylika ledningar förbi Stockholm. Då det visat sig synnerligen olägligt att vid vissa tillfällen nödgas avbryta strömtillförseln till stora delar av ifrågavarande ledningar, synes ännu ett par dylika böra anordnas å nämnda dubbelspåriga sträcka. Kostnaderna för detta arbete hava beräknats till cirka 80,000 kronor.

Slutligen är att framhålla, att den i Göteborg befintliga stationära vagnuppvärmningen befunnits för knapp på grund av den ökade trafiken ävensom Bergslagsbanans elektrifiering, varför nu erfordras nya värmetransformatorer samt nya värmeposter med kablar för att öka anläggningens kapacitet. Även den i Mjölby befintliga vagnuppvärmningsanläggningen är för närvarande i behov av viss utvidgning. Kostnaderna för dessa arbeten hava beräknats till cirka 50,000 kronor.

Styrelsen framhåller slutligen, att liksom för innevarande budgetår torde även för nästkommande budgetår för diverse kompletteringsarbeten å den elektriska utrustningen behöva räknas med en kostnad av 100,000 kronor. Anslagsbehovet sammanhänge med att den elektriska utrustningen nu i vissa fall började bliva så gammal, att viss komplettering och ändring av densamma erfordrades med hänsyn till teknikens framsteg under de senare åren.

Sammanlagda behovet av anslag under ifrågavarande rubrik skulle sålunda utgöra 300,000 kronor. Av detta belopp uppgiver järnvägsstyrelsen 200,000 kronor avse de allra mest angelägna arbetena.

Med stöd av det sålunda anförda hemställer järnvägsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till anläggningar för elektrisk tågdrift för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Vissa av de här ifrågavarande arbetena — däribland högspänningsledningarna mellan Älvsjö och Södertälje södra — synas utan alltför allvarliga olägenheter tills vidare kunna uppskjutas. Jag anser mig därför böra till-

Departementschefen.

styrka järnvägsstyrelsens framställning endast i vad avser ett belopp av 200,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *anläggningar för elektrisk tågdrift* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av .. kronor 200,000.

8. Elektrifiering av banan Långsele—Boden.

[28.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 73, framlagda förslag har 1939 års riksdag fattat beslut om elektrifiering av statsbanelinjen Långsele—Boden samt till detta elektrifieringsföretag för budgetåret 1939/40 anvisat ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor. Enligt den uppgjorda planen skulle arbetet, som i sin helhet beräknats draga en kostnad av 33,610,000 kronor, därav 1,890,000 kronor för ändring av telegrafverkets ledningar, utföras under fyra på varandra följande budgetår med början under budgetåret 1939/40, och för de olika budgetåren skulle erfordras följande belopp:

Budgetår	Kronor
1939/40.....	8,000,000
1940/41.....	12,000,000
1941/42.....	10,000,000
1942/43.....	3,610,000

I sin nu förevarande skrivelse hemställer *järnvägsstyrelsen*, att i anslutning till denna plan för budgetåret 1940/41 måtte anvisas ett anslag å kapitalbudgeten av 12,000,000 kronor.

Styrelsen erinrar i detta sammanhang om att styrelsen i sin skrivelse den 20 januari 1939 med utredning angående ifrågavarande elektrifiering framhållit, att ett belopp motsvarande cirka 45 procent av den till 33.6 miljoner kronor beräknade anläggningskostnaden vore att anse såsom oräntabelt och därför borde avskrivas. I anslutning härtill föreslår styrelsen nu, att av det för nästkommande budgetår enligt arbetsplanen äskade anslaget å 12,000,000 kronor omkring 5,500,000 kronor borde täckas genom å driftbudgeten anvisat avskrivningsanslag, varjämte för avskrivning av viss del av det för innevarande budgetår anvisade anslaget å 8,000,000 kronor ett ytterligare avskrivningsanslag å 3,500,000 kronor borde anvisas för nästa budgetår.

Departementschefen.

Enligt den för elektrifieringen av banan Långsele—Boden uppgjorda planen skulle för nästa budgetår erfordras ett belopp av 12,000,000 kronor. Förutsättningarna för planens genomförande äro emellertid nu i vissa hänseenden andra än då den uppgjordes. Med hänsyn till önskvärdheten att i nuvarande ekonomiska läge begränsa statens investeringar torde elektrifieringsföretaget böra bedrivas i något långsammare takt än som tidigare förutsatts. Jag föreslår, att till ändamålet för nästa budgetår anvisas samma anslag som för innevarande budgetår eller 8,000,000 kronor.

Vad angår frågan om avskrivning av viss del av de medel, som anvisas

för här ifrågavarande elektrifieringsföretag, torde detta spörsmål få i ett senare sammanhang upptagas till prövning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *elektrifiering av banan Långsele—Boden* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 8,000,000.

9. Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten.

[29.] Under en följd av år hava anslag under förevarande rubrik anvisats till bestridande av utgifter för dels sådana arbeten, vilkas utförande påkallas av angelägna oförutsedda krav, dels ock sådana mindre arbeten, vilka beräknas draga en kostnad understigande 50,000 kronor. För ifrågavarande ändamål har riksdagen anvisat för vart och ett av budgetåren 1929/30—1932/33 1,000,000 kronor, för budgetåren 1933/34 och 1934/35 800,000 respektive 600,000 kronor, för vart och ett av budgetåren 1935/36—1937/38 500,000 kronor, för budgetåret 1938/39 750,000 kronor samt slutligen för innevarande budgetår 1,000,000 kronor.

I sin förevarande skrivelse har *järnvägsstyrelsen* i fråga om behovet av detta anslag upprepat vad styrelsen i samband med äskande av anslag för ändamålet tidigare anfört, nämligen att det vore av stor vikt, att erforderliga medel funnes tillgängliga för utförande av den mängd mindre arbeten och anordningar av skilda slag, som för trafikens rationella avveckling alltid påfordrades vid ett så stort trafikföretag som statens järnvägar, eller som där med teknikens utveckling eljest vore motiverade eller önskvärda ur drift-ekonomisk synpunkt. Styrelsen har vidare erinrat om att den under de senare åren medgivna höjningen av anslaget varit betingad av linjenätets efter hand ökade omfång samt inträdd prisstegring. På grund av att tillgängliga medel trots anslagsökningen visat sig väl knappa och med hänsyn till statsbanenätets fortsatta utökning hade en ytterligare höjning av anslagsbeloppet varit motiverad. Med hänsyn till det rådande läget hade styrelsen emellertid velat begränsa sig till att föreslå, att anslaget i fråga bibehölles vid samma belopp som för nu löpande budgetår eller alltså vid 1,000,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att såsom dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Då erforderliga medel för arbeten av ifrågavarande art böra finnas tillgängliga även under nästkommande budgetår och jag icke funnit anledning till erinran mot det av järnvägsstyrelsen äskade anslagsbeloppet 1,000,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1,000,000.

Departement-
chefen.

Rullande materiel.**10. Elektriska lokomotiv.**

[30.] I sin nu förevarande skrivelse har järnvägsstyrelsen hemställt om anvisande för nästa budgetår av 1,500,000 kronor för anskaffning av elektriska lokomotiv.

Till en början torde jag få erinra om att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts i 1938 års statsverksproposition framställda förslag till elektriska lokomotiv för budgetåret 1938/39 anvisade ett reservationsanslag å 1,800,000 kronor. Från anslaget avsågs att bestrida kostnaderna för inköp av dels fyra elektriska lokomotiv för statens järnvägars eget behov, vilka beräknades kosta sammanlagt 900,000 kronor, dels ock ytterligare fyra elektriska lokomotiv, avsedda att utföra loktjänsten å viss enskild järnväg. För budgetåret 1939/40 hemställde järnvägsstyrelsen om anvisande av medel för anskaffning av tre elektriska försökslokomotiv av en större och kraftigare typ än de nuvarande standardloken av D-typ. Avsikten med den ifrågasatta anskaffningen var att utprova en loktyp, som dels var särskilt lämpad för tåg-tjänst i Norrland med där förekommande svåra stignings- och krökningsförhållanden, dels ock inom en skälig kostnad kunde användas för snälltågstjänst med högre hastigheter än de nu vid statens järnvägar förekommande. Beträffande den totala anskaffningskostnaden för dessa tre lok kunde styrelsen för det dåvarande icke lämna någon mera tillförlitlig uppgift men hemställde, att för mötande av de på budgetåret 1939/40 fallande utgifterna måtte anvisas ett reservationsanslag av 500,000 kronor. I yttrande till statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 4 januari 1939 framhöll min företrädare i ämbetet vid anmälan av nämnda anslagsäskande, att det belopp av 900,000 kronor, som anvisats för budgetåret 1938/39 och som avsetts för anskaffning av lok för utförande av loktjänsten å viss enskild järnväg, icke såvitt då kunde bedömas, torde erfordras för berörda ändamål. Beloppet syntes därför lämpligen böra tagas i anspråk för bestridande av kostnaderna för de till anskaffning föreslagna försöksloken, varvid något anslag för detta ändamål icke skulle behöva anvisas å riksstaten för budgetåret 1939/40. Vidare förordades i nämnda sammanhang, att vad av förenämnda å riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisade anslag återstode, sedan därav tagits i anspråk högst 500,000 kronor för på innevarande budgetår belöpande utgifter i anledning av nyssnämnda anskaffning, eller alltså ett belopp av minst 400,000 kronor, måtte, efter medgivande av Kungl. Maj:t, få tagas i anspråk av järnvägsstyrelsen för anskaffning för statens järnvägar av elektriska lok av nu gängse typ, därest behov av dylik anskaffning skulle uppkomma. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

I sin förevarande skrivelse meddelar *järnvägsstyrelsen*, att beställningen av försöksloken nu ägt rum, och att den totala kostnaden för desamma uppginge till 1,400,000 kronor. För slutlikvidering av denna kostnad erfordrades sålunda för nästkommande budgetår ett anslag av 900,000 kronor.

Styrelsen framhåller, att behov vidare föreligger av att anskaffa ytterligare ett antal elektriska lok av en av de nu använda typerna. Styrelsen anför härutinnan följande:

Flertalet av statens järnvägars nu till inemot 450 uppgående elektrolok hava anskaffats i samband med företagna elektrifieringar och bekostats med medel, som anvisats för utförande av dessa företag. I den mån den ökade trafiken å redan elektrifierade linjer nödvändiggjort en utökning av tågplanen har emellertid behov uppkommit att anskaffa ytterligare ett antal lok utöver de i resp. elektrifieringsprogram upptagna. Detta behov har också till en del blivit tillgodosett. Efter av järnvägsstyrelsen i skrivelse den 30 september 1936 gjord framställning medgav sålunda 1937 års riksdag, med bifall till av Kungl. Maj:t i detta års statsverksproposition framlagt förslag, att av besparingar å anslag till elektrifiering av vissa angivna järnvägslinjer ett belopp av 2,800,000 kronor finge tagas i anspråk för anskaffning av bl. a. 13 elektrolok. Vidare anvisade 1938 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framställda förslag, för budgetåret 1938/39 ett anslag av 1,800,000 kronor för elektriska lok, varav hälften eller 900,000 kronor var avsedd för bestridande av kostnaderna för inköp av ytterligare 4 lok för tillgodoseende av den allttjämt ökade trafiken å redan elektrifierade banor.

Sedan dess har trafiken stigit än mer bl. a. på grund av de genom lag förbättrade semesterförhållandena och goda konjunkturner. Av denna anledning hava nya tåg måst insättas. Verkställd utredning ger vid handen, att behovet av elektrolok, såvitt nu kan bedömas, nästa sommar med 11 å 12 enheter torde överstiga tillgången på dylika lok, även om däri inräknas de lok, som för närvarande äro under tillverkning eller kontrakterats. För att tillgodose nämnda behov borde enligt järnvägsstyrelsens mening helst anskaffas visst antal lok av den här ovan behandlade, kraftigare typen. Då lok av denna typ — efter de tre provloken färdigställande och utprovande — icke torde kunna påräknas levererade förrän tidigast i början av år 1943 och det är angeläget att erhålla ett ökat antal lok inom kortare tid, får styrelsen emellertid föreslå, att för avhjälpande av det mest trängande behovet anskaffas visst antal lok av en av de redan använda lättare typerna, nämligen litt. H. Även om den fortsatta anskaffningen av elektrolok kommer att inbegripa jämväl ovan berörda kraftigare snälltågslok, kommer nämligen lok litt. H att allttjämt finna användning bl. a. vid en framtida elektrifiering av ytterligare statsbanelinjer samt vissa linjer, som nu äro i enskild ägo eller tillhöra de bolag, i vilka staten äger aktierna. Vad som nu ifrågasättes innebär sålunda endast en av behovet att snarast möjligt erhålla en ökning av lokantalet betingad omkastning i ordningsföljden i fråga om anskaffning av lok av de olika typerna. För att icke försvåra införandet av en ny och större loktyp vill järnvägsstyrelsen vidare begränsa sig till att nu föreslå anskaffning av endast 4 nya H-lok, ehuru behovet av en ökning såsom nyss framhållits är större och man då måste räkna med att allttjämt liksom hittills vid vissa tillfällen för växlingstjänst behöva sätta in ånglok, vilket givetvis medför vissa olägenheter.

Styrelsen beräknar kostnaderna för dessa fyra lok vid nuvarande prisförhållanden till i runt tal 1,000,000 kronor. Om för dessa kostnaders bestridande får tagas i anspråk det belopp av 400,000 kronor, som nu kvarstår odisponerat av det å riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisade reservationsanslaget till elektriska lok, skulle alltså för här ifrågavarande ändamål erfordras ett ytterligare anslag av 600,000 kronor.

Hela det för elektrolok erforderliga anslagsbeloppet skulle sålunda utgöra (900,000 + 600,000) 1,500,000 kronor.

Under återopande av vad styrelsen sålunda anför, hemställer styrelsen, *dels* att den del av det för budgetåret 1938/39 anvisade reservationsanslaget till elektriska lok, som avsetts för utförande av loktjänsten vid viss enskild järnväg, må helt användas för anskaffning av elektriska lok för statens järnvägar, *dels ock* att till anskaffning av elektriska lok för budgetåret 1940/41 måtte anvisas ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Departement-
chefen.

Järnvägsstyrelsens framställning i vad avser medel för slutlikvidering av kostnaderna, 900,000 kronor, för tidigare beslutad anskaffning av tre elektriska försökslokomotiv föranleder icke någon erinran från min sida.

Styrelsen har vidare hemställt om medel för anskaffning av fyra elektriska lokomotiv av typ litt. H, vilka styrelsen beräknar kosta i runt tal 1,000,000 kronor. Med hänsyn till att behovet av dessa lokomotiv på sätt styrelsen utvecklat är trängande, vill jag tillstyrka bifall till styrelsens framställning även i denna del.

Hela det för elektrolok erforderliga beloppet skulle sålunda uppgå till 1,900,000 kronor. Då 400,000 kronor kvarstå odisponerade av det för budgetåret 1938/39 anvisade beloppet av 900,000 kronor, vilket avsetts skola användas för loktjänsten vid viss enskild järnväg men som numera icke behöver tagas i anspråk härför, och 1939 års riksdag medgivit, att detsamma finge användas till anskaffning av elektriska lokomotiv för statens järnvägar, skulle emellertid för nu ifrågakvarande ändamål behöva anvisas endast ett belopp av 1,500,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *elektriska lokomotiv* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1,500,000.

II. Person- och resgodsvagnar.

[31.] På sätt närmare framgår av 1938 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 5, punkt 34) har från och med budgetåret 1935/36 anskaffning av person- och resgodsvagnar ägt rum i enlighet med uppgjorda flerårsplaner, och finansieringen av dessa anskaffningar har skett med lika fördelning av de erforderliga anslagen å riksstaten och å statens järnvägars förnyelsefondsstat. Den senast uppgjorda anskaffningsplanen, avseende budgetåren 1937/38—1941/42, omfattade vagninköp till en sammanlagd kostnad av 12 milj. kronor, varav 2.8 milj. kronor under det första året och 2.3 milj. kronor under vart och ett av de följande fyra åren. I enlighet härmed anvisades å riksstaten för budgetåret 1937/38 ett anslag å 1.4 milj. kronor och å förnyelsefondsstaten för år 1937 samma belopp. På grund av prisstegringar hava motsvarande anslag för budgetåren 1938/39 och 1939/40 måst höjas till 1.6 milj. kronor.

I sin skrivelse den 26 september 1939 framhåller *järnvägsstyrelsen*, att till följd av fortsatt prisstegring kostnaderna för denna planenliga nyanskaff-

ning, vilken omfattar ett 40-tal vagnar per år, för nästkommande budgetår böra beräknas till ett ännu något högre belopp eller 3,400,000 kronor, varav alltså 1,700,000 kronor skulle anvisas å riksstaten för budgetåret 1940/41 och samma belopp å förnyelsefondsstaten för år 1940.

Järnvägsstyrelsen erinrar vidare om att styrelsen i skrivelse den 29 september 1938 för första gången begärt anvisande av medel för beställning av ett antal nya lokaltågsvagnar samt anför, att enligt en då framlagd plan lokaltrafikens behov av ökat 3-klassutrymme skulle tillgodoses med lokaltågsvagnar av lätt konstruktion. Med bifall till Kungl. Maj:ts i anslutning till av järnvägsstyrelsen gjord framställning därom framlagda förslag anvisade 1939 års riksdag ett anslag å 3,200,000 kronor för anskaffande av ett 40-tal lätta 3-klass vagnar med stort antal sittplatser per vagn.

Av skäl, som styrelsen anför i sin förenämnda skrivelse, och vilka finnas återgivna i 1939 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 4, punkt 46), finner styrelsen nu angeläget, att anskaffningen av för lokaltrafiken särskilt lämpade vagnar fullföljes. Under nästa budgetår torde därför, anför styrelsen, likaledes böra anskaffas ett 40-tal dylika vagnar, för vilka kostnaderna nu beräknas till 3,600,000 kronor.

Det sammanlagda anslagsbehovet under här förevarande rubrik skulle alltså uppgå till $(3,400,000 + 3,600,000)$ 7,000,000 kronor, varav i enlighet med hittills tillämpad finansieringsprincip hälften föreslås att täckas av anslag å riksstaten och hälften av förnyelsefondsmedel.

Vad angår den planerade vagnanskaffningens fördelning på typer meddelar styrelsen följande preliminära beräkning:

6 st. kombinerade 2 och 3 klass sittvagnar		kronor	590,000
16 » 3 klass sittvagnar		»	1,730,000
3 » restaurantvagnar		»	480,000
40 » 3 klass vagnar för förortstrafiken		»	3,600,000
15 » resgodsvagnar		»	600,000
Summa kronor			7,000,000

Med återopande av vad styrelsen anför och med förmälan att styrelsen hade för avsikt att i förslaget till förnyelsefondsstat för år 1940 under förevarande rubrik upptaga ett belopp av 3,500,000 kronor hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till anskaffning av person- och resgodsvagnar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor.

Järnvägsstyrelsens nu anmälda medelsbehov fördelar sig med ett belopp av 3,400,000 kronor på anskaffning av person- och resgodsvagnar för långväga trafik och ett belopp av 3,600,000 kronor på personvagnar för närtrafik. I den förra delen ansluter sig styrelsens förslag till den i 1937 års statsverksproposition framlagda anskaffningsplanen med den senare inträdda ökning av anslagsbehovet, som föranletts av prisstegringar.

Ehuru omfattningen av den sålunda begärda anskaffningen i och för sig torde få anses motiverad, anser jag emellertid med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget en begränsning av det framlagda anskaffningsprogram-

Departementschefen.

met böra ske. Härför talar också, att en något minskad påfrestning i persontrafiken kan antagas inträda till följd av den nedpressning av den allmänna levnadsstandarden, som måste bli en följd av den nu uppkomna krisen. Jag vill därför föreslå, att för nu ifrågavarande ändamål avses endast ett belopp av sammanlagt 5 milj. kronor i stället för av järnvägsstyrelsen föreslagna 7 milj. kronor. I enlighet med hittills tillämpad finansieringsprincip skulle hälften uppföras å riksstaten för nästa budgetår och återstoden anvisas av förnyelsefondsmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *person- och resgodsvagnar* för budgetåret 1940/41
anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,500,000.

12. Godsvagnar.

[32.] Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag anvisade 1939 års riksdag å tilläggsstat för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 3,800,000 kronor för anskaffning av 250 slutna och 150 öppna godsvagnar. Skälet till ifrågavarande anslagsäskande var dels ett starkt behov av ökad godsvagnpark, dels i detta särskilda fall en önskan att förhindra arbetslöshet vid två företag, vilka normalt sysselsätta ett betydande antal arbetare med speciellt godsvagnstillverkning.

I sin förevarande skrivelse anför *järnvägsstyrelsen*, att behovet av nyanaffning av godsvagnar icke täckts med det sålunda erhållna tillskottet, varför styrelsen nödgades för nästkommande budgetår hemställa om ytterligare anslag för detta ändamål. Styrelsen anför härutinnan:

Statens järnvägar hava under de senaste åren i mycket hög grad rationaliserat och moderniserat sin godsvagnpark. Därvid hava alla sådana äldre, småbåriga vagnar, vilkas fortsatta underhåll som trafikvagnar icke kunnat ekonomiskt försvaras, tagits ur den allmänna trafiken och antingen överförts till den s. k. tjänstevagnparken — avsedd uteslutande för grus, stenkol och andra järnvägens egna transporter — eller också nedskrotats. Jämsides med dessa utrangeringar av äldre vagnar hava med anlitande av i de årliga förnyelsefondsstaterna anvisade medel anskaffats nya vagnar av standardiserat utförande, vilka äro både rymligare och mera högbåriga än de slofade. Denna ersättningsanskaffning har emellertid beträffande de öppna vagnarna icke hållit jämna steg med slopningen, vilket framgår av nedanstående uppgifter över godsvagnparkens — exkl. malmvagnarna — storlek och kapacitet under olika år.

	Antal vagnar		Sammanlagd bärighet, ton	
	slutna	öppna	slutna	öppna
1920	7,498	16,149	93,290	231,361
1925	7,276	16,621	93,290	248,782
1930	6,539	14,635	86,976	227,307
1935	6,281	10,230	94,173	162,459
1939	6,369	10,113	100,789	197,931

Styrelsen meddelar i anslutning härtill, att under tiden den 1 januari 1930—den 31 januari 1939 ur trafikvagnparken avförts 8,414 godsvagnar samt att under samma tid nyanskaffats 4,084 dylika vagnar.

Styrelsen fortsätter:

Införandet av elektrisk drift vid statens järnvägar och den därmed vunna större tåghastigheten har visserligen tillika med godstågsplanens modernisering medfört en kortare omloppstid för godsvagnarna, så att dessa numera kunna utföra ett förhållandevis större transportarbete per vagn än före elektrifieringens införande. Å andra sidan har emellertid godstrafiken ökat avsevärt, i det att såväl godsmängden som godsets medeltransportlängd stigit. Detta belyses närmare av nedanstående siffror.

År	Tonkilometer i miljoner	År	Tonkilometer i miljoner
1930	1,532	1935	1,673
1931	1,439	1936	1,800
1932	1,240	1937	2,089
1933	1,301	1938	2,058
1934	1,533		

Denna ökade trafik medför, att statens järnvägars godsvagnpark icke utan allvarliga olägenheter kan bibehållas vid sin nuvarande numerär eller rättare uttryckt vid sin nuvarande sammanlagda kapacitet vare sig beträffande öppna eller slutna vagnar utan måste anpassas efter den ökade godstrafikens krav. Av betydelse i detta sammanhang är också de fortgående statsförvärv av enskilda järnvägar med ofta mycket gamla, omoderna och följaktligen slopmässiga godsvagnar.

Som ett ytterligare belägg för behovet av en nyanskaffning framhåller styrelsen, att statens järnvägar under en stor del av detta liksom föregående år arbetat med brist på särskilt öppna godsvagnar.

På grund av nu berörda förhållanden anser sig styrelsen böra — utöver den planemässiga anskaffningen av godsvagnar, som sker för att ersätta äldre uttrangerade vagnar och därför bekostas av förnyelsefondsmedel — för nästa budgetår begära anslag för nyanskaffning av ytterligare cirka 350 öppna godsvagnar till ett belopp av 2,500,000 kronor.

Styrelsen uttalar slutligen, att den nyanskaffning utöver den ordinarie planen, som möjliggjorts genom förenämnda å tilläggsstaten för budgetåret 1938/39 anvisade anslag och som skulle bli möjlig vid bifall till förevarande förslag, icke till någon del vore betingad av den ökning i statens järnvägars godstrafik, som inträtt på grund av nu rådande särskilda förhållanden. Sannolikt vore emellertid, att järnvägarnas transportkapacitet komme att ställas inför ytterligare stora påfrestningar, så länge dessa förhållanden bestode, en omständighet som än mera underströke behovet av den nu ifrågasatta ökningen av godsvagnparken.

I anslutning till vad styrelsen sålunda anfört och under förmälan att det vore styrelsens avsikt att för den normala ersättningsanskaffningen av godsvagnar under år 1940 äska erforderligt belopp å förnyelsefondsstaten hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till anskaffning av godsvagnar för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor.

Den vid statens järnvägar fortgående rationaliseringen av godsvagnparken genom anskaffning av rymligare och mera högbäriga och därmed också me-

Departement-
chefen.

ra ekonomiska godsvagnar har — trots den ersättningsanskaffning, som ägt rum med anlåtande av i de årliga förnyelsestaterna anvisade medel — medfört en nedgång i de öppna godsvagnarnas sammanlagda bärighet. Visserligen har elektrifieringen av statens järnvägar och den i samband därmed vunna högre tåghastigheten samt godsvagnparkens modernisering medfört en kortare omloppstid för vagnarna och därmed ett förhållandevis större transportarbete per vagn, men å andra sidan har godstrafiken ökat avsevärt, i det att såväl godsmängden som godsets medeltransportlängd stigit. Av nu angivna skäl har järnvägsstyrelsen ansett en anskaffning av 350 öppna godsvagnar erforderlig och härför äskat ett anslag för nästa budgetår av 2,500,000 kronor. Styrelsen har i samband därmed betonat, att denna anskaffning icke till någon del vore betingad av den ökning i statens järnvägars godstrafik, som inträtt på grund av nu rådande särskilda förhållanden. Utvecklingen å transportmarknaden har emellertid under tiden efter avlåtandet av styrelsens framställning i ämnet gått i den riktningen, att ett trängande behov av ett ytterligare antal godsvagnar utöver det av järnvägsstyrelsen ifrågasatta torde få anses föreligga. Efter överläggningar med statens transportkommission, järnvägsstyrelsen och statens industrikommission har jag därför tidigare i dag hemställt, att järnvägsstyrelsen måtte bemyndigas att av det å förskottsstaten för försvarsväsendet under kapitalbudgeten, fonden för förlag till statsverket, uppförda förskottsanslaget till kommunikationsverken, taga i anspråk ett belopp av högst 7,500,000 kronor för omedelbar anskaffning av omkring 700 godsvagnar, av vilka omkring 600 förutsetts skola vara öppna och 100 slutna.

I enlighet med principerna för förskottsstatens reglering torde ett mot sistnämnda belopp svarande anslag böra äskas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1939/40. Härom gör jag framställning senare i dag. Då den av järnvägsstyrelsen föreslagna anskaffningen av 350 godsvagnar jämväl torde vara av behovet påkallad men härför erforderligt anslag å 2,500,000 kronor lämpligen synes böra anvisas å riksstaten för nästa budgetår, gör jag i förevarande sammanhang framställning härom.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *godsvagnar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,500,000.

Automobiltrafik.

13. Anläggningar och förlag för automobiltrafik.

[33.] Till anläggningar och förlag för automobiltrafik ha för budgetåren 1935/36—1939/40 anvisats respektive 2,000,000 kronor, 2,000,000 kronor, 2,300,000 kronor, 2,400,000 kronor och 2,900,000 kronor eller tillhoppa 11,600,000 kronor. Rörande det närmare syftet med berörda anslag torde jag få hänvisa till redogörelsen i 1939 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 4, punkten 47). Här torde emellertid få erinras om att av de för budgetåren 1937/38—1939/40 anvisade anslagen de belopp, varmed

respektive anslag överstiger 2,000,000 kronor, ställts till järnvägsstyrelsens förfogande att användas för anskaffning av landsvägsfordon för av statens järnvägar redan bedrivna billinjer ävensom, i vad angår det för innevarande budgetår anvisade anslaget, för uppförande av garagebyggnader och andra fasta anläggningar, som erfordras för trafikens rationella skötsel.

I sin skrivelse den 26 september 1939 har *järnvägsstyrelsen* hemställt om anvisande av anslag för nästa budgetår till här ifrågavarande ändamål. Styrelsen anför:

Då preliminära avtal om köp av ytterligare biltrafikföretag träffats och förhandlingar om andra sådana förvärv inletts, hade styrelsen avsett att även för budgetåret 1940/41 begära visst anslag att användas för förvärv av i enskild ägo befintliga trafikföretag. Med hänsyn till nu rådande förhållanden anser sig styrelsen emellertid icke böra ifrågasätta något anslag för nu angivna ändamål.

Av samma anledning ifrågasättes nu icke heller anvisande av några medel till anskaffning av ny rullande materiel. För uppförande av garagebyggnader och andra för driften erforderliga fasta anläggningar vid redan förvärvade billinjer är visst anslag däremot allttjämt erforderligt. Då av det för innevarande budgetår till styrelsens disposition ställda anslaget å 900,000 kronor endast en jämförelsevis obetydlig del återstår, och då behovet av nya ur drifts- och brandsynpunkt mera tillfredsställande garage- och verkstadsbyggnader i samband med billinjenätets tillväxt ökat, skulle ett avsevärt större belopp än som hittills disponerats för detta ändamål vara erforderligt. Av skäl, som anförts härövan, anser sig styrelsen emellertid böra begära medel endast för det mest oundgängliga behovets tillgodoseende, varvid anslagsbeloppet torde kunna begränsas till 800,000 kronor.

I anslutning till vad styrelsen sålunda anför hemställer styrelsen, att till anläggningar och förlag för automobiltrafik för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 800,000 kronor.

Mot anvisande av det av järnvägsstyrelsen äskade beloppet å 800,000 kronor har jag icke något att erinra. Järnvägsstyrelsen förutsätter, att anslaget i sin helhet ställes till järnvägsstyrelsens förfogande för att användas till för driften erforderliga garage och andra fasta anläggningar vid redan förvärvade billinjer. För att möjliggöra, att därest så skulle finnas särskilt fördelaktigt, verkställa jämväl förvärv av någon eller några billinjer, torde emellertid av nämnda belopp hälften böra stå till Kungl. Maj:ts förfogande, därvid hinder dock icke bör möta för Kungl. Maj:t att efter framställning av järnvägsstyrelsen ställa medel av nämnda belopp till styrelsens förfogande för att användas till fasta anläggningar för billinjetrafiken.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *anläggningar och förlag för automobiltrafik* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 800,000.

*Departement-
chefen.*

Statens vattenfallsverk.

Kraftverken.

De förslag till vattenkraftsbyggnader och därmed sammanhängande arbeten, vilka av Kungl. Maj:t framlades för 1939 års lagtima riksdag och till vilka riksdagen lämnade sin anslutning, inneburo i huvudsak ett fullföljande av arbeten, vilka i enlighet med statsmakternas beslut då redan igångsatts. I syfte att påskynda arbetenas färdigställande hava sedermera å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisats ytterligare medel.

De till 1939 års lagtima riksdag framlagda förslagen grundades på särskilda, av vattenfallsstyrelsen verkställda beräkningar rörande den sannolika kraftavsättningen under de närmaste åren och de möjligheter att tillfredsställa efterfrågan, som redan färdiga anläggningar erbjödo. Vattenfallsstyrelsen framhöll i samband med överlämnandet av dessa beräkningar, att krafttillgången vore mycket knapp i förhållande till behoven. Den reserv, som tidigare funnits i Porjus, hade blivit tagen fullt i anspråk liksom alla genom nybyggnader och regleringar tillkomna krafttillskott. Först till sommaren 1940, då kraftstationen i Stadsforsen kunde i sin helhet tagas i bruk, kunde enligt vattenfallsstyrelsens beräkningar ett normalt förhållande förväntas mellan vattenkraftproduktionen och konsumtionen inom styrelsens område.

Vattenfallsstyrelsen har nu i särskilda skrivelser gjort framställningar om beredande av anslag till kraftstationsföretag, vattenregleringar och distributionsanläggningar m. m. för budgetåret 1940/41. De begärda beloppen uppgå till 29,880,000 kronor under det att för innevarande budgetår anvisats 36,571,000 kronor. Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet ha 5,050,000 kronor av 1939 års urtima riksdag anvisats å tilläggsstat.

Till belysning av energiförbrukningens utveckling under de senaste åren meddelar *vattenfallsstyrelsen* i skrivelse den 28 september 1939 till en början följande siffror:

			Förbrukning i miljoner kWh			
			Central- blocket	Norrlands- blocket	Totalt	Ökning från föregående år
$\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{30}{6}$	1934		1,480	375	1,855	
1934—	1935		1,670	398	2,068	213
1935—	1936		1,850	418	2,268	200
1936—	1937		1,973	503	2,476	208
1937—	1938		2,193	588	2,781	305
1938—	1939		2,247	591	2,838	57

Belastningsändringen från budgetåret 1937/38 till budgetåret 1938/39 fördelar sig på olika avsättningsområden på följande sätt, därvid siffrorna i tabellen beteckna miljoner kWh:

	Central- blocket	Norrlands- blocket	Totalt
Allmän distribution	61	17	78
Reservkraft	— 41	— 4	— 45
Järnvägar	28	— 12	16
Malmfälten i Norrbotten	—	1	1
Trä- och pappersindustrier	— 7	8	1
Elektrokemisk industri	— 5	0	— 5
Summa	36	10	46
Ånggenerering	18	— 7	11
Summa	54	3	57

Reservkraftleveranserna ha, anför styrelsen, väsentligt minskats till följd av den i allmänhet rikliga vattentillgången under det gångna budgetåret. Kraftavsättningen till gruvor, trä- och pappersindustri och elektrokemisk industri hade varit av i huvudsak samma storlek som föregående budgetår. Det kraftbelopp, som avsatts inom den allmänna distributionen, hade däremot stigit relativt snabbt.

Styrelsen meddelar vidare, att av hjälpkraft hade levererats 29 miljoner kWh ångkraft från Västerås och 162 miljoner kWh från främmande kraftföretag, vilket vore mindre än tidigare beräknats. Detta berodde dels på den förutnämnda mindre ökningen i kraftavsättningen, dels på den rikliga vattentillgången.

Under fredliga förhållanden hade det, fortsätter styrelsen, icke funnits någon anledning frånga den prognos för belastningen, som uppgjordes under år 1938. Den mindre ökningen under år 1938 hade sannolikt utjämnats genom en något större ökning under år 1939, och man hade bort kunna räkna med en normal belastningsökning av 110 miljoner kWh per år. Efter krigsutbrottet hade emellertid belastningen stigit mycket snabbt, och man finge vara beredd på att kraftuttagningen, såvitt den icke begränsades genom restriktiva åtgärder, kunde komma att årligen växa med några hundra miljoner kWh. Belastningssiffrorna under september motsvarade ett årsvärde av c:a 3,100 miljoner kWh.

Beträffande krafttillgången meddelar styrelsen, att det tack vare den nu genomförda regleringen av Suorva, den under sommaren påbörjade kraftleveransen från Hissmoforsen och det stora krafttillskottet från Stadsforsen nu torde vara möjligt att upprätthålla kraftförsörjningen under åren 1939 och 1940 med måttlig tillsats av ångkraft eller främmande tillskottskraft. Det vore å andra sidan sannolikt, att all tillgänglig vattenkraft komme att tagas i anspråk.

Styrelsen lämnar härefter en redogörelse för pågående och planerade arbeten. Styrelsen anför:

I enlighet med den plan, som förelagts 1939 års urtima riksdag, kommer färdigställandet av aggregat 8 i Porjus att påskyndas; det är möjligt, att det kan bli klart under hösten 1940. Arbetena vid Torpshammar komma även att forceras, i syfte att anläggningen skall, om så befinnes erforderligt, kunna tagas i bruk med ett maskinaggregat under år 1943, möjligen under år 1942. Med den snabba takt, i vilken arbetena vid Hojumanläggningen bedrivs, torde avloppskanalen bli färdig omkring årsskiftet 1939/40. Enligt nu uppgjorda avtal med maskinleverantörerna skulle det första maskinaggregatet icke bli driftfärdigt förrän den 1 mars 1942. Styrelsen kommer emellertid att söka avkorta leveranstiden, så att igångsättningen kan ske under hösten 1941.

Styrelsen har vidare träffat avtal med Hissmofors Aktiebolag om utökning av dess nuvarande kraftleverans med kraften från två nya maskinaggregat om tillsammans 25,000 kWh, varav det första skall vara färdigt den 1 oktober 1941 och det andra i början av år 1942.

Först om några månader torde styrelsen kunna avgöra, huruvida det är lämpligt att installera ett tredje aggregat i Stadsforsen. Detta beror såväl på leveranstiden för ett dylikt aggregat och den omfattning, i vilken regleringar hinna genomföras i Indalsälven under de närmaste åren, som ock på storleken av den vattenmängd, som maskinaggregaten i Stadsforsen visa sig kunna tillgodogöra. Om nämligen de båda maskinaggregat, som nu insätts, äro rikligt dimensionerade, minskas den vattenmängd, som blir över för det tredje aggregatet.

Under nuvarande omständigheter, fortsätter styrelsen, vore det framför allt viktigt att tillgodogöra sig sådan vattenkraft, som kunde utbyggas inom kort tid.

Beträffande den inträdda krigstidens inverkan på kraftförsörjningen anför styrelsen slutligen, att det framför allt naturligtvis vore viktigt att under krigstiden trygga tillgången på kraft för alla legitima ändamål. Det finge emellertid därvid icke förbises, att kriget en gång komme att följas av en fredskris, då en del av den utbyggda kraften komme att ligga oanvänd och då det komme att betraktas som en olägenhet, att man med hänsyn till detta kraftöverskott icke kunde tillgripa kraftutbyggnader i arbetsutjämnande syfte. Därför kunde man icke nu påbörja alltför mycket utbyggnader. Det vore dessutom ännu icke klart, i vad mån kraftöverskott kunde uppkomma inom exportindustrierna.

Departementschefen.

Det framgår av den lämnade redogörelsen, att kraftförbrukningen under det senaste året liksom under de närmast föregående undergått en ökning. Denna har emellertid i jämförelse med ökningen under den senaste femårsperioden varit måttlig. Krafttillgången har i förhållande till efterfrågan dock varit knapp och vattenfallsstyrelsen har därför nödgats anlita tillskott från främmande kraftverk samt från Västerås ångkraftverk. Med utgångspunkt från fredsförhållanden hade styrelsen tidigare beräknat, att vid ett fullföljande i normal takt av det pågående utbyggnadsprogrammet ett jämviktsförhållande mellan vattenkraftproduktionen och konsumtionen skulle inträda sommaren 1940.

I och med krigsutbrottet aktualiserades emellertid frågan om ett full-

följande i snabbare takt än som avsetts av flertalet av de pågående kraftstationsföretagen. Då en betydande ökning av kraftkonsumtionen kunde förväntas, därest svårigheter under någon längre tid skulle uppstå att i önskvärd omfattning upprätthålla landets import av stenkol, anvisades också å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anslag till ett forcerat utbyggande av de pågående kraftstationsföretagen. Utvecklingen sedan krigsutbrottet har givit belägg för antagandet, att avsevärt stegrade anspråk skulle komma att ställas på landets kraftproduktion. Jag vill här vidare erinra om att 1939 års urtima riksdag i anledning härav med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 50 medgivit, att Hissmofors aktiebolag må erhålla ett lån av statsmedel å 3,000,000 kronor för att möjliggöra ett inrättande av ytterligare två maskinaggregat i bolagets kraftstation, varigenom en ökad kraftleverans till staten skulle kunna ske inom en relativt kort tid.

Vattenfallsstyrelsens till prövning nu föreliggande framställningar avse anvisande av medel i huvudsak för att enligt uppgjorda planer fortsätta eller färdigställa pågående företag. Vid övervägande av styrelsens framställningar i olika hänseenden anser jag mig därför böra i stort sett godtaga styrelsens uppfattning om de åtgärder, som böra vidtagas under nästa budgetår. Jag kommer emellertid icke att på sätt vattenfallsstyrelsen föreslagit göra framställning om anvisande av ett särskilt anslag å 2,000,000 kronor för mötande av redan inträffade eller härefter uppkommande fördyringar å de arbeten, som för närvarande pågå. Dessa fördyringar torde i stället böra bestridas av det anslag å 5,000,000 kronor, som 1939 års urtima riksdag, efter framställning av Kungl. Maj:t, anvisat för täckande av vissa oförutsedda utgifter å kapitalbudgeten m. m. Senare i dag kommer jag att på sätt vattenfallsstyrelsen föreslagit hemställa om bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela lån till aktiebolaget Kattstrudeforsen för utbyggnad av bolagets krafttillgångar, varigenom ytterligare krafttillskott av betydelse inom en förhållandevis kort tid kommer att tillföras statens kraftnät.

Trollhätte kraftverk.

1. Ny kraftstation i Trollhättan.

[34.] För byggande av en ny kraftstation vid Hojums varp i Trollhättan har riksdagen för budgetåren 1938/39 och 1939/40 anvisat anslag å respektive 1,000,000 kronor och 4,000,000 kronor. Av det för budgetåret 1939/40 anvisade beloppet ha 500,000 kronor anvisats å tilläggsstat. Kraftstationen är avsedd att utnyttja den ökade vattenmängd, som efter Vänerens reglering kan uttagas vid Trollhättan. Enligt ett av vattenfallsstyrelsen utarbetat förslag, närmare återgivet i propositionen nr 48 till 1938 års riksdag, till vilken proposition jag hänvisar, skulle anläggningen utrustas med tre maskinaggregat, vartdera för en vattenförbrukning av omkring 135 kubikmeter i sekunden. Sammanlagda effekten för de tre turbinerna skulle då vid lägsta fallhöjd bli 100,000 kW och vid normal fallhöjd 110,000 kW. Till omedelbar

utbyggnad föreslog vattenfallsstyrelsen emellertid endast två aggregat, varvid anläggningskostnaden angavs till 14,000,000 kronor under förutsättning, att francisturbiner valdes. Vidare angavs, att kostnaderna komme att ökas med 500,000 kronor, om kaplanturbiner insattes. Enligt det av vattenfallsstyrelsen i augusti 1938 avgivna förslaget skulle anslagsbehovet för de olika budgetåren bli följande:

	Kronor.
Budgetåret 1938/39	1,000,000
» 1939/40	3,500,000
» 1940/41	5,500,000
» 1941/42	3,200,000
» 1942/43	800,000
Summa kronor 14,000,000.	

I sin skrivelse den 28 september 1939 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anslag för nästa budgetår till nu ifrågavarande anläggningsföretag. Styrelsen meddelar till en början rörande arbetenas fortskridande, att desamma igångsatts på hösten 1938. Under åren 1938 och 1939 hade utförts väg- och spårförbindelser, fångdammar, provisoriska byggnader samt stenkrossanläggning och betongblandningsstation. Maskinsalen, som bleve helt försänkt i berget, hade i huvudsak färdigsprängts. Utsprängningarna för turbiner och avloppstunnlar hade redan till väsentlig del blivit utförda, likaså schaktningarna och sprängningarna för avloppskanalen.

Vattenfallsstyrelsen anför härefter, att den av styrelsen tidigare angivna kostnadsökningen av 500,000 kronor för kaplanturbiner enligt inkomna anbud visat sig vara riktig. Då beräkningarna uppgjordes, kunde styrelsen icke avgöra, huruvida hojumstationen borde utrustas med francis- eller kaplanturbiner. Nu utförda undersökningar hade emellertid visat, att man vid användning av kaplanturbiner kunde påräkna en sådan ökning av kraftproduktionen, att god förräntning erhöles på merkostnaderna och att därför kaplanturbiner borde väljas.

Därmed hade styrelsen letts in på en ny tanke, nämligen att hojumbinerna borde utföras med samma dimensioner som turbinerna i kraftstationen vid Stadsforsen. Skillnaden i fallhöjd vore nämligen ganska liten — vid Trollhättan c:a 31 m. och vid Stadsforsen c:a 28 m. Stadsforsturbिनerna utvecklade vid den i Trollhättan normala fallhöjden 31 m. 44,000 kW, d. v. s. c:a 20 % större kraftbelopp än som ursprungligen avsetts för hojumbinerna. Under förutsättning att samma maskinleverantör anlätades som för stadsforsturbिनerna, och turbiner likadana som dessa valdes kunde betydligt fördelaktigare turbinpris erhållas, än om turbinerna helt skulle nykonstrueras.

På grund härav hade, fortsätter vattenfallsstyrelsen, beräkningar gjorts över kostnadsökningen vid installerande av sådana turbiner, som avsetts för Stadsforsen, i stället för kaplanturbiner av den ursprungligen avsedda storleken. Kostnaderna skulle komma att ökas med följande belopp:

	Kronor.
För turbinerna nr 1 och 2	94,000
» generatorer, transformatorer och övrig elektrisk utrustning ..	450,000
» vattenbyggnader och diverse	176,000
	Summa kronor 720,000.

Med en ökning av anläggningskostnaden av omkring 5 procent skulle alltså erhållas en höjning av effekten med 20 procent.

Kostnadsökningen blir alltså 500,000 kronor för övergång till kaplanturbiner och 720,000 kronor för utförande av dessa för 20 procent större effekt än som från början avsågs, eller sammanlagt 1,220,000 kronor.

Styrelsen anför vidare:

Vattenfallsstyrelsen har med hänsyn till leveranstiden icke kunnat vänta med beställningen av maskineriet. Trots att detta kontrakterats redan i juni månad 1939, har det icke varit möjligt att få maskineriet levererat förrän den 1 mars 1942 för det första aggregatet och den 15 augusti 1942 för det andra. Ett dröjsmål med beställningen skulle sannolikt dessutom medfört prisförhöjning. Styrelsen har i detta läge ansett sig böra på eget ansvar kontraktera det större maskineriet, trots att det kan leda till något överskridande av den tidigare uppgivna byggnadskostnaden.

Med hänsyn till den nu uppkomna krigssituationen skall styrelsen emellertid söka påskynda färdigställandet av åtminstone den första maskinen.

För arbetenas fortsättande under budgetåret 1940/41 skulle, fortsätter styrelsen, i enlighet med den nyss angivna planen erfordras ett anslag av 5,500,000 kronor. Med hänsyn till att 500,000 kronor äskats å tilläggsstat för budgetåret 1939/40 vore dock 5,000,000 kronor tillräckliga för nästa budgetår.

Vattenfallsstyrelsen har meddelat, att de beräknade byggnadskostnaderna för den nya kraftstationen i Trollhättan, utrustad med 2 aggregat, komma att ökas med 1,220,000 kronor utöver det belopp av 14,000,000 kronor, som tidigare angivits för utrustning med francisturbiner av ursprungligen avsedd storlek. Ökningen betingas därav, att stationen utrustas med kaplanturbiner samt att dessa skola utföras i samma storlek som turbinerna till kraftstationen vid Stadsforsen. Då de ökade anläggningskostnaderna beräknats bliva fördelaktigt förräntade, har jag icke funnit något att erinra mot utvidgningen i arbetsprogrammet.

Enär vattenfallsstyrelsens framställning i övrigt ej heller föranlett någon erinran från min sida får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ny kraftstation i Trollhättan* för budgetåret 1940/41
anvisa ett reservationsanslag av kronor 5,000,000.

*Departement-
chefen.*

2. Påbyggnad av ställverkshuset vid Trollhätte kraftstation.

[35.] För påbyggnad av norra delen av ställverksbyggnaden i Trollhättan beviljade 1937 års riksdag ett anslag å 80,000 kronor. Dessa medel förutsattes vara tillräckliga för påbyggnaden.

I sin skrivelse den 28 september 1939 har emellertid *vattenfallsstyrelsen* meddelat, att det varit nödvändigt att modifiera den ursprungliga planen för detta arbete med hänsyn till den nya uppfattning, som under de senaste åren gjort sig gällande beträffande luftfaran och behovet av skyddsåtgärder mot luftanfall. Detta hade medfört en ökning av kostnaderna.

Beträffande omfattningen av de nya arbetena anför styrelsen:

De gamla takstolarna voro av trä och sålunda ur brandsynpunkt mindre tillfredsställande. Det har befunnits önskvärt att utbyta dessa takstolar mot järntakstolar samt att i takstolarnas underkant gjuta en kraftig brandbotten av armerad betong. För att det norra partiet av ställverksbyggnaden skall kunna upptaga de ökade belastningarna och bli motståndskraftigt mot det lufttryck, som uppstår vid bombexplosion, har det mellan nämnda betongtak och grunden inlagts ett kraftigt järnskelett genom såväl de båda tidigare uppförda våningarna som den nya, tredje våningen. Därigenom blir denna del av ställverksbyggnaden förstärkt enligt ungefär samma riktlinjer som mittpartiet, där förstärkningsåtgärder nu vidtagas i enlighet med det av statsmakterna godkända programmet.

På grund av nya utledningar har utrymmet i ställverksbyggnaden under de senaste åren tagits i anspråk i så stor omfattning, att det är ont om reservutrymme för framtida utvidgningar. Det har då befunnits önskvärt, att påbyggnaden göres med något större höjd, än vad som varit tänkt för kontorsvåningen, så att man i framtiden skall, om så befinnes erforderligt, kunna använda den helt eller delvis för högspänningsställverk.

På grund av önskvärdheten att utan tidsutdräkt verkställa de ur försvarssynpunkt erforderliga förstärknings- och skyddsanordningarna vid ställverket har vattenfallsstyrelsen ansett det nödvändigt att under år 1939 utan förnyad hänvändelse till riksdagen färdigställa påbyggnaden trots den kostnadsökning, som av ovan angivna anledningar uppkommit. Denna kostnadsökning har dessutom blivit större än styrelsen från början beräknat på grund av det i allmänhet något höjda prisläget samt den hänsyn, som vid utförandet måste tagas till ställverkets drift med spänningsförande ledningar och apparater.

På grund av de nya anspråken hade, fortsätter styrelsen, ombyggnaden medfört en kostnad av 200,000 kronor. Enligt gängse regler borde av drift- eller förnyelsefondsmedel bekostas de åtgärder, som vidtagits ur försvarssynpunkt. Vad beträffade det äldre taket, som slopats, borde det avskrivas med förnyelsefondsmedel och på anläggningsanslag borde föras endast den del, varmed kostnaden för det nya taket överstege kostnaden för det äldre taket. Detta skulle innebära, att av förnyelsefonds- eller driftmedel skulle gäldas 80,000 kronor och av anslagsmedel 120,000 kronor. Ett tilläggsanslag på 40,000 kronor vore därför erforderligt.

I anslutning härtill hemställer styrelsen, att till påbyggnad av ställverks- huset vid Trollhätte kraftstation för nästa budgetår måtte anvisas ett anslag av 40,000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till vikten av att kraftverksbyggnaderna erhålla ett sådant utförande, att riskerna för skada å dem genom anfall från luften i möjligaste mån minskas, har jag icke funnit något att erinra mot den av vattenfallsstyrelsen vidtagna ändringen i den tidigare godkända planen för påbygg-

nad av ställverkshuset vid Trollhätte kraftstation. Den av styrelsen föreslagna fördelningen av byggnadskostnaderna mellan anslagsmedel och medel ur statens vattenfallsverks förnyelsefond har ej heller givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *påbyggnad av ställverkshuset vid Trollhätte kraftstation* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 40,000.

Motala kraftverk.

3. Veckoreglering av Motala ström.

[36.] I sin skrivelse den 28 september 1939 har vattenfallsstyrelsen hemställt om ett ytterligare anslag av 90,000 kronor för veckoreglering av Motala ström.

Under hänvisning i övrigt till den redogörelse, som återfinnes i 1931 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 2, punkt 27) torde jag beträffande ifrågavarande företag här endast få erinra om följande.

Åtgärderna för veckoreglering av Motala ström hava uppdelats på två stadier. Det första stadiet, som var av mindre omfattning, avsåg en variabel avtappning endast å sträckan mellan Vättern och Boren med återutjämnning av variationerna i Boren. Till vissa av denna reglering föranledda byggnadsarbeten och upprepningar m. m. anvisade 1921 års riksdag å tilläggsstat för år 1921 samt å riksstaten för år 1922 tillhopa 700,000 kronor.

Efter förslag av vattenfallsstyrelsen framlades för 1931 års riksdag anslagsäskande för genomförandet av andra stadiet av Motala ströms veckoreglering. Detta stadium av regleringen, vars genomförande krävde dels ordnande av vissa ersättningsfrågor, dels ock utförande av vissa rensnings- och byggnadsarbeten, avsåg att möjliggöra, att den tillgängliga vattenmängden på hela sträckan mellan Vättern och Roxen kunde tillfredsställande varieras med hänsyn till skiftningarna i kraftförbrukningen. Regleringen utgjorde förutsättning för en fullt rationell kraftuttagning i statens kraftstationer vid Motala och Malfors och avsåg att bliva till nytta jämväl för de två övriga kraftstationerna på sträckan Vättern—Roxen, nämligen stationerna vid Nykvarn och Näs. Kostnaderna för genomförandet av andra stadiet av veckoregleringen beräknades år 1931 till 700,000 kronor.

Sedan det visat sig, att den beräknade kostnaden måst överskridas med 100,000 kronor, anvisades detta belopp av 1937 års riksdag.

I sin nyssnämnda skrivelse anför *vattenfallsstyrelsen*:

Uppgörelse har träffats i godo med Fiskeby fabriksaktiebolag genom ett den 30 juni 1939 dagtecknat avtal, vilket innebär, att styrelsen skall lämna ersättning i form av elektrisk kraft för den minskning av bolagets krafttillgång å fallsträckan mellan Roxen och Glan, som veckoregleringen kom-

mer att medföra under vissa tider. På grund av avtalet kunde veckoregleringens andra stadium tagas i bruk redan i mitten av sistlidna juli månad.

Kostnaderna för de tekniska anordningarna och för ersättning till Fiskeby för leverans av ersättningskraft uppgå till c:a 70,000 kronor. Därjämte ha vissa fördyringar uppstått i samband med den slutliga domen i veckoregleringsmålet, vilka totalt uppgå till 45,000 kronor, varför inalles en merkostnad av 115,000 kronor föreligger. Av dessa kostnader böra emellertid 25,000 kronor, som erfordras för vattenfallsstyrelsens egna överföringsanordningar, bestridas med medel ur distributionsanslaget. Resterande belopp, 90,000 kronor, bör upptagas som slutanslag för Motala ströms veckoreglering.

Departementschefen.

Motala ströms veckoreglering har visat sig medföra ytterligare kostnader utöver dem, som angavos i framställningen till 1937 års riksdag om ett slutanslag av 100,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat sammanhänger den nu anmälda kostnadsökningen delvis med att det ersättningsbelopp, som av vattendomstolen utdömdes i den slutliga domen, med 25,000 kronor överstiger styrelsens beräkningar. Vidare har styrelsen för undvikande av långvariga processer och för att vid en tidigare tidpunkt kunna taga regleringen i bruk träffat förlikning dels beträffande ersättning för skada å fisket i Motalaviken av Vättern, varvid utbetalats ett icke förutsett belopp av 20,000 kronor, dels ock i fråga om ersättningskraft åt Fiskeby fabriksaktiebolag såsom ägare av strömfällen mellan Roxen och Glan, varvid vissa tekniska anordningar måst utföras, för vilka tidigare ej beräknats någon kostnad.

Med hänsyn till vad sålunda blivit upplyst föranleder föreliggande framställning icke någon erinran från min sida. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *veckoreglering av Motala ström* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av .. kronor 90,000.

Norrländska kraftverken.

4. Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven.

[37.] Till anläggning av kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven har riksdagen för budgetåren 1935/36—1939/40 anvisat anslag å 300,000 kronor, 2,500,000 kronor, 3,500,000 kronor, 7,000,000 kronor respektive 9,000,000 kronor eller tillhoppa 22,300,000 kronor. Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet av 9,000,000 kronor hava 1,000,000 kronor upptagits å tilläggsstat. Anvisandet av sistnämnda belopp avsåg att göra det möjligt att omedelbart påbörja installerandet av ett tredje maskinaggregat för kraftstationen, därest en sådan åtgärd skulle befinnas lämplig med hänsyn till den vattenmängd, som icke komme att tillgodogöras av de två ursprungligen avsedda aggregaten. Sammanlagda kostnaden för kraftstationen enligt den sistlidna år framlagda planen, vilken förutsatte en utrustning av kraftstatio-

nen med endast två maskinaggregat, uppskattades till 22.8 miljoner kronor, vartill emellertid komme 625,000 kronor för utförande av bombskyddstak över kraftstationen. För sistnämnda ändamål har erforderligt belopp förut-satts skola disponeras av sådana till styrelsens förfogande stående likvida medel, som uppkommit genom avsättningar till statens vattenfallsverks för-nyelsefond. Beträffande de närmare uppgifter i övrigt i fråga om kraftsta-tionsbygget torde jag få hänvisa till den i 1937 års statsverksproposition (ut-gifter för kapitalökning, bil. 5, punkt 44) förekommande redogörelsen även-som till framställningen i nästlidet års statsverksproposition (kapitalbudge-ten, bil. 4, punkt 49).

I sin skrivelse den 28 september 1939 erinrar *vattenfallsstyrelsen* till en början om att Norrbygdens vattendomstol beträffande frågan om däm-ningshöjden i augusti 1937 meddelat deldom, enligt vilken dämmningshöjden bestämts till + 89 för tiden intill dess den ovanför Stadsforsen belägna Svart-hålsforsen bleve utbyggd. I anslutning härtill meddelar styrelsen, att av aktiebolaget Svarthålsforsen fullföljd talan mot vattendomstolens nämnda dom ogillats av vattenöverdomstolen och sedermera, efter ytterligare full-följd av talan, även av högsta domstolen. Styrelsen upplyser härefter rö-rande de pågående arbetena, att dessa fortgått enligt den uppställda arbets-planen. Av dammen återstode i stort sett endast att inmontera luckan i det 20 meter breda flottningsutskovet samt att utföra flottningsrännan. Ma-skinhuset och intagen vore uppförda till full höjd och utförandet av tak-konstruktionen påginge. Det ena maskinaggregatet hade igångkörts för prov-nings och slutjustering. För det andra maskinaggregatet påginge montage av turbinen. Styrelsen beräknade, att det första aggregatet komme att tagas i drift i början av oktober 1939 och det andra våren 1940.

För anläggningens fullbordande enligt den ursprungligen uppgjorda pla-nen, vilken såsom förut nämnts omfattar endast två maskinaggregat, hem-ställer vattenfallsstyrelsen, att för budgetåret 1940/41 måtte anvisas ett an-slag av 1,500,000 kronor.

I skrivelse den 24 november 1939 har emellertid vattenfallsstyrelsen se-dermera — under erinran om att styrelsen i sin skrivelse den 4 september 1939 med äskande om 1,000,000 kronor för påbörjande av det tredje aggre-gatet vid Stadsforsen icke bestämt vågade uttala sig rörande lämpligheten av nämnda utvidgning men dock ansåge det önskvärt, att anslaget bleve disponibelt — meddelat, att styrelsen i mitten av november månad igångsatt det första maskinaggregatet i Stadsforsens kraftstation. Det hade därvid visat sig, att detta utfallit mycket rikligt, så att de båda aggregat, med vilka kraftstationen nu utbyggdes, kunde utnyttja 375 i stället för förut beräknade 300 m³ per sekund.

Enligt de beräkningar, fortsätter styrelsen, som nu genomförts rörande vattenmängden under den närmaste femårsperioden, bleve vattentillgången utöver 375 m³ per sekund av så kort varaktighet, att det icke lönade sig att tillsvidare insätta det tredje maskinaggregatet. Det för nämnda aggregat beviljade anslaget komme sålunda icke att tagas i anspråk.

Departement-
chefen.

Kostnaderna för kraftstationen vid Stadsforsen beräknades av vattenfallsstyrelsen hösten 1938 till 22.8 miljoner kronor. Hittills hava för ändamålet anvisats 22.8 miljoner kronor, av vilket belopp såsom förut nämnts emellertid 1,000,000 kronor avsetts för påbörjande av ett tredje, från början icke planerat aggregat i kraftstationen.

Då enligt vad vattenfallsstyrelsen numera meddelat det tredje maskinaggregatet icke anses åtminstone för närvarande böra utföras, skulle det för detta aggregat redan anvisade beloppet kunna i stället tagas i anspråk för färdigställande av kraftstationen enligt den ursprungliga planen. Då här för erfordras 1,500,000 kronor, skulle alltså anslaget för nästa budgetår kunna nedsättas till 500,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservations-
anslag av kronor 500,000.

5. Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva.

[38.] Till påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva har riksdagen för budgetåren 1937/38—1939/40 anvisat anslag å 600,000 kronor, 1,150,000 kronor respektive 2,200,000 kronor eller tillhopa 3,950,000 kronor. Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet hava 750,000 kronor anvisats å tilläggsstat. Sammanlagda kostnaden för det nu ifrågavarande arbetet, som skulle medgiva en från + 104 till + 110.80 ökad dämning, har beräknats till 4,200,000 kronor. Beträffande ifrågavarande arbetsföretag torde jag i övrigt få hänvisa till den i 1937 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 5, punkt 46) förekommande redogörelsen.

I sin skrivelse den 28 september 1939 anför *vattenfallsstyrelsen*, att arbetena med suorvadammanas påbyggnad gått fortare än styrelsen vågat påräkna. Dämning till full höjd + 110.80 torde sålunda kunna ske under sommaren 1940 och dammens hela regleringsförmåga tagas i anspråk under regleringsperioden 1940—1941. Tillstånd för dämning till + 110.80 hade meddelats av vattendomstolen genom utslag den 17 maj 1939. Dock återstode vissa icke slutligt reglerade spörsmål beträffande flottningen.

För arbetenas slutförande hemställer styrelsen om anvisande för nästa budgetår av ett anslag å 250,000 kronor.

Departement-
chefen.

Det av vattenfallsstyrelsen begärda anslaget avser medel för slutförande av det under budgetåret 1937/38 påbörjade arbetet för påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva. Då till bestridande av de för arbetsföretaget beräknade kostnaderna, 4.2 miljoner kronor, redan anvisats 3.95 miljoner kronor, återstår att anvisa 250,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 250,000.

6. Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation.

[39.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1939 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 4, punkt 51) framställda förslag anvisade riksdagen för innevarande budgetår till ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation ett reservationsanslag av 1,600,000 kronor. Å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår har därjämte för samma ändamål anvisats ett reservationsanslag å 300,000 kronor.

Beträffande ifrågavarande arbete torde jag få erinra om följande:

1938 års riksdag anvisade med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag ett slutanslag å 500,000 kronor för en andra avloppstunnel vid Porjus kraftstation. Nämda avloppstunnel, för vilken totalkostnaden uppgått till 1,650,000 kronor, avsåg, bland annat, att möjliggöra insättning av två nya maskinaggregat, nr 8 och 9, i kraftstationen.

Efter den ytterligare regleringen av Suorvasjöarna, som numera beräknas bliva färdig under sommaren 1940, kommer den normala lågvattenmängden i Porjus att uppgå till 190 m³/s. Denna vattenmängd kan ej tillgodogöras utan att de nuvarande 3-fasmaskinerna drivas fullbelastade under hela regleringsperioden från november till slutet av maj. Emellertid visa såväl beräkningar som erfarenhet, att kraftbehovet för statsblocket i sin helhet är i hög grad koncentrerat till förvintern och att det minskas under mitten av vintern samt avsevärt avtager under april och maj, då man därjämte har vårflod i sydligare älvar. Det skulle därför, sedan samtliga kraftverk hopkopplats, bli mer ekonomiskt, om man ej behöver fördela vattnet jämnt utan kan utnyttja större vattenmängder i november, december och januari för att sedan, särskilt i april och maj månader, förbruka mindre vatten. För att sålunda kunna utnyttja vattenmängden under den nämnda årstiden tarvas emellertid ytterligare maskinutrustning i Porjus. Det har därvid ansetts lämpligt att där installera ännu ett aggregat, nr 8. Installationen har förutsatts skola ske så snabbt, att aggregatet kan tagas i bruk i början av år 1941. Anläggningskostnaden har av vattenfallsstyrelsen beräknats uppgå till 3,050,000 kronor.

I sin skrivelse den 28 september 1939 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1940/41 måtte anvisas de för maskinaggregatets färdigställande ytterligare behövliga medlen, 1,150,000 kronor. Styrelsen har i fråga om arbetets fortgång meddelat, att de större maskinbeställningarna kontrakterats. Sprängningen för den erforderliga utvidgningen av fördelningsbassängen hade färdigställts, varjämte bergsprängningsarbetena för maskinsalen till stor del blivit utförda.

Arbetena för det åttonde maskinaggregatet vid Porjus kraftstation ha nu fortskridit så långt, att aggregatet kan beräknas på sätt förutsattes i arbetsplanen tagas i bruk i början av år 1941. Vid dylikt förhållande och

Departementschefen.

då hittills för ändamålet anvisats tillhopa 1.9 miljoner kronor, skulle för nästa budgetår behöva anvisas ett slutanslag av 1,150,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation*
för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 1,150,000.

7. Kraftstation vid Torpshammar.

[40.] För byggande av en ny kraftstation vid Torpshammar har riksdagen för budgetåren 1938/39 och 1939/40 anvisat anslag å respektive 300,000 kronor och 1,500,000 kronor. Av sistnämnda anslag ha 500,000 kronor anvisats å tilläggsstat. Beträffande planerna för utbyggandet av ifrågavarande vattenfall må under hänvisning i övrigt till propositionen nr 152 till 1938 års riksdag angående förberedande arbeten för ny kraftstation vid Torpshammar här erinras om vad vattenfallsstyrelsen härutinnan anfört i den till grund för propositionen liggande skrivelsen den 16 februari 1938:

Utbyggnaden av kraftstationen i Torpshammar bör motsvara en uttagning av omkring 90 kubikmeter vatten per sekund. På grund av den för kraftstationen erforderliga avloppstunnels stora längd och kraftstationens förläggning djupt ned i berget erfordrar stationens utförande tämligen lång tid, i runt tal 6 år. Av dessa 6 år åtgå omkring 2 år för utförande av en transportort ned till mitten av avloppstunneln. Ungefär samma tid erfordras för att neddriva ett vertikalt sänkschakt från bergytan ned till den blivande kraftstationens nivå för transporter dels under byggnadstiden, dels under den framtida driften.

I avvaktan på att de erforderliga detaljundersökningarna bliva utförda och hela utbyggnadsförslaget därefter genomarbetats kan icke definitivt förslag uppgöras. Det är sålunda för närvarande endast möjligt att angiva preliminära uppgifter rörande byggnadskostnaden och det kraftpris, som den vid Torpshammar genererade kraften kommer att betinga. Med den storlek av utbyggnaden, som angivits i framställningen rörande inköp av Torpshammarfallen, beräknas sålunda totalkostnaden för anläggningen vid nuvarande prisnivå preliminärt till avrundat 20 miljoner kronor. Den här emot svarande årskostnaden, exklusive ränta å fallvärdet, utgör omkring 0.5 öre per kWh. Då räntekostnaden för vattenfallet är cirka 0.05 öre per kWh, skulle självkostnaden bliva omkring 0.55 öre per kWh. Med hänsyn till att en avsevärd del av dessa kilowattimmar komma att produceras under tider med knapp vattentillgång i andra kraftstationer och under verkdagarnas högbelastningstid, är detta pris fullt tillfredsställande.

I sin skrivelse den 28 september 1939 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för nästa budgetår till kraftstationen vid Torpshammar. Till en början har styrelsen meddelat, att hittills en del provisoriska anordningar utförts, såsom kompressorstationer, smedjor m. m. samt en del behövliga vägförbindelser, varjämte kontor och en del bostäder för arbetsbefälet iordningställt. Vidare hade transportschakten samt en fångdamm

vid avloppstunnelns utlopp i Ljungan påbörjats. I anslutning härtill anför styrelsen:

På våren och sommaren 1940 beräknas de egentliga sprängningsarbetena i avloppstunneln och för den nere i berget förlagda maskinstationen kunna igångsättas. Styrelsen har dessutom för avsikt att redan i slutet av år 1939 påbörja utförandet av den höga spärrdammen över Gimån vid Grönsta. Då anläggningsarbetena vid Torpshammar sålunda komma fullt i gång på sommaren 1940, kan man genom forcering av byggnadsarbetena tämligen snabbt erhålla ett tillskott till kraftförsörjningen, om man kan erhålla turbin- och generatormaskineri med ej alltför lång leveranstid. Styrelsen har därför ansett sig böra beräkna anslagen för Torpshammaranläggningen på sådant sätt, att man under nu ifrågavarande budgetår kan bedriva arbetena med forcering och samtidigt verkställa dellikvider för beställda maskiner.

Totalkostnaden för anläggningen angavs i skrivelsen den 16 februari 1938 till i runt tal 20 milj. kronor. Vattenfallsstyrelsen har ännu ej någon mera definitiv siffra, enär en del problem i samband med flottningen fordra samarbete med olika intressenter och dessa frågor ännu ej hunnit lösas. Då huvuddelen av arbetena, bedrivna i forcerad takt på ovan angivet sätt, äro avsedda att kunna färdigställas under tre budgetår, beräknar styrelsen, att det för arbetenas fortsättande under budgetåret 1940/41 erfordras ett anslag av 6,000,000 kronor.

Enligt de ursprungliga utbyggnadsplanerna förutsattes, att arbetena å kraftstationen vid Torpshammar skulle bedrivas i sådan takt, att kraftstationen skulle kunna tagas i bruk under budgetåret 1944/45. Vattenfallsstyrelsen föreslår emellertid nu, att arbetena påskyndas, så att anläggningen kan bliva färdigställd med ett maskinaggregat redan under budgetåret 1942/43. Styrelsens förslag ansluter sig till vad som uttalades i propositionen nr 1 den 8 september 1939 med förslag till tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår i samband med anmälan av anslag till statens vattenfallsverk. Mot storleken av det av vattenfallsstyrelsen för nästa budgetår begärda anslaget å 6,000,000 kronor har jag icke något att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *kraftstation vid Torpshammar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 6,000,000.

*Departement-
chefen.*

8. Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde.

[41.] Vattenfallsstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1939 hemställt om ett anslag för nästa budgetår av 350,000 kronor för reglering av Storsjön inom Indalsälvens flodområde. Beträffande ifrågavarande regleringsföretag torde jag få erinra om följande:

Kungl. Maj:t har, sedan 1938 års riksdag bifallit Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 39 och 178 framställda förslag om kronans deltagande i Storsjöns första reglering samt om anvisande av ett anslag å 350,000 kronor för nämnda ändamål, genom beslut den 29 juli 1938 godkänt ett den 28 maj samma år dagtecknat avtal rörande utförande av ifrågavarande reglering av Storsjön. I nämnda avtal, som förutsätter, att Storsjöns första reglering skall

äga rum i två etapper, benämnas dessa Storsjöns första och andra reglering. Enligt avtalet är delägare i regleringsföretaget skyldig att, allteftersom han bebygger strömfall, bidra till kostnaderna för företaget med så stor del, som svarar mot förhållandet mellan av delägaren utbyggd fallhöjd och summan av de av delägare vid varje tillfälle utbyggda fallhöjderna. Detta innebär sålunda även, att ägare av bebyggda fall måste förskotta på outbyggda fall belöpande kostnader. Dessa kostnader återbetalas emellertid allteftersom nya utbyggnader komma till stånd.

Enligt propositionen nr 178 till 1938 års riksdag beräknades kostnaderna för genomförande av det första stadiet av regleringen uppgå till 3,400,000 kronor, varav på kronan såsom ägare av Stadsforsen skulle belöpa 1,100,000 kronor att utgå under åren 1938—1941.

Vidare torde jag få erinra om att för innevarande budgetår till reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde anvisats 825,000 kronor, av vilket belopp 400,000 kronor avsetts för Storsjöns första och andra reglering. Sammanlagt hava alltså till detta regleringsföretag anvisats (350,000 + 400,000) 750,000 kronor.

Senare har vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 22 december 1939 begärt tillstånd att deltaga även i en tredje reglering av Storsjön.

Under erinran om att i förenämnda proposition nr 178 till 1938 års riksdag redan antytts, att Storsjöns första och andra regleringar komme att efterföljas av en tredje reglering, varmed regleringen av Storsjön skulle vara slutgiltigt genomförd, anför vattenfallsstyrelsen, att det med hänsyn till det nuvarande tidsläget vore i hög grad önskvärt, att den tredje regleringen genomfördes redan till vårfloden 1940, vilket vore möjligt tack vare den nya lagen angående tillfällig vattenreglering. Det provisoriska tillståndet till regleringen förväntades bliva om något år efterföljt av ett definitivt regleringstillstånd. Utöver de anslag på sammanlagt 1.1 milj. kronor, som erfordrades för första och andra regleringen, behövdes ytterligare omkring 0.6 milj. kronor för den tredje regleringen. I detta belopp innefattades emellertid även förskott för outbyggda vattenfall, vilka komme att senare återbetalas till vattenfallsstyrelsen.

Genom den tredje regleringen beräknas produktionsförmågan i Stadsforsens kraftverk kunna ökas med 9 milj. kWh. Förhållandet inbördes mellan intressenterna i Storsjöns tredje reglering ordnas, liksom beträffande Storsjöns första och andra regleringar, genom avtal. Vattenfallsstyrelsen finner det för kronan synnerligen förmånligt att deltaga även i den tredje regleringen.

Med hänsyn till att vissa delar av vattenfallsstyrelsens insatser för första och andra regleringen av Storsjön komma att återbetalas, begär vattenfallsstyrelsen icke nu något anslag för Storsjöns tredje reglering. Kostnaden för denna anser styrelsen böra kunna förskottas, till dess frågan om nämnda återbetalningar blivit klarlagd. Undertecknandet av avtalet om regleringen komme emellertid, anför styrelsen, att innebära en förpliktelse att gälda kostnaderna, vadan statsmakternas samtycke erfordrades till deltagande i regleringsföretaget.

Av det anförda framgår, att här ifrågavarande anslag med avseende å Storsjöns första och andra regleringar endast avser medel till fullgörande av förpliktelser, för vilka vattenfallsstyrelsen med statsmakternas godkännade redan bundit sig. Då den å Stadsforsens kraftstation belöpande andelen i kostnaderna för dessa regleringar utgör 1,100,000 kronor och därav tidigare anvisats tillhopa 750,000 kronor, återstår alltså att anvisa ytterligare 350,000 kronor.

Mot vattenfallsstyrelsens förslag, att staten skall deltaga i den tredje och sista regleringen av Storsjön, har jag intet att erinra. Något anslag därför synes emellertid tills vidare icke vara påkallat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av

kronor 350,000;

dels ock medgiva, att överenskommelse om utförande av Storsjöns tredje reglering må träffas av vattenfallsstyrelsen på villkor, som Kungl. Maj:t äger bestämma.

9. Reglering av sjön Leringen i Ljungans vattensystem.

[42.] I syfte att utbygga torpshammarfallet förvärfvade kronan genom kontrakt den 7 april 1937 med Skönviks aktiebolag m. fl. bland annat viss vattenrätt i Gimån och Ljungan. Kontraktet förelades genom proposition nr 289 1937 års riksdag, som bemyndigade Kungl. Maj:t att godkänna det samma. Sedermera har kontraktet av Kungl. Maj:t godkänts.

I § 10 av berörda kontrakt stadgas, bland annat, att kronan och säljarna skola samarbeta för genomförande av årsreglering av vattenavrinningen genom Gimån genom inrättande och utnyttjande av regleringsmagasin såväl i Holmsjön och Leringen som ovanför liggande sjöar. Vidare stadgas i samma paragraf, att undersökningar, ansökningsmål och arbeten för regleringen av Holmsjön och Leringen skola så bedrivas, att regleringen är fullt genomförd samtidigt med att Torpshammars kraftverk är färdigställt. Det förberedande utredningsarbetet skall efter kronans val antingen anförtras åt opartisk sakkunnig eller utföras av kronan själv, i vilket senare fall säljaren dock skall hava rätt att låta en kontrollant deltaga i utredningsarbetet. I det förra fallet skall säljaren bidra med 15 % av utredningskostnaden. I det senare fallet skall säljaren icke hava annan kostnad för utredningarna än för nämnda kontrollant. Kostnaderna för regleringens genomförande ävensom årskostnaderna för drift och underhåll m. m. skola betalas av kronan till 85 % och av säljaren till 15 %.

I sin skrivelse den 28 september 1939 anholder *vattenfallsstyrelsen*, att för budgetåret 1940/41 måtte anvisas ett anslag av 200,000 kronor för undersökningar och förberedande arbeten för Leringens reglering.

Departement-
chejen.

Såsom framgår av framställningen under punkten angående anslag till kraftstation vid Torpshammar avses arbetena med utbyggnaden av torpshammarfallet skola bedrivas i sådan takt, att desamma kunna färdigställas redan under budgetåret 1943/44. Vid sådant förhållande torde anslag till påbörjande av arbetena för sjön Leringens reglering, vilken avtalsenligt skall vara genomförd samtidigt med färdigställandet av kraftstationen vid Torpshammar, behöva anvisas för nästa budgetår. Mot det av vattenfallsstyrelsen för ändamålet äskade beloppet, 200,000 kronor, har jag icke något att erinra.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *reglering av sjön Leringen i Ljungans vattensystem*
för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservat-
tionsanslag av kronor 200,000.

10. Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstations- anläggningar.

[43.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag (kapitalbudgeten, bil. 4, punkten 55) anvisade 1939 års riksdag för innevarande budgetår ett anslag å 1,000,000 kronor till mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar. Ifrågavarande anslag anvisades första gången för budgetåret 1938/39 och utgick då med likaledes 1,000,000 kronor. Med anslaget, som står till Kungl. Maj:ts disposition, avses att möjliggöra mindre utvidgningar och nyanläggningar utan att medel för varje särskilt fall skola behöva äskas av riksdagen.

Vattenfallsstyrelsen har i skrivelse den 30 september 1939 hemställt, att till samma ändamål måtte för nästa budgetår anvisas ett anslag av 800,000 kronor.

Beträffande dispositionen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget torde jag få erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1939 anvisat medel till följande ändamål:

	Kronor.
För färdigställande av utvidgning av 50 kV anläggningarna i Trollhättans kraftstation	100,000
För färdigställande av ny transformeringsanläggning i Älvkarleby kraftstation	190,000
För periodkontrollanläggning och nollpunktsmotstånd m. m. vid Trollhättans kraftstation	25,000
För nya linjeutledningar med strömbytare i Lilla Edets kraftstation	27,000
För utvidgning av 20 kV transformatoranläggningen, ombyggnad av ställverket för lokaldistributionen samt modernisering av kontrollanläggningen m. m., allt i Älvkarleby kraftstation	150,000
För reservtransformator för 20 kV i Näs kraftstation	20,000
För periodkontrollanläggning i Malfors kraftstation	3,000

	Kronor.
För periodkontrollanläggning i Västerås kraftstation	5,000
För ändring av likströmsanläggningen, högspänningsställverket och manöverledningar samt periodkontrollanläggning, allt i Porjus kraftstation	60,000
Summa kronor	580,000.

Vattenfallsstyrelsen framhåller i sin förevarande skrivelse, att återstoden av det för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget på 1,000,000 kronor, eller 420,000 kronor, komme att erfordras för ytterligare arbeten under innevarande budgetår. Styrelsen vore icke beredd att nu inkomma med detaljerat förslag angående användningen av dessa medel, men hade för avsikt att göra detta inom den närmaste tiden.

Styrelsen anför vidare, att för nästa budgetår erfordrades på flera håll vid kraftstationerna kompletteringar och utvidgningar av den art, att de borde bekostas av anslagsmedel. Av dylika medel borde sålunda bestridas kostnaderna för uppförande av en förvaltningsbyggnad jämte arkivlokaler i Motala, vilka arbeten beräknades draga en kostnad av 365,000 kronor. Styrelsen vore i övrigt icke beredd att nu framlägga specificerade förslag beträffande de arbeten, som borde bekostas av ifrågavarande anslag, men beräknade anslagsbehovet för budgetåret 1940/41, inklusive kostnaden för nyssnämnda förvaltningsbyggnad i Motala m. m., till 800,000 kronor.

Under åberopande av de skäl, som anfördes i 1938 års statsverksproposition till stöd för upptagande av nu ifrågavarande anslag, finner jag mig böra förorda, att jämväl för nästa budgetår anvisas anslag till nu förevarande ändamål. Anslaget torde böra anvisas med det av vattenfallsstyrelsen äskade beloppet, eller 800,000 kronor. Liksom fallet är beträffande det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget torde medel, som kunna komma att anvisas för nästkommande budgetår, böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande, att disponeras efter framställningar från vattenfallsstyrelsen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 800,000.

*Departement-
chefen.*

II. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.

[44.] Till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk har riksdagen anvisat för budgetåret 1935/36—1939/40 respektive 3,400,000 kronor, 6,000,000 kronor, 6,775,000 kronor, 9,000,000 kronor och 10,700,000 kronor. Anslagsökningen hänförs sig till stor del till den fortsatta järnvägslektrifieringen, som krävt nya utvidg-

ningar av kraftöverförings- och transformeringsanläggningarna. Även för den allmänna distributionen har dock fordrats avsevärt högre belopp än tidigare på grund av den ökade kraftavsättningen samt stegrade anspråk i fråga om avbrottsfri drift, vilket nödvändiggjort kostnadskrävande förbättringar m. m. Av det för budgetåret 1939/40 anslagna beloppet ha 2,000,000 kronor anvisats å tilläggsstat. Tilläggsanslaget har betingats av att vissa arbeten med hänsyn till inträdda förhållanden ansetts böra påskyndas samt av att nya, tidigare icke förutsedda anläggningar kunde förutsättas tillkomma på grund av det nu rådande krisläget.

I skrivelse den 30 september 1939 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anslag för nästa budgetår för nu ifrågavarande ändamål. Styrelsen har till en början erinrat om att till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten utöver anslagen till överföringssystemet Porjus—Västerås intill den 1 juli 1939 beviljats ett sammanlagt belopp av 128,139,000 kronor såsom kapitalökningsanslag av lånemedel. Därav hade vid samma tidpunkt förbrukats 127,685,000 kronor. Vid slutet av budgetåret 1938/39 hade alltså förelegat en behållning på ifrågavarande anslag av 454,000 kronor. Då för budgetåret 1939/40 har beviljats ett anslag av 10,700,000 kronor för samma ändamål, stå sålunda 11,154,000 kronor till förfogande för detta budgetår. Styrelsen anför härefter:

Ökningen av kraftförbrukningen var under fredsförhållandena alltjämt hög och visade tendens att fortbestå. Under de första krigsveckorna har ökningen accentuerats. Vattenfallsstyrelsen måste tillse, att distributionsnäten kunna tillgodose de ökade kraven. Även för järnvägslektrifieringen erfordras nya anläggningar av väsentlig omfattning. Vidare ha under den tid, som vattenfallsstyrelsens avdelning för större linjebyggnader varit till väsentlig del sysselsatt med överföringssystemet Porjus—Västerås, vissa i hög grad önskvärda utvidgningar av det övriga stam- och primärlinjenätet måst få anstå, vilka nu böra utföras. På grund av dessa omständigheter är anslagsbehovet för distributionsanläggningar fortfarande högt.

Vad överföringssystemet Porjus—Västerås beträffar, må i detta sammanhang följande nämnas, eftersom vattenfallsstyrelsen icke avser att begära särskilt anslag för detta system. Den 1 juli 1939 var systemet färdigställt så när som på linjedelen Ånge—Horndal. Vid slutet av budgetåret 1938/39 hade av det beviljade anslaget 16,870,000 kronor förbrukats 15,209,000 kronor. Ett överskott av 1,661,000 kronor förelåg alltså, beroende på att arbetena blivit försenade. För budgetåret 1939/40 har beviljats ett anslag av 4,946,000 kronor, varför alltså totalt 6,607,000 kronor stå till förfogande. Såvitt vattenfallsstyrelsen nu kan se, kommer detta belopp att räcka för de återstående arbetena.

Anslagsbehovet för nästa budgetår till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten beräknar styrelsen med utgångspunkt från förhållandena före krigsutbrottet uppgå till följande belopp:

	Kronor
Transformatorstationer för 132 kV i Mellansel och Vännäs för järnvägslektrifiering	1,060,000
Utvidgning av stamlinjestationerna vid Ånge, Ljusdal och Ockelbo	800,000

	Kronor
Anläggningar vid Horndal för anslutning mellan stamlinjen Stadsforsen—Västerås och Krängede-systemet	450,000
Stamlinje- och kopplingsstationen i Finnslätten. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 2,545,000 kronor, varav redan beviljats 2,035,000 kronor; återstående anslagsbehov ..	510,000
Ny stamlinjestation för 132 kV i Köping samt avgrening dit från stamlinjen Trollhättan—Västerås	840,000
Ny primärlinje för 77 kV Södertälje—Nynäshamn	305,000
Ny primärlinje för 77 kV Kantorp—Nyköping	375,000
Ny primärlinje för 132 kV Malfors—Eksund, jämte utvidgningar av stationerna i Malfors och Eksund. Totalkostnad 680,000 kronor, varav för budgetåret 1940/41 erfordras	440,000
Ny transformator i Eksund jämte utvidgning av ställverket	200,000
Ny sekundärstation för 77 kV vid Katrineholm jämte avgreningslinje dit från linjen Finspång—Kantorp	300,000
Utvidgning av stamlinjestationen i Moholm samt nya stationer för 132 kV i Skövde och Falköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 1,530,000 kronor, varav 100,000 kronor täckas av förnyelse- och driftmedel och 1,000,000 kronor beviljats för budgetåret 1939/40; återstående anslagsbehov	430,000
Ny stamlinje för 132 kV Trollhättan—Falköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 1,060,000 kronor, varav för budgetåret 1939/40 beviljats 200,000 kronor. För budgetåret 1940/41 erfordras	700,000
Ny stamlinje för 132 kV Nässjö—Jönköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 470,000 kronor, varav för budgetåret 1939/40 beviljats 100,000 kronor. För budgetåret 1940/41 erfordras	200,000
Kopplingsstation i Nässjö och ny transformatorstation för 132 kV i Jönköping. Totalkostnaden liksom tidigare beräknad till 335,000 kronor, varav för budgetåret 1939/40 beviljats 100,000 kronor. För budgetåret 1940/41 erfordras	200,000
Ny transformator för 132 kV i Göteborg jämte utvidgning av ställverket	200,000
Kondensatorer för faskompensering på linjen Trollhättan—Lilla Edet—Göteborg	250,000
Diverse utvidgningar och förstärkningar av stam- och primär- linjer	450,000
Diverse utvidgningar och förstärkningar av stamlinje- och sekun- därstationer	650,000
Bygde- och ortsanläggningar	
vid Trollhätte kraftverk	400,000
vid Älvkarleby kraftverk	400,000
vid Motala kraftverk	150,000
vid Norrländska kraftverken	450,000
Diverse och oförutsett	1,400,000
	740,000
Summa kronor	10,500,000.

Styrelsen lämnar härafter följande närmare motivering för vissa av de i sammanställningen upptagna anslagsposterna:

För den av riksdagen beslutade elektrifieringen av statsbanedelen Långsele—Boden skola omformarestationer anordnas i Mellansel, Vännäs, Bastu-

träsk och Älvsby. Dessa punkter passeras av vattenfallsstyrelsens 132 kV linje Boden—Stadsforsen, men för matningen erfordras transformeringsanläggningar för 132/6.6 kV. I Mellansel torde leveransen till statens järnvägar bli påbörjad redan hösten 1940 och i Vännäs under försommaren 1941, varför båda transformeringsanläggningarna måste färdigställas under budgetåret 1940/41. För Bastuträsk och Älvsby beräknas däremot intet anslagsbehov föreligga förrän efter budgetåret 1940/41.

Man skulle eventuellt kunna vänta med att ansluta stationerna i Ånge, Ljusdal och Ockelbo till stamlinjen Stadsforsen—Västerås fram till år 1945, då vattenfallsstyrelsen skall övertaga leveransen till statens järnvägars omformarestationer på de nämnda platserna. Det synes emellertid vara riktigast att verkställa anslutningarna omedelbart efter färdigställandet av sektionen Ånge—Horndal, emedan statens järnvägars omformarestationer därigenom få en ur militär synpunkt önskvärd reservmatningsmöjlighet. I Ånge bör dessutom anordnas ställverk för sammankoppling med Krångedelinjen, varigenom ett steg tages mot en kontinuerlig och automatiserad samdrift mellan stamlinjerna från Norrland.

För nyssnämnda samdrift mellan stamlinjerna erfordras även, att linjen Stadsforsen—Västerås indrages och anslutes till Krångede aktiebolags station i Horndal. Det härför erforderliga ställverket, innefattande två 220 kV olje-strömbrytare, bör byggas i samband med färdigställandet av sektionen Ånge—Horndal.

För Finnslättens stamlinje- och kopplingsstation är i sammanställningen upptaget slutanslag utan ändring av anläggningens omfattning.

Vattenfallsstyrelsen har träffat avtal med Skånska Cementaktiebolaget om kraftleverans till ny cementfabrik i Köping. Utredningar ha visat, att det är lämpligast att verkställa denna leverans från en ny stamlinjestation, placerad invid cementfabriken och ansluten till stamlinjen Trollhättan—Västerås. Stationen komme dessutom att övertaga kraftleveranserna till 22 kV nätet omkring Köping, varigenom vissa eljest erforderliga förstärkningar av detta och av transformatorutrustningen i Västerås skulle bli obehövliga.

I Nynäshamn och Nyköping samt trakterna däromkring har belastningen ökat så mycket, att nuvarande 22 kV linjer från Södertälje respektive Kantorp äro otillräckliga. Det kan förutses, att inom några år sekundärstationer för 77/22 kV få förläggas på båda dessa platser. Den nu erforderliga förstärkningen av överföringarna bör därför utföras som 77 kV primärlinjer, vilka emellertid till att börja med drivas med 22 kV, parallellt med befintliga linjer. Anslag för dylika linjer ha medtagits i sammanställningen, men däremot icke anslag för 77 kV stationerna, vilka icke komma till utförande förrän efter budgetåret 1940/41.

Kraftstationerna i Malfors och Motala och stamlinjestationen i Eksund, som dels förser Norrköpingstrakten med kraft, dels förmedlar krafttransporten mellan 132 och 77 kV-systemen, äro nu mellan Finspång och Furuliden förbundna endast medelst en 77 kV enkellinje. Denna är tidvis starkt överbelastad. Utredningar visa, att erforderlig förstärkning bör åstadkommas genom byggandet av en linje mellan Malfors och Eksund, som till att börja med drivas med 77 kV. Då det emellertid kan förutses, att en övergång till 132 kV framdeles blir önskvärd, bör linjen redan nu utföras för sistnämnda spänning.

I stamlinjestationen vid Eksund bör transformatorutrustningen ökas dels med hänsyn till ökad belastning, dels för åstadkommande av bättre reserv för transformatorfel.

Belastningen på 22 kV-systemet vid Kantorp har stigit, så att ökad transformatoreffekt 77/22 kV erfordras liksom även förstärkning av förbindelsen

mellan Kantorp och Katrineholm. En lämplig lösning ernås genom att en ny 77 kV sekundärstation förlägges invid Katrineholm, matad medelst en avgrening från linjen Finspång—Kantorp. Denna åtgärd medför dessutom fördelar ur beredskaps- och reservsynpunkt.

För stationerna vid Moholm, Skövde, Falköping, Nässjö och Jönköping samt för linjerna Trollhättan—Falköping och Nässjö—Jönköping ha anslag tidigare beviljats. I sammanställningen upptagas slut- eller fortsättningsanslag utan ändring av anläggningarnas omfattning.

Den 50-periodiga transformatorutrustningen i Göteborg måste ökas på grund av ökad belastning. Då vattenfallsstyrelsen söker undvika att behöva utvidga de 25-periodiga anläggningarna, kommer huvudparten av belastningsökningen i Göteborg och trakten däromkring att koncentreras till det 50-periodiga systemet.

I stationen vid Göteborg böra kondensatorer för faskompensering insättas, i första hand med ändamål att avlasta de 25-periodiga generatorerna i Trollhättan och Lilla Edet. Kondensatorerna komma emellertid att åstadkomma så stor minskning av kraftförlusterna i linjerna Trollhättan—Lilla Edet—Göteborg, att årskostnaderna för dem uppvägas fullt ut.

Utöver de specificerade arbetena erfordras diverse utvidgningar och förstärkningar av stam- och primärlinjerna och sekundärstationerna, såsom inledningsskydd och ökning av transformatoreffekten.

Utvecklingen av bygde- och ortsanläggningarna beräknar styrelsen komma att fortgå ungefär som hittills inom de sydligare kraftverken, under det att beträffande Norrland styrelsen räknar med ökad aktivitet ifråga om landsbygdselektrifiering. Anslagsbehovet för bygde- och ortsanläggningar vid Norrländska kraftverken uppskattar styrelsen därför till högre belopp än förra året, då anslagsbeloppet utgjorde 100,000 kronor.

I anslutning härtill anför styrelsen, att det för närvarande vore svårt att överblicka, i vad mån det i det föregående angivna fredsprogrammet komme att påverkas av krigssituationen. I stort sett måste det fullföljas och man kunde förutse, att vissa arbeten måste påskyndas. En eller annan anläggning komme kanske att uppskjutas något, men å andra sidan finge man räkna med att hittills icke förutsedda anläggningar bleve nödvändiga i och för ett trygghet av hela landets kraftförsörjning, för vilket vattenfallsstyrelsen torde få påtaga sig visst ansvar, och genom att knapphet på kol och flytande bränslen framkallade krav på utvidgning av styrelsens distribution. Slutligen kunde en viss fördyring av anläggningarna näppeligen undgås, trots att styrelsen hade goda lager av materiel, särskilt för linjebyggnader.

Genom påskyndandet av somliga anläggningar bleve, fortsätter styrelsen, vissa delar av kostnaderna enligt sammanställningen täckta av det av urtima riksdagen på tilläggsstat för innevarande budgetår åskade anslaget å 2,000,000 kronor. Vattenfallsstyrelsen vågade emellertid av förut angivna skäl icke räkna med en minskning av arbetenas omfattning under budgetåret 1940/41, utan ansåge, att anslagsbehovet för detta fortfarande borde upptagas till 10,500,000 kronor, räknat vid fredsprisnivå.

Den sammanlagda för fredsförhållanden beräknade anslagsförbrukningen under budgetåren 1939/40 och 1940/41 uppginge, anför styrelsen slutligen, till 19,654,000 kronor. En fördyring av 10 % innebure en ökning med c:a 2,000,000 kronor. Vattenfallsstyrelsen ansåge, att man för icke förutsedda arbeten och för fördyring under de båda budgetåren borde utöver vad som

upptoges under rubriken diverse och oförutsett i sammanställningen, räkna med ett belopp av minst 3,000,000 kronor. Detta innebure, att, under försättning att det av urtima riksdagen äskade anslaget 2,000,000 kronor bleve beviljat, det angivna anslagsbehovet för budgetåret 1940/41 ökades med 1,000,000 kronor till 11,500,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts hemställer vattenfallsstyrelsen, att för distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 11,500,000 kronor.

*Departement-
chejen.*

Vissa av posterna i det av vattenfallsstyrelsen begärda anslaget för distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten hänföra sig till fullföljandet av åtgärder, till vilka statsmakterna redan tidigare givit sin anslutning. Till en del uppkommer behovet av nya eller förbättrade distributionsanläggningar genom den fortgående järnvägselektrifieringen och slutligen kräver den i allmänhet ökade kraftkonsumtionen en utvidgning av distributionsnätet. Den nu rådande krissituationen medför härjämte, att beredskaps- och reservsynpunkterna träda i förgrunden. Vidare ha krisförhållandena åstadkommit vissa icke obetydliga fördyringar.

Anslagsbehovet för bygde- och ortsanläggningar vid de norrländska kraftverken uppvisar i jämförelse med föregående år en stark ökning, men denna ökning är, enligt vad jag inhämtat, närmast föranledd därav, att de lokala kraftkällorna numera i stor utsträckning tillfullo utnyttjats.

Med hänsyn till sålunda anförda förhållanden har vattenfallsstyrelsens förslag icke givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 11,500,000.

Gemensamt anslag.

12. Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar.

[45.] För inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avbidan på särskilt riksdagsbeslut, hade riksdagen före år 1937 beviljat sammanlagt 17,000,000 kronor. Därav hade vid slutet av budgetåret 1936/37 16,865,647 kronor 74 öre tagits i anspråk, medan den icke disponerade delen av anslaget, 134,352 kronor 26 öre, omförts till vederbörlig inkomsttitel.

För budgetåret 1937/38 beviljades för här ifrågavarande ändamål ett nytt anslag av 500,000 kronor. Riksdagen lämnade i samband därmed utan

erinran av Kungl. Maj:t framlagt förslag, att de likvida medel, som komme att uppstå i samband med slopande av vissa provisoriska kraftstationer i Stadsforsen och avskrivning med anlitanade av förnyelsefondsmedel av det i dem nedlagda lånemedelskapitalet, finge tillföras ifrågavarande anslag att av Kungl. Maj:t disponeras för därmed avsett ändamål.

I skrivelse den 28 september 1939 har *vattenfallsstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ytterligare medel för nu ifrågavarande ändamål. Styrelsen har till en början lämnat följande redogörelse för det senast anvisade anslagets ställning vid tidpunkten för skrivelsens dagtecknande:

	Kronor.
Anslag å riksstaten för budgetåret 1937/38	500,000: —
Återbetalningar till anslaget:	
Försäljningsmedel för vissa fastigheter å hemmanet Edefors och Forsudden jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1931, återbetalade den 26 mars 1938	7,400: —
Likvida medel, som uppkommit genom nedläggande av Stadsforsens provisoriska kraftstationer jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 2 april 1937:	
återbetalda den 26 mars 1938	22,500: —
återbetalda den 24 mars 1939	541,077: 45
	570,977: 45
Summa Kronor	1,070,977: 45.

Häriifrån avgår i anspråk tagna medel för inköp av vattenfall och fastigheter:

för förvärv av Melltorps kraftstation jämlikt Kungl. Maj:ts brev av den 7 maj 1937, lyftade den 28 september 1937	10,000: —
för förvärv av vissa andelar i Böle bys vattenrätt i Indalsälven jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 24 juli 1937, lyftade den 26 maj 1939	87,000: —
för förvärv av vissa andelar i Hemsele- och Kvarnforsarna i Vindelälven jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 15 oktober 1937, lyftade den 30 november 1937	56,000: —
för förvärv av vattenrätt i Nämforsen och Lillängesforsen jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 11 februari 1938, lyftade den 26 maj 1939 ..	40,000: —
för förvärv av vissa fastigheter m. m. inom Lerums socken jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 16 december 1938, lyftade den 26 maj 1939	30,000: —
för förvärv av vattenfallsandelar i Järpströmmen m. m. jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 12 maj 1939, lyftade den 8 augusti 1939	268,262: 64
för förvärv av vissa andelar i fastigheten Tug-gensele i Lycksele socken jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 31 augusti 1939	37,500: —
	528,762: 64

Behållning å anslaget

Kronor 542,214: 81.

Styrelsen anför härefter, att den behållning av cirka 540,000 kronor, som sålunda förelåge, torde behöva tagas i anspråk inom den närmaste tiden. Vid de kompletteringar av statens vattenfallsinnehav, som allttjämt borde göras, vore det ofta till stort gagn, att den tidsutdräkt kunde undvikas, som en hänvändelse till riksdagen skulle medföra. Vattenfallsstyrelsen ansåge det därför önskvärt, att för här ifrågavarande ändamål ställdes till förfogande ett nytt anslag på 1,000,000 kronor.

Till komplettering av den av vattenfallsstyrelsen lämnade tablån över inköp, att gäldas av medel från ifrågavarande anslag, torde jag här få erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 december 1939 godkänt följande förvärv att gäldas av anslaget:

	Kronor
förvärv av vattenrätt i Ångermanälven m. m.	8,100
» » » » Forsmoforsen m. m.	14,100
» » » » Ren- och Degerforsarna samt i Kvarn- och Hemseleforsarna i Vindelälven m. m.	117,809
» » viss del av fastigheten Tuggensele 1 ⁸ i Lycksele socken m. m.	4,800
» » fastigheten Krånge 3 ⁶³ i Ådalslidens socken m. m.	6,000
» » viss del av hemmanet Imnäs 1 ¹² i Ramsele socken m. m.	350
Summa Kronor	151,159

Behållningen å anslaget skulle sålunda, sedan de den 22 december 1939 godkända inköpen likviderats, utgöra 391,055 kronor 81 öre.

Departementschefen.

Såsom tidigare vid äskande av anslag till här ifrågavarande ändamål framhållits, är det för en affärsmässig skötsel av statens vattenfallsverk av vikt, att tillräckliga medel stå till förfogande till förvärv för vattenfallsverkets räkning av vattenfall och fastigheter samt för utförande av nyanläggningar i sådana fall, då dylika åtgärder icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avvaktan på särskilt riksdagsbeslut. Det av vattenfallsstyrelsen äskade anslagsbeloppet, 1,000,000 kronor, synes mig emellertid med hänsyn till det statsfinansiella läget böra nedsättas till 500,000 kronor, eller samma belopp, varmed anslaget sista gången anvisades.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar*, i den mån sådana åtgärder erfordras för ändamålsenlig utveckling av statens kraftverksrörelse och icke kunna utan synnerlig olägenhet uppskjutas i avvidan på särskilt riksdagsbeslut, för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000.

Luftfartsfonden.

I skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* framlagt förslag om anvisande av anslag under luftfartsfonden för budgetåret 1940/41. Styrelsen har därvid till en början framhållit, att beräkningarna äro uppgjorda i huvudsaklig överensstämmelse med en den 31 augusti 1939 till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet överlämnad promemoria samt att vid beräkningarna hänsyn ej tagits till de förändringar i anslagsbehovet, som kunde uppkomma därigenom, att 1939 års urtima riksdag kunde komma att anvisa vissa tilläggsanslag till innevarande års riksstat.

Mark till landningsfält för flygplan.

[46.] I statsverkspropositionen till 1932 års riksdag (sjätte huvudtiteln, sid. 115—118) framhölls, att möjlighet borde beredas att med äganderätt eller ständig besittningsrätt förvärva erforderliga områden för de hjälpflygplatser å luftfartslederna Stockholm—Malmö och Malmö—Göteborg—norska gränsen, som vore avsedda att anordnas på enskild mark. Då landningsfälten till en början huvudsakligen komme att användas för nattpostflygning, ansågs det befogat, att kostnaderna för ifrågavarande ändamål bestredes på samma sätt som anskaffningen av andra mera kapitalkrävande anläggningar för postverkets drift, alltså genom kapitalökningsanslag att täckas av låne-medel.

I enlighet härmed har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, såsom reservationsanslag för nu ifrågavarande ändamål beviljat för budgetåret 1932/33 100,000 kronor, för budgetåret 1933/34 150,000 kronor, för budgetåret 1934/35 100,000 kronor och för budgetåret 1935/36 110,000 kronor. För sistnämnda budgetår utvidgades anslagets användning sålunda, att, liksom tidigare från anslaget utgått kostnader för anskaffande av servitut till förhindrande av att i närheten av hjälpflygplatserna funnes för in- och utflygning hindrande föremål, jämväl kostnader för bortflyttning av i närheten av hjälpflygplats befintliga elektriska ledningar, vilka vore till hinder för luftfarten, eller för sådana ledningars nedläggande i kabel skulle få bestridas från anslaget. Samtliga anslag hava utgått av lånemedel och upptagits bland anslag till postverket. Sedan luftfartsfonden inrättats från och med den 30 juni 1938 hava motsvarande anslag anvisats under denna fond. För budgetåren 1938/39 och 1939/40 hava sålunda till mark till landningsfält för flygplan anvisats respektive 50,000 kronor och 700,000 kronor, därav för sistnämnda budgetår 600,000 kronor å tilläggsstat.

I sin skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* till en början erinrat om att på sätt styrelsen framhållit i sina anslagsäskanden till 1939 års lagtima riksdag vid ingången av budgetåret 1938/39 av anslag till nu ifrågavarande ändamål funnits tillgängligt ett belopp av omkring 170,000 kronor. Från anslaget hade, meddelar styrelsen vidare, genom beslut den 9 december 1938 anvisats ett belopp av 65,000 kronor till flyttning eller nedläggning i kabel av vissa elektriska ledningar vid hjälpflygplatserna vid Vängsö och Näsinge. Vidare hade, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 13 april 1939 anvisat medel för inköp av mark för utvidgning av Eslövs flygplats, för detta ändamål tagits i anspråk ett belopp av omkring 95,000 kronor. Av anslaget skulle alltså återstå, inberäknat det för innevarande budgetår av lagtima riksdagen anvisade beloppet, omkring 110,000 kronor. Detta belopp beräknades bliva erforderligt inom den närmaste tiden för åstadkommande av ändamålsenligare planform hos vissa av de nuvarande hjälpflygplatserna.

Beträffande behovet av medel under nästa budgetår för inköp av mark till landningsfält för flygplan anför styrelsen:

Den tekniska utvecklingen inom flygväsendets område har medfört, att den flygmateriel, som numera kommer till användning inom civil och militär luftfart, kräver större utrymme vid start och landning än vad tidigare ansågs vara nödvändigt. Därjämte påfordras ur trafiksäkerhetssynpunkt, att för inflygning och uppstigning besvärande hinder icke förefinnas i flygfältens närhet. Med hänsyn härtill är det synnerligen angeläget, att inköp av mark sker för att säkerställa möjligheterna för flygplatsernas utvidgning samt för att hålla flygplatsernas närmaste omgivningar fria från bebyggelse, växande skog och andra föremål, som kunna verka hindrande vid flygplanens angöring av flygplatserna. Härtill kommer, att sedan medel anvisats till utbyggnad av flygplatser nyanläggningar av flygplatser torde bliva aktuella, varför det synes nödvändigt, att styrelsen sättes i stånd att verkställa inköp av för anläggningarna erforderlig mark. Om hänsyn tages allenast till inköp av mark för utvidgning av redan befintliga flygplatser, beräknas kostnaderna härför preliminärt till 750,000 kronor. Detta belopp synes lämpligen böra fördelas på en tidsperiod av tre år, varför den årliga kostnaden kommer att uppgå till 250,000 kronor. Enär kostnaderna för inköp av mark för nyanläggningar av flygplatser i den mån de kunna komma att falla på staten för närvarande icke kunna överblickas, synes anslagsbehovet för nästkommande budgetår böra upptagas med här ovan omförmälda belopp av 250,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att till mark till landningsfält för flygplan för budgetåret 1940/41 måtte anvisas ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

Departementschefen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har beräknat sammanlagda kostnader under nästkommande tre budgetår för inköp av mark för utvidgning av redan befintliga flygplatser, som stå under styrelsens förvaltning, till 750,000 kronor. Därvid har styrelsen utgått från att normala förhållanden skulle vara rådande. Med hänsyn till vikten av att under nuvarande utrikespolitiska läge snabbt kunna utbygga och förbättra flertalet av de nu ifrågavarande

de flygplatserna har emellertid, såsom förut angivits, 1939 års riksdag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår redan anvisat 600,000 kronor till mark till landningsfält för flygplan. Då detta belopp synes vara tillräckligt att även under nästa budgetår möta långt gående krav på utvidgningar av flygplatserna, anser jag mig sakna anledning att nu föreslå, att något anslag för ändamålet upptages å nästa budgetårs riksstat.

1. Belysningsanläggningar för luftfartsleder.

[47.] Till försöksanläggning för belysning av luftfartsleder beviljades för budgetåret 1933/34 ett anslag av 50,000 kronor. Till belysningsanläggningar för luftfartsleder beviljades för budgetåren 1934/35—1937/38 anslag av 90,000 kronor, 500,000 kronor, 135,000 kronor respektive 520,000 kronor. Anslagen utgingo av lånemedel och upptogos bland anslag till postverket. Sedan luftfartsfonden inrättats från och med den 1 juli 1938, har motsvarande anslag anvisats under nämnda fond. Sålunda har för budgetåren 1938/39 och 1939/40 anvisats anslag å respektive 100,000 kronor och 400,000 kronor, därav för sistnämnda budgetår 250,000 kronor å tilläggsstat.

Av det för budgetåret 1935/36 anvisade anslaget å 500,000 kronor avsågs ett belopp av 150,000 kronor för belysningsanläggningar vid Bromma flygplats, för vilket ändamål även inräknats ett belopp av 80,000 kronor i det för budgetåret 1937/38 anvisade anslaget. I detta anslag ingår vidare efter av Kungl. Maj:t lämnat medgivande den 6 maj 1938 ett belopp av 175,000 kronor till belysningsanläggning å Torslanda flygplats samt en summa av 65,000 kronor för luftfartsleden Stockholm—Norrtälje. Av anslagen i övrigt har ett sammanlagt belopp av 765,000 kronor anvisats till luftfartsleden Stockholm—Malmö och ett belopp av 310,000 kronor till leden Malmö—Göteborg—norska gränsen, varav för delsträckan Göteborg—norska gränsen 175,000 kronor.

I sin skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för nästa budgetår till belysningsanläggningar för luftfartsleder. Styrelsen har därvid till en början meddelat, att de för närvarande återstående arbetena med anordnande av belysningsanläggningar i huvudsak avsåge anläggningar å lederna Malmö—Göteborg—norska gränsen och Stockholm—Norrtälje. Utbyggnaden av sträckan Göteborg—norska gränsen vore beroende på huruvida från norsk sida tillfredsställande anordningar för lufttrafiken på Oslo komme till stånd. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 20 juli 1939 bemyndigat styrelsen att i föreliggande fråga förhandla med vederbörande norska myndigheter, hade, anför styrelsen, ett preliminärt förslag till överenskommelse mellan Sverige och Norge träffats angående riktlinjerna för utbyggnaden av luftfartsleden Göteborg—Oslo. Så snart överenskommelse föreläge godkänd, komme arbetena med belysningsanordningarna att påbörjas. Vissa härför erforderliga

förberedande planläggningsarbeten vore redan utförda. Å luftfartsleden Stockholm—Norrtälje återstode arbeten för anordnande av belysningsanläggningar å Norrtälje flygplats. Denna flygplats hade nämligen ännu icke i sin helhet färdigställt, men detta väntades komma att ske inom den närmaste tiden, i samband varmed belysningsanordningarna borde komma till utförande.

Beträffande behovet av nya medel för belysningsanläggningar anför styrelsen:

I samband med utförandet av utvidgnings- och förbättringsarbeten av vissa flygplatser, till vilka arbeten 1939 års lagtima riksdag anvisat medel, har det visat sig erforderligt, att de å flygplatserna uppsatta belysningsanordningarna utvidgas och omändras, allteftersom flygplatsernas omfattning förändras. För utmärkande av de nya gränserna för flygfälten måste nämligen gränsmarkeringsbelysningen flyttas och eventuellt nya, för luftfarten hinderliga föremål förses med belysning. Huvuddelen av kostnaderna för dessa arbeten synes böra bestridas av nybyggnadsmedel, ehuru i vissa fall bidrag från anslaget till ersättningsanskaffning och ersättningsarbeten skulle kunna påräknas, därest den nuvarande materielen på grund av förstöring eller förslitning måste kasseras. Utöver dessa utvidgnings- och omlägningsarbeten har fråga uppkommit om att förse en av de under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning stående flygplatserna med ett rörligt flodljus. Tidigare har i det för budgetåret 1937/38 anvisade anslaget å 520,000 kronor inräknats erforderligt belopp för anskaffning av ett dylikt flodljus, tills vidare avsett för Norrköpings flygplats. För att möjliggöra landning under mörker vid ytterligare en flygplats, erfordras härför lämpliga belysningsanordningar och har det rörliga flodljuset visat sig vara den anordning, som bäst uppfyller kraven på lättörslighet och erforderlig ljusstyrka. Behov av rörliga flodljus föreligger vid flera flygplatser, men styrelsen avser närmast att placera det nu föreslagna flodljuset vid Jönköpings flygplats, dock att detsamma skulle kunna förflyttas till annan flygplats, därest så skulle befinnas lämpligt och erforderligt. Kostnaderna för ovan angivna utvidgnings- och omlägningsarbeten av vissa belysningsanordningar och för inköp av ett rörligt flodljus beräknas uppgå till ett belopp av 100,000 kronor.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 24 februari 1939 av anslaget till byggande och förbättring av flygplatser ställt ett belopp av 200,000 kronor till förfogande för påbörjandet av arbetena å flygplatsen vid Bingersby vid Visby, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen igångsatt arbetena med fältets planering. Såvitt styrelsen nu kan bedöma, torde fältet under sommaren 1940 komma att färdigställas i sådan omfattning, att trafik kan komma att bedrivas å detsamma. Under sådana förhållanden bör redan under nästkommande budgetår åtgärder vidtagas för att förse flygplatsen med erforderliga belysningsanordningar. I likhet med vad som tidigare skett vid hjälpflygplatserna och flygplatserna vid Bromma, Bulltofta och Torslanda synas kostnaderna för dessa anordningar böra bestridas av staten samt anordningarna utföras genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg. Enligt det mellan styrelsen, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, samt Visby stads drätselkammare den 21 och den 22 juni 1938 träffade avtalet rörande flygplatsens anläggning och drift, vilket avtal Kungl. Maj:t godkänt den 29 juli 1938, har staden förbundit sig att ombesörja och bekosta elektriska ledningars framförande till flygplatsen. Med iakttagande härav beräknar styrelsen den på staten ankommande kostnaden för belysningsanläggningen till 100,000 kro-

nor. Då det synes lämpligast, att denna kostnad fördelas på två år, erfordras för nästa budgetår ett belopp av 50,000 kronor för nu ifrågavarande ändamål.

Såsom ovan framhållits har i det för budgetåret 1937/38 anvisade anslaget till belysningsanläggningar för luftfartsleder inräknats ett belopp av 80,000 kronor, avsett för komplettering av belysningsanordningarna å Bromma flygplats. Detta belopp har delvis kommit till användning för anordnande av så kallade inflygningsljus, bestående av en rad av ljus placerade i landningsbanornas förlängning. Under den tid dessa ljus varit i bruk, hava desamma visat sig synnerligen lämpliga för underlättande av flygplanens inflygning till flygplatsen under den mörka delen av dygnet. Styrelsen finner det därför påkallat, att sådana inflygningsljus komma till användning i större utsträckning än vad som nu kunnat bliva fallet. Behov av liknande anordningar förefinnas även vid andra trafikflygplatser och beräknar styrelsen för utförande av ett tillräckligt antal inflygningsljus ett belopp av 100,000 kronor vara erforderligt.

Sammanlagt skulle sålunda enligt styrelsens här framlagda förslag till belysningsanläggningar för luftfartsleder för nästkommande budgetår erfordras ett belopp av 250,000 kronor. Styrelsen hemställer, att nämnda belopp måtte anvisas för budgetåret 1940/41.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag har 1939 års 11:de riksdag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1939/40 till byggnad och förbättring av flygplatser anvisat ett anslag av 3,000,000 kronor. För att de flygfältsarbeten, som avses skola utföras med anlitande av detta anslag, skola kunna nyttiggöras i den utsträckning, som åsyftats, erfordras i allmänhet anordnande av nya flygfältsbelysningar eller ändringar och utvidgningar av redan befintliga sådana. Medel för dylika ändamål böra därför stå till förfogande. Styrelsen har föreslagit, att för nästa budgetår till belysningsanläggningar för luftfartsleder anvisas ett anslag av 250,000 kronor. Då såsom förut nämnts för ändamålet anvisats ett dylikt belopp å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår skulle givetvis kunna ifrågasättas, att för nästa budgetår icke skulle anvisas något belopp till belysningsanläggningar. Då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vid sitt anslagsäskande icke utgått från de nu rådande onormala förhållandena, vilka, ställa avsevärt ökade krav på flygfältens utrustning, torde emellertid ytterligare medel böra finnas för nu ifrågavarande ändamål tillgängliga. Utan att nu taga ståndpunkt till för vilka anläggningar beloppet lämpligen bör användas, föreslår jag därför, att för nästa budgetår till belysningsanläggningar för luftfartsleder anvisas ett anslag av 50,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *belysningsanläggningar för luftfartsleder* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 50,000.

*Departements-
chefen.*

2. Radiofyrrar för luftfarten.

[48.] Till radiofyrrar för luftfarten anvisades för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 270,000 kronor. Av detta anslag avsåges 250,000 kronor för inköp av »blindlandningsanläggningar» (landningsradiofyrrar) å flygplatserna vid Bromma och Bulltofta samt 20,000 kronor för utförande på försök av en radiofyr för luftfarten. För innevarande budgetår anvisades för nu ifrågavarande ändamål ett reservationsanslag av 175,000 kronor, varav 150,000 kronor avsågos för en landningsradiofyr vid Torslanda flygplats samt återstoden, 25,000 kronor, för fortsatta försök med radiofyrrar för luftfarten.

I sin skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt om anslag för nästa budgetår till radiofyrrar för luftfarten. Styrelsen anför rörande behovet av ytterligare medel för landningsradiofyrranläggningar:

Med lufttrafikens tillväxt i omfattning och betydelse för såväl post- som personbefordran hava betryggande möjligheter för landning även under ogynnsamma väderleksförhållanden blivit en viktig förutsättning för trafiksäkerhet och regularitet. På grund härav böra flygplatser, vid vilka reguljär lufttrafik bedrives, förses med erforderliga landningsradiofyrranläggningar. Utöver de anläggningar, till vilkas utförande medel redan finnas anvisade, torde därför såväl Norrköpings som Visby flygplatser böra förses med dylika anläggningar. Å Norrköpings flygplats bedrives nämligen redan nu reguljär lufttrafik och Visby flygplats torde komma att erhålla dylik trafik, så snart flygplatsen färdigställts. Flygplatsernas förseende med landningsradiofyrrar ställa emellertid vissa krav på flygfältets dimensioner. Sålunda bör flygplatsen vara försedd med en särskild bana för landning i dåligt väder, vilken bör vara cirka 1,500 meter lång och medgiva i möjligaste mån hinderfri inflygning. Norrköpings flygplats uppfyller för närvarande icke detta krav, men styrelsen avser, sedan vissa förhandlingar med staden avslutats, göra framställning om dess utbyggande i sådan omfattning, att flygplatsen blir i stånd att under trafiktekniskt betryggande förhållanden betjäna den reguljära luftfarten. Visby flygplats kommer, efter det att de nu pågående anläggningsarbetena fullbordats, att erhålla sådana dimensioner, att fordringarna på en landningsbana vid dåligt väder kunna uppfyllas. Enär styrelsen för närvarande icke kan bedöma, huruvida nu ifrågavarande båda flygplatser kunna komma att färdigställas under nästkommande budgetår i sådan omfattning, att de kunna förses med landningsradiofyrrar, anser styrelsen, att anslagsbehovet för detta budgetår synes böra begränsas till kostnaderna för utförandet av allenast en av anläggningarna. Styrelsen förutsätter härvid, att det måtte ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den föreslagna anläggningens placering antingen å Norrköpings eller Visby flygplats. Kostnaderna för anläggningen hava beräknats uppgå till ett belopp av 150,000 kronor.

Under erinran om att till försök med radiofyrrar för luftfarten tidigare anvisats tillhopa 45,000 kronor anför styrelsen:

Enär detta belopp ställts till styrelsens förfogande först under innevarande budgetår och det kräves ett omfattande arbete med uppgörande av ritningar och kostnadsförslag för radiofyrrarnas anordnande, hava de före-

slagna radiofyrarna ännu icke hunnit färdigställas. Styrelsen har emellertid haft tillfälle att prova en av telegrafstyrelsen uppsatt tillfällig radiofyr på Gotland, vilken visat sig synnerligen lämplig för underlättandet av flygplanens navigering. Med hänsyn härtill och då erfarenheterna i utlandet visa, att radiofyrarna i framtiden synas komma att utgöra en allt större och betydelsefullare del av säkerhetsanstalterna för luftfarten, torde ett fortsatt utbyggande av radiofyrarna för luftfarten böra bedrivas. För nästkommande budgetår synes därför medel böra beräknas för inköp av ytterligare två radiofyrar för luftfarten. Kostnaderna härför uppgå till ett sammanlagt belopp av cirka 50,000 kronor.

Styrelsen framhåller i detta sammanhang, att de radiotekniska hjälpmedlens egenart gjorde det nödvändigt att anlita särskild personal för biträde vid radioanläggningarnas upphandling, kontroll och försökens utförande. Med anledning härav hade styrelsen i annat sammanhang hemställt om inrättandet hos styrelsen av en särskild tjänst, närmast avsedd för radiotekniska frågor. I den mån sådan sakkunskap icke komme att på annat sätt ställas till styrelsens förfogande, måste emellertid kostnader för anlitaandet härav bestridas av anläggningskostnaderna.

Sammanlagt skulle således enligt styrelsens förslag för radiofyrar för luftfarten för nästkommande budgetår erfordras ett belopp av (150,000 + 50,000) 200,000 kronor. Styrelsen hemställer, att nämnda belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Vad först angår frågan om anvisande av medel för anskaffning av en landningsradiofyr, avsedd att placeras antingen å flygfältet vid Norrköping eller vid Visby, vill jag erinra om att någon vintertrafik icke förekommer på Norrköping och att det på grund av för närvarande rådande särskilda förhållanden torde vara tveksamt, huruvida ordinarie flygtrafik kommer att återupptagas under sommarhalvåret. Huruvida regelbunden flygtrafik till Visby kommer att anordnas under nästa budgetår torde därjämte vara ovisst. Även om så skulle bliva fallet, synes det mig lämpligt att avvakta erfarenheter om behovet av en särskild landningsradiofyr därstädes. Med hänsyn till vad sålunda anförts ävensom till vikten av att i möjligaste mån begränsa statsutgifterna anser jag mig icke kunna tillstyrka anvisande av medel för anskaffning av ytterligare en landningsradiofyr.

Förslaget om anvisande av 50,000 kronor för inköp av ytterligare två radiofyrar för luftfarten vill jag biträda med hänsyn till den betydelse för trafiksäkerheten, som dylika fyrar visat sig äga. Då jag tidigare i dag i samband med behandlingen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avlöningsanslag föreslagit, att medel för avlöande av den hos styrelsen nu anställda radioingenjören skall inräknas i styrelsens avlöningsanslag, behöver anslaget till radiofyrar för luftfarten icke såsom nu sker disponeras för, bland annat, arvode till radioingenjören.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *radiofyrar för luftfarten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 50,000.

3. Undersökningar för byggande och förbättring av flygplatser.

[49.] Till undersökningar för byggande och förbättring av flygplatser har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 50,000 kronor. Genom beslut den 18 augusti 1939 har Kungl. Maj:t medgivit, att nämnda belopp må disponeras av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för anställande av viss inom styrelsen för dessa undersökningar erforderlig personal samt för bestridande av de med verksamheten förknippade resorna, undersökningarna och uppmätningarna samt för renritning, expenser m. m.

I sin skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av medel för nästa budgetår till undersökningar för byggande och förbättring av flygplatser. Styrelsen anför, att ifrågavarande undersökningar rörande flygfältsutbyggnader hittills visat en ständigt fortgående stegring i vad avsåge omfattningen av desamma. Styrelsen ville erinra om det utredningsarbete, som ankomme på styrelsen för möjliggörande av ett snabbt igångsättande av arbetsföretag, uppförda å beredskapsstat, samt om de arbetsuppgifter, som under år 1939 tillförts styrelsen i form av utbyggnader och förbättring av flygplatser. Ett avsevärt utredningsbehov föreläge för närvarande, i det att ett flertal föreslagna flygplatser erfordrade en ingående planläggning och omfattande förundersökningar, innan desamma vore så förberedda, att de kunde igångsättas. Styrelsen hade själv igångsatt åtskilliga undersökningar men därjämte föreläge framställningar från flera kommuner om biträde med undersökningar och granskning av planer för flygfältsbyggnader. Frågan om utbyggnad av luftfartslederna Stockholm—Norrland och Stockholm—Oslo måste enligt styrelsens förmenande inom en snar framtid upptagas till prövning. Härvid erfordrades ingående undersökningar av luftfartsledningarnas sträckningar för fastställande av lämplig utbyggnadsplan för arbetena. Utredningar i nu angivna hänseenden vore med hänsyn till deras stora ekonomiska och tekniska betydelse mycket omfattande och toge avsevärd tid i anspråk på grund av upprepade överläggningar och livlig skriftväxling med därav berörda myndigheter. Det torde kunna förutsättas, att denna utredningsverksamhet komme att fortsätta åtskilliga år framåt.

Beträffande behovet av anslagsmedel för nästa budgetår till nu ifrågavarande undersökningar beräknar styrelsen, att samma belopp erfordras, som upptagits för innevarande budgetår, nämligen 50,000 kronor, och hemställer, att nämnda belopp anvisas för budgetåret 1940/41.

Departement-
chefen.

Av vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört torde framgå, att jämväl för nästa budgetår medel böra stå till förfogande för verkställande av förberedande utredningsarbeten för byggande och förbättring av flygplatser. Mot det för ändamålet äskade beloppet av 50,000 kronor har jag icke något att erinra.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har bland aktuella frågor om utbyggnader av flygfält upptagit frågan om en luftfartsled Stockholm—Norrland.

Såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anført torde en utredning rörande en dylik flygled bliva mycket omfattande med hänsyn till de stora ekonomiska och tekniska spörsmål, som därmed sammanhänga, samt taga avsevärd tid i anspråk. Då ett anordnande av nämnda flygled samt trafikens uppehållande å densamma kunna förutsättas draga så stora kostnader, att desamma icke för närvarande kunna antagas svara mot de däremot förändade fördelarna, synes mig frågan om flygledens anordnande för närvarande icke vara aktuell. Vid dylikt förhållande synas ej heller, såvitt icke nya skäl skulle framkomma eller särskilda förhållanden i övrigt skulle därtill föranleda, kostnader böra nedläggas å förberedande undersökningsarbeten å nämnda flygled.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *undersökningar för byggande och förbättring av flygplatser* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 50,000.

Byggande och förbättring av flygplatser.

[50.] Till byggande och förbättring av flygplatser har anvisats å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 500,000 kronor. För innevarande budgetår har därjämte för samma ändamål anvisats ett reservationsanslag å ytterligare 3,500,000 kronor, därav 3,000,000 kronor anvisats å tilläggsstat. Något särskilt anslag för nu nämnda ändamål har tidigare icke funnits upptaget å riksstaten, utan medel för bestridande av kostnaderna för flygfältsanläggningar, i den mån statsmedel därför utgått, hava huvudsakligen anvisats av anslag till arbetslöshetens bekämpande.

Genom beslut den 24 februari 1939 och senare har Kungl. Maj:t av här ifrågavarande anslag anvisat medel till följande företag, nämligen

	Kronor
Påbörjande av flygfält vid Visby	200,000
Schaktnings- och planeringsarbeten å Bulltofta	160,000
Utvidgningsarbeten å Torslanda	418,000
Skyddsrum vid Torslanda	75,000
Arbeten vid Norrköpings, Jönköpings och Eslövs flygplatser	50,000
Påbörjande av förbättringsarbeten vid vissa hjälpflygplatser	22,000
Utförande av skyddsrum vid Bromma flygplats	75,000
Utvidgningsarbeten å Näsingeflygplats	125,000

Summa kronor 1,125,000.

Därjämte har Kungl. Maj:t av förevarande anslag anvisat ytterligare 430,000 kronor för utförande av arbeten vid vissa flygplatser.

I sin skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av anslag för nästa budgetår till byggande och förbättring av flygplatser. Styrelsen har till en början erinrat om att styrelsen i sin skrivelse hösten 1938 med petita för innevarande budgetår

äskat för nu ifrågavarande ändamål ett belopp av 3,600,000 kronor samt dessutom 375,000 kronor för igångsättning snarast av flygfältsanläggning vid Visby. I samband därmed hade styrelsen framhållit, att stort behov föreläge av medel till flygfältsbyggnader, avseende dels utvidgnings- och förbättringsarbeten av redan befintliga flygplatser, dels ock anläggning av nya flygplatser.

Vad styrelsen år 1938 anfört beträffande behovet av medel till flygfältsanläggningar gällde, fortsätter styrelsen, alltså i oförminskad omfattning. Till belysande härav anför styrelsen:

Enligt en av Stockholms stads flyghamnsstyrelse den 28 mars 1938 framlagd generalplan för utvidgning av Bromma flygplats erfordras för att sätta flygplatsen i stånd att under trafiktekniskt betryggande förhållanden betjäna den reguljära luftfarten ytterligare förbättringsarbeten, kostnadsberäknade såsom reservarbeten till ett belopp av 6,735,000 kronor. Härtill komma kostnader för utvidgning av den nuvarande stationsbyggnaden samt uppförande av ny hangarbyggnad, kostnadsberäknade till ett sammanlagt belopp av omkring 1,560,000 kronor. Med hänsyn till Brommas betydelse för rikets luftfart i allmänhet måste det anses påkallat, att staten bidrager till kostnaderna för flygplatsens förbättring och utvidgning, varigenom ett betydande anslagsbehov kommer att uppstå, vilket lämpligen bör täckas genom en uppdelning av bidragen på flera år.

Beträffande övriga större utvidgningsarbeten är det erforderligt, att Torslanda flygplats utökas och förbättras. Genom beslut den 13 april 1939 har Kungl. Maj:t uppdragit åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att såsom statligt beredskapsarbete utföra vissa utvidgningsarbeten, betecknade såsom byggnadsetapp A för en kostnad av högst 1,045,000 kronor. Till arbetenas utförande skall staden bidra med 20 % av den verkliga kostnaden därför, dock högst med ett belopp av 209,000 kronor samt återstoden bestridas med statsmedel. Med fränräknande av ovannämnda belopp av 1,045,000 kronor återstår arbeten att utföra för en beräknad kostnad av cirka 5,000,000 kronor, innan flygplatsen kan anses uppfylla nu vedertagna trafiktekniska krav. På grund av arbetenas omfattning synes även i detta fall det härför erforderliga medelsbehovet böra uppdelas på flera år.

Utöver nu nämnda större utvidgningsarbeten tillkomma sådana vid Norrköpings flygplats, vars utvidgning närmast motiveras av platsens användning av trafikflygplanen i de fall, då dimma eller dylikt förhindrar landning vid Bromma. Vidare erfordras utbyggnad av vissa hjälpflygplatser, vilka eljest icke kunna användas av numera i bruk varande trafikflygplan. Medel böra även ställas till förfogande för fullbordande av flygplatsen vid Visby, varvid jämväl en mindre byggnad avsedd för stationstjänsten synes böra komma till utförande. Tillika bör medel anvisas för anläggning av flygplats vid Karlstad. Genom beslut den 21 juli 1939 har nämligen Kungl. Maj:t förordnat, att flygplats för allmänt bruk skall genom Kungl. Maj:ts och kronans försorg anläggas vid Sjövik vid Karlstad i huvudsaklig överensstämmelse med ett av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen insänt förslag. Med hänsyn till att reguljär lufttrafik med all sannolikhet kommer att igångsättas redan nästa år å linjen Stockholm—Oslo, i vilken linje flygplatsen vid Karlstad är avsedd ingå såsom hjälplandningsfält, synas anläggningsarbetena å denna flygplats böra påbörjas med det snaraste. Slutligen torde medel böra beräknas för påbörjande av anläggning av flygplats vid Kalmar, vilken plats är betydelsefull för luftfarten berörande dessa delar av landet samt, då utbyggnaden av luftfartsleden Stockholm—Norrländ icke längre

torde kunna uppskjutas, medel för påbörjande av de å denna led erforderliga flygplatser.

I anslutning härtill uttalar styrelsen, att enligt av styrelsen gjorda beräkningar erfordrades för nästa budgetår för nu ifrågavarande ändamål ett anslag av 4,000,000 kronor. Styrelsen hemställer om anvisande av nämnda belopp.

Det för innevarande budgetår å tilläggsstat till riksstaten anvisade anslaget å 3,000,000 kronor till byggande och förbättring av flygfält avsåg i första hand att möjliggöra sådana utbyggnader och förbättringar av de under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förvaltning stående civila flygplatserna, vilka aktualiserats till följd av de nu rådande utrikespolitiska förhållandena.

*Departement-
chefen.*

Det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu framlagda utbyggnadsprogrammet, vilket är uppgjort med hänsyn till fredsförhållanden, är av stor omfattning. I den mån programmet sammanfaller med militära önskemål, torde hittills anvisade medel kunna antagas vara i stort sett tillräckliga för att under nästa budgetår tillgodose dessa önskemål. Vad angår projektet om utvidgning av Bromma flygplats, vilket slutar å en kostnad av nära 8.3 miljoner kronor, anser jag detsamma på grund av sin storleksordning böra bli föremål för synnerligen ingående överväganden, innan slutlig ståndpunkt från statens sida därtill tages. Därest staten överhuvud anses böra ekonomiskt bidra till företagets utförande, torde detta, såvitt nu kan bedömas, böra ske endast, om arbetslöshetsförhållandena äro sådana, att förutsättningar föreligga att för ändamålet taga i anspråk medel till statliga och kommunala beredskapsarbeten eller förskottsanslag, som må hava upptagits å allmän beredskapsstat. Vad angår väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uttalande angående utbyggnaden av luftfartsleden Stockholm—Norrländ torde jag få hänvisa till vad jag därom anfört under nästföregående punkt.

Beträffande övriga av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagda förslag till flygfältsbyggnader torde medel för desamma, därest de efter prövning från fall till fall anses böra komma till utförande, böra anvisas av det för innevarande budgetår för ändamålet redan anvisade anslaget. Skulle redan anvisade medel icke förslå för tillgodoseende av militära krav å flygfältsarbeten, vilka anses icke kunna uppskjutas, synas medel för ändamålet få tagas i anspråk i den för förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. gällande ordningen.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört anser jag mig icke böra tillstyrka anvisande för nästa budgetår av något anslag till byggande och förbättring av flygplatser.

4. Ersättningsanskaffning och ersättningsarbeten.

[51.] Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för vardera budgetåret 1938/39 och 1939/40 under luftfartsfonden anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor till ersättningsanskaffning och

ersättningsarbeten. Genom beslut den 11 augusti 1939 har Kungl. Maj:t medgivit, att ett belopp av högst 54,000 kronor må tagas i anspråk för ersättningsanskaffning av materiel för belysningsanläggningen å Bulltofta flygplats. I övrigt har hittills icke anvisats några medel från anslaget.

I sin skrivelse den 30 september 1939 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* anfört, att behov av ersättningsanskaffning med all sannolikhet komme att uppstå under innevarande budgetår, då det i samband med utvidgningsarbetena av flygplatserna visat sig erforderligt att kassera en del nu befintlig materiel. Med hänsyn härtill och då det måste anses nödvändigt, att tillräckliga medel funnes disponibla för ersättningsanskaffning och ersättningsarbeten å luftfartsfondens tillgångar, syntes medel böra beräknas jämväl för nästkommande budgetår för här ifrågavarande ändamål. Enligt styrelsens mening borde anslaget för budgetåret 1940/41 upptagas till samma belopp eller 200,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att till ersättningsanskaffning och ersättningsarbeten för budgetåret 1940/41 måtte anvisas ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Departement-
schefen.

I samband med inrättandet av luftfartsfonden från och med den 30 juni 1938 förutsattes, att till ersättningsanskaffning och ersättningsarbeten beträffande de å fonden redovisade tillgångarna tillsvidare skulle för varje budgetår anvisas ett anslag av 200,000 kronor. Sammanlagt hava för ändamålet hittills anvisats 400,000 kronor, av vilket belopp 54,000 kronor disponerats för viss ersättningsanskaffning. Med hänsyn till vikten av att under nu rådande förhållanden i möjligaste mån inskränka statsutgifterna anser jag mig böra förorda, att medel för nästa budgetår för nu ifrågavarande ändamål icke anvisas. Så snart den statsfinansiella situationen det medger, bör givetvis anslag ånyo anvisas. Å riksstaten för nästa budgetår torde anslaget med hänsyn till sin karaktär av stående utgiftstitel för fonden likväl böra upptagas med ett formellt belopp av 100 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ersättningsanskaffning och ersättningsarbeten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 100.

Statens allmänna fastighetsfond.

Ändringsarbeten m. m. i fastigheten nr 29 Hantverkargatan i Stockholm.

[52.] Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1938 års statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 5, punkt 51) framställda förslag beviljade riksdagen till ändringsarbeten m. m. i fastigheten nr 29 Hantverkargatan i Stockholm för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 44,000 kronor. Under hänvisning i övrigt till redogörelsen i nämnda proposition torde jag här få erinra om att nu ifrågavarande arbeten avse iordningställandet för rikets allmänna kartverk av de lokaler i kronans fastighet i kvarteret Murmästaren, som tidigare innehafts av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt. Kostnaderna för arbetena hava beräknats till sammanlagt 66,000 kronor.

I skrivelse den 14 augusti 1939 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1940/41 till ifrågavarande ändringsarbeten måtte anvisas ett slutanslag av 22,000 kronor.

Då byggnadsstyrelsens framställning icke givit mig anledning till erinran tillstyrker jag, att det för slutförande av ifrågavarande ändringsarbeten erforderliga beloppet, 22,000 kronor, anvisas å riksstaten för nästa budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *ändringsarbeten m. m. i fastigheten nr 29 Hantverkargatan i Stockholm* för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av kronor 22,000.

*Departement-
schefen.*

Statens utlåningsfonder.

Lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar.

Till lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar anvisades å riksstaten för budgetåret 1935/36 ett reservationsanslag å 1,500,000 kronor, att utgå av lånemedel. För budgetåret 1938/39 anvisades därjämte ett anslag av 600,000 kronor. I anslutning till vad som förutsattes i Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, den 10 november 1939 angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. har emellertid förklarats, att endast den del av det i fonden disponibla beloppet, som överstiger 1,000,000 kronor, må disponeras för lånefonden och att sistnämnda belopp skall återlevereras till riksgäldskontoret.

Jag saknar vid dylikt förhållande anledning ifrågasätta anslag för nästa budgetår till lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. till enskilda järnvägar.

Vattenkraftslånefonden.

Såsom kapitalökning för vattenkraftslånefonden anvisade riksdagen för åren 1920—1922 samt för budgetåren 1923/24—1928/29 reservationsanslag om tillhoppa 10,100,000 kronor. Jämlikt bestämmelserna angående äldre reservationsanslag (sv. förf.-saml. 1928: 209) har av behållningen å det för budgetåret 1928/29 anvisade anslaget ett belopp av 575,000 kronor vid utgången av budgetåret 1931/32 tagits i anspråk för statsregleringen. För budgetåren 1932/33 och 1933/34 hava såsom kapitalökning för fonden anvisats reservationsanslag av 400,000 kronor respektive 200,000 kronor. I anslutning till vad som förutsattes i Kungl. Maj:ts proposition, nr 79, den 10 november 1939 angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m. har beslutats, att ett belopp av 4,000,000 kronor icke må disponeras utan att detsamma skall återlevereras till riksgäldskontoret.

Jag saknar vid dylikt förhållande anledning ifrågasätta, att för ökning av fonden något belopp upptages i riksstatsförslaget för budgetåret 1940/41.

Luftfartslånefonden.

Till luftfartslånefonden har riksdagen för budgetåren 1925/26—1927/28 anvisat tillhoppa 1,300,000 kronor. Därefter har riksdagen för budgetåren

1934/35 och 1938/39 till fonden anvisat respektive 500,000 kronor och 300,000 kronor. Samtliga belopp hava utgått av lånemedel. Slutligen har för innevarande budgetår till luftfartslånefonden å kapitalbudgeten anvisats ett anslag av 500,000 kronor.

Då enligt vad jag inhämtat å fonden kvarstår, såvitt nu kan bedömas, tillräckliga medel för mötande av de lånebehov, för vilka fonden tillkommit, saknar jag anledning nu föreslå, att för ökning av fonden något belopp upptages å riksstatsförslaget för nästa budgetår.

Fonden för förlag till statsverket.

Förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1936 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 4, punkt 55) gjorda framställning anvisade riksdagen för budgetåret 1936/37 under rubriken Fonden för förlag till statsverket ett reservationsanslag av 200,000 kronor, att utgå av lånemedel, till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner. För samma ändamål hava anvisats för vardera av budgetåren 1937/38 och 1938/39 300,000 kronor samt för innevarande budgetår 200,000 kronor. Med ifrågavarande anslag avses att bereda tillgång till medel till förskjutande, på sätt förutsatts vid tillkomsten av 1931 års stadsplanelag, av kostnaderna för uppgörande av förslag till sådana byggnadsplaner, som omhandlas i 60 § nämnda lag. Beträffande ifrågavarande anslag har förutsatts, att återbetalningar av förskjutna belopp skola tillföras anslaget och ånyo få disponeras för här angivna ändamål.

Enligt vad jag inhämtat av byggnadsstyrelsen erfordras med hänsyn till behållningen å anslaget icke, att nya medel anvisas för nästa budgetår till nu ifrågavarande ändamål.

Register

till

Kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41

för

till kommunikationsdepartementet hörande affärsdrivande verk m. m.

Statens affärsverksfonder.

Postverket.

Sid.		Kronor
4	Inköp av inventarier för postverkets behov	700,000
6	Inköp för postverkets räkning av fastigheter i Borås m. m. ..	460,500
8	Inköp för postverkets räkning av två markområden i Råda ..	10,200
9	Inköp för postverkets räkning av fastigheter i Växjö	265,000
	Säger för postverket	1,435,700

Telegrafverket.

16	Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Äppelviken i Stockholm	80,000
17	Telefonstationsbyggnad i Huddinge.....	169,300
19	Telefonstationsbyggnad i Sölvesborg.....	230,000
21	Tillbyggnad till telefonstationsbyggnaden i Alingsås	90,000
22	Telefonstationsbyggnad i Karlskoga	284,000
24	Telefonstationsbyggnad i Borlänge	400,000
26	Inköp för telegrafverkets räkning av tomter i Spånga.....	8,000
27	Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Nynäshamn	31,000
28	Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Kristianstad	120,000
29	Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Lund	45,000
31	Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Sala.....	100,000
32	Inköp för telegrafverkets räkning av tomt i Gävle	31,000
33	Inköp och bebyggande för telegrafverkets räkning av fastigheter	300,000
36	Fastskatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende...	15,000,000
40	Luftskyddsanordningar m. m. vid telegrafverket.	
42	Radioanläggningar för luftfarten.....	7,000

Säger för telegrafverket 16,895,300

Statens järnvägar.

Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.

Sid.		Kronor
	Bangårdar:	
43	Utvidgning av spårsystemet vid Stockholms södra station..	185,000
	Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar:	
44	Fortsatt anläggning av dubbelspår	1,750,000
	Fortlöpande förstärkning av spåröverbyggnaden:	
49	Rälsutbyten m. m.	3,200,000
51	Diverse åtgärder för spår förstärkning	500,000
53	Telefonledningar och kabelarbeten	220,000
54	Elektriska belysningsanläggningar	50,000
54	Anläggningar för elektrisk tågdrift	200,000
56	Elektrifiering av banan Långsele—Boden	8,000,000
57	Dispositionsanslag för oförutsedda och mindre arbeten	1,000,000

Rullande materiel.

58	Elektriska lokomotiv	1,500,000
60	Person- och resgodsvagnar	2,500,000
62	Godsvagnar	2,500,000

Automobiltrafik.

64	Anläggningar och förlag för automobiltrafik	800,000
	Säger för statens järnvägar	22,405,000

Statens vattenfallsverk.

Kraftverken:

	Trollhätte kraftverk:	
69	Ny kraftstation i Trollhättan	5,000,000
71	Påbyggnad av ställverkshuset vid Trollhätte kraftstation..	40,000
	Motala kraftverk:	
73	Veckoreglering av Motala ström	90,000
	Norrländska kraftverken:	
74	Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven	500,000
76	Påbyggnad av regleringsdammen vid Suorva	250,000
77	Ett åttonde maskinaggregat vid Porjus kraftstation	1,150,000
78	Kraftstation vid TorpsHAMMAR	6,000,000
79	Reglering av sjöar inom Indalsälvens flodområde	350,000
81	Reglering av sjön Leringen i Ljungans vattensystem	200,000
82	Mindre utvidgningar av förefintliga kraftstationsanläggningar	800,000
83	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	11,500,000
	Gemensamt anslag:	
88	Inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar	500,000

Säger för statens vattenfallsverk 26,380,000

Luftfartsfonden.

Sid.		Kronor
91	Mark till landningsfält för flygplan.	
93	Belysningsanläggningar för luftfartsleder	50,000
96	Radiofyrrar för luftfarten	50,000
98	Undersökningar för byggande och förbättring av flygplatser..	50,000
99	Byggande och förbättring av flygplatser.	
101	Ersättningsanskaffning och ersättningsarbeten.....	100
	Säger för luftfartsfonden	150,100

Statens allmänna fastighetsfond.

103	Ändringsarbeten m. m. i fastigheten nr 29 Hantverkargatan i Stockholm	22,000
	Säger för statens allmänna fastighetsfond	22,000

Statens utlåningsfonder.

104	Lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar.
104	Vattenkraftslånefonden.
104	Luftfartslånefonden.

Fonden för förlag till statsverket.

106	Förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner.
	Summa 67,288,100

Bilaga 6.

Kapitalinvesteringar.

Finansdepartementet.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler på finansdepartementet ankommande ärenden rörande *kapitalinvesteringar* för budgetåret 1940/41 och anför därvid följande:

Fonden för förlag till statsverket.

1. Tullverkets båtlånefond. I anledning av Kungl. Maj:ts proposition den 23 februari 1934, nr 171, anmälde riksdagen i skrivelse den 6 juni 1934, nr 330, bland annat, att riksdagen *dels* beslutat, att en fond, benämnd tullverkets båtlånefond, skulle inrättas, från vilken finge, i huvudsaklig anslutning till de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 23 februari 1934 angivna grunder, utlämnas lån till tulltjänstemän för anskaffning av motorbåtsmateriel eller för reparation eller ombyggnad av sådan materiel, *dels ock* såsom avsättning till sagda fond för budgetåret 1934/35 under sjunde huvudtiteln anvisat ett extra anslag av 150,000 kronor. I brev till generaltullstyrelsen den 30 juni 1934 förklarade Kungl. Maj:t, att nämnda fond skulle inrättas, samt fastställde vissa bestämmelser för lån från fonden.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i statsverkspropositionen framlagda förslag anvisade 1939 års lagtima riksdag till tullverkets båtlånefond å kapitalbudgeten för budgetåret 1939/40 under fonden för förlag till statsverket ett reservationsanslag av 250,000 kronor.

I brev till generaltullstyrelsen den 2 juni 1939 föreskrev Kungl. Maj:t, att de å tullverkets båtlånefond den 1 juli 1939 redovisade tillgångarna skulle från och med samma dag redovisas å fonden för förslag till statsverket. Samtidigt hemställde Kungl. Maj:t till fullmäktige i riksgäldskontoret att disponera förenämnda reservationsanslag intill ett belopp av 150,000 kronor för utbetalning till generaltullstyrelsen i samband med överföring av båtlånefondens tillgångar till fonden för förslag till statsverket, varvid det sålunda utbetalade beloppet skulle av generaltullstyrelsen redovisas såsom inkomst å den i riksstaten uppförda inkomstiteln »Övriga diverse inkomster» under rubrik »äldre anslag». Kungl. Maj:t hemställde vidare till fullmäktige i riksgäldskontoret att i övrigt disponera nämnda reservationsanslag för utbetalning till generaltullstyrelsen på rekvisition av erforderliga belopp, att av styrelsen användas för utlämnande av lån enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts förutnämnda brev den 30 juni 1934.

I skrivelse den 28 oktober 1939 har *generaltullstyrelsen* gjort framställning angående ökning av tullverkets båtlånefond och till stöd för denna framställning anfört följande:

Tullverkets legobåtsmateriel har tidigare till stor del utgjorts av tulljakter med låg fart, vilka icke kunna anses uppfylla nutida krav på båtar för kustbevakningsändamål. För modernisering av nämnda materiel hava inom styrelsen utarbetats ritningar till en större och en mindre legobåts typ, benämnda tulljakt typ 37 och motorbåt typ 39. Farkoster av den större av dessa båttyper göra en fart av 10.5 knop samt äro avsedda för havsbandet och öppen sjö, medan farkoster av den mindre typen beräknas göra en fart av 12 knop och äro avsedda för skärgård. Av den större typen hava under åren 1937—1939 anskaffats åtta båtar, varjämte tre, som äro under byggnad, beräknas vara leveransfärdiga under år 1939. Av den mindre typen äro fem båtar beställda och beräknas vara leveransfärdiga under första kvartalet 1940. Kostnaden för dessa båtar uppgår för envar av den större typen i medeltal till cirka 16,100 kronor och för var och en av den mindre typen till cirka 9,200 kronor.

Båtlånefondens behållning uppgår denna dag till 100,247 kronor 38 öre. Såsom lån för ovannämnda redan anskaffade åtta båtar av den större typen har från båtlånefonden utlämnats sammanlagt 126,800 kronor. Härjämte hava från fonden lån för anskaffning av åtskilliga andra båtar utlämnats. För likvidering av de under byggnad varande åtta kustbevakningsbåtarna beräknas ett lånebelopp av omkring 94,000 kronor bliva erforderligt. I enlighet härmed skulle vid ingången av budgetåret 1940/1941 för utlämnande av nya lån från fonden av styrelsen disponeras ett belopp av endast omkring 6,250 kronor jämte dessförinnan inflytande amorteringsbelopp, vilka torde komma att uppgå till omkring 5,250 kronor. Båtlånefondens behållning beräknas sålunda vid ingången av budgetåret 1940/1941 komma att utgöra omkring 11,500 kronor. Under budgetåret 1940/1941 inflytande amorteringsbelopp hava beräknats till 11,250 kronor. För att den icke minst under nuvarande förhållanden synnerligen behövliga moderniseringen av kustbevakningens legobåtsmateriel må kunna fortsättas under budgetåret 1940/1941, erfordras alltså, att ytterligare medel tillföras fonden.

Uppgjord plan för anskaffning av legobåtsmateriel under nästkommande budgetår upptager fyra tulljakter av typ 37 och en motorbåt av typ 39.

Med det prisläge, som kan beräknas uppkomma under år 1940, torde kostnaden för den större båttypen icke böra beräknas lägre än till cirka 18,500 kronor för båt och för den mindre icke lägre än till cirka 10,000 kronor för båt, varför behovet för kustbevakningens räkning av medel från fonden under budgetåret 1940/1941 utgör cirka 84,000 kronor. Därutöver har ett belopp av cirka 10,000 kronor beräknats för utlämnande av nya lån vid anskaffning av båtar för lokaltullförvaltningen och gränsbevakningen samt för reparation och ombyggnad av båtar. Det belopp, som beräknas bli erforderligt för utlämnande av nya lån från fonden under budgetåret 1940/1941, utgör alltså 94,000 kronor. Enär, enligt vad ovan sagts, vid ingången av budgetåret 1940/1941 endast ett belopp av omkring 11,500 kronor torde komma att finnas till förfogande för ändamålet samt hänsyn bör tagas till den nu rådande osäkerheten beträffande prisläget i allmänhet, har för ytterligare avsättning till fonden beräknats ett belopp av 100,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts har generaltullstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till tullverkets båtlånefond för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Jag tillstyrker generaltullstyrelsens framställning om anvisande av ett belopp av 100,000 kronor till tullverkets båtlånefond. Ändamålet torde vara av natur att böra tillgodoses även i nuvarande läge. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Tullverkets båtlånefond* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

2. Upphandling av varor för statens räkning. 1937 års riksdag medgav, att upphandling i utlandet och lagring av varor för statens räkning finge verkställas intill ett sammanlagt belopp av 70 miljoner kronor. Enahanda medgivande lämnades av 1938 års riksdag. Genom två särskilda beslut har vidare 1939 års lagtima riksdag medgivit sådan upphandling och lagring för ytterligare 140 miljoner kronor. Finansieringen av upphandlingen sker på så sätt, att riksgäldskontoret, enligt särskilda bemyndiganden av riksdagen, förskottsvis genom överlämnande av skattkamarväxlar ställer erforderliga medel till förfogande för statens reservförrådsnämnd, vilken ombesörjer upphandlingen. För täckande av riksgäldskontorets förskott enligt 1937 års riksdags beslut anvisades å kapitalbudgeten för budgetåret 1938/39 under rubriken fonden för förslag till statsverket ett anslag å 70 miljoner kronor. Jämväl å kapitalbudgeten för budgetåret 1939/40 har under förlagsfonden anvisats ett anslag å 70 miljoner kronor, motsvarande av riksgäldskontoret enligt 1938 års riksdags beslut förskotterade medel.

Enligt vad jag inhämtat torde jämväl de senast medgivna förskotten komma att vid utgången av innevarande budgetår vara i huvudsak förbrukade. I likhet med vad som tidigare skett föreslår jag därför, efter samråd med chefen för folkhushållningsdepartementet, att anslag nu äskas för

täckande av dessa förskott. För ändamålet bör ett reservationsanslag å 140 miljoner kronor upptagas i riksstatsförslaget under fonden för förlag till statsverket. De medel, som kunna inflyta för varorna i samband med lagerhållningens avveckling eller varornas ianspråktagande för sitt ändamål, böra användas för återbetalning av förlaget eller för återköp av varor med iakttagande av de principer för prissättning och för avskrivning som godkända av 1939 års urtima riksdag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upphandling av varor för statens räkning* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 140,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

V. Schwartz.

Bilaga 7.

Kapitalinvesteringar.

Ecklesiastikdepartementet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge anmäler nedan angivna, under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående **anslag å kapitalbudgeten** under budgetåret 1940/41 och yttrar därvid följande:

Statens allmänna fastighetsfond.

1. **Anordnande av skyddsrum för vissa museisamlingar i Stockholm.** Jämlikt den 21 augusti 1939 givet bemyndigande pågår för närvarande utredning rörande gemensamma åtgärder för vissa museisamlingars i Stockholm skyddande i händelse av krig eller krigsfara och därmed sammanhängande frågor. Utredningsarbetet har, enligt vad jag inhämtat, framskridit så långt, att förslag i ämnet synes kunna föreläggas 1940 års riksdag. I avvaktan på utredningens slutförande torde å kapitalbudgeten för nästa budgetår böra beräknas medel till bestridande av kostnaderna för skyddsrum för nämnda museisamlingar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1940/41 till *Anordnande av skyddsrum för vissa museisamlingar i Stockholm* ett *reservationsanslag* av kronor 500,000.

2. Nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet. En utförlig redogörelse för frågan om nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet har lämnats i propositionen nr 219/1937. Här må endast erinras om att de ifrågasatta byggnaderna skulle förläggas till det kronan tillhöriga s. k. Norrbackaområdet i Solna socken samt att kostnaderna för byggnadsföretaget beräknats till 6,475,000 kronor. För utförande av förarbeten för byggnadsföretaget anvisade 1937 års riksdag (skrivelse nr 286) för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 100,000 kronor. Riksdagen framhöll därvid önskvärdheten av att kostnaderna för byggnadsföretaget om möjligt nedbringades, i anledning varav byggnadsstyrelsen omarbetade förslaget. Till följd av bland annat stegrade material- och arbetspriser beräknades emellertid kostnaderna för byggnadsföretaget, fränsett 75,000 kronor för konstnärlig utsmyckning, till 7,925,000 kronor.

Med utgångspunkt från dessa anslagsberäkningar anvisades för budgetåret 1938/39 dels under kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, till uppgörande av entreprenadhandlingar m. m. ett reservationsanslag av 140,000 kronor, dels ock till nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet å beredskapsstaten ett förskottsanslag av 1,360,000 kronor.

I byggnadsföretaget ingå bland annat följande anläggningar och arbeten, kostnadsberäknade till nedan angivna belopp:

Hygieniska institutionen	kronor	545,000
Omförningsanläggning och huvudfördelarcentral	»	32,500
Utvidgning av karolinska sjukhusets ångcentral	»	278,000
Yttre ledningsarbeten m. m.	»	600,000
Vägar, planer, planeringar och stängsel	»	248,000

Summa kronor 1.703,500.

Med förevarande byggnadsfråga sammanhänger frågan om lokaler för statens institut för folkhälsan. Vid inrättande genom beslut av 1938 års riksdag (skrivelse nr 239) av nämnda institut förutsattes, att för institutet skulle under de närmaste åren uppföras en byggnad å den för karolinska institutets hygieniska avdelning reserverade delen av Norrbackaområdet. Kostnaden för denna byggnad uppskattades till i runt tal 1,800,000 kronor. Av detta belopp anvisade riksdagen å kapitalbudgeten för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 100,000 kronor, närmast avsedda till bestridande av kostnaderna för överarbetning av föreliggande byggnadsplaner, utförande av definitiva ritningar och kostnadsberäkningar, tomtens iordningställande m. m. Vidare uppfördes för nämnda byggnad å beredskapsstaten för samma budgetår ett förskottsanslag av 700,000 kronor.

En av institutets för folkhälsan avdelningar skulle samtidigt fungera som karolinska institutets hygieniska institution. Omförmälda i bygget för karolinska institutet ingående elektriska anläggningar och ångcentral skulle

användas även för driften av institutet för folkhälsan. Yttre ledningar, vägar m. m. skulle vara gemensamma för de båda instituten.

Enligt den vid 1939 års statsverksproposition fogade kapitalbudgeten, bilaga 3, vore ett belopp av 1,100,000 kronor erforderligt under budgetåret 1939/40 för påbörjande av byggnadsarbetena för institutet för folkhälsan. Då emellertid »The Rockefeller Foundation» förutsattes skola bidra med 600,000 kronor, anvisades för nämnda budgetår å kapitalbudgeten ett reservationsanslag av 500,000 kronor till uppförande av nybyggnad för statens institut för folkhälsan. Vidare anvisades för samma budgetår ett reservationsanslag av 500,000 kronor till nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, vilket anslag förutsattes skola tagas i anspråk för de i karolinska institutets byggnadsprogram ingående arbeten, som borde komma till utförande samtidigt med byggnadsarbetena för statens institut för folkhälsan. Dessa arbeten hade av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till approximativt 800,000 kronor enligt följande fördelning:

Omformningsanläggningen m. m. för elektrisk kraft och		
belysning	kronor	35,000
Utvidgning av karolinska sjukhusets ångcentral	»	150,000
Utvändiga ledningsarbeten av olika slag	»	425,000
Vägar och planeringsarbeten	»	190,000
Summa kronor		800,000.

Byggnadsstyrelsen har nu — med förmälan att styrelsen ännu icke kunde definitivt ange kostnaderna för ifrågavarande arbeten men hade för avsikt att i största möjliga mån söka begränsa desamma — hemställt om anvisande för budgetåret 1940/41 av 200,000 kronor för ändamålet.

Chefen för socialdepartementet har förut denna dag hemställt om anvisande av medel å kapitalbudgeten till slutförande av byggnadsarbetena för statens institut för folkhälsan. Med hänsyn härtill torde fortsatt anslag böra äskas till ifrågavarande i karolinska institutets byggnadsprogram ingående arbeten, vilka böra utföras samtidigt med nämnda byggnadsarbeten. Mot de av byggnadsstyrelsen i detta avseende gjorda anslagsberäkningarna synes intet vara att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnad för de teoretiska institutionerna m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av .. kronor 200,000.

Statens utlåningsfonder.

3. Statens lånefond för universitetsstudier. I syfte att göra urvalet till de levnadsbanor, som förutsätta akademiska studier, mindre beroende av studenternas ekonomiska förutsättningar beslöt 1939 års lagtima riksdag utöka möjligheterna för studerande vid universiteten och karolinska medikokirurgiska institutet att erhålla räntefria studielån genom inrättandet av en särskild lånefond för universitetsstudier. Såsom kapitalinvestering i fonden anvisades för budgetåret 1939/40 ett reservationsanslag å 140,000 kronor. Genom beslut den 15 juni 1939 har Kungl. Maj:t förordnat om inrättande av nämnda fond och därvid bland annat meddelat föreskrift om anslagets fördelning mellan omförmälda läroanstalter. Enligt ett av Kungl. Maj:t samma dag (nr 290) fastställt reglemente för utdelning av räntefria lån för universitetsstudier skola lånen fördelas av särskilda statsstipendienämnder samt utbetalning m. m. av lånen handhavas av generalpoststyrelsen. Kostnaderna för nämndernas verksamhet liksom ersättning till postverket för dess bestyr med nämnda studielån äro avsedda att bestridas från vederbörliga anslag å åttonde huvudtiteln.

I propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag (sid. 93 f.) har förutsetts, att hälften av ifrågavarande anslagsmedel i rådande läge skola inbesparas. Vid den fördelning av universitetsstudielånen för läsåret 1940/41, som skall ske före utgången av april månad 1940, torde i överensstämmelse härmed endast 70,000 kronor komma att tagas i anspråk. Då de flesta låntagarna kunna beräknas bli berättigade till fortsatta lån, synes samma belopp erfordras för fortsatta lån under läsåret 1941/42. Vad beträffar utdelningen av nya lån för samma tid, lär med hänsyn till krisläget härför icke böra anvisas större belopp än som för läsåret 1940/41 skall fördelas, eller 70,000 kronor. För budgetåret 1940/41 skulle alltså erfordras en kapitalinvestering av 140,000 kronor. Kungl. Maj:t lär framdeles få bestämma fördelningen av detta anslag mellan universiteten och karolinska institutet.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för universitetsstudier* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 140,000.

4. Studielånefonden. Från och med år 1918 har riksdagen årligen anvisat medel till lån för underlättande av studiemöjligheterna för begåvade, fattiga lärjungar vid offentliga läroanstalter av olika slag. År 1920 beslöt riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t, att en särskild fond, benämnd »fonden för räntefria studielån», skulle inrättas och ställas under förvaltning

av statskontoret, från vilken fond lån finge av Kungl. Maj:t utdelas för ifrågavarande ändamål. I enlighet med Kungl. Maj:ts i 1932 års statsverksproposition framlagda förslag har fondens benämning från och med budgetåret 1932/33 ändrats till »studielånefonden». De medel, som av riksdagen åren 1918—38 anvisats för studielån, uppgå till sammanlagt 3,851,000 kronor. Till kapitalinvestering i studielånefonden har riksdagen anvisat för budgetåren 1930/31 210,000 kronor, 1931/32 170,000 kronor, 1932/33 100,000 kronor, 1933/34 80,000 kronor, 1934/37 50,000 kronor och 1937/39 120,000 kronor.

För innevarande budgetår har till kapitalinvestering i studielånefonden anvisats ett anslag av 120,000 kronor. Till följd av inrättandet av en särskild fond för räntefria lån för studier vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet (jfr föregående punkt) ha vissa ändringar vidtagits i grunderna för de allmänna studielånen. Sålunda beviljas lån icke för studier vid sistnämnda läroanstalter, och lån kunna numera tilldelas icke blott obemedlade utan även mindre bemedlade lärjungar. Det för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget torde (jfr propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag) med hänsyn till krisläget icke komma att tagas i anspråk utan låneverksamheten fullföljas med anlitande allenast av inflytande kapitalmedel. I sistnämnda proposition ifrågasattes även, om icke vid beskärning av de för universitetsstudielånen avsedda medlen lån för universitetsstudier borde beviljas ur studielånefonden.

Bestämmelser om utdelande av lån ur studielånefonden återfinnas i ett av Kungl. Maj:t den 19 juni 1919 utfärdat reglemente (Svensk författningssamling nr 511) med däri senare vidtagna ändringar (kungörelserna nr 540/1920, 357/1927, 411/1937 och 291/1939).

Kostnaderna för den nämnd, som jämlikt reglementet handlägger ärenden rörande ifrågavarande lån, ha under senare år bestritts med ett av riksdagen under åttonde huvudtiteln härför anvisat anslag. Till ersättning åt postverket för dess bestyr med studielånen är därjämte i riksstaten uppfört ett särskilt anslag.

För den utdelning av studielån, som verkställdes den 9 juni 1939, funnös till förfogande dels det av riksdagen för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget å 120,000 kronor, dels i statskontoret å studielånefonden då innestående disponibla tillgångar om 233,125 kronor 61 öre, dels ock under år 1939 till och med den 24 maj influtna, på år 1938 eller tidigare år belöpande amorteringar till sammanlagt belopp av 82,258 kronor 42 öre eller tillhopa 435,384 kronor 3 öre.

Antalet sökta och beviljade lån samt de beviljade lånens sammanlagda belopp från och med år 1927 ävensom summan av de för varje år disponibla medlen framgå av följande tabell:

Utdelnings- år	Fortsatta lån			Nya lån			Summa lån		Summa utdelade lån	Disponibla medel ca
	sökta	beviljade	beviljade lån kronor	sökta	beviljade	nya lån kronor	sökta	beviljade		
1927....	239	233	278,410	761	118	140,550	1,000	351	418,960	451,900
1928....	245	236	288,640	736	100	117,600	981	336	406,240	409,700
1929....	228	211	253,211	716	127	146,000	944	338	399,211	399,300
1930....	250	233	272,350	776	115	124,750	1,026	348	397,100	397,100
1931....	273	260	290,750	868	109	106,800	1,141	369	397,550	397,595
1932....	252	223	218,800	998	74	67,700	1,250	297	286,500	286,564
1933....	211	187	179,150	975	122	112,400	1,186	309	291,550	295,241
1934....	228	211	200,000	1,065	126	125,400	1,293	337	325,400	327,203
1935....	229	204	204,375	1,045	117	115,500	1,274	321	319,875	327,666
1936....	214	204	201,400	1,046	149	149,250	1,260	353	350,650	350,672
1937....	239	234	238,300	1,112	143	153,600	1,351	377	391,900	391,936
1938....	270	267	286,025	1,104	129	135,900	1,374	396	421,925	420,774
1939....	283	275	299,650	1,156	180	136,900	1,439	405	436,550	435,384

Vid beräkning av det belopp, som vid slutet av innevarande budgetår kan utdelas såsom studielån för läsåret 1940/41, torde de under budgetåret 1939/40 inflytande amorteringsbeloppen kunna uppskattas till i runt tal 330,000 kronor. Till följd av förutberörda inbesparing av anslaget för innevarande budgetår torde emellertid av sistnämnda belopp omkring 120,000 kronor komma att tagas i anspråk för de den 9 juni 1939 beviljade studielånen. Följaktligen skulle, därest endast under budgetåret 1939/40 inflytande kapitalmedel, med nämnda avdrag av 120,000 kronor, skulle komma att disponeras för nästa utdelning av studielån, för detta ändamål stå till förfogande allenast omkring (330,000 — 120,000 =) 210,000 kronor. Jag erinrar, att 1939 års urtima riksdag enligt sin skrivelse nr 97 i anledning av Kungl. Maj:ts omförmälda proposition nr 79 funnit en dylik begränsning av låneverksamheten ägnad att väcka betänkligheter. Med beaktande av detta riksdagens uttalande finner jag mig böra förorda, att i studielånefonden investeras 60,000 kronor under budgetåret 1940/41, varigenom de för utdelning för läsåret 1940/41 disponibla medlen skulle uppgå till åtminstone 270,000 kronor.

Jämväl detta belopp understiger avsevärt de medel, som under de senaste budgetåren disponerats för ändamålet. Emellertid torde kunna övervägas, huruvida icke vid den låneutdelning, som kommer att äga rum för läsåret 1940/41, även må kunna disponeras en del av de amorteringsbelopp, som under budgetåret 1940/41 komma att inflyta. Denna fråga torde i sinom tid böra underkastas närmare omprövning. Vidare bör beaktas, att studerande vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet från och med läsåret 1940/41 icke erhålla lån ur studielånefonden utan ur den nyinrättade

särskilda lånefonden för universitetsstudier. Enligt en övergångsbestämmelse till förutnämnda kungörelse nr 291/1939 får dock sådan studerande, som erhållit lån ur studielånefonden, tilldelas fortsatt sådant lån. Då vid bifall till vad under föregående punkt föreslås det sammanlagda beloppet av de universitetsstudielån, som under nästa budgetår böra utdelas i form av nya lån, torde komma att överstiga det, som under de senaste åren fördelats — omkring 50,000 kronor per år — synes anledning icke föreligga att, på sätt i förutnämnda proposition ifrågasatts, utdela nya lån för universitetsstudier jämväl ur den nu förevarande studielånefonden. Enär vid sådant förhållande sistnämnda fond under nästa läsår icke skulle komma att tagas i anspråk för andra lån för universitetsstudier än vissa fortsatta lån, kan fonden i ökad utsträckning disponeras till lån för andra studieändamål.

Under åberopande av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Studielånefonden* för budgetåret 1940/41 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 60,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt
behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

G. v. *Krusenstjerna*.

Bilaga 8.

Kapitalinvesteringar.

Jordbruksdepartementet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41, som angå jordbruksdepartementet, och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **Anordnande av avloppsledning vid veterinärhögskolan.** I skrivelse den 11 september 1939 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att för anordnande av ny huvudavloppsledning från veterinärhögskolans fastighet måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 40,000 kronor. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Inom veterinärhögskolans fastighet å Norra Djurgården finnas för närvarande två avloppssystem, nämligen ett för regnvatten, som utmynnar direkt i Brunnsviken, och ett för spillvatten, anslutet till ett reningsverk, varifrån vattnet ledes ut i Brunnsviken. Därjämte ha särskilda spillvattenledningar framdragits till Brunnsviken från ångpannehus och ladugård.

Under den tid byggnadsstyrelsen haft tillfälle att följa förevarande anläggningars funktion har en förbättring av avloppsförhållandena visat sig vara synnerligen av behovet påkallad. Sedan vid skilda tillfällen förberedande utredningar verkställts, har styrelsen låtit upprätta ett förslag till frågans lösning, avseende anordnande av en ny huvudavloppsledning för spillvatten från veterinärhögskolan till den vid skogshögskolan befintliga huvudavloppsledningen, som förbi Riksmuseet är framdragen till Stora Värtan. Kostna-

derna för de sålunda föreslagna anläggningarna har byggnadsstyrelsen beräknat till sammanlagt 40,000 kronor.

Förslagets genomförande bör enligt styrelsens mening icke onödigtvis fördröjas och synes böra ske i samband med en planerad ombyggnad av Norrtäljevägen i dess sträckning utmed veterinärhögskolans och skogshögskolans områden. Då denna vägomläggning kan väntas komma till utförande under nästa år, är det nödvändigt, att medel då jämväl finnas tillgängliga för utförande av den nya föreslagna avloppsledningen.

Departements-
chefen.

Jag tillstyrker, att i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag medel ställas till förfogande för anordnande av en ny huvudavloppsledning från veterinärhögskolans fastighet. Det för ändamålet erforderliga beloppet, 40,000 kronor, torde böra anvisas i form av ett särskilt reservationsanslag, benämnt »Anordnande av avloppsledning vid veterinärhögskolan».

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av avloppsledning vid veterinärhögskolan* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

Statens utlåningsfonder.

[2.] **Lånefonden för inköp av ädla avelsston.** Bestämmelser angående villkoren för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 4 juli 1913 (nr 226) med däri genom kungörelserna nr 366/1917, 116/1920 och 630/1937 gjorda ändringar. Högsta årliga utlåningsbeloppet från fonden utgör för närvarande 200,000 kronor.

Kungl. Maj:t har från och med 1930 beviljat lån från fonden till följande belopp:

År	Lånebelopp
1930	kronor 89,095
1931	» 153,500
1932	» 104,740
1933	» 115,200
1934	» 123,950
1935	» 133,400
1936	» 141,400
1937	» 140,500
1938	» 141,600
1939 (t. o. m. 1 sept.)	» 168,500.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *lantbruksstyrelsen* anført bland annat följande.

År 1939 utvisar en avsevärd stegring av lånebehovet. Det torde även kunna förväntas, att lånebehovet under de närmaste åren kommer att överstiga 150,000 kronor. För utlåning under år 1940 torde emellertid finnas tillgängligt allenast ett belopp av omkring 100,000 kronor. Till täckande av det beräknade lånebehovet, 150,000 kronor, skulle således för sistnämnda år

erfordras ytterligare 50,000 kronor. Styrelsen hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å riksstatens kapitalbudget för budgetåret 1940/41 till kapitalökning å lånefonden för inköp av ädla avelsston anvisa ett reservationsanslag av 50,000 kronor.

Statskontoret har i remissutlåtande den 17 oktober 1939 anfört följande.

För mötande av utlåning under senare kalenderhalvåret 1939 från ifrågasvarande lånefond stå följande kapitalmedel till förfogande:

fondens i riksbanken den 1 juli 1939 innestående behållning		
(i runt tal)	kronor	67,000
anslag för budgetåret 1939/40	»	50,000
inflytande amorteringar, beräknade till	»	65,000
	kronor	182,000.

Dessa kapitalmedel voro bundna av låneanvisningar, avseende tiden till och med den 30 juni 1939, å tillhoppa i runt tal .. kronor 110,000, varjämte den 25 augusti 1939 beviljats ytterligare lån å tillhoppa » 24,500 kronor 134,500.

Då, såsom framgår av lantbruksstyrelsens skrivelse, några ytterligare lån från fonden icke torde komma att beviljas under år 1939, skulle alltså för beviljande av nya lån under kalenderåret 1940 stå till förfogande dels skillnaden mellan nyssnämnda belopp (182,000 — 134,500 =) » 47,500 dels ock inflytande amorteringar, beräknade till (i runt tal) » 90,000 kronor 137,500.

För 1940 års lånebehov, som av lantbruksstyrelsen uppskattas till 150,000 kronor, skulle sålunda i stort sett kapitalmedel finnas tillgängliga å fonden.

Fonden har emellertid därjämte att tillgodose under tiden januari—juni 1941 uppkommande anspråk på låneutbetalningar. För mötande av dessa anspråk stå endast till förfogande inflytande amorteringar, beräknade till 17,000 kronor. Då emellertid, enligt vad erfarenheten visat, utbetalningarna av de lån, som kunna komma att beviljas under förra halvåret 1941, till största delen komma att äga rum först efter ingången av budgetåret 1941/42, torde, även om det av lantbruksstyrelsen beräknade utlåningsbehovet skall i sin helhet tillgodoses, anslaget för kapitalinvestering i fonden för budgetåret 1940/41 i enlighet med styrelsens förslag kunna begränsas till 50,000 kronor.

I anslutning till vad ämbetsverken anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t *Departements-* måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till Lånefonden för inköp av ädla avelsston för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 50,000.

[3.] **Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras.** Gällande bestämmelser för lån från ifrågavarande fond återfinnas i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217), ändrad genom kungörelsen nr 631/1937.

De utlåningsbelopp från fonden, vilka bestämts för de budgetår, under vilka fonden ägt bestånd, ävensom storleken av de anslag, vilka för samma budgetår anvisats för kapitalökning å fonden, framgå av följande sammanställning:

	Högsta med- givna utlå- ningsbelopp kronor	För kapital- bildning an- visat anslag kronor
1931/32.....	200,000	200,000
1932/33.....	190,000	150,000
1933/34.....	160,000	100,000
1934/35.....	160,000	85,000
1935/36.....	175,000	65,000
1936/37.....	175,000	—
1937/38.....	175,000	16,000
1938/39.....	275,000	100,000
1939/40.....	275,000	75,000.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *lantbruksstyrelsen* framlagt beräkningar rörande behovet av kapitalinvestering i fonden för nästa budgetår samt i anslutning därtill hemställt, att för möjliggörande av en utlåning å förslagsvis 250,000 kronor under budgetåret 1940/41 ett belopp av 75,000 kronor måtte anvisas såsom kapitalökning å fonden för sagda budgetår.

Statskontoret har i remissutlåtande den 17 oktober 1939 andragit följande.

Till mötande av utlåning från ifrågavarande fond under innevarande budgetår kunna följande kapitaltillgångar beräknas stå till förfogande:

kontant behållning den 1 juli 1939 (i runt tal)	kronor	50,000	
reservation å äldre anslag	»	106,000	
anslag för budgetåret 1939/40	»	75,000	
inflytande amorteringar, beräknade till ..	»	140,000	kronor 371,000.
Ifrågavarande tillgångar voro den 1 juli 1939 bundna av anvisade, men ej utbetalda lånebelopp å tillhoppa			
För beviljande av nya lån under budgetåret 1939/40 stå alltså till förfogande	»	110,000.	
	»	261,000.	

Därest i enlighet med *lantbruksstyrelsens* förslag under budgetåret 1939/40 skall beviljas lån från fonden till sammanlagt belopp av 250,000 kronor, skulle för utlåning under budgetåret 1940/41 stå till förfogande dels beräknat överskott av tillgängliga kapitalmedel vid utgången av budgetåret 1939/40 (261,000 — 250,000 =) 11,000 kronor, dels ock inflytande amorteringar, beräknade till 160,000 kronor, eller tillhoppa i runt tal (11,000 + 160,000 =) 170,000 kronor.

Då, enligt vad erfarenheten visat, utbetalningarna av de lån, som beviljas för visst budgetår, i stor utsträckning äga rum först efter ingången av näst-

kommande budgetår och sålunda delvis kunna tillgodoses av under sist-nämnda tid inflytande amorteringar, torde, även om det av lantbruksstyrelsen för budgetåret 1940/41 beräknade utlåningsbehovet, 250,000 kronor, anses böra i sin helhet tillgodoses, något anslag för kapitalinvestering i fonden för samma budgetår knappast vara erforderligt.

I enlighet med den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, må de för innevarande budgetår disponibla anslagsmedlen, såvitt angår ett belopp av 50,000 kronor, icke tagas i anspråk.

Med hänsyn till rådande statsfinansiella situation anser jag, att utlåningsbeloppet från fonden för nästa budgetår bör begränsas till 200,000 kronor. En utlåning av denna storlek torde ej föranleda, att nytt kapital behöver tillföras fonden. *Departements-
chefen.*

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1940/41 från lånefondens för inköp av avelshingstar av ardenerrass bevilja lån intill ett belopp av 200,000 kronor.

[4.] **Lånefondens för inköp av avelsston av nordsvensk ras.** Till ifrågavarande fond, som inrättades genom beslut av 1938 års riksdag, ha för budgetåren 1938/39 och 1939/40 anvisats reservationsanslag av respektive 200,000 och 130,000 kronor. Bestämmelser för erhållande och tillgodonjutande av lån ur fonden ha meddelats i kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 440), ändrad genom kungörelsen nr 179/1939.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett kapitalökningsanslag till fonden av 170,000 kronor. Styrelsen har härvid anført bland annat följande.

Fondens kapital utgör för närvarande 330,000 kronor. Det årliga lånebehovet kan uppskattas till omkring 275,000 kronor. Uppenbart är, att fonden tills vidare icke kan tillgodose mer än 60 à 70 procent av det faktiska lånebehovet.

För utlåning den 1 januari 1940 torde finnas disponibelt allenast det av 1939 års riksdag anvisade beloppet, 130,000 kronor. För tillgodoseende av lånebehovet under åren 1940 och 1941 torde det bli erforderligt att öka fondens kapital med 170,000 kronor. Härigenom skulle det bli möjligt att utdela lån från fonden till ett sammanlagt belopp av 170,000 kronor för vart och ett av åren 1940 och 1941. Det synes styrelsen önskvärt, att fonden redan den 1 juli 1940 ökas med 170,000 kronor, enär eljest statslån skulle kunna utdelas endast i synnerligen obetydlig utsträckning under förra hälften av år 1941.

Statskontoret har i remissutlåtande den 17 oktober 1939 anført följande.

I amorteringar å fonden kunna beräknas inflyta under senare kalenderhalvåret 1940 25,000 kronor och under senare kalenderhalvåret 1941 40,000 kronor. För beviljande av nya lån från fonden under kalenderåren 1940

och 1941 kunna alltså beräknas stå till förfogande tillhopa ($130,000 + 25,000 + 40,000 =$) 195,000 kronor. Därest, såsom lantbruksstyrelsen beräknar, 170,000 kronor tagas i anspråk för år 1940, kunna sålunda för beviljande av lån för år 1941 beräknas återstå kapitalmedel å 25,000 kronor. Under förutsättning att lån från fonden för sistnämnda år skola beviljas till sammanlagt belopp av 170,000 kronor, skulle sålunda erfordras ett anslag för budgetåret 1940/41 för kapitalinvestering i fonden å ($170,000 - 25,000 =$) 145,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, har ifrågasatts, att ett belopp av 50,000 kronor av de för beviljande av nya lån tillgängliga anslagsmedlen icke skall tagas i anspråk. Med hänsyn till behovet av medelsanvisning för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår torde emellertid nyssnämnda belopp böra kvarstå å anslaget för att disponeras för låneverksamheten. På grund härav torde anslaget för nästa budgetår kunna bestämmas till ett 50,000 kronor lägre belopp än det av statskontoret beräknade anslagsbehovet eller till 95,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lånefonden för inköp av avelsston av nordsvenskar* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 95,000.

[5.] **Statens kaninavelslånefond.** Vid 1938 års riksdag (kapitalbudgeten: bil. 8, punkt 7; R. skr. nr 236) beslöts inrättande av en statlig utlåningsfond, benämnd statens kaninavelslånefond, som skulle förvaltas av statskontoret. I överensstämmelse med riksdagens beslut har Kungl. Maj:t i brev den 30 juni 1938 meddelat närmare bestämmelser rörande ifrågavarande lånerörelse (se kapitalbudgeten 1939: bil. 7, sid. 12).

Såsom kapitaltillskott till fonden anvisades för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 10,000 kronor. För innevarande budgetår har icke anvisats något anslag till fonden.

I en av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 31 augusti 1939 överlämnad framställning har *Sveriges kaninavelsföreningars riksförbund* anhållit, att såsom kapitaltillskott till sagda fond måtte för nästa budgetår anvisas 10,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har — under förnålan att erfarenheterna av den hittills bedrivna låneverksamheten syntes tala för att densamma fortsattes — tillstyrkt förbundets framställning.

I remissutlåtande den 27 september 1939 har *statskontoret* ifrågasatt, huruvida det icke borde anstå med anvisande av medel till fonden, till dess det påvisats vilka resultat och erfarenheter, som vunnits av den hittillsvarande låneverksamheten.

Då en rätt bedriven kaninuppfödning torde vara av betydelse såsom extra förvärvskälla för mindre jordbrukare, lägenhetsinnehavare m. fl. i vissa delar av landet, vill jag förordna, att för nästa budgetår till fonden anvisas ett mindre anslag, förslagsvis å 5,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Statens kaninavelslånefond* för budgetåret 1940/41
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000.

[6.] **Statens slakterilånefond.** Vid 1933 års riksdag (prop. nr 262; R. skr. nr 314) beslöts inrättande av statens slakterilånefond och anvisades för budgetåret 1933/34 såsom kapital till fonden ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor. 1937 års riksdag har såsom kapitalökning till fonden för budgetåret 1937/38 anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från statens slakterilånefond äro meddelade i kungörelsen den 26 juni 1933 (nr 386), ändrad genom kungörelsen nr 614/1937. Enligt kungörelsen kan ekonomisk förening, som har till ändamål att driva andelsslakteri och vars flesta medlemmar äro jordbrukare, under vissa villkor erhålla lån för anläggande, inrättande eller inköp av slakteri med tillhörande inredning och utrustning, för ombyggnad av slakteri eller för vidtagande i slakteri av tekniska förbättringar med avseende å inredning och utrustning.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1939 med förslag till anslagsäskanden inom styrelsens förvaltningsområde för budgetåret 1940/41 framhållit, att sedan ifrågakarande låneverksamhet igångsatts endast ett lån beviljats. Lånet, som uppgick till 260,000 kronor, har numera slutamortrats. Något starkare anlitande av fonden är enligt styrelsens mening icke att förvänta. Med hänsyn härtill har *lantbruksstyrelsen*, under förutsättning att det för budgetåret 1937/38 anvisade anslaget för fonden å 500,000 kronor fortfarande får disponeras för avsett ändamål, icke ansett sig böra föreslå anvisande av kapitaltillskott till fonden för budgetåret 1940/41.

Med skrivelse den 5 september 1939 har *statens jordbruksnämnd* överlämnat en av en delegation inom nämnden utarbetad, den 31 augusti 1939 dagtecknad utredning rörande förslag beträffande lagring av vissa animaliska jordbruksprodukter i frys- eller kylrum.

Delegationen har föreslagit bland annat följande åtgärder:

1. Fem smärre fryshus skulle uppföras i omedelbar anslutning till mejeri-, äggpackeri- eller slakterianläggningar i de mera betydande produktionsområdena. För att stimulera företagen att uppföra sådana fryshus borde följande åtgärder vidtagas:

a. bestämmelserna för erhållande av lån från statens mejerilånefond, statens fjäderfållånefond och statens slakterilånefond borde, om så skulle erfordras, ändras så att lån kunde erhållas jämväl för uppförande av frys-

hus, som uppfördes i omedelbar anslutning till mejeri, äggpackeri eller slakteri;

b. det organ, som handhade regleringen av jordbrukets saluprodukter, borde bemyndigas att för en tid av fem år teckna avtal om förhyrande av 2,000 kvadratmeter frysutrymme eller mera, om de förhandenvarande förhållandena så skulle kräva.

II. Bemyndigande borde lämnas jordbruksnämnden att av jordbrukets prisregleringsfonds medel använda ett belopp av högst 100,000 kronor för bestridande av kostnaderna i samband med försök för utrönande av lämpligaste tillvägagångssättet för svenska förhållanden vid lagring av kött, fläsk och smör i kyl- eller frysrums.

Jordbruksnämnden, som vid avlåtandet av skrivelsen den 5 september 1939 ännu icke fattat ståndpunkt till delegationens förslag, har, sedan dessa granskats med hänsyn bland annat till deras aktualitet i det senare inträdda folkförsörjningsläget, den 26 september 1939 avlämnat ny skrivelse i ämnet.

Utlåtanden över sistnämnda skrivelse och delegationens förslag ha avgivits, den 26 oktober 1939 av statens lagerhus- och fryshusstyrelse samt den 15 november 1939 av lantbruksstyrelsen. Vid lantbruksstyrelsens utlåtande har fogats ett av svenska ägghandelsförbundet, förening u. p. a., den 4 november 1939 avgivet yttrande.

Till stöd för förslagen har delegationen i huvudsak anfört följande.

Tillgången inom landet på disponibla fryshusutrymmen är även för normala förhållanden otillräcklig. Större delen av fryshusutrymmet, eller omkring 5,400 kvadratmeter, är belägen i Göteborg och endast omkring 2,000 kvadratmeter i Stockholm. Av det på sistnämnda plats förefintliga utrymmet äro omkring 70 procent inrymda i en gammal fastighet, som är avsedd att rivas.

På sina håll utomlands lägger man stor vikt vid att de för lagring avsedda varorna omedelbart efter färdigberedningen bli föremål för infrysning. Den vinst man härigenom gör i fråga om ökad hållbarhet uppgives vara betydande. Det synes därför vara önskvärt, att smärre frysanläggningar uppföras på ett antal platser inom de mera betydande produktionscentra. Ur marknadsreglerande synpunkt torde fem fullt moderna fryshusanläggningar om vardera cirka 400 kvadratmeter nyttig kylvyta belägna inom de mest betydande överskottsområdena vara behöfliga. Givetvis bör hinder icke möta att anläggningarna göras ännu större, om det lokala behovet av frysutrymme så skulle påfordra. Anläggningarna i fråga böra byggas så att lagerutrymmena även kunna användas som kylrum i mån av behov. Förefintligt utrymme bör uppdelas i smärre enheter om 50—100 kvadratmeter. Som lämpliga förlägningsplatser kunna förslagsvis följande orter angivas: Kävlinge eller annan centralt belägen plats i Skåne, Kalmar, Halmstad, Skara och Linköping. Bäst synes vara att staten genom att lämna garanti för att ett visst utrymme kommer att förhyras under en viss tidsperiod till ett visst pris intresserar av saken berörda företag för uppförande av fryshus. Förefintliga möjligheter att erhålla lån för uppförande av slakterier, mejerier och äggpackerier böra få disponeras för uppförande av fryshus i samband med slakteri-, mejeri- eller äggpackerianläggning.

Av kommersiella skäl böra alltså en betydande del av inlagringen ske i de större konsumtionsorterna, Stockholm och Göteborg. Till följd av

knappheten på moderna utrymmen i Stockholm torde det bli nödvändigt att här företaga nybyggnader. Då det dels är ett handels intresse att fryshus av modern typ finnas i Stockholm och dels är av betydelse ur försvarsberedskapssynpunkt för stadens försörjning med livsmedel i kristider att tillräckliga fryslagringsmöjligheter finnas att tillgå, synes Stockholms förseende med dylika utrymmen böra vara i främsta rummet ett ortsintresse. Man har därför anledning förmoda, att de kommunala myndigheterna, vilka genom kommitterades försorg informerats om läget, skola taga initiativ till dylika utrymmens uppförande.

Inlagring av jordbruksprodukter torde i allmänhet endast komma i fråga i marknadsreglerande syfte, även om dylik inlagring givetvis alltid har ett visst värde ur försvarsberedskapssynpunkt. Endast i fråga om fläsk föreligger ett direkt behov av inlagring även ur försvarsberedskapssynpunkt. Totalkostnaden för hållandet av ett permanent lager av fläsk om 1,000 ton, motsvarande konsumtionen i Stockholm och Göteborg under cirka två veckor, beräknas komma att draga en årlig genomsnittskostnad av minst 650,000 kronor. Enligt kommitterades uppfattning ställer det sig alltför kostsamt att under normala förhållanden hålla ett tillräckligt stort lager av fläsk i beredskapssyfte.

För egen del har jordbruksnämnden andragit bland annat följande.

De åtgärder delegationen föreslagit för trygghet av behovet inom landet av fryshusutrymmen i de större produktionsområdena vill nämnden i huvudsak förorda. Behovet av fryshusutrymmen var redan då utredningen inleddes och med hänsyn tagen allenast till normala produktions- och avsättningsförhållanden avsevärt och tillgången på utrymmen begränsad. Under förutsättning att det nu inträdda krisläget fortfar under en längre tid kommer behovet av fryshusutrymmen med all sannolikhet att ytterligare öka. Sålunda kunna de säsongmässiga variationerna i produktionen komma att bli mera utpräglade samtidigt som behovet av en ur försörjningssynpunkt möjligast jämn tillförsel i marknaden av jordbruksalster kan komma att öka. En annan omständighet, som gör det angeläget att anstalter snart möjligt träffas för anskaffande av nya utrymmen, utgör det förhållandet, att tillgången inom landet på lämpligt isoleringsmaterial för fryshusbyggnader under rådande förhållanden kan befaras komma att bli allt knappare.

Vad delegationen föreslagit om igångsättande av försök för utredande av lämpligaste tillvägagångssättet vid lagring av jordbruksprodukter i frys- eller kylrum, finner nämnden under förhandenvarande omständigheter kunna anstå tills vidare.

Statens lagerhus- och fryshusstyrelse har huvudsakligen anfört följande.

På grund av den erfarenhet, som vanns under världskriget, är styrelsen förvissad om att behovet av fryshusutrymmen kommer att ökas, därest det nu pågående kriget blir av längre varaktighet. Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om att år 1917 uppfördes för statens räkning två fryshus, nämligen centralfryshuset i Hallsberg och provisoriska fryshuset i Malmö. Dessutom lämnades bidrag av statsmedel till uppförande genom kommuners och enskildas försorg av fryshus i Malmö, Norrköping, Nyköping, Eskilstuna, Göteborg, Linköping, Kristianstad, Visby, Jönköping och Alvesta. Dessa senare fryshus förhyrdes sedan för statens räkning under viss tid. Då man efter kristidens upphörande åter hade tillgång till färska, ofrusna varor, visade det sig svårt att få någon inlagring i fryshusen, och dessa kommo därför att stå tomma.

Det kan icke förnekas, att under den föregående kristiden fryshusen på ett tillfredsställande sätt fyllde sin uppgift. De hade emellertid varit till större nytta, om de tillkommit tidigare och icke utnyttjats blott under åren 1918 — 1920.

Enligt i utlandet under de gångna åren vunna erfarenheter anser man beträffande kött, fläsk och smör en omedelbar, kraftig infrysning av den färdiga varan och förvaring vid låg temperatur förmånlig. Enär sålunda möjligheterna för förvaring av vissa livsmedel i fryshus numera äro större än tidigare, och då otvivelaktigt ett behov av dylika lokaler även under normala tider i marknadsreglerande syfte förefinnes, anser sig styrelsen böra tillstyrka förslaget, att åtgärder måtte vidtagas för uppförande av nya fryshus. Då det måste anses vara av intresse för staten att snarast möjligt få disponera nya fryshus och då risk föreligger, att ett dröjsmål med uppförande av desamma kommer att öka anläggningskostnaderna eller försvåra anskaffandet av korkplattor eller annat lämpligt isoleringsmaterial, vill styrelsen föreslå, att avtal snarast möjligt träffas med lämpliga kommuner eller enskilda företag om uppförande av fryshus, vilka, på sätt föreslagits, skulle förhyras för statens räkning. Beträffande förvaltningen av dessa fryshus är styrelsen villig, om så skulle anses lämpligt, att för statens räkning driva desamma. De erfarenheter, som gjordes vid driften av de tidigare fryshusen, skulle för sådant fall komma till nytta.

I likhet med jordbruksnämnden anser styrelsen, att försök med lagring av jordbruksprodukter i kyl- eller frysrum för närvarande icke behöva företagas.

Svenska ägghandelsförbundet har framhållit, att, då exportöverskottet av ägg i vårt land redan förut är obetydligt i förhållande till hela äggproduktionen, det bland annat ur folkförsörjningssynpunkt vore önskvärt, att ett ständigt beredskapslager av ägg funnes att tillgå och att statsmakterna medverkade för inlagring av en del av det överskott på ägg, som under vissa perioder kunde uppstå.

Lantbruksstyrelsen anser sig böra förorda, att åtgärder vidtagas till understödjande genom statens mellankomst av lagring i kyl- eller fryshus av vissa jordbruksprodukter, samt har härom i huvudsak anfört följande.

För att i nuvarande läge få fram ett tillräckligt stort intresse för inrättande av ifrågavarande slag av lagerutrymmen anser styrelsen, att statsunderstöd bör kunna lämnas i form av lån på skäliga villkor för anläggande, inrättande eller inköp av för lagring av kött, fläsk, smör eller ägg avsedda kyl- eller fryshus med tillhörande inredning och utrustning. Då lagringslokalerna vanligen torde avses bli använda för lagring av mera än en av ifrågavarande animaliska produkter och då det måste anses olämpligt att hålla medel i beredskap på tre olika fonder för att tillgodose här ifrågasatt behov, finner styrelsen lämpligheten tala för att en särskild lånefond inrättas för tillgodoseende av lånebehovet i förevarande syfte. Alternativt kunna för ändamålet behövliga medel anvisas till en av de ifrågasatta fonderna, förslagsvis statens slakterilånefond.

Under hand har styrelsen inhämtat, att kostnaderna för uppförande enligt utredningens förslag av fem kyl- eller fryshus kunna beräknas till i runt tal sammanlagt 1,800,000 kronor. Styrelsen vill föreslå, att såsom kapital till ifrågasatt fond, förslagsvis benämnd statens fryshuslånefond, alternativt till statens slakterilånefond anvisas ett reservationsanslag av det belopp, som er-

fordras för utlämnande av lån för uppförande av ifrågavarande fem anläggningar med i runt tal ($\frac{5}{100} \times 1,800,000 =$) 1,500,000 kronor.

Vidkommande vad i utredningen anförts rörande försök för utrönande av lämpligaste tillvägagångssättet vid lagring i kyl- eller fryshus av kött, fläsk och smör vore det enligt lantbruksstyrelsens mening synnerligen värdefullt, om den ifrågasatta försöksverksamheten snarast möjligt komme tillstånd. För försöken erforderliga medel, dock högst 100,000 kronor, syntes böra utgå av jordbrukets prisregleringsfond.

Nuvarande tillgång inom landet på fryshusutrymmen torde redan med hän- *Departements-*
syn tagen endast till normala produktions- och avsättningsförhållanden vara *chefen.*
knapp. Erfarenheterna från världskriget giva vid handen, att behovet av fryshusutrymmen kommer att ökas, därest nu pågående krig blir av längre varaktighet. Under förhandenvarande läge synes det därför vara i hög grad påkallat att genomföra ifrågavarande förslag att trygga behovet inom landet av fryshusutrymmen i de större produktionsområdena. Då tillgången inom landet på lämpligt isoleringsmaterial för fryshusbyggnader kan befaras komma att bli knapp, är det angeläget att anstalter snarast möjligt träffas för anskaffande av nya utrymmen. Jag kan alltså, i likhet med statens jordbruksnämnd, statens lagerhus- och fryshusstyrelse samt lantbruksstyrelsen, i princip ansluta mig till jordbruksnämndens utredningsdelegations förslag.

Beträffande de åtgärder, som i förevarande syfte böra vidtagas, har delegationen ansett, att fem smärre fryshus, vardera om cirka 400 kvadratmeter, skola uppföras i omedelbar anslutning till mejeri-, äggpackeri- och slakterianläggningar i de mera betydande produktionsområdena. Vidare har delegationen föreslagit, att lån för uppförande av fryshusen skola erhållas från statens mejerilånefond, statens fjäderfållånefond och statens slakterilånefond. samt att det organ, som handhar regleringen av jordbrukets saluprodukter, bemyndigas att träffa avtal om förhyrande av ifrågavarande fryshusutrymmen.

Lagringslokalerna torde vanligen bli använda för lagring av mera än en av ifrågavarande animaliska produkter. Med hänsyn härtill och då det måste anses olämpligt att hålla medel för här ifrågasatt behov i beredskap på tre olika fonder, finner jag, såsom lantbruksstyrelsen alternativt föreslagit, lämpligheten tala för att behövliga medel anvisas till en av förevarande fonder, nämligen statens slakterilånefond. För att möjliggöra den utvidgning av låneverksamheten, som sålunda synes böra genomföras, torde erfordras ett belopp av 1,500,000 kronor. Såsom förut nämnts anvisades för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 500,000 kronor till statens slakterilånefond. De för beviljande av nya lån disponibla kapitaltillgångarna och anslagsmedlen uppgå enligt vad jag inhämtat för närvarande till $(300,000 + 500,000 =)$ 800,000 kronor. Såsom framgår av den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, har ifrågasatts, att de senast till fonden anslagna medlen, 500,000 kronor, icke skola tagas i an-

språk. Med hänsyn till nyssnämnda utvidgning av låneverksamheten torde emellertid berörda medel böra kvarstå å anslaget. Det erforderliga kapitaltillskottet till slakterilånefonden bör till följd härav kunna begränsas till 1,000,000 kronor.

Ett bifall till vad jag nu förordat torde förutsätta sådan ändring i villkoren rörande lån från statens slakterilånefond (kungörelsen nr 386/1933), att lån från fonden hädanefter även må utlämnas för anläggande av frys- eller kylhus för i det föregående angivet syfte. Sedan riksdagen fattat beslut i anslagsfrågan, torde jag få ånyo underställa detta spörsmål Kungl. Maj:ts prövning.

I likhet med jordbruksnämnden samt lagerhus- och fryshusstyrelsen anser jag, att försök med lagring av jordbruksprodukter i kyl- eller frysrum icke äro behöfliga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens slakterilånefond* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,000,000.

[7.] **Statens kalkbrukslånefond.** Bestämmelser för lån ur ifrågavarande fond äro meddelade i kungörelsen den 14 oktober 1932 (nr 272), däri ändring vidtagits genom kungörelserna nr 410/1934 och 609/1937. Såsom kapital för fonden har anvisats för budgetåret 1932/33 ett reservationsanslag av 400,000 kronor och för budgetåret 1936/37 ett reservationsanslag av 200,000 kronor. Den 30 juni 1939 har Kungl. Maj:t medgivit, att det för budgetåret 1936/37 anvisade anslaget får användas även under budgetåret 1939/40.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om ett kapitaltillskott till fonden för budgetåret 1940/41 av 200,000 kronor samt därvid anförut i huvudsak följande.

Den till utlåning disponibla kapitaltillgången utgjorde den 1 juli 1939 i runt tal 220,000 kronor. Under varterdera av budgetåren 1939/40 och 1940/41 beräknas inflyta amorteringar till ett belopp av cirka 2,500 kronor. Den icke förbrukade delen av det för budgetåret 1936/37 anvisade anslaget torde med utgången av budgetåret 1939/40 komma att tagas i anspråk för statsregleringen.

Sedan låneverksamheten igångsatts, har lån sökts och beviljats i endast två fall, nämligen ett under budgetåret 1933/34 och ett under budgetåret 1934/35, det senare lånet beviljat såsom tillägglån till det förra. Ifrågavarande lån uppgå till sammanlagt 64,300 kronor.

Nyligen har till lantbruksstyrelsen inkommit en ansökan om lån från fonden till ett belopp av i runt tal 250,000 kronor. Därest ansökningsen befinnes böra bli i huvudsak tillgodosedd, skulle det för innevarande budgetår tillgängliga utlåningsbeloppet bli helt disponerat. Anspråk på tillägglån till ifrågavarande företag kan måhända därjämte komma att framställas under budgetåret 1940/41. Vidare har lantbruksstyrelsen under hand erfart, att åtminstone en ansökan om lån ur fonden inom den närmaste framtiden sannolikt vore att förvänta. För tillgodoseende av ett eventuellt uppkommande lånebehov torde för budgetåret 1940/41 böra anvisas ett belopp av 200,000 kronor.

I remissutlåtande den 30 september 1939 har *statskontoret*, med hänsyn till den förhållandevis ringa omfattning, i vilken här avsedda lånemöjlighet tagits i anspråk, ifrågasatt, huruvida icke det för nästa budgetår begärda anslaget borde bestämmas till lägre belopp än vad lantbruksstyrelsen föreslagit. Ämbetsverket har för sin del förordat en anslagsanvisning med 100,000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *föreningen Bergsbyns kalkbruk u. p. a.* i en den 18 februari 1939 dagtecknad skrift — med förmälan att föreningen den 13 februari 1925 av Kungl. Maj:t för kalktillverkning inom Bergsby by av Skellefteå socken beviljats ett låneunderstöd av 25,000 kronor, löpande med 5 procent ränta för år och en amorteringstid av högst 20 år, samt att föreningen å lånet avbetalat ett belopp av 15,277 kronor 79 öre ävensom i ränta erlagt 12,430 kronor 55 öre — anhållit om avskrivning av återstående del av föreningens skuld på grund av ifrågavarande lån eller, därest detta ej kunde bifallas, om befrielse för framtiden från erläggande av ränta å lånet.

Över denna framställning ha infordrade utlåtanden avgivits *dels* den 25 augusti 1939 av länsstyrelsen i Västerbottens län, som vid sitt utlåtande fogat utredning rörande föreningens ekonomiska ställning samt yttranden av kommunalfullmäktige och arbetslöshetskommittén i Skellefteå socken ävensom vederbörande landsfiskal och taxeringsnämndsordförande, *dels ock* den 8 september 1939 av statskontoret.

Länsstyrelsen i Västerbottens län och *statskontoret* ha icke kunnat tillstyrka framställningen i vad den avser avskrivning av återstående lånebelopp. Vad beträffar yrkandet om räntefrihet har länsstyrelsen ifrågasatt, om icke räntesatsen borde nedsättas till förslagsvis 3.5 procent. Från statskontorets sida har anförts, att billighetsskäl visserligen kunde åberopas för en sänkning av räntan — dock ej mer än till 4 procent — men att en dylik åtgärd torde påkalla riksdagens medverkan. Vid anvisandet av medel för beredande av låneunderstöd åt företag för framställning av jordbrukskalk (R. skr. nr 209/1923) hade riksdagen nämligen förutsatt, att låneräntan skulle vara 5 procent. Statskontoret har emellertid ej ansett tillräcklig anledning föreligga att avlåta framställning i ämnet till riksdagen.

För att medel skola finnas tillgängliga i erforderlig utsträckning för tillgodoseende under nästa budgetår av det med ifrågavarande utlåningsfond avsedda ändamålet anser jag mig böra förorda, att anslag för kapitalinvestering i fonden anvisas med ett belopp av 200,000 kronor. Beträffande framställningen om eftergift i fråga om återbetalningen av det föreningen Bergsbyns kalkbruk u. p. a. tilldelade låneunderstödet kan jag i likhet med de hörda myndigheterna icke tillstyrka avskrivning av någon del av resterande skuldbelopp. Jag anser mig emellertid kunna förorda, att räntan å ifrågavarande låneunderstöd för tiden från och med den 1 juli 1940 bestämmas till samma procenttal som räntan å lån från kalkbrukslånefonden. Därest

*Departements-
chefen.*

riksdagen ej har något att erinra häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela erforderliga bestämmelser.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens kalkbrukslånefond* för budgetåret 1940/41
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

[8.] **Jordbrukets maskinlånefond.** Vid 1938 års riksdag (prop. nr 217; R. skr. nr 275) beslöts inrättande av jordbrukets maskinlånefond, varifrån lån må tilldelas hushållningssällskap för utlämnande till enskild person eller sammanslutning av lån för anskaffande av jordbruksmaskin, som avses skola användas gemensamt av flera jordbrukare.

De närmare bestämmelser, vilka reglera utlåningen från fonden, återfinnas i kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 401) angående lån från jordbrukets maskinlånefond. Såsom kapital för fonden har för budgetåren 1938/39 och 1939/40 anvisats reservationsanslag av respektive 1,000,000 och 1,200,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1939, varöver statskontoret den 30 september 1939 avgivit infordrat utlåtande, har *lantbruksstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett kapitalökningsanslag till fonden av 2,500,000 kronor. Styrelsen har härvid anført i huvudsak följande.

För låneverksamheten torde under innevarande budgetår cirka 1,256,600 kronor stå till förfogande, varav dock under den hittills förflutna delen av budgetåret beviljats lån till ett belopp av omkring 223,700 kronor. Återstoden, 1,032,900 kronor, kommer förmodligen att under budgetåret till fullo utnyttjas för utlåning. Någon behållning å fonden vid budgetårets utgång synes alltså ej kunna påräknas. Under budgetåret 1940/41 beräknas amorteringar inflyta till fonden med i runt tal 110,000 kronor. Då efterfrågan å lån kan antagas komma att öka under sistnämnda budgetår, synes ett kapitalinvesteringsanslag av åtminstone 2,500,000 kronor vara erforderligt.

Statskontoret har ifrågasatt, huruvida medelsbehovet för nästa budgetår kunde förväntas bli mer än dubbelt så stort som för ett vart av de närmast föregående budgetåren. Med ledning av den erfarenhet, som hittills vunnits av denna låneverksamhet, har statskontoret ansett sig böra föreslå, att den för budgetåret 1940/41 begärda kapitalökningen å maskinlånefonden begränsades till 1,000,000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att *Södermanlands läns hushållningssällskap* i en av lantbruksstyrelsen med utlåtande den 30 september 1939 överlämnad skrivelse hemställt, att lån ur ifrågavarande fond måtte få utlämnas jämväl till anskaffande av tvättmaskiner för gemensam användning inom jordbrukarhemmen. Av vad i skrivelsen anförts framgår, att inom sällskapets område vissa föreningar av jordbrukare anskaffat eller önskade anskaffa tvättmaskiner för ambulerande användning hos medlemmarna. Sällskapet har förmenat, att sådant underlättande av husmödrarnas

arbete som anskaffande av dylika maskiner kunde anses innebära mången gång vore lika behövt som inköp av vanliga jordbruksmaskiner.

Lantbruksstyrelsen har förklarat sig dela sällskapet uppfattning om behovet av att den med anlitan av maskinlånefonden bedrivna låneverksamheten utsträcker att omfatta även tvättmaskiner för gemensam användning.

Frågavarande fond bör, om den skall kunna fylla sitt ändamål, tillföras *Departements-
chefen.* ytterligare medel. Ehuru det givetvis stöter på svårigheter att, innan någon större erfarenhet vunnits rörande förevarande låneverksamhet, göra några tillförlitliga beräkningar angående medelsbehovet, anser jag mig dock icke kunna tillstyrka, att kapitalökningsanslaget till fonden för nästa budgetår bestämmas till lägre belopp än 2,000,000 kronor.

Vad angår den av Södermanlands läns hushållningssällskap gjorda framställningen synes det mig önskvärt, att ifrågavarande fond får anlitas jämväl för anskaffande av tvättmaskiner för gemensam användning å landsbygden. De ändringar i nu gällande lånebestämmelser, vilka kunna finnas erforderliga vid ett bifall härtill, torde få vidtagas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Jordbrukets maskinlånefond* för budgetåret 1940/
41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

[9.] **Spannmålslagerhusfonden.** Gällande allmänna villkor och bestämmelser för lån från spannmålslagerhusfonden äro meddelade i kungörelsen den 12 september 1930 (nr 342) med däri genom kungörelserna nr 364/1932, 263/1933 och 612/1937 gjorda ändringar. Såsom kapitalökning till fonden har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 5,000,000 kronor såsom kapitalökning till spannmålslagerhusfonden. Över denna framställning ha infordrade utlåtanden avgivits den 6 oktober 1939 av statskontoret och den 22 november 1939 av statens jordbruksnämnd, som tillika bifogat yttrande av svenska spannmålsaktiebolaget.

Lantbruksstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Enligt meddelande från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången den 1 juli 1939 till i runt tal 874,000 kronor. Under budgetåren 1939/40 och 1940/41 beräknas amorteringar till belopp av 12,000 respektive 17,000 kronor. För utlåning under budgetåret 1939/40 torde således ett belopp av 886,000 kronor stå till förfogande.

Kungl. Maj:t har under nedannämnda budgetår beviljat lån ur fonden med följande belopp, nämligen

budgetåret 1934/35	kronor 1,119,630
» 1935/36	» 264,000
» 1936/37	» 626,090
» 1937/38	» 69,300
» 1938/39	» 1,591,200.

Enligt vad som inhämtats från svenska lantmännens riksförbund, förening u. p. a., torde anspråken på lån ur fonden från till förbundet anslutna organisationer under återstående del av budgetåret 1939/40 samt budgetåret 1940/41 komma att avse sammanlagt högst 7,500,000 kronor. Från övriga organisationer torde knappast någon större efterfrågan å lån vara att förvänta. Låneanspråken under budgetåren 1939/40 och 1940/41 torde i allt fall ej komma att avse större belopp än tillhoppa 8,000,000 kronor.

Då således ett förhållandevis stort behov av lån från fonden lär vara att förvänta, synes medelsanvisning även för budgetåret 1940/41 få anses erforderlig. Om det totala lånebehovet under återstående del av budgetåret 1939/40 samt budgetåret 1940/41 — under förutsättning att byggnadsverksamheten kan normalt upprätthållas — beräknas till omkring 6,000,000 kronor skulle med hänsyn till förefintlig kapitaltillgång ett belopp för 1940/41 av 5,000,000 kronor vara tillfyllest.

Statskontoret har anfört, att, därest det för återstoden av innevarande budgetår och budgetåret 1940/41 beräknade totala lånebehovet, 6,000,000 kronor, funnes böra i sin helhet tillgodoses, ett kapitalökningsanslag för nästa budgetår å 5,000,000 kronor vore erforderligt.

Statens jordbruksnämnd har för sin del åberopat *svenska spannmålsaktiebolagets* i ärendet avgivna yttrande, däri anförts bland annat följande.

Det synes uppenbart, att spannmålshandeln, såväl föreningar som spannmålshandlare, för närvarande disponera över utrymmen för lagring av spannmål i sådan omfattning, att behovet under normala förhållanden, även vid en riklig skörd, kan anses väl tillgodosett. Bolaget anser det emellertid ej uteslutet, att lagerhållningen på grund av olika statliga regleringsåtgärder i samband med rådande kris kan komma att så ökas i omfattning, att ytterligare utrymmen måste anskaffas. Ur de synpunkter, som hänföra sig till bolagets verksamhet, finner sig bolaget ej böra ställa sig avvisande till lantbruksstyrelsens i ämnet framställda förslag.

Enligt uppgift från lantbruksstyrelsen förelågo omkring den 1 december 1939 låneansökningar (inklusive sådana som tillstyrkts av styrelsen) till ett sammanlagt belopp av 516,700 kronor.

Departements-
chefen.

För tillgodosende av det behov av lån för anordnande av lagerutrymmen, som kan förväntas uppkomma under nästa budgetår, torde enligt vad jag inhämtat en kapitalinvestering i spannmålslagerhusfonden av 750,000 kronor vara tillräcklig. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Spannmålslagerhusfonden* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 750,000.

[10.] **Statens sekundärlånefond för jordbrukare.** Bestämmelser rörande utlåningen från fonden ha meddelats i kungörelsen den 7 juni 1935 (nr 276), vari ändring vidtagits genom kungörelsen nr 391/1938. Såsom kapital för fonden har för vartdera av budgetåren 1935/36 och 1936/37 anvisats ett reservationsanslag av 20,000,000 kronor. Den 30 juni 1939 har

Kungl. Maj:t medgivit, att av det för budgetåret 1936/37 anvisade reservationsanslaget ett belopp av 5,000,000 kronor får användas även under budgetåret 1939/40.

I skrivelse den 28 augusti 1939 har *lånenämnden för sekundär jordbrukskredit* — under framhållande av att enligt nämndens mening låneverksamheten borde fortgå jämväl under budgetåret 1940/41 — hemställt, att för sistnämnda budgetår ett reservationsanslag av 7,000,000 kronor måtte anvisas såsom kapital för ifrågavarande lånefond.

Nämnden har sedermera i skrivelse den 25 september 1939, varöver remissutlåtanden avgivits den 16 november 1939 av fullmäktige i riksgäldskontoret och den 23 november 1939 av statskontoret, framlagt förslag om vissa ändringar i den för fonden gällande kungörelsen nr 276/1935. De föreslagna ändringarna innebära i huvudsak följande: Det i 12 § av kungörelsen nr 276/1935 upptagna stadgandet, att de för erhållna lån avgivna säkerhetshandlingarna hos låneförmedlaren skola förvaras i betryggande förvaringsrum under minst två lås med olika nycklar, av vilka en skall innehavas av ett av nämnden därtill förordnat ombud, s. k. nyckelombud, borde ändras sålunda, att föreskriften att en av nycklarna skall innehavas av nyckelombud upphävdes och i stället endast föreskrevs, att säkerhetshandlingarna skulle förvaras under dubbla lås och under i övrigt betryggande förhållanden. Vidare borde genom ändring i 1 § andra stycket i kungörelsen öppnas möjlighet till belåning genom sekundärlånefonden av jämväl en genom sämjedelning uppkommen fastighet. För närvarande vore detta icke förhållandet. Även i 11 § i ifrågavarande kungörelse vore en ändring påkallad såtillvida, att den där angivna tid, inom vilken influtna räntor och amorteringar skola redovisas till riksgäldskontoret, borde utsträckas en månad eller från januari till februari månads utgång.

Fullmäktige i riksgäldskontoret ha förklarat sig icke ha något att erinra mot lånenämndens förslag till författningsändringar. Inom fullmäktige har *reservation* avgivits av herr Magnusson, som avstyrkt förslaget såvitt angår medgivande av lån mot in-teckningssäkerhet i sämjedelad fastighet.

Statskontoret har intagit samma ståndpunkt som reservanten inom riksgäldsfullmäktige.

I likhet med lånenämnden anser jag, att låneverksamheten bör upprätthållas även under nästkommande budgetår. Det äskade anslagsbeloppet synes dock under nuvarande förhållanden böra begränsas till 5,000,000 kronor. Vad angår de av nämnden föreslagna ändringarna i gällande lånekungörelse kan jag biträda förslagen om borttagande av kravet på s. k. nyckelombud och om ändring av tiden för avgivande av redovisning för räntor och amorteringar. Beträffande förslaget om medgivande av lån mot in-teckningssäkerhet i sämjedelad fastighet torde jag få erinra, att nämnden tidigare i skrivelse den 31 augusti 1937 gjort framställning om enahanda ändring i lånekungörelsen. Framställningen föranledde då icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Jag anser mig icke heller nu kunna tillstyrka den ifrågasatta

*Departements-
chefen.*

ändringen på grund av de risker densamma skulle kunna medföra för att fullgod säkerhet för lån icke alltid erhålles. Därest riksdagen ej har något att erinra mot de av mig förordade ändringarna i lånekungörelsen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid vidtaga erforderliga författningsändringar.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sekundärlånefond för jordbrukare* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000,000.

[11.] **Egnahemslånefonden.** 1939 års lagtima riksdag har medgivit, att Kungl. Maj:t må för tiden 1 januari—30 juni 1940 bevilja statslån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 11,000,000 kronor, därav 7,250,000 kronor för jordbrukslägenheter och 3,750,000 kronor för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det sist angivna. Något kapitalökningsanslag för ifrågavarande ändamål har icke behövt anvisas för budgetåret 1939/40.

Från och med budgetåret 1940/41 skall, enligt beslut vid 1939 års lagtima riksdag, en omläggning av egnahemsverksamheten genomföras (prop. nr 236; jordbr.-utsk. utl. nr 83; R. skr. nr 444).

I skrivelse den 29 augusti 1939 har *egnahemsstyrelsen* hänvisat till att de enligt de nya grunderna för egnahemsverksamheten från och med den 1 juli 1940 gällande förhöjningarna av värdemaxima för egnahemsfastigheter och av belåningsprocenten för jordbruksegnahem, syntes medgiva en ganska väsentlig ökning av de genomsnittliga lånebeloppen. Men å andra sidan torde den nyöppnade möjligheten att placera bottenkredit i egnahemsfastigheter hos annan långivare än staten medföra minskade krav på lånemedel från fonden. Det syntes icke vara möjligt att verkställa några närmare beräkningar rörande storleken av erforderligt utlåningsbelopp. Med ledning av sin kännedom om egnahemsverksamheten ville styrelsen föreslå, att maximum för det årliga utlåningsbeloppet bestämdes till 25,000,000 kronor. Till detta belopp hade också utlåningsbehovet på sin tid uppskattats av 1936 års egnahemsutredning. Beloppet syntes böra fördelas med 15,000,000 kronor på jordbruksfastigheter och 10,000,000 kronor på bostadsfastigheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, medgiva jämkning i sagda fördelning mellan jordbruks- och bostadsfastigheter. Egnahemsstyrelsen har med hänsyn till behållningen å egnahemslånefonden ansett något kapitalökningsanslag för ifrågavarande ändamål icke behöva anvisas för budgetåret 1940/41.

I en senare skrivelse den 1 december 1939 har egnahemsstyrelsen fram-

lagt vissa synpunkter i fråga om bestämmandet av räntan för år 1941 å lån, som före den 1 juli 1940 beviljats från egnahemslånefonden.

Den av 1939 års lagtima riksdag beslutade omläggningen av egnahems-*Departements-* verksamheten avser bland annat ett förstatligande av egnahemsnämnderna. *chefen.* Vissa härmed sammanhängande frågor äro för närvarande föremål för beredning inom jordbruksdepartementet. Proposition i ämnet torde komma att föreläggas 1940 års riksdag. Ehuru nämnda omorganisation icke direkt påverkar anslagsbehovet för egnahemslånefonden och dispositionen av denna, anser jag likväl övervägande skäl tala för att ett slutligt ståndpunkttagande till ifrågavarande spörsmål uppskjutes i avvidan på nyssnämnda proposition. I enlighet med vad som föreslagits av egnahemsstyrelsen torde något kapitalökningsanslag för här berörda ändamål icke behöva upptagas i riksstatsförslaget.

[12.] **Jordförmedlingsfonden.** 1939 års lagtima riksdag har medgivit, att av jordförmedlingsfondens kapitalbehållning må under tiden 1 januari—30 juni 1940 till jordanskaffningslån åt hushållningssällskap av egnahemsstyrelsen disponeras tillhopa högst så stort belopp, att vad som utestår i beviljade jordanskaffningslån icke vid något tillfälle under sagda tid må överstiga 1,500,000 kronor. Vidare har riksdagen medgivit, att den del av jordförmedlingsfondens för ny utlåning disponibla kapitaltillgång, som ej anvisas såsom jordanskaffningslån, må under tiden 1 januari—30 juni 1940 av Kungl. Maj:t användas för utlämnande av förlagslån åt kommuner, aktiebolag och föreningar.

Enligt de av 1939 års lagtima riksdag antagna nya grunderna för egnahemsverksamheten skola från och med den 1 juli 1940 från jordförmedlingsfonden utlämnas förlagslån till kommuner, aktiebolag och föreningar för användning såsom rörelsekapital vid inköp och exploatering av fastigheter, lämpliga att helt eller huvudsakligen användas för bildande av bostadsegnahem. Kommuner skola därjämte kunna tilldelas förlagslån för anskaffande och tillhandahållande av jord till arbetarsmåbruk.

Egnahemsstyrelsen har i sin skrivelse den 29 augusti 1939 förordat, att maximum för utlåningen från jordförmedlingsfonden fortfarande måtte utgöra 1,500,000 kronor. Styrelsen har funnit något kapitalökningsanslag till fonden icke vara behövt för budgetåret 1940/41.

Sedermera har Kungl. Maj:t i enlighet med den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, beslutat om återleverering till riksgäldskontoret av 1,300,000 kronor av kapitaltillgångarna i jordförmedlingsfonden.

I anslutning till vad som anförts under nästföregående punkt torde frågan om dispositionen av jordförmedlingsfonden under budgetåret 1940/41 *Departements-* böra uppskjutas i avvidan på den proposition, som torde komma att fram- *chefen.* läggas rörande vissa egnahemsfrågor. Det torde icke vara erforderligt att i

riksstatsförslaget för nämnda budgetår beräkna något kapitalökningsanslag för ifrågavarande ändamål.

[13.] **Arrendelånefonden.** Lån från denna lånefond kan i samband med upplåtelse av arrendeegnahem utlämnas för anskaffande av nödiga jordbruksinventarier, utsäde, gödningsämnen, foder och dylikt samt till andra nödvändiga utgifter för igångsättande av driften å fastigheten. De av 1939 års lagtima riksdag godkända grunderna för egnahemsverksamheten innebära bland annat, att maximum för arrendelån från och med den 1 juli 1940 höjes från 4,000 till 4,500 kronor.

Med hänsyn till medelstillgången å arrendelånefonden har för budgetåret 1939/40 icke anvisats något anslag till fonden.

Egnahemsstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1939 — med utgångspunkt från att vid utgången av innevarande budgetår kommer att finnas en behållning å arrendelånefonden av omkring 100,000 kronor — hemställt om ett kapitalökningsanslag till fonden för budgetåret 1940/41 å 200,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Även förevarande anslagsfråga torde böra uppskjutas i avbidan på en kommande proposition rörande vissa spörsmål på egnahemsväsendets område. Anslaget till arrendelånefonden synes i riksstatsförslaget för budgetåret 1940/41 böra uppföras med ett till 150,000 kronor beräknat belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Arrendelånefonden* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 150,000.

[14.] **Arbetarsmåbrukslånefonden.** 1939 års lagtima riksdag har bekräftande denna fond dels medgivit, att från densamma må för år 1940 beviljas statslån intill ett belopp av 10,000,000 kronor, dels ock till fonden för budgetåret 1939/40 anvisat ett reservationsanslag av 4,000,000 kronor.

Egnahemsstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1939 föreslagit, att utlåningsbeloppet för år 1940 måtte maximeras till 6,000,000 kronor och att samma belopp måtte anvisas till kapitalökning för fonden. Styrelsen har utgått från att de av 1939 års lagtima riksdag antagna nya grunderna för egnahemsverksamheten icke komma att ha något nämnvärt inflytande på efterfrågan på arbetarsmåbrukslån.

*Departements-
chefen.*

I avvaktan på den proposition rörande vissa egnahemsfrågor, som enligt vad förut anförts torde komma att avlätas till 1940 års riksdag, synes även böra anstå med ställningstagandet till nu förevarande anslagsfråga. I riksstatsförslaget för budgetåret 1940/41 torde ett kapitalökningsanslag till arbetarsmåbrukslånefonden böra uppföras med allenast beräknat belopp. Med

hänsyn till det förändrade läge, vilket inträtt sedan egnahemsstyrelsen i augusti 1939 framlagt sina anslagsberäkningar, anser jag nödvändigt, att anslaget nedsättes avsevärt under vad som föreslagits av styrelsen. Anslaget torde sålunda böra upptagas med allenast 2,000,000 kronor.

I förevarande sammanhang vill jag erinra om att enligt de i vissa hänseenden ändrade bestämmelser rörande arbetarsmåbruksverksamheten, vilka godkännts av 1939 års lagtima riksdag, särskilda statsbidrag skola kunna utgå till arbetarsmåbrukslåntagare med barnrika familjer för täckande av vissa byggnadskostnader. Jag har med hänsyn till nödvändigheten att i möjligaste mån begränsa statsutgifterna funnit mig icke kunna föreslå, att något anslag anvisas till nu berörda ändamål för budgetåret 1940/41.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Arbetarsmåbrukslånefonden* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

[15.] **Statens avdikningslånefond.** Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 432). Jämlikt riksdagens beslut har det högsta belopp, vartill lån ur fonden årligen fått beviljas, för budgetåren 1936/37—1939/40 uppgått till respektive 3,000,000, 2,900,000, 2,800,000 och 2,800,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1939 gjort framställning rörande beloppet för utlåning från avdikningslånefonden under budgetåret 1940/41 samt därvid anför i huvudsak följande.

Under budgetåret 1938/39 har beviljats lån från fonden till 186 företag med sammanlagt 1,993,110 kronor. Av de för budgetåret 1938/39 tillgängliga lånemedlen, 2,800,000 kronor, har sålunda ett belopp av (2,800,000 — 1,993,100 =) i runt tal 805,000 kronor icke blivit taget i anspråk.

Vid ingången av budgetåret 1939/40 funnos hos lantbruksstyrelsen inlämnade ansökningar om lån från fonden till 282 företag, representerande ett lånebelopp av i runt tal 1,940,000 kronor. Under löpande budgetår kunna med ledning av erfarenheterna från de närmast föregående åren ansökningar om lån beräknas inkomma till ett belopp av omkring 2,800,000 kronor. Sammanlagt synes lånebehovet för budgetåret 1939/40 sålunda kunna beräknas till (1,940,000 + 2,800,000 =) i runt tal 4,700,000 kronor.

Till ifrågavarande företag sökes jämväl bidrag från statens avdikningsanslag. För innevarande budgetår står av sistnämnda anslag till förfogande ett belopp av 3,800,000 kronor. Med ledning av förhållandet under de närmast föregående budgetåren mellan beviljade statsbidrag och lån kan beräknas, att till de företag, vilka under budgetåret 1939/40 bli delaktiga av nämnda statsbidrag, hela det för budgetåret tillgängliga lånebeloppet, 2,800,000 kronor, kommer att tagas i anspråk. Övriga under budgetåret föreliggande ansökningar om lån, representerande ett lånebelopp av (4,700,000 — 2,800,000 =) 1,900,000 kronor, komma sålunda att balanseras till budgetåret 1940/41. Det kan antagas, att även under sistnämnda budgetår ansökningar om lån inkomma i samma omfattning som under de

närmast föregående åren eller till ett sammanlagt belopp av 2,800,000 kronor. Under budgetåret 1940/41 föreliggande ansökningar om lån komme därigenom att motsvara ett lånebelopp av $(1,900,000 + 2,800,000 =) 4,700,000$ kronor.

Under återopande av vad lantbruksstyrelsen i detta avseende anført i sitt förslag om anvisande för budgetåret 1940/41 av medel till statens avdikningsanslag vill styrelsen ytterligare understryka angelägenheten av att en dylik stor anhopning hos styrelsen av arbetsplaner rörande torrlägningsföretag förhindras. Styrelsen, som för budgetåret 1940/41 föreslagit, att bidragstildelningen ur avdikningsanslaget bestämmes till ett belopp av 5,000.000 kronor, anser, att det för tillgodoseende av ansökningarna om lån till de företag, vilka kunde erhålla del av sagda statsbidrag, erfordras ett lånebelopp av sammanlagt omkring 3,500,000 kronor.

Vad beträffar de utbetalningar av lån från fonden, som kunna komma att påfordras under budgetåret 1940/41, synas desamma böra beräknas till omkring 2,500,000 kronor. Enligt från statskontoret inhämtade upplysningar beräknas kapitaltillgången å fonden komma att under ifrågavarande budgetår uppgå till så stort belopp, att densamma blir tillräcklig för mötande av utbetalningar till nämnda belopp. Något kapitaltillskott till fonden synes därför ej erforderligt för budgetåret 1940/41.

I detta sammanhang må erinras, att efter beslut av riksdagen under senare år i vissa fall beviljats anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond. Med bifall till därom av Kungl. Maj:t i proposition nr 113 framställt förslag medgav 1933 års riksdag (skr. nr 122), att Kungl. Maj:t finge för beredande av erforderligt rådrum åt intressenterna i ett i trångmål varande torrlägningsföretag, efter prövning av föreliggande omständigheter rörande varje särskilt företag, under tiden till och med den 30 juni 1934 medgiva dylikt anstånd. Ett sådant bemyndigande — med i viss mån jämkad avfattning — har även lämnats av 1939 års riksdag och gäller till och med den 30 juni 1940. Kungörelse i ämnet har av Kungl. Maj:t utfärdats senast den 28 april 1939 (nr 178).

Med stöd av ifrågavarande bemyndiganden har Kungl. Maj:t under tiden till den 1 december 1939 medgivit betalningsanstånd ävensom i vissa fall räntefrihet under uppskovstiden beträffande 37 företag i deras helhet med annuiteter å sammanlagt omkring 394,160 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t medgivit vissa intressenter i 44 företag anstånd med annuiteter å tillhoppa omkring 188,250 kronor. Av 51 företag gjorda ansökningar om lindring i lånevillkoren ha ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 11 december 1939 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om förlängning av ifrågavarande bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1941. Till stöd härför har styrelsen anført, att med hänsyn till det nu rådande tidslägets inverkan på de ekonomiska förhållandena icke minst på jordbrukets område det icke torde vara uteslutet att svårigheter jämväl i fortsättningen kunde uppstå för återbetalningen av erhållna lån vid en del torrlägningsföretag jämväl under nästa budgetår.

I annat sammanhang har jag i betraktande av det statsfinansiella läget *Departements-*
 förordnat, att bidragstilldelningen från avdikningsanslaget under såväl inne- *chefen.*
 varande som nästa budgetår hålles inom en väsentligt snävare ram än tidigare. Med hänsyn härtill torde den summa, intill vilken lån under nästa budgetår må beviljas från avdikningslånefonden, ej behöva bestämmas högre än till det för innevarande budgetår medgivna högsta utlåningsbeloppet eller 2,800,000 kronor. En utlåning av denna storlek torde ej föranleda, att nytt kapital behöver tillföras avdikningslånefonden.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit synas jämväl under nästa budgetår svårigheter kunna uppstå för återbetalning av erhållna lån vid vissa torrläggningsföretag. Nytt bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva betalningsansånd synes därför böra utverkas för tiden till och med den 30 juni 1941.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

1) att under budgetåret 1940/41 må beviljas lån från statens avdikningslånefond å tillhopa högst 2,800,000 kronor;

2) att Kungl. Maj:t må, för beredande av erforderligt rådrum åt i trångmål varande intressenter i torrläggningsföretag, efter prövning av föreliggande särskilda omständigheter, under tiden 1 juli 1940—30 juni 1941 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

[16.] **Statens fiskredskapslånefond.** Vid 1938 års riksdag beslöts inrättande av statens fiskredskapslånefond. Från fonden kunna i huvudsak enligt de grunder, som tidigare tillämpats vid långivning från statens fiskredskapsfond, utlämnas lån till fiskare som genom förlust av eller skada å fiskredskap råkat i nödställd belägenhet. Redogörelse för sagda grunder har lämnats i IX H. T. 1937, sid. 322.

För innevarande budgetår är till statens fiskredskapslånefond anvisat ett reservationsanslag av 8,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett reservationsanslag av 13,000 kronor till ifrågavarande fond. Styrelsen har härvid framhållit, att, om medelsåtgången för innevarande budgetår beräknades till 35,000 kronor, vid budgetårets slut torde komma att finnas en kapitalbehållning av 22,000 kronor. För att även under nästa budgetår kunna täcka ett lånebelopp av 35,000 kronor skulle således behöva anvisas 13,000 kronor. Härvid har styrelsen utgått från att nu gällande ersättningsgrunder komme att bibehållas oförändrade.

I enlighet med lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t *Departements-*
 måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till *Statens fiskredskapslånefond* för budgetåret 1940/41
 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 13,000.

[17.] **Kommunskogslånefonden.** Vid 1930 års riksdag (prop. nr 267; R. skr. nr 325) beslöts inrättande av en statens lånefond för underlättande av kommuners förvärv av skogsmark i vissa fall (kommunskogslånefonden). Bestämmelser för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 272) med däri genom kungörelsen nr 639/1937 vidtagen ändring.

Såsom kapital till fonden anvisades för budgetåren 1930/31, 1934/35 och 1936/37 reservationsanslag å respektive 200,000, 50,000 och 25,000 kronor. Den 30 juni 1939 har Kungl. Maj:t medgivit, att det för budgetåret 1936/37 anvisade anslaget får användas även under budgetåret 1939/40. Behållningen å fonden uppgick vid ingången av sistnämnda budgetår till 50,000 kronor.

I skrivelse den 5 oktober 1939 har *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* gjort framställning om ett kapitaltillskott till fonden för budgetåret 1940/41 av 50,000 kronor.

*Departements-
chefen.* Med hänsyn till att ifrågavarande lånefond hittills anlitats i ytterst obetydlig utsträckning — från fonden har sålunda endast utlämnats ett lån å 25,000 kronor — kan jag icke förorda anvisandet av något kapitalökningsanslag till fonden för nästa budgetår. Jag har emellertid här velat anmäla ärendet för att riksdagen skall kunna taga del av anslagsfrågans läge.

[18.] **Virkesmätningslånefonden.** Sedan vid 1935 års riksdag beslut fattats om inrättande av ifrågavarande utlåningsfond, ha närmare bestämmelser rörande lånerörelsen meddelats i kungörelsen den 20 juni 1935 (nr 370), ändrad genom kungörelsen nr 617/1937. Såsom kapital till fonden har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

*Departements-
chefen.* Såsom framgår av den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, har ifrågasatts, att av förenämnda anslag, vilket ännu ej till någon del disponerats, ett belopp av 75,000 kronor icke skall tagas i anspråk. Då emellertid en medelstillgång av allenast 25,000 kronor sedermera ansetts otillräcklig, har Kungl. Maj:t den 30 december 1939 beslutat, att endast 50,000 kronor av ifrågavarande anslagsmedel skola besparas. Till förfogande för låneverksamheten kvarstår alltså ett belopp av 50,000 kronor. Under sådana förhållanden synes det icke vara behöfligt, att fonden nu tillföres nytt kapital.

Fonden för låneunderstöd.

[19.] **Ackordslån och hjälplån till jordbrukare.** Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1938 har den behållning, som vid utgången av budgetåret 1937/38 kvarstod å det för budgetåret 1936/37 anvisade reservationsanslaget till ackordslån åt jordbrukare m. m., i räkenskaperna för budgetåret 1938/39 upptagits såsom ingående reservation å kapitalbudgeten under rubrik fonden för låneunderstöd. Med hänsyn till förefintlig behållning å nämnda anslag har det icke varit behöfligt att anvisa några nya medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1939/40.

Med skrivelse den 14 november 1939 har *centralnämnden för ackordslåneärenden m. m.* framlagt ett förslag till kungörelse om ackordslån och hjälplån till jordbrukare. Enligt nämndens mening skola de sålunda föreslagna bestämmelserna träda i stället för nuvarande kungörelse den 7 juni 1935 (nr 277) om lån till jordbrukare för genomförande av ackord m. m. med däri sedermera vidtagna ändringar. Nämnden har föreslagit, att för verksamheten under budgetåret 1940/41 måtte anvisas ett anslag av 150,000 kronor.

Centralnämndens föreliggande förslag, vilket varit utsänt på remiss till vissa ämbetsverk, är för närvarande föremål för beredning inom jordbruksdepartementet. Frågan torde kunna underställas Kungl. Maj:t i sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas 1940 års riksdag. I avbidan härpå synes anslag för ändamålet i riksstatsförslaget böra uppföras med allenast beräknat belopp. Anslaget torde böra upptagas med 100,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ackordslån och hjälplån till jordbrukare* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

[20.] **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** För innevarande budgetår har till detta ändamål anvisats ett reservationsanslag av 150,000 kronor. Bestämmelser rörande användningen av anslaget äro meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138) angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk.

I skrivelse den 31 augusti 1939 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 175,000 kronor. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Under budgetåret 1938/39 utlämnades låneunderstöd för ändamålet till ett sammanlagt belopp av 72,500 kronor. Den kontanta behållningen å förvarande lånemedel uppgick vid utgången av budgetåret 1938/39 till 27,500 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 150,000 kronor,

står alltså nu för utlämnande av ifrågavarande låneunderstöd ett belopp av 177,500 kronor till förfogande. Att döma av redan föreliggande ansökan torde detta belopp komma att i sin helhet tagas i anspråk under innevarande budgetår. Med hänsyn till svårigheten att avgöra, hur stort lånebehovet kan bli under nästa budgetår, torde böra räknas med ungefär samma belopp som stått till förfogande för ändamålet under löpande budgetår eller omkring 175,000 kronor.

*Departements-
chefen.* En anslagsanvisning för nästa budgetår av 150,000 kronor torde få anses tillräcklig. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 150,000.

[21.] **Lån till anordnande av värmeanläggningar för vedeldning.** För detta ändamål har för budgetåret 1938/39 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisats ett reservationsanslag av 150,000 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1938 skall anslaget, under särskild rubrik å fonden för låneunderstöd, disponeras av statskontoret i enlighet med bestämmelserna i kungörelsen nr 433/1934 angående allmänna villkor och bestämmelser för lån från vedeldningslånefonden samt enligt föreskrifter Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelar.

I skrivelse den 29 augusti 1939 har *byggnadsstyrelsen* anfört, att ifrågavarande anslag endast i ringa omfattning tagits i anspråk — eller för år 1938/39 med 13,425 kronor — vilket i väsentlig mån syntes bero på rådande lånekonjunkturer, samt att något nytt anslag för detta ändamål därför ej syntes erforderligt för budgetåret 1940/41.

*Departements-
chefen.* Ehuru med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört anvisande av nytt anslag för ifrågavarande ändamål ej torde vara erforderligt för budgetåret 1940/41, har jag dock här velat redogöra för ärendet, på det att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

Fonden för förlag till statsverket.

[22.] **Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.** Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 maj 1939 har jag tillkallat fem utredningsmän för att enligt i statsrådsprotokollet för nämnda dag angivna riktlinjer verkställa utredning rörande de möjligheter, som föreligga att snabbt skapa nya skogstillgångar i vissa delar av Norrland. Enligt vad jag inhämtat ämna utredningsmännen, vilka antagit benämningen *norrländska skogsproduktionsutredningen*, inom den närmaste tiden avgiva betänkande i

ämnet med förslag, bland annat, om uppförande i riksstaten för nästa budgetår — å kapitalbudgeten under rubriken »Fonden för förslag till statsverket» — av ett särskilt reservationsanslag till åtgärder för ökad skogsproduktion i vissa delar av Norrland och Dalarna. Sedan betänkandet inkommit är det min avsikt att så bedriva ärendets beredning, att proposition i ämnet skall kunna föreläggas 1940 års riksdag. I riksstatsförslaget torde för ändamålet böra beräknas ett belopp av 1,000,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 1,000,000.

Diverse kapitalfonder.

[23.] **Jordfonden.** Vid 1939 års lagtima riksdag har beslut fattats rörande en omläggning av egnahemsverksamheten (prop. nr 236; jordbr.-utsk. utl. nr 83; R. skr. nr 444). Det har härvid bland annat även varit avsett, att en effektivare medverkan från statens sida skall lämnas vid jordförvärv för egnahemsändamål.

Med utgångspunkt från vad 1936 års egnahemsutredning föreslagit och från vad vissa ämbetsverk anfört i yttranden över utredningens förslag har *egnahemsstyrelsen* i skrivelse den 29 augusti 1939 uttalat sig för inrättandet av en förlagsfond, benämnd jordfonden, för att utnyttjas för den statliga jordanskaffningsverksamheten för egnahemsändamål. Å ifrågavarande fond borde bokföras å ena sidan statens kostnader för förvärv och iordningställande av jord för egnahemsbildning och å andra sidan köpeskillingarna för försålda fastigheter. Enligt egnahemsutredningens förslag skulle i jordfonden även ingå den nuvarande arrendeegnahemsfonden, i vilket fall behovet av kapitalanvisning till jordfonden kunde uppskattas till 10,000,000 kronor. Egnahemsstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse, under antagande att arrendeegnahemsfonden komme att bibehållas såsom en särskild fond vid sidan av jordfonden, beräknat anslagsbehovet för jordfonden för budgetåret 1940/41 till 8,000,000 kronor.

Statskontoret och *riksräkenskapsverket* ha avgivit infordrade utlåtanden i fråga om jordfondens inrättande och därmed sammanhängande spörsmål.

Såsom framgår av vad chefen för finansdepartementet anfört bör den här avsedda jordfonden såsom en förlagsfond redovisas under rubriken Diverse kapitalfonder. *Departements-
chefen.*

Vid anmälan under nionde huvudtiteln av vissa frågor rörande anslag till egnahemsbildning har jag uttalat mig för att särskild proposition i dessa ämnen bör underställas 1940 års riksdag. I avbidan härpå torde ett anslag

till jordfonden böra uppföras i riksstatsförslaget med beräknat belopp. Anslaget torde med hänsyn till nuvarande tidsläge allenast böra upptagas med 3,000,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Jordfonden* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 3,000,000.

[24.] **Arrendeegnahemsfonden.** Vid 1934 års riksdag beslöts inrättande av en arrendeegnahemsfond. I denna fond skola ingå fastigheter, avsedda att upplåtas till personer, vilkas ekonomiska ställning är sådan, att bistånd i form av egnahemslån icke är tillfyllest för att sätta dem i stånd att förvärva egna jordbruk. Till fonden få från statens domäners fond överföras jordbruksegendomar, lämpliga att användas för det med arrendeegnahemsfonden avsedda ändamålet. Därjämte kan jord i enskild ägo inköpas av kronan att tilläggas fonden. De lägenheter, i vilka egendomarna uppdelas, upplåtas på arrende med rätt för arrendatorn att i sinom tid inlösa till honom upplåten lägenhet. Härvid ordnas erläggandet av köpeskillingen på ett sätt, som nära ansluter sig till villkoren för egnahemslån.

Såsom kapitalökning för arrendeegnahemsfonden har för budgetåret 1939/40 anvisats ett anslag av 500,000 kronor.

Vid 1939 års lagtima riksdag har, såsom jag redan erinrat i annat sammanhang, beslut fattats rörande en omläggning av egnahemsverksamheten.

I skrivelse den 29 augusti 1939 har *egnahemsstyrelsen* — under förutsättning att arrendeegnahemsfonden efter inrättandet av den s. k. jordfonden icke komme att belastas med andra kapitalförluster än som härrörde från att arrendeavgifterna icke gäve full förräntning å det i fonden investerade kapitalet — ansett arrendeegnahemsfonden icke längre böra, såsom hittills, upptagas bland de statliga utlåningsfonderna utan böra redovisas såsom en fastighetsfond. Egnahemsstyrelsen har beräknat behovet av anslag till fonden för budgetåret 1940/41 till 2,000,000 kronor.

Statskontoret och *riksräkenskapsverket* ha avgivit infordrade utlåtanden rörande redovisningen av arrendeegnahemsfonden.

*Departements-
chefen.*

Av skäl, som angivas i egnahemsstyrelsens nyssnämnda skrivelse, torde arrendeegnahemsfonden framdeles böra erhålla karaktären av en ren fastighetsfond. Ifrågasvarande fond torde, såsom framgår av vad chefen för finansdepartementet anfört under Inkomsterna, å kapitalbudgeten böra upptagas under rubriken Diverse kapitalfonder. I avbidan på att förslag angående vissa egnahemsverksamheten berörande frågor genom särskild proposition underställes 1940 års riksdag torde anslag till arrendeegnahemsfonden i riksstatsförslaget böra uppföras med allenast beräknat belopp, vilket i nuvarande läge torde böra begränsas till 1,000,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Arrende-
deegnahmetsfonden* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reser-
vationsanslag* av kronor 1,000,000.

[25.] **Utökad maskinell utrustning vid statens reproduktionsanstalt.** I skrivelse den 31 augusti 1939, varöfver statskontoret den 27 oktober 1939 afgifvit infortrat utlåtande, har *lantmäteristyrelsen*, under återopande av en framställning i ämnet från direktören för statens reproduktionsanstalt, hemställt, att till utökande av den maskinella utrustningen vid anstalten med vissa maskiner och apparater måtte för budgetåret 1940/41 anvisas ett reservationsanslag av 80,000 kronor. Lantmäteristyrelsen har härvid anført i huvudsak följande.

Såsom styrelsen vid åtskilliga tillfällen tidigare framhållit, har reproduktionsanstaltens verksamhet undan för undan avsevärt stegrats. Sålunda ökades anstaltens årsomslutning från år 1928 till år 1936 med i det närmaste 70 % och för de senast gångna åren har denna omslutning varit: år 1935 583,734 kronor, år 1936 672,680 kronor, år 1937 746,329 kronor och år 1938 819,174 kronor.

De nyanskaffningar, som nu föreslås, avse:

1 sättmaskin	kronor 22,500
1 boktryckspress, 2 tur	» 32,500
1 pappsax	» 500
1 tresidesskärmaskin	» 7,500
1 förminsknings- och	
1 förstoringsapparat	» 6,000
1 bronseringsmaskin	» 11,000
Summa kronor 80,000.	

Anskaffningarna äro föranledda dels av ett uppenbart behov att rationalisera arbetsmetoderna och hålla dem i höjd med utvecklingen dels ock för att tillgodose föreliggande och förutsedd ökad arbetstillgång samt nedbringa omfattningen av sådana arbeten, vilka anstalten i avsaknad av erforderlig maskinell utrustning icke kunnat åtaga sig. Lantmäteristyrelsen finner förden skull nyanskaffningarna påkallade för möjliggörande av bästa affärsmässiga drift vid anstalten och ökning av omsättningen.

Statskontoret har — med överlämnande av en utav ämbetsverkets tryckerikonsulent utarbetad promemoria i ärendet — ifrågasatt, om icke under nu rådande förhållanden borde få anstå med anskaffandet av de maskiner — en sättmaskin, en boktryckssnällpress och en bronseringsmaskin — av vilka behov knappast syntes föreligga, därest anstaltens verksamhet hölles inom sin nuvarande ram.

Med hänsyn till det nuvarande läget kan jag ej förorda, att särskilda medel för nästa budgetår anvisas till samtliga de av lantmäteristyrelsen föreslagna nyanskaffningarna. För att reproduktionsanstalten skall bli i stånd

Departements-
chefen.

att på ett tillfredsställande sätt fylla de anspråk, som böra kunna ställas på densamma, torde det emellertid enligt vad jag inhämtat vara angeläget, att medel anvisas för anskaffande av 1 boktryckspress samt av 1 förminsknings- och 1 förstöringsapparat. I enlighet med vad lantmäteristyrelsen anfört skulle kostnaderna för dessa nyanskaffningar kunna beräknas uppgå till 38,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utökad maskinell utrustning vid statens reproduktionsanstalt* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 38,500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande från statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fritz af Petersens.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.

Handelsdepartementet.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Domö, anmäler de ärenden rörande kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41, som angå handelsdepartementet, och yttrar därvid följande:

Statens allmänna fastighetsfond.

1. Säkerhetsanstalter för sjöfarten. På sätt jag förut i dag anfört vid anmälan av de frågor, som röra regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 49, torde för nästa budgetår viss del av utgifterna till säkerhetsanstalter för sjöfarten böra bestridas från anslag å kapitalbudgeten. Det härutinnan erforderliga anslagsbehovet torde, i överensstämmelse med vad under sagda punkt föreslagits, utgöra 213,000 kronor.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 213,000.

Fonden för förlag till statsverket.

2. Lotsverkets båtlånefond. På därom av Kungl. Maj:t i proposition (nr 164) till 1937 års riksdag gjord framställning har riksdagen (skrivelse nr 310) beslutat, att en fond, benämnd lotsverkets båtlånefond, skall inrättas, från vilken fond må, i huvudsaklig anslutning till de i statsrådsprotokollet över handelsärenden den 19 februari 1937 angivna grunder, utlämnas lån till lotspersonal för anskaffande av motorbåtar för tjänstebruk eller för reparation eller ombyggnad av sådana båtar. Såsom kapital för fonden har under fonden för förlag till statsverket för varterdera av budgetåren 1937/38 och 1938/39 anvisats ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts brev till lotsstyrelsen den 4 juni 1937 och den 13 juni 1938 gäller beträffande berörda fond, att fonden skall stå under lotsstyrelsens förvaltning och av styrelsen i dess räkenskaper redovisas å en särskild diversemedelstitel, att ränta och amortering å lån från fonden skola i den ordning, lotsstyrelsen bestämmer, uppdebiteras å fonden, allt eftersom dylika medel inflyta, samt att under visst budgetår till fonden influtna räntor vid utgången av budgetåret skola tillföras den å riksstaten uppförda inkomsttiteln »övriga kapitalfonder».

I förenämnda brev har Kungl. Maj:t vidare fastställt följande bestämmelser för lån från fonden:

1) Från lotsverkets båtlånefond må, i den ordning och under de villkor här nedan sägs, utlämnas lån till båthållningsskyldig tjänsteman vid lotsstaten för anskaffande av motorbåt för tjänstebruk eller för mera omfattande reparation eller för ombyggnad av sådan båt.

2) Ansökan om lån göres hos lotsstyrelsen och skall innehålla uppgift om det sökta lånebeloppets storlek samt det ändamål, för vilket lånet sökes.

3) Lån må beviljas till belopp, motsvarande hela anskaffnings-, reparations- eller ombyggnadskostnaden.

4) Lotsstyrelsen äger vid beviljande av lån fastställa de särskilda villkor för lånebeloppets lyftande och åtnjutande, som må finnas påkallade i syfte att trygga beloppets användande till avsett ändamål.

5) Lån från fonden skall återbetalas inom tid och på sätt lotsstyrelsen föreskriver, låntagare obetaget att före lånetidens utgång på en gång inbetala ogulden del av lånebeloppet.

Amorteringstiden må icke bestämmas längre än som svarar mot den beräkneliga tiden för den ifrågavarande motorbåtens tjänsteduglighet.

Å lyftat lånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fyra procent; dock vare låntagaren skyldig att framdeles vidkännas den höjning av räntefoten, som Kungl. Maj:t med hänsyn till den effektiva medelräntan för statens upplåning kan finna gott bestämma.

6) Båthållningsskyldig, som enligt gällande kungörelse angående tjänstebåtarna vid rikets lotsplatser har att inlösa förutvarande tjänstemans andel i gemensam tjänstebåt, skall, om för båten finnes utelöpande lån i båtlåne-

fonden, övertaga den sistnämndes andel i lånet, vilken andel går i avräkning å lösesumman.

7) Häftar båthållningsskyldig den 1 juli 1937 för lån för motorbåt, för vilken han enligt nämnda kungörelse erhåller lega, må han, till lånets inlösande, enligt lotsstyrelsens beprövande kunna beviljas lån ur lotsverkets båtlånefond, dock högst till det belopp, som motsvarar båtens värde.

I skrivelse den 29 augusti 1939 har *lotsstyrelsen* hemställt, att ifrågavarande båtlånefond måtte ökas med 400,000 kronor. Till stöd härför har styrelsen anfört i huvudsak följande:

Såsom framginge av propositionen nr 138 till 1938 års riksdag hade med det för budgetåret 1938/39 anvisade anslaget avsetts att tillgodose de krav på lån från fonden, vilka vore att förvänta intill den 30 juni 1939. Sedermera verkställd utredning hade givit vid handen, att ytterligare lånekrav vore att emotse, oaktat anspråken på nyanskaffning av båtmaterial måste anses hava i enlighet med direktiv, som lotsstyrelsen givit lotspersonalen, begränsats till vad som vore för tjänsten strängt erforderligt. Att kostnaderna för båtanskaffningen för närvarande vore förhållandevis höga, vore att tillskriva dels att båtmaterielen tidigare icke kunnat i önskvärd omfattning förnyas och förbättras för tillgodoseende av kraven på tidsenlighet, dels ock att de ökade arbetsuppgifterna gjort det nödvändigt att anskaffa båtar av större och grövre typ och med mera dyrbar maskinell utrustning än tidigare använda.

Summan av för närvarande utestående lån uppginge, med borträknande av redan amorterade belopp, till omkring 465,000 kronor. Den undersökning, som under sommaren 1939 verkställdts angående sannolika behovet av lån från fonden för bestridande av kostnader för nyanskaffningar och reparationer under tiden intill utgången av budgetåret 1940/41, hade givit vid handen, att låneanspråken torde komma att avse ett sammanlagt belopp av omkring 450,000 kronor. Med utgångspunkt härifrån ansåge styrelsen fondens kapital böra ökas med i runt tal 400,000 kronor eller från 600,000 kronor till 1,000,000 kronor.

Enligt lotsstyrelsens utredning torde en ökning av ifrågavarande lånefond vara nödvändig, därest ansökningar om lån från fonden skola kunna i önskvärd utsträckning tillgodoses jämväl fortsättningsvis. Med hänsyn till den förefintliga behållningen förordar jag ett medelstillskott av 350,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverkets båtlånefond* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 350,000.

3. Förlagslån för viss maskinanskaffning m. m. till industrien. I proposition nr 311 angående anslag till statlig lagerhållning m. m. föreslog Kungl. Maj:t 1938 års riksdag, bland annat, med anledning av ett inom rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap väckt förslag att till förlagslån för viss maskinanskaffning till industrien för budgetåret 1938/39 å kapitalbudgeten under fonden för förlag till statsverket anvisa ett reserva-

tionsanslag å 5,000,000 kronor. På sätt det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över handelsärenden den 29 april 1938 utvisar, anförde dåvarande chefen för handelsdepartementet beträffande detta anslagsäskande i huvudsak följande:

I linje med frågan om uppläggande i reservförråd av från utlandet inköpta varor låge förslaget om förstärkning av verkstadsindustriens maskinutrustning genom inköp medelst statsmedel av vissa arbetsmaskiner, som på fördelaktiga villkor kunde ställas till intresserade företags förfogande. De former, under vilka detta förslag lämpligast borde förverkligas, torde få göras till föremål för närmare överväganden. I princip kunde departementschefen emellertid ansluta sig till förslaget. Man torde få utgå från att statens medverkan skedde på så sätt, att vederbörande företag genom statens reservförrådsnämnd såsom lån erhöles erforderligt belopp. Lånen, vilka borde löpa räntefritt eller mot låg ränta, skulle återbetalas inom tid, som Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämde. Lånemedlen torde, där så erfordrades, få användas även för uppmontering av maskinerna. För lånerörelsen syntes lämpligen böra upptagas ett särskilt anslag under fonden för förslag till statsverket. Medelsbehovet syntes förslagsvis kunna uppskattas till 5,000,000 kronor. Närmare direktiv för låneverksamheten borde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Riksdagen anvisade det sålunda begärda anslaget (skr. nr 411), därvid riksdagen emellertid förklarade sig förutsätta, att, i den händelse för inköp avsedda maskiner tillverkades inom landet, hinder ej borde möta för inhemska firmor att tävla om maskinleveranserna. Beträffande lånerörelsen ville riksdagen allenast framhålla, att det givetvis borde få ankomma på Kungl. Maj:t att utse den myndighet, som kunde visa sig mest lämpad att handhava denna verksamhet, samt att bestämma den form, vari lånen finge utlämnas.

I brev den 17 juni 1938 föreskrev Kungl. Maj:t, att anslaget skulle av statskontoret disponeras för därmed avsett ändamål enligt de bestämmelser Kungl. Maj:t för varje särskilt fall efter förslag av kommerskollegium meddelade. Vidare anmodade Kungl. Maj:t kollegium att, i samråd med rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, vidtaga erforderliga åtgärder för att förefintligheten av anslaget skulle komma till vederbörande intresserades kännedom.

I 1939 års statsverksproposition föreslog sedermera Kungl. Maj:t riksdagen att jämväl för budgetåret 1939/40 för ifrågavarande ändamål anvisa ett reservationsanslag å 5,000,000 kronor. På sätt utdraget av statsrådsprotokollet över handelsärenden den 4 januari 1939 utvisar, anförde min företrädare i ämbetet i fråga om detta anslagsäskande i huvudsak följande:

Reglerna för användningen av anslagsmedlen syntes böra något uppmjukas. Anslaget borde sålunda få tagas i anspråk för anskaffning icke endast av arbetsmaskiner i egentlig mening utan även av apparaturer, specialinredningar av arbetslokaler m. m., under förutsättning naturligtvis att därigenom tillgodosåges försvarsberedskapens intressen. Vid beviljande av lån torde hänsyn i första rummet böra tagas till sådana nyanskaffningar, som medförde en förstärkning av sagda beredskap eller en verklig förbättring av vederbörande företags utrustning, oavsett om leveransen skedde från utländsk

eller inländsk tillverkare. I undantagsfall syntes lån kunna få beviljas även för viss anläggning i dess helhet. Vad frågan om säkerhet för utlämnat lån beträffade torde densamma få bedömas från fall till fall. Något hinder ur principiell synpunkt syntes därvid ej böra möta mot den av kommerskollegium föreslagna anordningen för befrämjande av särskilt önskvärd maskinanskaffning, nämligen att lån skulle lämnas icke till vederbörande köpare utan till leverantören, under förutsättning att denne vore ett inhemskt företag.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag (skr. nr 47).

Genom olika beslut har Kungl. Maj:t i anslutning till förslag av kommerskollegium hittills beviljat lån från anslaget till ett sammanlagt belopp av 6,765,500 kronor.

I skrivelse den 14 oktober 1939 har *kommerskollegium* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för budgetåret 1940/41 utverka ett reservationsanslag å 2,000,000 kronor till förlagslån för viss maskinanskaffning m. m. till industrien. Kollegium anför härom i huvudsak följande:

Kollegium hade för närvarande under handläggning ansökningar om lån av förevarande slag till ett belopp av sammanlagt 1,738,500 kronor. Såvitt kollegium nu kunde finna, torde kollegium på grundval av dessa ansökningar komma att tillstyrka lån till ett belopp av sammanlagt högst omkring 550,000 kronor. Därefter skulle sålunda återstå ett odisponerat belopp av i runt tal 2,700,000 kronor.

Enligt vad kollegium under hand erfärit torde under närmaste tiden möjligen vara att införfänta två ansökningar om lån till ett sammanlagt belopp av minst 700,000 kronor. Därutöver vore kollegium icke bekant, att framställning om erhållande av lån under närmaste tiden vore att förvänta. Ehuru det i nuvarande situation ur flera synpunkter kunde finnas skäl till återhållsamhet i fråga om industriföretags investeringsverksamhet, borde man kanske dock räkna med att det, både med hänsyn till industriens intresse för rationaliseringsåtgärder och ur försvarsberedskapssynpunkt, kunde visa sig vara önskvärt, att medel funnes disponibla till ett relativt betydande belopp.

Kollegium hade därutinnan från rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap införskaffat ett utlåtande, vari rikskommissionen tillstyrkte, att åtgärder vidtoges för upptagande i riksstaten för budgetåret 1940/41 av ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor till ifrågavarande ändamål.

I likhet med rikskommissionen funne kollegium svårt att närmare precisera medelsbehovet men ansåge, att en förstärkning av tillgängliga medel med nämnda belopp av 2,000,000 kronor vore önskvärd.

I förenämnda till kollegium avgivna utlåtande har rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap anført bland annat följande:

Rikskommissionen finge framhålla, att hittills lämnade förlagslån för maskinanskaffning medfört en icke oväsentlig förbättring i därav berörda industriföretags tekniska kapacitet för framställning av ur försvarsberedskapssynpunkt viktiga produkter.

Ehuru från industriens sida hade visats ett stort intresse för ifrågavarande form av långivning, syntes det under nu rådande tidsläge vara svårt att bedöma i vilken utsträckning nya uppslag kunde framkomma, som lämpligen kunde fullföljas genom förlagslån till maskinanskaffning. Det finge emellertid anses vara av stor betydelse, att medel fortfarande funnes till förfogande

för underlättande av dylik anskaffning, och så vitt rikskommissionen kunde bedöma syntes det av kollegium föreslagna beloppet av 2,000,000 kronor vara väl avvägt i anseende till de medel, som ännu kvarstode odisponerade.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder kommerskollegii av rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap understödda uppfattning, att medel böra finnas tillgängliga för utlämnande av lån av nu ifrågavarande art även nästa budgetår. Mot den föreslagna förstärkningen av medelstillgången för ändamålet har jag ej något att erinra.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlagslån för viss maskinanskaffning m. m. till industrien* för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Åke Hartvig.

Bilaga 10.**Kapitalinvesteringar.****Folkhushållningsdepartementet.**

*Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1940.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Eriksson, anmäler de ärenden rörande kapitalbudgeten för budgetåret 1940/41, som angå folkhushållningsdepartementet, och yttrar därvid följande:

Fonden för förlag till statsverket.

1. Vissa omkostnader för statlig lagerhållning. Under åberopande av vad jag beträffande förevarande spörsmål anfört vid redogörelsen för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1940/41 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, punkt 17, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa omkostnader för statlig lagerhållning* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 1 200 000.

2. Beredning av vissa råvaror till färdigprodukter för upplagring. Under åberopande av vad jag beträffande detta spörsmål anfört vid redogörelsen för de frågor, som tillhöra regleringen för budgetåret 1940/41 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, punkt 17, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Beredning av vissa råvaror till färdigprodukter för upplagring* för budgetåret 1940/41 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 2 000 000.

Bihang till riksdagens protokoll 1940. 1 saml. Nr 1 Del 22.

3. Förlagskapital för inköp av förnödenheter. På grund av den nuvarande krisen hava behov framträtt av medel för underlättande av varuinköp från utlandet m. m. I syfte att bereda möjligheter för erforderlig kreditgivning torde visst förlagskapital böra ställas till Kungl. Maj:ts disposition. Då jag icke nu är beredd att taga ståndpunkt till frågan, på vad sätt en dylik kreditverksamhet lämpligen bör ordnas, föreslår jag att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, ett reservationsanslag å 25 miljoner kronor beräknas för här berörda ändamål.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1940/41 till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter* beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 25 000 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.
